

DHMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

HAVACILIK TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ VE GÜNCELLENMİŞ 2. BASKI

STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRESİ BAŞKANLIĞI
2022

DEVLET HAVA MEYDANLARI İŞLETMESİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

HAVACILIK TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ VE GÜNCELLENMİŞ 2. BASKI

STRATEJİ GELİŞTİRME DAİRESİ BAŞKANLIĞI
2022

Devlet Hava Meydanları İşletmesi
Genel Müdürlüğü Yayınları

Havacılık Terimleri Sözlüğü

1. Baskı; Ankara, Mayıs 2011
Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş
2. Baskı; Ankara, Aralık 2022

Devlet Hava Meydanları İşletmesi
Genel Müdürlüğü
Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı
Mevlâna Bulvarı, No:32 Etiler 06560
Yenimahalle/Ankara
Tel: +90 312 204 20 00
Web: www.dhmi.gov.tr

ISBN:
978-605-7886-25-5

GRAFİK TASARIM:
Yağmur Şevval AKGÜNLÜ

BASKI:
Sistem Ofset Basım Yay. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Strazburg Caddesi 31/17 Sıhhiye/Ankara
Tel: +90 312 229 18 81
Web: www.sistemofset.com.tr

Sertifika No: 46660

“İstikbal göklerdedir.”

K. Atatürk

İÇİNDEKİLER

Hüseyin KESKİN
Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür

Sunuş

Türkiye'deki havalimanlarının işletilmesi ve Türkiye hava sahasındaki hava trafiğinin düzenlenmesi ile kontrolü görevi, Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilmektedir. Kanunla belirlenmiş bu görevi layıkıyla ifa etme azminde olan Kuruluşumuz, bir yandan da ülkemizde havacılık sektörünü ileriye taşıyacak proje ve yeniliklere imza atmak için sürekli bir çaba içerisindedir.

Havacılık sektörü bir bütün olarak değerlendirildiğinde, kullanılan terminolojide standartlaşmayı temin ederek sektör bünyesinde hizmet veren paydaşlar arasındaki iletişimde olası yanlış anlama ve uyuşmazlıklardan kaynaklanabilecek aksaklıkları asgari düzeye indirmenin vazgeçilmez bir ihtiyaç teşkil ettiği aşikârdır. Bu ihtiyacın giderilmesine katkı sağlamak amacıyla Kuruluşumuz tarafından 2011 yılında hazırlanan Havacılık Terimleri Sözlüğü, basılı formatta ve Kuruluşumuz internet sitesinde yayımlanarak sektör paydaşlarının, havacılık alanında eğitim faaliyetinde bulunan akademisyen ve öğrencilerimizin ve konunun ilgililerinin istifadesine sunulmuştur.

Aradan geçen 11 yılı aşkın süre zarfında havacılık sektöründe yaşanan gelişme ve yenilikler dikkate alınarak Havacılık Terimleri Sözlüğü çalışmasının güncellenmesi ve ayrıca yazım ve içerik yönünden incelenerek revize edilmesi ihtiyacı hasıl olmuştur. Bu ihtiyacın karşılanmasına yönelik yürütülen faaliyetler kapsamında, 2011 yılında yayımlanan versiyon gözden geçirilmiş; gerekli görülen güncelleme ve düzeltmeler yapılarak Havacılık Terimleri Sözlüğü – Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş İkinci Baskı çalışması basılı formatta ve Kuruluşumuz internet sitesinde yayıma hazır hâle getirilmiştir.

Bu itibarla, ikinci baskısını siz değerli okurlara takdim etmekten onur duyduğum Havacılık Terimleri Sözlüğü çalışmasının oluşumunda emeği geçen tüm personelimize teşekkür eder, çalışmanın sektör paydaşlarına, havacılık alanında faaliyet yürüten akademisyen ve öğrencilerimize ve konuya ilgi duyan tüm vatandaşlarımıza faydalı olmasını dilerim.

HAVACILIK TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ
1. BASKI - MAYIS 2011

KOORDİNASYON VE YAYIMA HAZIRLAMA

K. Zafer TOPUZ	APK Daire Başkanı
Cengiz KURT	APK Daire Başkan Yardımcısı
Zerrin KURT	AR-GE Şube Müdür V.
Mehtap Fulya ÖZKELEŞ İYBAR	Şef

KATKIDA BULUNANLAR (DHMİ)

Fatih AKSOY	Elektronik Mühendisi
Ahmet KÖSE	Elektronik Mühendisi
Akif TURNA	Pilot
Murat CİNAN	Pilot
Sevda TURHAN ER	Hava Trafik Kontrolörü
Bahadır YAKUPOĞLU	İnşaat Mühendisi

KATKIDA BULUNANLAR (SEKTÖR PAYDAŞLARI)

Burcu SULTAR	Bilgisayar Mühendisi (SHGM)
Aynur TAZE	İnşaat Teknikeri (SHGM)
Yakup UYSAL	Elektronik Mühendisi (SHGM)
Halil ÖNGÖREN	İnşaat Mühendisi (SHGM)
Murat FEYZİFAR	Jeoloji Mühendisi (SHGM)
Yasemin ÖZTÜRK	Memur (THY A.O.)
Alp KARAHAN	Müdür (POAŞ)
Musa ALİOĞLU	Genel Sekreter (TÖSHİD)

HAVACILIK TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ
GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ VE GÜNCELLENMİŞ
2. BASKI - KASIM 2022

KOORDİNASYON VE YAYIMA HAZIRLAMA

Ayfer KARA	Strateji Geliştirme Dairesi Başkanı
Serdar GENÇ	Strateji Geliştirme Dairesi Başkan Yardımcısı
Zerrin KURT	AR-GE Şube Müdürü
Ozan ULUDAĞ	Mütercim

KATKIDA BULUNANLAR

Metin ARCAK	Hava Trafik Başkontrolörü
Neslihan AVŞAR	Hava Trafik Kontrolörü
Salih AYDIN	Havacılık Bilgi Yönetimi Uzmanı
Melih Burak BALCI	Memur
Engin BÜKÜM	Havacılık Bilgi Yönetimi Uzmanı
Süleyman ÇALDAĞ	İstatistik Şube Müdür V.
Siran DİNÇ	Hava Trafik Kontrolörü
Halide DÖNMEZ	Hava Trafik Kontrolörü
Salih GÜNAY	İnşaat Teknisyeni
Ahmet HARMANCI	Memur
Metehan KALIPCI	Memur
Saffet ÖZTÜRK	Havacılık Bilgi Yönetimi Şefi
Binnet ÖZYURT	Hava Trafik Kontrolörü
Zeliş PEKTAŞ	Elektronik Mühendisi
Hacı Murat SÖNMEZ	Memur
Dr. Merve TUNÇBİLEK	Bilgi Güvenliği Risk Yönetimi Şube Müdür V.
Taylan YEĞENOĞLU	Hava Trafik Kontrolörü

HAVACILIK ALFABESİ

A	Alpha
B	Bravo
C	Charlie
D	Delta
E	Echo
F	Foxtrot
G	Golf
H	Hotel
I	India
J	Juliet
K	Kilo
L	Lima
M	Mike
N	November
O	Oscar
P	Papa
Q	Quebec
R	Romeo
S	Sierra
T	Tango
U	Uniform
V	Victor
W	Whiskey
X	X-ray
Y	Yankee
Z	Zulu

1. BÖLÜM
TÜRKÇE TERİMLER

A

A Grubu Çalışma Ruhsatı

Working License Group A

Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği (SHY-22) hükümlerine uygun olarak havaalanlarında, 5. maddede belirtilen hizmet türlerinin tamamı veya en az yolcu trafik, yük kontrolü ve haberleşme, ramp, kargo ve posta, uçak temizlik, birim yükleme gereçlerinin kontrolü için en az üç uluslararası trafiğe açık havaalanında teşkilatlanarak hava taşıyıcılarına yer hizmeti yapmak üzere yetkilendirilmiş özel hukuk tüzel kişilerine her bir hizmet türü için verilecek çalışma belgeleri.

Acil Durum

Emergency

Havaalanında, normal hizmet akışı dışında, personel, araç, gereç ve malzeme kullanımı, takviyesi, ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyonu gerektiren, güvenlik, kaza-kırım veya kurtarma ile ilgili her türlü durum.

Acil Durum Konum Vericisi

Emergency Locator Transmitter (ELT)

Hava araçlarının kaza veya acil durumlara maruz kalmaları halinde, konumları hakkında pozisyon bilgisi sağlayan ve arama kurtarma hizmetlerinde kullanılan bir cihazdır. Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı (ICAO) kuralları gereğince hava araçlarında bulundurulması zorunludur.

Acil Durum Planı

Emergency Plan

Havaalanında her türlü acil durumda, bu duruma uygun olarak, araç, gereç ve personel kullanımını ve takviyesini, ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliğinin koordinesini düzenleyen ve ICAO Ek-14 ve SHY-14A'ya göre hazırlanan plan.

Acil Durum Safhaları

Emergency Phases

Şüphe hali, alarm hali ve tehlike hali anlamında kullanılan genel terim.

Aciliyet

Urgency /Immediacy

Hava aracı veya diğer araçlar ile içlerindeki ya da civarındaki insanların güvenliği ile ilgili durumu belirtmek için kullanılır. Anında müdahale gerektirmez.

Ağ Operasyonları Planı

Network Operations Plan (NOP)

EUROCONTROL bünyesinde görev yapan ağ yöneticileri tarafından operasyonel paydaşlarla iş birliği içerisinde kısa ve orta vadeli hava trafik operasyonlarını organize etmek amacıyla geliştirilen planlardır. Tek Avrupa Hava Sahası (SES) çerçevesinde ortaya konan performans hedeflerini karşılamak amacıyla geliştirilmiştir.

Ağ Yöneticisi

Network Manager (NM)

EUROCONTROL bünyesindeki Ağ Yöneticisi Operasyon Merkezinde (NMOC) görev yapan ve Avrupa hava trafik yönetimi ağının emniyet, kapasite, çevre,

etkinlik ve maliyet yönünden optimum biçimde işlemesinden sorumlu olan uzmanlardır. Ağ yöneticileri, trafiğin sorunsuz biçimde akmasını temin eder ve performans sorunlarına stratejik, operasyonel ve teknik yönden çözümler getirir.

Ağ Yöneticisi Operasyon Merkezi

Network Manager Operations Centre (NMOC)

Dünyanın en büyük havacılık bilgi hizmetleri (AIS) veri bankası olan EAD'yi kullanarak operasyon sahasından topladığı verilerle Avrupa hava sahası üzerinde uçuşların emniyetli ve verimli biçimde gerçekleşmesini sağlayan, kapasite arz ve talebini sürekli dengede tutarak hava trafik akışlarını optimize eden EUROCONTROL birimi.

Ağır Agrega

Heavyweight Aggregate

Birim ağırlığı 2600 kg/m3'ten daha büyük olan agregadır.

AIM Hizmeti

AIM Service

Uluslararası hava seyrüseferinin emniyet, düzen, kalite ve etkinliğini artırmak için ihtiyaç duyulan havacılık bilgi/verilerini ve haberleşme akışını sağlamak amacıyla havacılık bilgi yönetimi uzmanlarınca verilen hizmet.

AIP Değişikliği

AIP Amendment

AIP'de yer alan bilgilerde yapılan kalıcı değişikliklerdir.

AIP Eki

AIP Supplement

AIP'de yer alan kalıcı bilgilere ek özelliği taşıyan, 3 ay veya daha uzun süreli geçici değişiklikler ile uzun metin ve grafiklerden oluşan kısa süreli bilgilerdir.

AIRMET Bilgisi

AIRMET Information

Alçak irtifa hava aracı uçuşlarının güvenliğini olumsuz etkileyebilecek ve ilgili uçuş bilgi bölgesindeki (FIR) ve onun alt bölgesindeki alçak irtifa uçuşlar için yayımlanmış hava tahmin raporunda önceden bulunmayan, belirli yol boyu hava durumu olaylarının ortaya çıkmasıyla ya da beklenmesiyle ilgili olarak bir meteoroloji gözlem ofisi (MWO) tarafından yayımlanan hava durum bilgisi.

AIS Birimi

AIS Unit

Hava seyrüseferinin emniyet, düzen, kalite ve etkinliğini artırmak için ihtiyaç duyulan havacılık bilgi/verilerinin sağlanması, hazırlanması, formatlanması, yayımlanması ve arşivlenmesi faaliyetlerinin yürütüldüğü AIM hizmet birimi.

Akaryakıt Hidrant Aracı

Dispenser

Apron üzerinde bulunan akaryakıt ikmal deposu ile irtibatı bulunan yakıt pit'i/valfi ile hava aracı arasında yakıt dolum işlemini gerçekleştiren ve üzerinde pompa, sayaç, mikro filtre, dolum hortumları gibi donanımları bulunan araç.

Akış Kontrolü

Flow Control

Sektörler arası bilgi akışının kontrolünü sağlar.

Akışkanlaştırıcı

Plasticizer

Betonda aynı kıvamın veya işlenebilirliğin daha az su ile elde edilmesini sağlayan kimyasal katkı malzemesidir.

Akrobatik Uçuş
Acrobatic Flight
Bir hava aracının genel durumunda istenerek yapılan manevralarla meydana getirilen ani değişiklik, normal dışı bir olay veya hızındaki anormal değişikliklerle yapılan uçuştur.

Aktif NOTAM
Active NOTAM
Gün ve saate göre aktif hale gelen NOTAM.

Aktif Yol Noktası
Active Waypoint
Seyrüsefer kolaylığı sağlamak amacıyla belirlenmiş yol noktası.

Alarm Durumu
Alert Phase (ALERFA)
Bir hava aracı ve içindekilerin güvenliği konusunda endişe edilen bir durumu ifade eder.

Alçalma Hız Ayarlamaları
Descend Speed Adjustments
Meydan varış zamanını belirlemek amacıyla yapılan hız azaltma hesaplamaları.

Aldis (Sinyal) Lambası
Aldis (Signalling) Lamp
Kule operatörü ile hava aracı pilotu arasındaki iletişimi sağlayan sistemlerin devre dışı kalması durumunda, mors kodları ile haberleşmeyi sağlamak üzere, kontrol kulesinde bulundurulan sinyal lambasıdır. Aldis lambası, kırmızı, yeşil ve beyaz renkte sinyal verebilmektedir.

Aletli İniş Sistemi
Instrument Landing System (ILS)
Yaklaşma işlemi boyunca pilota dikey ve yatay rehberlik yapan ve elektronik cihazlardan oluşan hassas aletli yaklaşma sistemi.

Aletli Meteorolojik Şartlar
Instrument Meteorological Conditions (IMC)
Görerek meteorolojik şartlar (VMC) için tespit edilen asgari değerlerden daha aşağı olan görüş; bulutlara olan mesafe ve tavan olarak ifade edilen meteorolojik şartlar.

Aletli Pist
Instrument Runway
a) Hassas olmayan yaklaşma pisti. Direkt bir yaklaşma için yeterli olan, en azından istikamet bilgisi sağlayan görsel yardımcıların ve bir görsel olmayan yardımcının hizmet verdiği bir aletli pist.

b) Hassas yaklaşma pisti, Kategori I. karar yüksekliğinin en az 60 m (200 ft) olduğu ve görüş mesafesinin en az 800 m veya pist görüş mesafesinin en az 550 m olduğu operasyonlar için öngörülen, ILS ve/veya MLS ve görsel yardımcılar ile hizmet veren bir aletli pist.

c) Hassas yaklaşma pisti, Kategori II. Karar yüksekliğinin 60 m'den (200 ft) az olduğu, fakat 30 m'den (100 ft) az olmadığı ve pist görüş mesafesinin en az 300 m olduğu operasyonlar için öngörülen, ILS ve/veya MLS ve görsel yardımcılar ile hizmet veren bir aletli pist.

d) Hassas yaklaşma pisti, Kategori III. A - Karar yüksekliğinin 30 m'den (100 ft) az olduğu, veya hiçbir karar yüksekliğinin bulunmadığı ve pist görüş mesafesinin en az 175 m olduğu operasyonlar için öngörülen,

B - Karar yüksekliğinin 15 m'den (50 ft)

A

az olduğu, veya hiçbir karar yüksekliğinin bulunmadığı ve pist görüş mesafesinin 175 m'den az olduğu, fakat 50 m'den az olmadığı operasyonlar için öngörülen,

C - Hiçbir karar yüksekliğinin ve hiçbir pist görüş mesafesi sınırlamasının bulunmadığı operasyonlar için öngörülen, pist yüzeyine doğru ve pist yüzeyi boyunca ILS ve/veya MLS ile hizmet veren bir aletli pist.

Aletli Uçuş Kuralları

Instrument Flight Rules (IFR)

Aletli meteorolojik şartlar altında uçuşun idaresini sağlayan kurallar bütünü.

Aletli Uçuş Süresi

Instrument Flight Time

Bir pilotun bir hava aracına pilotluk yaptığı veya bir uzak pilotun, yalnızca aletleri referans alarak ve harici referans noktaları olmaksızın uzaktan kumandalı bir hava aracına pilotluk yaptığı süre.

Aletli Yaklaşma Usulü

Instrument Approach Procedure (IAP)

Uçağı ilk yaklaşma fiksinden veya tanımlanmış geliş yolunun başından inişin tamamlanacağı bir noktaya getiren, şayet iniş tamamlanamayacaksa bir bekleme noktasına getiren veya belirli bir yüksekliğe tırmandıran; mânialardan koruyarak uçuş aletlerinin yardımıyla yapılan daha önceden belirlenmiş manevralar serisidir.

Aletli Yaklaşma ve Uygulamaları

Practice Instrument Approach

VFR ve/veya IFR hava araçları tarafından pilot eğitimi veya profesyonel anlamda gösteriler amacıyla yapılan aletli yaklaşma uygulamalarıdır.

Aletli Yaklaşma Yol Noktası

Instrument Approach Way Point

Yaklaşma prosedürleri tanımında kullanılabilen pozisyon fiksleri, ilk yaklaşma yol noktası ve son yaklaşma yol noktası gibi değerlendirilmektedir.

Aletsiz Pist

Non-Instrument Runway

Görerek yaklaşma prosedürleri kullanılarak hava araçlarının operasyonları için öngörülen pist.

Alıcı Uluslararası NOTAM Ofisi

Client NOF

Bir NOTAM işleme birimi tarafından sağlanan hizmetlere abone olan herhangi bir uluslararası NOTAM ofisi.

Altimetre

Altimeter

Referans basınç yüzeyi ile hava aracı arasındaki dikey mesafeyi gösteren cihaz. Referans basınç yüzeyi pilot tarafından altimetrenin ayar bölümüne bağlanan, basınç değerini ifade eden yüzeydir. (Uçuş seviyesi, irtifa, yükseklik.)

Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü (AYGM)

General Directorate of Infrastructure Investments

Eski adı "Demiryolları, Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü" (DLH) olan, 2011 yılından bu yana Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü adıyla Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı bünyesinde hizmet veren, devletçe yaptırılacak demiryolu altyapısı, limanlar, barınaklar, kıyı yapıları ve hava meydanlarının plan ve projelerinin hazırlanmasından ve onayından sorumlu olan kuruluştur.

Ana Pist
Primary Runway
Şartlar müsait olduğunda diğerlerine nazaran kullanılması tercih edilen pist.

Ana Üs
Main Base
Havacılık işletmesinin uçuş faaliyetlerini yürüttüğü ve işletme ruhsatında ana merkez olarak belirlenen, uçucu ekiplerin kendi imkânları ile konaklama ve iaşelerini sağladığı mahal.

Anlaşıldı
Roger
"Son mesajınızın tamamını aldım" anlamında kullanılır. Ancak bu ifade "Evet" ya da "Hayır" cevabı gerektiren sorulara cevap olarak kullanılmaz.

Anlaşma Mektubu
Letter of Agreement
Komşu hava trafik kontrol üniteleri arasında, kontrol sorumluluğunun devri konusunda yapılan anlaşma.

Anons Sistemi
Announcement Service
Havalimanı ve terminal binası içerisinde yolcuların ve personelin çeşitli konular hakkında bilgilendirilmesini sağlayan, genellikle havalimanının bulunduğu ülke dilinde ve İngilizce olarak sesli duyurular yapılmasını sağlayan sistem.

Anten
Antenna
Radyo frekans enerjisini bir hüzme içerisine odaklayan elektromekanik cihazlar.

Antrasit
Anthracite
Yüksek karbon içerikli kömür.

Antrepo
Entrepot (Warehouse)
Gümrük gözetimi altında bulunan eşyanın konulması amacıyla havalimanı içerisinde veya dışında bulunan ve kuruluşunda aranılacak koşulları ve nitelikleri yönetmelikle belirlenen yerdir.

Apron
Apron (APN)
Bir kara havalimanında hava araçlarının yolcu, posta ve kargo indirme bindirme, yakıt ikmali, bakım ve park etme amaçlarına yönelik tanımlanmış alan.

Apron Kartı
Apron Identification Card
Havalimanı personeli tarafından terminal ve büro girişi için kullanılan manyetik karttır. Kart sahibinin, girişine izin verilen bölümler, kart üzerindeki numaralarla belirtilmiştir. Havalimanı girişinden çıkışına kadar, sağ üst yakaya takılması gerekmektedir. Kart sadece verildiği havalimanında geçerlidir ve fiziki tahribatından kullanıcısı sorumludur.

Apron Taksi Yolu
Apron Taxiway
Apron üzerinde, aprona geçiş için kullanılan taksi yolu sisteminin bir kısmı.

Apron Yönetim Hizmeti
Apron Management Service
Apron üzerindeki hava araçları ve taşıtların etkinlik ve hareketlerini düzenlemeyi sağlayan hizmet.

APV Operasyonları
APV Operations
En az 250 fit karar irtifası (DH) ve en az 600 m pist görüş mesafesi ile yatay ve düşey rehberliğin kullanıldığı ancak

A

hassas yaklaşma ve iniş operasyonlarına ilişkin gereklilikleri karşılamayan aletle yaklaşma operasyonları. APV (Approach with Vertical Guidance) "Düşey Rehberlikle Yaklaşma" anlamına gelmektedir ve "CAT I, hassas olmayan yaklaşma" alt kategorisindedir. (EU OPS-1, SHT OPS-1)

Ara Bekleme Pozisyonu

Intermediate Holding Position

Araçlara ve taksi yapan hava araçlarına, havaalanı kontrol kulesi tarafından beklemeleri yönünde bir talimat verildikten sonra, müteakip ilerlemelerine izin verilene kadar beklemeleri için belirlenmiş bir yer.

Ara Yaklaşma Bölümü

Intermediate Approach Segment

Aletli yaklaşma usulünün ara ve son yaklaşma fiksi veya noktası arasında kalan bölümü.

Araç Yol Bekleme Pozisyonu

Road-holding Position

Araçların beklemeleri gerektiğinde, beklemeleri için tayin edilmiş yer.

Aralıklı Uçuş Görev Süresi

Intermittent Flight Duty Period

Her bir uçucu ekip için, uçuş süreleri arasında bekleme olan uçuş görev süresidir.

Arama

Search

Gayrikanuni eylem yapmak üzere kullanılabilecek silah, patlayıcı ve benzeri maddelerin; yolcu, bagaj ve diğer eşyalar ile havacılık faaliyetlerinde kullanılan materyallerde tespiti için ulusal mevzuat çerçevesinde güvenlik birimleri tarafından fiziki, teknik veya diğer arama yöntemi ile yapılan uygulama.

Araştırma

Investigation

Yaşanan yasa dışı bir olay veya olumsuzluk nedeniyle uluslararası standart ve tavsiyeler çerçevesinde yürütülmesi gereken ve yaşanan aksaklık, zafiyet veya sorumluluğun kaynağında yatan nedenleri ortaya koymayı amaçlayan işlem.

Arazi Farkındalık ve Uyarı Sistemi

Terrain Awareness and Warning System (TAWS)

Uçuş ekibine otomatik olarak, görsel ve sesli sinyallerle ve bir arazi farkındalığı ekranı aracılığıyla, yere doğru kontrollü uçuşu engellemeye yetecek uyarı zamanıyla birlikte ve ileriyi görüş yeteneği ve arazi mânia geçiş zemini sağlayarak uyarılarda bulunan sistem. GPWS, TAWS'ın ilk uygulamasıdır.

ARFF Personeli

Aircraft Rescue and Fire Fighting (ARFF) Personnel

Havaalanlarında hava aracı kaza kırım ve yangınlara müdahale etmek üzere istihdam edilen özel eğitimli personel.

Arındırılmış (Steril) Alan

Sterile Area

Hava meydanında, yolcu ve kabin bagajlarının son kontrol edildiği nokta ile uçak arasında kalan bölge.

Arka Lob

Back Lobe

Bir antenin arkasına yayılan enerjinin lobu.

Artırılmış Uçuş Ekibi

Augmented Flight Crew

Bir hava aracının uçuş harekâtı için gerekli olan asgari sayıdaki kokpit eki-

binden fazla sayıda olan ve gerektiğinde herhangi bir kokpit ekibinin görevini devralabilecek ehliyette, her iki pilot sandalyesinde görev yapabilecek ve sağ koltuk eğitimi almış kaptan pilotu ihtiva eden diğer bir kokpit ekibi; kabin için ise standart sayıdan bir fazla kabin görevlisini ihtiva eden kabin ekibidir.

Artırma
Augmentation (GNSS)
Temel uydu bilgisi ile birlikte sistem performansının artırılmasının sağlanması.

Asfalt
Asphalt
Ana maddesi katran olan ve yolların kaplanmasında kullanılan karışım.

Asgari Alçalma İrtifası
Minimum Descent Altitude (MDA)
Elektronik süzülüş hattı bilgisinin sağlanmadığı standart alet yaklaşma prosedürü uygulamalarında, son yaklaşmada veya turlu yaklaşma sırasında alçalmaya müsaade edilen, deniz seviyesi üzerinde fit cinsinden ifade edilen en düşük irtifa.

Asgari Bekleme İrtifası
Minimum Holding Altitude (MHA)
Bir bekleme paterni için seyrüsefer ve iletişim sinyal kapsaması ve mânia aşma gereksinimlerini sağlayan en düşük irtifa.

Asgari Katediş İrtifası
Minimum Crossing Altitude (MCA)
Asgari yol IFR irtifası (MEA) daha yüksek olan bir yola doğru ilerleyen bir hava aracının belirli fiksleri kat etmesi gereken asgari irtifa.

Asgari Mânia Müsaade İrtifası
Minimum Obstacle Clearance Altitude (MOCA)
Belirli bir uçuş bölümü için gerekli mânia kleransını (engellerden açıklığı) sağlayan asgari irtifayı ifade eder. Her bir yol dilimi için belirlenir ve yayımlanır.

Asgari Sektör İrtifası
Minimum Sector Altitude (MSA)
Acil durum şartlarında kullanılabilecek, bir radyo seyrüsefer yardımcısı merkez olmak üzere; 46 km yarı çaplı bir sektör içinde kalan sahada bulunan tüm mânialardan asgari 300 m (1000 fit) yükseklik sağlayan en düşük irtifa.

Asgari Seyrüsefer Performans Spesifikasyonları
Minimum Navigation Performance Specifications (MNPS)
MNPS dizaynlı hava sahasında operasyon yapabilmesi maksadıyla, bir hava aracının minimum seyrüsefer performans kabiliyetine sahip olması için gerekli olan standartların bir düzenlemesidir. Ek olarak, hava aracı MNPS operasyonları için tescil ülkesi tarafından sertifikalandırılmış olmalıdır.

Asgari Yakıt
Minimum Fuel
Bir hava aracının kabul edilebilir bir miktarda gecikmeli veya gecikmesiz olarak varış yerine ulaşması için gerekli olan yakıt miktarıdır. Bu bir acil durum değildir fakat usule aykırı aşırı bir gecikme durumunda bir acil durumun olabileceğini gösterir.

Aşma Sahası

Clearway (CWY)

Üzerinde bir hava aracının belirli bir yüksekliğe kadar ilk tırmanışının bir bölümünü gerçekleştirebileceği uygun bir alan olarak seçilmiş veya hazırlanmış, ilgili otoritenin kontrolü altında bulunan, yerde veya su üzerinde belirlenmiş dikdörtgen bir saha.

ATM Çalışma Pozisyonları için Temel Gereksinimler

Core Requirements for ATM Working Positions

Çalışma pozisyonu gelişimi için metotlar ve araçlardır. Temel proje, Avrupa Sivil Havacılık Konferansı devletlerindeki hava trafik yönetimini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

ATS Yolu

ATS Route

SID, STAR, hava yolu, tavsiyeli yol ve kontrolsüz yollar da dâhil olmak üzere gerektiğinde trafik akışını yönlendirmek için oluşturulmuş yollardır.

Atterberg Limitleri

Atterberg Limits

Kıvam limitleri, zeminin tanecikleri ile su arasındaki ilişkileri ve değişen su içeriklerine göre zeminin durumunu tanımlar.

Avrupa Dijital Gökyüzü

Digital European Sky

En son dijital teknolojileri kullanarak Avrupa'nın havacılık altyapısını dönüştürmeyi, hava trafiğinin gelecekteki büyümesinin ve çeşitliliğinin emniyetli ve verimli biçimde yönetilmesini sağlamayı ve çevresel etkileri asgari düzeye indirmeyi amaçlayan bir Avrupa Komisyonu projesidir.

Avrupa Hava Seyrüsefer Emniyeti Teşkilatı

The European Organisation for the Safety of Air Navigation (EUROCONTROL)

Avrupa seyrüsefer emniyetini sağlamak üzere kurulan ve Türkiye'nin de üyesi bulunduğu çok uluslu organizasyon.

Avrupa Hava Trafik Yönetim Sistemi

European Air Traffic Management System (EATMS)

ECAC üyesi ülkelerin hava trafik sistemlerini eş güdümlü hale getirerek iniş-kalkış zamanlarındaki gecikmeleri azaltmayı ve tercih edilen uçuş profilleri ile uçuş emniyeti, ülke güvenliği, çevresel etkiler gibi konularda minimum tahditleri planlayan sistem.

Avrupa Havacılık Emniyeti Ajansı

European Aviation Safety Agency (EASA)

Avrupa hava sahasının emniyetini temin etmek amacıyla gerekli mevzuat ve uygulamaları tesis ve takip etmek üzere 2002 yılında faaliyete başlayan, 2010 yılı itibarıyla JAA'in birçok yetki ve sorumluluğunu devralan ve 2022 yılı itibarıyla büyük çoğunluğu AB üyesi olmak üzere toplam 31 devletin üye olduğu bir havacılık otoritesidir. Türkiye henüz EASA'ya üye olmamakla beraber, EASA tarafından üye olmayan devletlerle Avrupa Birliği havacılık emniyeti kurallarının uygulanması konusunda iş birliği yapılması amacıyla oluşturulan Pan-Avrupa Ortakları (PANEP) arasında yer almaktadır.

Avrupa Küresel Seyrüsefer Kaplama Hizmeti

European Global Navigation Overlay Service (EGNOS)

Avrupa'da uydu seyrüseferi sağlamak amacıyla 1984'te çalışmalarına başlanan bir hizmettir. EGNOS'un geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi ile ilgili çalışmalar 1994'te Avrupa Uzay Ajansı (ESA), Avrupa Birliği (EU) ve EUROCONTROL'ün katılımı ile kurulan Avrupa Üçlü Birliği (ETG) tarafından yürütülmektedir.

Avrupa Sivil Havacılık Konferansı

European Civil Aviation Conference (ECAC)

1955'ten beri faaliyetlerine devam eden uluslararası bir organizasyondur. Amacı, Avrupa hava taşımacılık sisteminin güçlendirilmesi, güvenli ve etkili gelişiminin devam ettirilmesidir. ECAC, üye ülkeler ile diğer ülkeler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi ve sivil havacılık politikalarının belirlenmesi konularında da çalışmalar yapmaktadır.

Avrupa Sivil Havacılık Teçhizatı Teşkilatı

European Organization for Civil Aviation Equipment (EUROCAE)

Avrupa Sivil Havacılık Konferansı (ECAC) tarafından alınan kararla 1963 yılında İsviçre'nin Luzern şehrinde kurulan ve hava yolu taşımacılığında kullanılan elektronik ekipmanların standardizasyonu konusunda faaliyet gösteren organizasyondur.

Ayırma

Separation

Uçakların seviye ve pozisyon olarak birbirlerine tehlike teşkil etmeyecek şekilde belli kriterler göz önüne alınarak uçurulmalarıdır.

Ayırma Minimumu

Separation Minima

Hava trafik kontrol usullerinin uygulanmasına yönelik, uçaklar arasındaki minimum uzunlamasına, yanlamasına veya dikey mesafeler.

Ayrılmış Paralel Operasyonlar

Segregated Parallel Operations

Bir pistin yalnızca yaklaşmalar için ve diğerinin yalnızca kalkışlar için kullanıldığı, paralel veya paralele yakın aletli pistlerde eş zamanlı yapılan operasyonlar.

Azaltılmış Dikey Ayırma Miniması

Reduced Vertical Separation Minimum (RVSM)

Hava sahası kapasitesinin artırılması amacıyla, uçuş seviyesi 29.000 fit ile 41.000 fit (dâhil) arasında, 2.000 fit olan dikey ayırmanın 1.000 fit olarak azaltılması.

Azaltılmış Dikey Ayırma Miniması Çıkış Noktası

Reduced Vertical Separation Minima Exit Point

Bir hava aracının RVSM (azaltılmış dikey ayırma minimumu) sahasından çıkış noktası.

Azaltılmış Dikey Ayırma Miniması Giriş Noktası

Reduced Vertical Separation Minima Entry Point

Avrupa RVSM hava sahasına girmeden önce, girdiği sırada ya da hemen

sonrasında, uçağın geçtiği ve geçmesinin beklendiği ilk rapor noktası.

Azaltılmış Dikey Ayırma Miniması Onayı
Reduced Vertical Separation Minima Approval
İlgili devlet otoritesi tarafından belirli kriterler göz önüne alınarak bir uçağın RVSM onayının verilmesi işlemidir.

Azami İniş Ağırlığı
Maximum Landing Weight (MLW)
Bir hava aracının normal şartlarda iniş için izin verilen azami toplam ağırlığıdır.

Azami Kalkış Ağırlığı
Maximum Take-Off Weight (MTOW)
Hava aracının uçuşa elverişlilik sertifikasında, uçuş el kitabında veya diğer resmî kayıtlarda belirtilen kalkışa elverişli azami ağırlığıdır.

B

B Grubu Çalışma

Ruhsatı Working License Group B

Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği (SHY-22) hükümlerine uygun olarak havaalanlarında 5. maddede belirtilen hizmet türlerinin tamamını veya bir kısmını kendileri için yapacak hava taşıyıcılarına her bir hizmet türü için verilecek çalışma belgesi.

Bagaj

Baggage

Operatörün izniyle, uçakta taşınan ya da uçağa yüklenen yolcu ve mürettebatın kişisel eşyalarıdır. 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'nun 109. maddesine göre düzenlenen bagaj kuponu karşılığında taşıyıcının sorumluluğuna devredilen tescil ettirilmiş bagajdır.

Bagaj Arabası

Cart

Uçak ve terminal arasında bagaj, kargo ve posta naklinde kullanılan motorlu araçlarla çekilen taşıma aracıdır.

Bagaj Ayırma Alanı (Şutaltı)

Baggage Separation Area (Chute)

Bagajların ilgili uçaklara yüklenmek üzere tasnif edildiği alan.

Bagaj Depo Alanı

Baggage Storage Area

Güvenlik kontrolünden geçen ve check-in'e verilen bagajın hava aracına taşınmak üzere bekletilmesi amacıyla depo edildiği alan ile yanlış yönlendirilmiş bagajın, ilgili yere nakledilene, yolcu ya da görevliler tarafından talep edilene ya da başka bir türlü elden çıkartılana kadar bekletilebileceği alan/alanlar.

Bagaj Kontrolü ve El Tipi Metal Arama Dedektörü Operatörü

Baggage Check and Handheld Metal Detector Operator

Sertifikalı havalimanı emniyet şube müdürlüğü personeli veya ilgili kurum/kuruluş sertifikalı özel güvenlik personeli.

Bağımlı Paralel Yaklaşmalar

Dependent Parallel Approaches

Birbirine komşu, uzatılmış pist merkez hatları üzerinde uçan uçaklar arasında radar ayırma minimalarının nasıl olacağının tarif edildiği paralel veya paralele yakın aletli pistlere yapılan eş zamanlı yaklaşmalar.

Bağımsız Paralel Kalkışlar

Independent Parallel Departures

Paralel veya paralele yakın aletli pistlerden eş zamanlı yapılan kalkışlar.

Bağımsız Paralel Yaklaşmalar

Independent Parallel Approaches

Birbirine komşu, uzatılmış pist merkez hatları üzerinde uçan uçaklar arasında radar ayırma minimalarının nasıl olacağının tarif edilmediği paralel veya paralele yakın aletli pistlere eş zamanlı yapılan yaklaşmalar.

Bakım

Maintenance

Uçuş öncesi kontrol hariç olmak üzere,

B

hava aracının hangar ve atölye mekânlarında, onaylanmış standartlara göre revizyon, onarım, parça değişimi, arıza veya hasar giderilmelerinin birlikte veya ayrı olarak yapılmasıdır.

Bakım Kuruluşu

Maintenance Organization

SHY 145-01'e uygun olarak bakım yapmak üzere yetkilendirilmiş kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilere ait işletmelerdir.

Bakım Kuruluşu El Kitabı

Maintenance Organization Exposition (MOE)

EASA Part-145 ve SHY-145 gereği, bakım yetki sertifikası sahibinin sorumluluk ve faaliyetlerinin açıklandığı otorite onaylı dokümandır.

Banket

Shoulder

PAT sahalarında kaplama ile bitişiğindeki yüzey arasında geçiş sağlayacak şekilde hazırlanmış, kaplamanın kenarına bitişik bir alan.

Banket Kapasitesi

Inbank Capacity

Bir su yatağında banketleri aşmadan taşınan debi.

Bant Geçirgen Filtre

Band Pass Filter

Ayarlandığı frekans aralığındaki frekansların geçişine izin veren, aralığın dışındaki frekansların geçmesini engelleyen elektronik filtredir.

Bant Genişliği

Bandwidth

Radyo haberleşmesinde, belirli bir aralıkta iletişim yapılabilen en yüksek ve en düşük frekanslar arasındaki farkı ifade eder. Birimi hertzdir. Bilgisayar haberleşmesinde, bir iletişim ortamının taşıyabileceği bilgi miktarını ifade eder. Birimi bit/sn'dir.

Baret

Barette

Belli bir mesafeden kısa bir ışık hattı gibi görülebilecek şekilde, yakın aralıklarla yan yana sıralanmış üç veya daha fazla havacılık yer ışığıdır.

Basılı Haberleşme

Printed Communication

Tüm mesajların dağıtımlarının yapıldığı devre terminallerinde yer alan, devamlı ya da otomatik olarak basılı kayıt imkânı sağlayan haberleşme sistemi.

Basınç İrtifası

Pressure Altitude

Standart atmosferdeki basıncın karşılığı olan ve irtifa olarak belirtilen atmosfer basıncı.

Başlangıç Noktası

Datum

Başka miktarların hesaplanmasına yönelik bir referans veya esas niteliğinde olabilecek herhangi bir miktar veya miktarlar seti.

Bataklık Toprağı

Bog Soil

Turba üzerine süzülmüş toprak tabakası veya bataklık altında kalan bataklık bitkisi ile örtülü toprak zemin.

Batimetrik

Bathymetric

Suyun derinliği; derinlik ölçüm.

Baud

Baud

Veri haberleşmelerinde saniyede gönderilen sembol sayısıdır. 1 Baud=1 Sembol/Sn.

Bazalt

Basalt

Yer kabuğunun çatlaklarından dışarı çıkan erimiş lavların soğuyup katılaşmasıyla oluşan volkanik bir kayaç türüdür.

Bekleme Fiksi

Holding Fix

Uçağın bekleme yaparken pozisyonunu belirleyip sürdürmek için referans olarak kullandığı, pilota seyrüsefer yardımcıları ya da yerde görsel bir referansla tanımlanabilen belirli bir noktadır.

Bekleme Noktası

Standby Point

Acil durumun çeşidine göre kurtarma ve yangınla mücadele ekiplerinin daha etkin olabilmeleri için hazır bulundukları bölgelerdir.

Bekleme Noktası (Uçak için)

Holding Point

Pisti ihlal etmeden kalkış için taksi yapan uçağın bekleyebileceği tanımlanmış bir saha.

Bekleme Paterni

Holding Pattern

Herhangi bir amaçla, özellikle de iniş müsaadesi için bekleme yapan uçakların, müsaade ya da şartların oluşmasını beklerken havada çizdikleri, genellikle oval şekle sahip rotadır.

Bekleme Usulü

Holding Procedure

Bir uçağın sonraki ATC müsaadesini beklerken, belirlenmiş bir hava sahasında tutulması için önceden belirlenmiş manevra.

Bekleme Yeri

Holding Bay

Uçakların verimli yüzey hareketini kolaylaştırmak üzere bekletilebileceği veya yanından geçebileceği, işaretlenmiş bir alan.

Beklenmedik Durum

Contingency

Genellikle acil ve olağandışı durumlar ve çeşitli sorunlara yol açabilecek olasılıklara karşı tedbir almak için yapılan planlamalarda kullanılan tabir.

Beklenmedik Durum Yakıtı

Contingency Fuel

Hava aracının yakıt harcamasını etkileyen ve uçuş planlaması esnasında öngörülemeyen faktörlerin oluşmasından doğabilecek yakıt sorunlarının telafi edilmesi için SHT-OP1'e göre bulundurulacak yakıt (hava aracının beklenen yakıt tüketim verilerindeki sapmalar, meteorolojik koşullara ilişkin tahminlerdeki sapmalar ve planlanan uçuş rotası ve/veya uçuş seviyelerinden/irtifalarından sapmalar gibi).

Beklenmedik Olay Planı

Contingency Plan

Havaalanında, operasyon veya özel harekâtı gerektiren acil durumlarda, güvenlik güçlerinin ve görev verilen ilgili diğer birimlerin kullanılmasını düzenleyen ve çeşitli davranışları ihtiva eden plan.

Belirlenmiş RNAV Rotası

Designated RNAV Route

Bir VOR/DME seyrüsefer cihazı kapsamındaki geçerli düşük ve yüksek irtifa değerlerini temel alan saha seyrüsefer rotası.

Beton

Concrete

Kum, çakıl ya da kırmataş, çimento, su ve gerektiğinde katkı maddeleri kullanılarak elde edilen yapı malzemesi.

B

Beton Basınç Dayanımı
Concrete Compressive Strength
Betonun basınç mukavemeti standart kür koşullarında saklanmış (20°c ±2°c kirece doygun su içerisinde), 28 günlük silindir (15 cm çap, 30 cm yükseklik) veya küp (15 cm kenarlı) numuneler üzerinde ölçülür.

Beton Dizaynı
Concrete Design
Döküm yapılacak beton ile ilgili tüm tasarımlar.

Beton Karma Suyu
Concrete Mixing Water
Kuru haldeki çimento ve agregayı plastik, işlenebilir bir kütle haline getirmeye yarayan sıvıdır. Çimento ile kimyasal reaksiyon yaparak plastik kütlenin sertleşmesini sağlar.

Bilgi Görüntüleme Sistemi
Data Display System
İşlenmiş verinin gösterimine olanak sağlayan elektronik ve/veya elektromekanik sistem.

Bilgi Güvenliği
Information Security
Kuruluş varlıklarının gizlilik, bütünlük ve erişilebilirlik özelliklerinin korunmasıdır.

Bilgi Güvenliği Olayı
Information Security Incident
Kuruluşun varlıklarına, saygınlığına ve iş sürekliliğine zarar verecek potansiyele sahip, aleyhte gelişen durumlardır.

Bilgi Güvenliği Risk Yönetimi
Information Security Risk Management
Bilgi güvenliğine ilişkin var olan risklerin minimize edilmesi için oluşturulmuş süreçler bütünüdür.

Bilgi Yönetimi
Information Management
Güncellenmiş bilginin ilgili birimlere zamanında dağıtılmasıdır.

Bilgisayar Destekli Eğitim
Computer-Based Training
Bilgisayar çalışma ortamında interaktif yöntemlerle (interaktif cevaplama, konu anlatımı gibi) öğrenciye özgür bireysel çalışma ritmini kullandırarak bilgi ve yetenek kazandırılması.

Bilinen Sevkiyatçı (Kargo için)
Known Consignor (Cargo)
Malzemenin, hava yolu ile nakliyesini kendi hesabına yaptırmak isteyen, söz konusu malzemenin göndericisidir. Yetkili bir acente ile ya da uygun kriterlere sahip bir hava taşıyıcısı ile çalışır.

Bilinen Sevkiyatçı (Posta için)
Known Consignor (Post)
Postanın, hava yolu ile nakliyesini kendi hesabına yaptırmak isteyen, söz konusu postanın göndericisidir. Yetkili bir posta kurumu/idaresi ile çalışır.

Bilmesi Gereken Prensibi
Principle of Least Privilege
Herhangi bir konu, görev ve sorumluluğun gereğini incelemekle ve yapmakla sorumlu bulunan personelin, yetkisi düzeyinde bilgiye erişmesi ve sahip olmasıdır.

Binder
Binder
Aşınma ile temel tabakası arasında kalan asfalt tabakasıdır.

Birim Ağırlık Deneyi
Unit Weight Test
Hacmi bilinen birim ağırlık kapları ve tartı ile yapılan deneydir.

Birim Yükleme Araçları (ULD'ler)

Unit Load Devices (ULDs)

Bir uçağın sınırlama (emniyet) sistemiyle doğrudan ara birim görevi gören ve IATA ULD Teknik Kurulu tarafından tescillenmiş araçlar.

Birincil Gözetim Radarı

Primary Surveillance Radar (PSR)

Bir vericiden yayılan EM dalgaların nesneye çarpıp geri dönmesi, bu süreç için gereken zamandan yola çıkılarak nesnenin mesafesi ve antenin o andaki konumu ile nesnenin yönünün hesaplandığı bir radar sistemdir.

Birincil Plot Bilgisi

Primary Plot

Bir uçağın radardaki pozisyonunun belirlenmesi.

Birleşik

Combined

Genelde radar görüntü ve izleri için kullanılır. Birincil ve ikincil gözetim radar verilerinden yararlanılan bir radar mesajıdır.

Birleşik Plot

Combined Plot

Birincil ve ikincil gözetim radar bilgilerinin bir radar görüntüsü üzerinde birleştirilmesidir.

Birleşik VOR ve TACAN

Combined VOR and TACAN

VOR, TACAN ve DME seyrüsefer yardımcı cihazlarının birlikte bulunduğu bir seyrüsefer yardımcı sitesidir.

Birleşik/Karma Ayırma

Composite Separation

Uçakları, bileşik yol sistemi ile uygulanan ayırma minimalarını (yatay/dikey) azaltarak ayırma yöntemi.

Birleştirilmiş/Konsolide Kargo

Combined/Consolidated Cargo

Farklı kişiler tarafından, tarifeli bir hava taşıyıcısının dışında başka bir kişiyle hava yolu ile taşınması için anlaşma yapılmış; tek bir pakette birleştirilmiş, birden çok ve farklı gönderiden oluşan kargo.

Bitüm

Bitumen

Keskin bir koku, alev ve koyu duman çıkararak yanan, karbon ve hidrojen bakımından çok zengin doğal yakıt maddelerinin genel adı.

Bomba Alarmı

Bomb Alert

Yetkili makamlar tarafından bomba tehdidine karşı uygulanmak üzere, acil durum planının harekete geçirilmesi için verilen alarm durumu ile hava aracında veya herhangi bir sivil havacılık tesisinde, şüpheli bir cismin bulunması üzerine ilan edilen durum.

Bomba Tehdidi

Bomb Threat

Herhangi bir şekilde öğrenilen, yerdeki veya uçuş halindeki hava aracını veya hava meydanını, sivil havacılık tesisini ya da şahsi bir alanı patlatma sonucu tehlikeli bir duruma sokacak bir patlayıcı, başka bir madde veya aletle ilgili, gerçek veya asılsız bilgi.

Boş Uçuş

Ferry Flight

Bir uçağın yolcu ve yük taşımaksızın uçurulması.

B

Bölgesel Hava Taşımacılığı
Regional Air Transportation
Koltuk kapasitesi en az 20, en fazla 99 olan uçaklar ile iç veya dış hatlarda yapılan ticari hava taşımacılığıdır.

Bulut Tavanı
Ceiling
20.000 fitin (yaklaşık 6000 m) altında ve gökyüzünün yarısından fazlasını kapsayan bulutların en alt tabakasının tabanının yeryüzü ve su yüzeyi üzerinden yüksekliği.

Buz Çözme
De-icing
Uçakların yüzeylerinde oluşan buzun ve karın temizlemesi işlemi.

Buz Önleme ve Çözme Aracı
De/Anti-icing Vehicle
Buzlanmayı çözücü/önleyici kimyasal maddelerin uçaklara uygulanması için kullanılan özel donanımlı araç.

Buzlanma
Icing
Herhangi bir yerde hava sıcaklığının 0 derecenin altına düşmesi sonucu, değişik yüzeylerde bulunan suyun donarak tabaka ya da tabakalar oluşturması.

Buzlanma Çözme/Buz Önleme Alanı
De-icing/Anti-icing Pad
Buz giderici/buz önleyici işlemden geçmek üzere bir uçağın park etmesine yönelik bir iç alanı ve iki veya daha fazla mobil buz giderici/önleyici ekipmanın manevralarına yönelik bir dış alanı kapsayan bir alan.

Buzlanmayı Önleme
Anti-icing
Uçakların yüzeylerinde buz ve kar oluşmasını engelleme işlemi.

Bütünlük
Integrity
Bilginin yetkisiz kişiler tarafından değiştirilmesine karşı korunması ve değiştirildiğinde farkına varılmasıdır.

Bütünlük (Havacılık verileri)
Integrity (Aeronautical data)
Bir havacılık bilgisinin ve onun değerinin, oluşumundan veya resmî olarak değiştirilmesinden bu yana kaybolmadığına veya değiştirilmediğine ilişkin bir güvence derecesi.

Büyük Hava Aracı
Large Aircraft
Azami kalkış ağırlığı 5.700 kg üzerinde olan uçaklar ile azami kalkış ağırlığı 3.175 kg üzerinde olan veya birden fazla motoru bulunan helikopterlerin dâhil olduğu kategori.

Bypass Sistemi
Bypass System
BHS'de taşınan bagajların %100 bagaj tarama sisteminde normalde uğraması gereken cihazlara uğramak yerine aynı seviyede veya farklı seviyede diğer cihazlara yönlendirilmesini sağlayan işlem prosedürü.

C

C Grubu Çalışma Ruhsatı
Working License Group C
Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği (SHY-22) hükümlerine uygun olarak 5. maddede belirtilen hizmet türlerinden, temsil, gözetim ve yönetim, uçak özel güvenlik hizmet ve denetimi, ikram servis ile uçuş operasyon hizmetini yapmak üzere yetkilendirilmiş özel hukuk tüzel kişilerine her bir hizmet türü için verilecek çalışma belgeleri.

Cari Uçuş Planı
Current Flight Plan (CFP)
İlk uçuş planının doldurulmasından sonraki müsaadelerin sonucunda olabilecek değişiklikleri de kapsayan uçuş planı.

CAT III Standartları
CAT III Standards
Pist üzerindeki görüş şartlarının 350 metreden daha az olduğu durumlarda, sistem, cihaz, araç ve gereçlerin kullanılabilirliğini ve konumlarını belirleyen şartlar.

Cayro Pusula
Gyro
İç içe geçmiş eksenlerden oluşan, bir rotor gücüyle döndürülen, kendisine bir kuvvet uygulandığında 90 derece aksi yönde tepki veren, bu sayede dünyanın dönüşünden dolayı oluşan merkezkaç kuvvete karşı da tepki verdiğinden hakiki yönü gösteren elektronik bir pusula çeşidi.

Cayrosuz Yaklaşma
No Gyro Approach
Hava aracının kontrolörün istediği rotada uçuşunu, gyrosundaki sorundan dolayı tutturamayacağını ifade eder. Bu durumda kontrolör radarda hava aracını izleyerek “sağa/sola dön” veya “dönüşü durdur” ifadeleriyle hava aracını uygun rotaya oturtur.

Check-In
Check-In
Havalimanı terminallerinde, hava yolu veya yer hizmetleri görevlileri tarafından yolcuların bilet ve bagajlarına yönelik gerçekleştirilen kontrol ve onay işlemidir.

Check-In Kontuarı
Check-In Counter
Terminallerde yolcuların check-in işlemlerinin yapıldığı, donanımlı masalardır.

Check-In Salonu
Check-In Hall
Terminallerde check-in kontuarlarının toplu halde bulunduğu bölümlerdir.

Ciddi Yaralanma
Serious Injury
Bir kişinin kaza sırasında almış olduğu ve aşağıdaki özellikleri taşıyan yaralanmalar:

(a) Yaralanmayı takip eden 7 gün içinde başlayan ve 48 saatten daha fazla hastanede yatmayı gerektiren bir yaralanma; veya

(b) Herhangi bir kemikte kırılma, (burun ve parmaklardaki ufak kırıklar ha-

C

riç); veya

(c) Ciddi derecede hemoraj, sinir, kas ve tendon harabiyetine sebep olacak yırtılma ve incinmeler; veya

(d) İç organlarda yaralanma; veya

(e) İkinci ya da üçüncü dereceden yanıklar ya da yüzeyinin %5'inden daha fazla bir bölgeyi etkilemiş yanıklar; veya

(f) Enfeksiyöz maddeler ya da yara açıcı radyasyon sebebiyle oluştuğu doğrulanmış yaralar.

Co-Mail

Co-Mail

Hava yolu taşıyıcısı şirketin kendi istasyonlar ağı içinde naklettiği postalar için kullanılan kısaltma.

Co-Mat

Co-Mat

Hava yolu taşıyıcısı şirketin kendi istasyonlar ağı içinde naklettiği malzemeler için kullanılan kısaltma.

Course

Course

Yoldaki uçaklar için tasarlanmış uçuş yolu, ILS hattında ise pisti karşılayıcı yol anlamında kullanılan terim.

Çağrı İşareti
Call Sign
Hava aracı çağrı işareti, hava-yer iletişiminde bir hava aracını tanımlamak için kullanılan bir grup alfasayısal karakterdir.

Çakışma Çözümlenmesi
Conflict Resolution
Potansiyel tehlike teşkil eden trafikler arasında uygun ayırma minimumlarının uygulanmasıyla yapılan çözümleme.

Çakışma İkazı
Conflict Alert
Otomatik radar fonksiyonu olarak radar hedefleri arasında mevcut minimaların altına inilebileceği yönünde verilen ikaz.

Çalışma Ağı Varlığı
Network Entity
İnternet ortamında bilgi transferi, yol bilgi değişiklikleri ve yönetim protokolleri operasyonu sorumluluğunu kapsayan bilgisayar tabanlı çalışmaların fonksiyonel bir kısmıdır.

Çamur Zemin
Mud Ground
Bataklık, organik zeminler, zemin emniyet gerilmesi 0 kg/cm²

Çarpışma Riski
Risk of Collision
Ciddi çarpışma risklerinin ortaya çıktığı uçakların yakın geçme durumlarının risk sınıflandırması.

Çatlak
Crack
Doğal sebepler, trafik etkisi ya da alttaki bir tabakadan yansıma sebebiyle kaplama içinde meydana gelen ayrılma.

Çeki Demiri
Tow-bar
Uçak ile uçak itme/çekme aracı arasına takılarak uçağın itilmesi ve çekilmesi işlemlerinde kullanılan teçhizat.

Çeyrek Çember
Quadrant
Merkezinde seyrüsefer yardımcısı olan, saat yönünde manyetik kuzeyden itibaren 4 dilime ayrılmış bir daireyi ifade eder. Bunlar sırasıyla; KD (Kuzey doğu çeyreği) 000-089, GD (Güney doğu çeyreği) 090-179, GB (Güney batı çeyreği) 180-269, KB (Kuzey batı çeyreği) 270-359 şeklindedir.

Çift Motorlu Hava Araçları İçin Yedek Yol Boyu Havaalanı
ETOPS (Extended-range Twin-engine Operational Performance Standards) En Route Alternate
Yol boyu ETOPS operasyonları esnasında hava aracının motor arızası ya da diğer anormal durumlar veya acil durum koşullarında inebileceği uygun/elverişli yedek meydan.

Ç

Çimento
Cement
Ana ham maddeleri kalkerli kil olan ve mineral parçalarını (kum, çakıl, tuğla vs.) yapıştırmada kullanılan bir malzemedir.

Çok Yüksek Frekans
Very High Frequency (VHF)
30 ile 300 MHz arasındaki frekans aralığı.

Çoklu Haberleşme
Conference Communications
Üç veya daha fazla merkezin aynı anda ve direkt olarak konuşma yapabildikleri haberleşme kolaylığı.

Çoklu Radar İzleme
Multi Radar Tracking (MRT)
MCT'den gelen radar plot bilgisini iz bilgiye dönüştürerek kontrolörlerin önündeki displaylere ve FDP'ye aktaran sistemdir.

Çökme Deneyi
Slump Test
Beton kıvamını belirlemek için yapılan deney.

Çözüm Önerisi
Resolution Advisory
TCAS cihazı tarafından uçakların çarpışma riskine karşı pilota sunulan çözüm önerisidir.

D

uygulamalarda ve kurumsal alanlarda/ağlarda yapılan konfigürasyon değişiklikleri, ekleme, çıkarma ve ortadan kaldırma faaliyetlerini standartlaşmış metotlar ve prosedürler kullanarak sağlama işidir.

Değiştirme Noktası
Change-over Point (COP)
Bir hava yolunda seyir halindeki hava aracının arkasında kalan seyrüsefer yardımcı cihazının, kapsama alanından çıkıp üzerine doğru uçtuğu seyrüsefer yardımcı cihazının kapsama alanına girdiğini gösteren, haritalarda işlenmiş noktalardır.

Demo Uçuş
Demo Flight
Hava aracının satışı öncesi, alıcı taraf yetkililerinin de katılım sağlayacağı uçuş.

Deniz Mili
Nautical Mile (NM)
Havacılıkta kullanılan, 1.852 metre uzunluğa tekabül eden ölçüm birimidir.

Derece Eğitimi
Rating Training
Hava Trafik Kontrolörünün derece alabilmesi için verilen eğitim.

Derecelendirme
Rating
Hava Trafik Kontrolörüne kontrol ünitesinin bir veya birden fazla bölümünde çalışabilmesi için her yıl periyodik sınavlarla otorite tarafından verilen yeterlilik belgesi.

Derz Dolgusu
Joint Sealant
Derz kesme işleminden sonra derzlerin doldurulmasında kullanılan esnek bir

Dağıtım Zamanı
Delivery Time
Kontrolör tarafından gönderilen mesajın uçuş ekibinin eline geçmesi için geçen süre.

Dâhili Test Ekipmanı
Built-in Test Equipment (BITE)
Sürekli temel üzerinde izleme yapabilmek için doğru operasyonu sağlayan elektronik ekipmandaki içsel kontrol birimleri. Birçok kontrol, bir hata durumunda görsel alarm veren GONO GO testleridir.

Dansite Oranı
Density Ratio
Yoğunluk oranı.

Dayanıklılık
Durability
Yapı malzemelerinin ve yapıların, işlevlerini uzun yıllar boyu bozulmadan yerine getirmelerine denir.

Degradasyon
Degradation
Atmosferik, hidrolik, biyolojik ve diğer faaliyetler sonucunda kayaların, sarp kayalıkların, yeryüzü katmanlarının ve akarsu yataklarının aşınması ve ayrışması.

Değişiklik Yönetimi
Change Management
Bilgi varlıklarında, bilgi sistemlerinde,

D

dolgu malzemesidir. Derzlerin kırılma ve çatlama riskinin azaltılması gerekiyorsa, bunların yan kenarlarını destekleyecek daha sert bir elastik malzeme ile doldurulması esastır.

Destilasyon
Distillation
Asfaltın damıtılması.

Devam Edin
Go Ahead
Bir sebepten dolayı konuşması durdurulan kontrolör/pilota, devam etmesi istendiğinde söylenen ifade.

Devamlı Kırmızı Işık
Steady Red Light
Uçuştaki hava aracı için, diğer hava aracına yol ver ve tur atmaya devam et, yerdeki hava aracı için ise dur anlamına gelir.

Devamlı Yeşil Işık
Steady Green Light
Uçuştaki hava aracı için iniş serbest, yerdeki hava aracı için kalkış serbest anlamına gelir.

Devir Modu
Circuit Mode
Tahsis edilen iletim yolunun kullanılmasına olanak veren haberleşme ağının konfigürasyonu.

Devir Modu Kanalı
Circuit Mode Channel
Havacılık mobil uydu hizmetinde C kanalı ikili ses ya da bilgi haberleşmesini sağlamak için kullanılır. Verili herhangi bir kanal sadece bir yönde trafik geçirebilir. C kanalları ise biri üst hat, diğeri alt hat olmak üzere çift olarak tahsis edilir.

Devir Zamanı
Release Time
Bir uçağın diğer bir hava trafik kontrolörü ya da ünitenin kontrolüne devredileceği zaman.

Devlet Emniyet Programı
State Safety Programme
Emniyetin geliştirilmesini hedefleyen entegre bir mevzuat ve faaliyetler grubu.

Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ) Genel Müdürlüğü
General Directorate of State Airports Authority
233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye göre kurulmuş, Türkiye'deki havalimanlarının işletilmesi ile hava seyrüsefer hizmetlerinin yerine getirilmesinden sorumlu kamu iktisadi teşekkülüdür.

Devlet Uçağı
State Aircraft
Devletin askerî, güvenlik ve gümrük hizmetlerinde kullandığı hava araçları.

Devreden Ünite
Transferring Unit
Bir hava aracına, uçuş güzergâhı boyunca hava trafik kontrol hizmeti sağlayacak diğer bir üniteye, hava trafik kontrol hizmeti sağlama sorumluluğunu transfer eden hava trafik kontrol ünitesi.

Dış Hat Uçuşu
International Flight
Zorunlu inişler dışında, ülke sınırları dışında bir veya daha fazla ülkeye yapılan seferler.

Dış Marker
Outer Marker (OM)
Pist sonundan 5-7 mil uzaklığa yerleştirilen seyrüsefer yardımcı cihazı.

Dikey Ayırma
Vertical Separation
Hava araçları arasında değişik irtifa ya da uçuş seviyeleri tahsis edilmek suretiyle sağlanan ayırma. [ICAO] hava araçları arasında dikey mesafe birimleri ile ifade edilen ayırma.

Dikey İniş / Kalkış Yapan Hava Aracı
Vertical Take-off and Landing Aircraft (VTOL)
Kalkış ve iniş için çok kısa pistleri veya küçük sahaları kullanarak dikey tırmanma ve/veya alçalma yapabilen hava aracı. Bu tür hava araçlarına helikopterler de dâhil olmakla birlikte, söz konusu hava araçları sadece helikopterlerle sınırlı değildir.

Dikey Sapma
Vertical Deviation
Bir uçağın dikey profilde aşağı veya yukarı doğru yaptığı kaçınma hareketidir.

Dinamik Yük Taşıma Yüzeyi
Dynamic Load-bearing Surface
Üzerine acil durum halinde bir konma gerçekleştiren bir helikopter tarafından oluşturulan yükleri taşıyabilecek bir yüzey.

Dinlemede Kalın
Stand By
Pilot veya kontrolör tarafından çok kısa bir süre için dinlemede kalınmasını, beklenmesini ifade etmek için kullanılır. Eğer bu durumda cevap gecikirse tekrar aramak gereklidir. Bu terim bir onay veya reddetme anlamı içermez.

Dinlenme Süresi
Rest Period
Bir uçucu ekibin, bir önceki uçuş görev süresinin bittiği andan itibaren başlayan ve yeni bir uçuş görev süresinin başlama saatine kadar süren, her türlü görevden muaf tutulduğu süredir.

Direkt İniş
Straight-in Landing
Bir aletli yaklaşmayı tamamlamak için takip edilen son yaklaşma korsuyla 30 derecelik bir açı limiti içinde aynı hizadaki piste yapılan iniş.

Direkt Transit Yolcular
Direct Transit Passengers
Varışı takip eden kısa bir aradan sonra aynı uçak ve aynı uçuş numarası ile seyahatlerine devam eden yolculardır. (Teknik problemlerden ötürü uçak değiştiren fakat aynı uçuş sayılı uçakla devam eden yolcular direkt transit yolcular olarak sayılır.)

Direkt Uçuş
Direct Flight
İki fiks, nokta ya da seyrüsefer yardımcısı arasında rota uçuşu.

Direkt Yaklaşma
Straight-in Approach
Son yaklaşmanın kaide dönüşü olmadan başladığı, direkt iniş minimumlarıyla tamamlanması gerekli olmayan bir aletli yaklaşmadır.

Dispersivite
Dispersivity
Gözenekli bir matrisin kendi içerisinden geçen bir izleyicinin yayılmasına neden olma özelliği.

D

Diyabaz
Diabase
Klinopiroksen, ojit, olivin, magnetit ve ilmenit içeren, yeşil renkli ve aşınma dayanımı yüksek bir kayaç.

DME Ayırması
DME Separation
Hava araçları arasında DME cihazından alınan mesafe bilgisine dayalı olarak yapılan ayırma.

Doğal Dolgu Zemin
Natural Filling Ground
Zemin emniyet gerilmesi 0,1-0,6 kg/cm² olan zeminler.

Doğal Kum
Natural Sand
Silisli kütlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından oluşan, deniz kıyısı, dere yatağı vb. yerlerde çok bulunan, ufak, sert taneciklerdir.

Doğal Sıralama
Natural Sequence
Hava trafik kontrolörü planlamasında, uçakların bir pozisyon noktası üzerine tahminî geliş süreleri göz önüne alınarak yapılan uçuş sıralamasıdır.

Doğal Zemin
Natural Ground
Arazinin hafriyatının yapılmamış ve kotlanmamış, hali hazırdaki vaziyetidir. Dokunulmamış ve bozulmamış zeminlerdir.

Doğrudan Radar Veri Erişimi
Direct Access Radar Data
RDP sisteminin bir parçası olan MRT'lerde bir sorun olduğunda, MCT'den gelen radar plot bilgilerinin kontrolörlerin önündeki display'lere anında ve kesintisiz getirilmesini sağlayan bir bağlantı şeklidir.

Doğrula(mak), Teyit Ettirmek
Verify
Bir bilgiyi teyit ettirmek amacıyla istekte bulunmak. Örnek: "Verify assigned altitude. = Tahsis edilen irtifayı doğrulayın."

Doğruluk
Accuracy
Öngörülen veya ölçülen değer ile gerçek değer arasındaki uygunluk derecesi.

Doldurulmuş Uçuş Planı
Filled Flight Plan
Pilot veya şirket temsilcisi tarafından uçuştan önce ATS ünitesine verilmek üzere doldurulan, uçuşla ilgili ayrıntıları içeren plan.

Dolly
Dolly
Traktörler ile çekilen, apronda konteyner ve palet taşımacılığında kullanılan, seviyesi fazla yüksek olmayan küçük tekerlekli taşıma aracı.

Don Dayanımı
Frost Resistance
Agreganın don ve çözülmelerde ufalanmaya karşı dayanıklılığının belirlenmesine ve değişen hava şartlarında agreganın göstereceği dayanımın tespitine yönelik deney.

Doppler VOR
Doppler VOR (DVOR)
Çevre faktörlerinin oldukça kötü olduğu bölgelerde kullanılmak üzere tasarlanmış VOR cihazlarıdır.

Dosyalanmış Uçuş Planı

Filed Flight Plan

Pilot ya da onun yasal temsilcisi tarafından ATS ünitesinde doldurulan, sonradan yapılmış değişiklikleri içermeyen plana denir.

Döner Kanatlı Hava Aracı

Rotorcraft

Kaldırma kuvvetini havanın bir veya daha fazla rotordaki tepkisinden alan, havadan daha ağır hava aracı.

Döngüsel Artıklık Kontrolü

Cyclic Redundancy Check (CRC)

Veri kaybı veya değişikliğine karşı bir güvence seviyesi sağlayan, verinin dijital olarak ifade edilmesine uygulanan matematiksel bir algoritma.

Dönüşü Olmayan Nokta

Point of No Return (PNR)

Uçuş sırasında hava aracının kalkış yaptığı havaalanına dönmesinin halihazırdaki yakıtıyla artık mümkün olmadığı noktayı ifade eder. Bu noktadan sonra hava aracı başka bir varış noktasına ilerlemek durumundadır.

Dört Boyutlu Yörünge Operasyonları

4D Trajectory Operations

Hava aracının yörüngesinin planlanmasında esas alınan uzamsal üç boyuta, dördüncü bir boyut olarak zaman faktörünü eklemeyi amaçlayan planlama modelidir. ICAO tarafından yürütülen Küresel Hava Seyrüsefer Planı'nın (GANP) bütünleyici bir parçası olan Yörünge Bazlı Operasyonlar (TBO) konsepti uyarınca mevcut üç boyutlu yörünge planlamasının yerini alması amaçlanan Dört Boyutlu Yörünge Operasyonları modelinde, hava trafiğinin öngörülebilirliğini arttırmak ve hava araçları için zaman ve yakıt tüketimi yönünden optimum rotaları oluşturmak esastır. Dört Boyutlu Yörünge Operasyonları modelinin tüm paydaşlar arasında iş birliği içinde geliştirilmesi, yönetilmesi, paylaşılması ve karar alma süreçlerinde küresel ölçekte esas alınan ortak bir referans model olarak hizmet vermesi hedeflenmektedir.

Drenaj (Yakıt İkmal)

Drain

Tanka alınan yakıtta atmosferik olaylar nedeniyle oluşan serbest suyun sistemden alınması.

Dry-Lease

Dry-Lease

SHT 120.95'e göre; dry-lease, bir hava aracının, kiracının işletme ruhsatı altında işletildiği kira anlaşmasıdır. Diğer bir deyişle, uçağın mürettebatsız kiralanması olup kiracının ticari kontrolü altında ve kiracının hava yolu kodu ve trafik hakları kullanılarak işletilmesidir.

Durma Uzantısı

Stopway (SWY)

Vazgeçilen bir kalkış halinde uçağın durdurulabileceği uygun bir alan olarak hazırlanmış, mevcut kalkış pistinin sonunda ve yerde bulunan belirli bir dikdörtgen saha.

Durum Göstergesi

Attitude Display Indicator

Uçakların uzunlamasına ve yanlamasına rotasyonunun uçuş cihazlarından takip edilebilmesini sağlayan gösterge.

Düktilite

Ductility

Standart kalıpta bitümün çekilerek uzaması.

D

Dümen

Rudder

Dikey dengeleyicinin (vertical stabilizer) arka kenarında yer alan ve birincil uçuş kontrollerinden biri olan hava aracı parçası.

Dünya Jeodezik Sistemi

World Geodetic System (WGS)

Hava seyrüseferi için temel olacak tüm enlem ve boylamların ölçümünün yapıldığı kabul edilmiş yeryüzü ölçüm sistemidir.

Düşük Frekans

Low Frequency (LF)

30 ve 300 kHz arasındaki frekans aralığı.

Düşük Görüş Operasyonları

Low Visibility Operations

Düşük görüş şartlarında hava trafik akışını ve emniyetini sağlayan operasyonların bütünüdür.

Düşük Nokta

Low Point

Hidrant boru hattının en düşük noktası.

E

EDTO Kritik Yakıtı
EDTO Critical Fuel
Yolun en kritik noktasında başa gelebilecek en kısıtlayıcı sistem arızası (motor arızası, kabin basıncı vb.) göz önünde bulundurularak, yol aşamasındaki yedek havaalanına uçmak için gereken yakıt miktarı.

Eğilme-Gerilme Dayanımı
Flexural Tensile Strength
Bu deney, üç noktadan yüklenen basit kiriş ile betonun eğilme-gerilme dayanımının belirlenmesini kapsar.

Eğim Mesafesi
Slant Range
Uçuştaki bir uçakla yer cihazı (radar, DME) arasındaki gerçek direkt mesafeye denir.

Eğiticilerin Eğitmeni
Trainer of Trainers
Gerçek kişilere veya eğitimcilere Eğitim Talimatı kapsamında eğitim verecek ve ilgili kurum tarafından yetkilendirilmiş kişi.

Eğitim Belgesi
Training Certificate
Eğitim Talimatı kapsamında eğitime katılanlara verilen sertifika veya katılım belgesi.

Eğitim El Kitabı
Training Manual
Eğitimlerde kullanılan doküman.

Eğitim Kuruluşu
Training Institution
Eğitim Talimatına göre havacılık kuruluşları veya gerçek kişilere eğitim vermek üzere SHGM tarafından yetkilendirilmiş kuruluş.

Eğitim, Araştırma ve Denetleme Uzmanları Kurulu (EADUK)
Board of Training, Research and Inspection
Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı'nın (MSHGP) oluşturulması, idamesi ve yürütülmesini sağlamak, bütün hava meydanları için güvenlik standardı oluşturmak, sivil havacılık güvenliği sorunları için çözüm yolları geliştirmek, hava meydanlarında görev yapan kamu ve özel sektöre ait kurum ve kuruluşlarda çalışan personelin, ICAO ve ECAC kural ve standartlarına göre eğitim ve denetimini yapmak, araştırmalarda bulunmak amacıyla oluşturulan kurul.

Eğitimci
Trainer
Gerçek kişilere Eğitim Talimatı kapsamında eğitim verecek ve SHGM tarafından yetkilendirilmiş kişi.

Eğitimcinin Eğitimi Sertifikası
Training of Trainer Certification
Eğitim verilebilirliğiyle ilgili Millî Eğitim Bakanlığı veya yükseköğretim kurumları veya Millî Eğitim Bakanlığından onaylı kuruluşlar tarafından verilen belge.

E

Ekip Kaynak Yönetimi
Crew Resource Management (CRM)

Uçuş ekibi personelinin emniyetli ve verimli bir uçuş operasyonu gerçekleştirmesi amacıyla, hataları azaltmak, stresi önlemek ve verimliliği artırmak için mevcut tüm kaynakların etkin kullanımının sağlanması.

Ekipman Kapasitesi
Equipment Capacity

ATC sistemleri tarafından taşınabilir azami trafik sayısı.

El Bagajı
Hand Baggage

Bir uçağın kabin bölümünde taşınan, yolcuların kendi denetim ve sorumluluğu altında bulunan bagajlardır. Kabin bagajı olarak da bilinir.

El Dedektörü
Hand Detector

Havalimanı içerisinde güvenlik görevlileri tarafından kullanılan, metale karşı duyarlı, taşınabilir bir dedektör türü.

El Kitapları
Manuals

Ulusal ve uluslararası havacılık mevzuatı esas alınarak hazırlanan, havacılık operasyonlarının kapsamlı bir biçimde ele alındığı dokümanlardır.

El Tipi Metal Arama Dedektörü
Hand-held Metal Detector

Güvenlik kontrol noktalarında veya gerekli görülen diğer yerlerde, yolcu ve personelin geçişlerinde güvenlik taramasının bölgesel yapılabilmesi amacıyla kullanılan metale duyarlı dedektör.

Elastisite Modülü
Young's Modulus

Statik hesaplamada bir gerilimin, kısalma ya da eğilme miktarına bölünmesi ile bulunan değerdir.

Elektronik Uçuş Stribi
Electronic Flight Strip (EFS)

Hava trafik kontrol hizmetinde kullanılan kâğıt uçuş stripleri yerine, elektronik ortamda daha fonksiyonel ve etkin olarak strip yönetimini sağlayan sistemdir.

Elipsoit Yükseklik (Geodetik Yükseklik)
Ellipsoid Height (Geodetic Height)

Elipsoid normal denilen küresel çizginin dış yüzeyinden itibaren ölçülmek istenen noktaya çizilen dikmenin ölçüsüdür.

Emniyet İkazı
Safety Alert

ATC tarafından, kontrolü altındaki uçaklara yönelik yayımlanan bir ikazdır.

Emniyet Programı
Safety Programme

Emniyet düzeyini artırmayı amaçlayan, birleştirilmiş düzenleme ve faaliyetler bütünü.

Emniyet Riski
Safety Risk

Emniyet ile ilgili bir tehlike sonucunun, öngörülebilen en kötü durum referans alınarak tahmin edilen gerçekleşme olasılığı ve şiddetinin birleşimidir.

Emniyet Yönetim Sistemi

Safety Management System (SMS)

Gerekli organizasyonel yapılar, hesap verme sorumlulukları, politikalar ve prosedürler dâhil olmak üzere, emniyetli yönetime yönelik sistematik bir yaklaşımdır.

En Son Tahsis Edilen İrtifa

Last Assigned Altitude

ATC tarafından tahsis edilen ve pilot tarafından anlaşıldığı belirtilen en son irtifa veya uçuş seviyesi.

Engellenmiş

Blocked

Radyo yayınlarının bozulduğu ya da engellendiği durumlarda kullanılan terim.

Erişilebilirlik

Availability

Bilginin yetkili kullanıcılar tarafından gerek duyulduğu an erişilebilir olmasıdır.

Esas Dönüş

Base Turn

İlk yaklaşma safhası boyunca uzaklaşma başı (outbound track) sonu ile ara ya da son yaklaşma safhası arasında hava aracı tarafından pist doğrultusunu karşılamak amacıyla yapılan dönüş yöntemi.

Eş Güdümlü Evrensel Zaman / Uluslararası Koordine Edilmiş Zaman

Universal Time Coordinated / Coordinated Universal Time (UTC)

Güneşin görünürde döndüğü zaman ile yeryüzünün belirli yerlerinde uluslararası atomik saatler ile (TAI) yapılan ölçümlerin bileşimi ile elde edilen, daima ± 0,5 saniye hata payıyla elde edilen zamandır. Miladi takvimle beraber uluslararası hava seyrüseferinde temporal (zamansal) referans sistemi olarak kullanılır. GMT'nin (Greenwhich Mean Time) yerini almış ve uluslararası kabul görüp Annex 5'te yayımlanmıştır.

Eşik

Threshold (THR)

Pistin iniş için kullanılacak bölümünün başlangıcı.

Evrensel Erişim Alıcı/Vericisi

Universal Access Transceiver

ADS-B veri iletimi için 1.041667 Mbit/s modülasyon oranı ile 978 MHz frekansında çalışan bir yayın veri hattıdır.

F

Farklı Küresel Konumlandırma Sistemi
Differential Global Positioning System (DGPS)
Küresel pozisyonlama sisteminin çözüm doğruluğunu geliştirmek için kullanılan bir tekniktir.

Farklı Küresel Seyrüsefer Uydu Sistemi
Differential Global Navigation Satellite System (DGNSS)
Bir veya daha fazla bilinen noktadaki pozisyon hatalarının belirlenmesi ve pozisyon doğruluğu için bir başka sistemden alınan bilgilerin iletilmesini amaçlayan bir sistemdir.

Fasilite
Facility
Özel bir amaç için yapılmış bina, ekipman veya üniteler.

Faydalı Yük
Payload
Bir hava aracında ücret karşılığında taşınan yolcu, bagaj, posta ve kargonun toplam ağırlığıdır.

Federal Havacılık İdaresi
Federal Aviation Administration (FAA)
ABD'de sivil havacılığı düzenleyen ve denetleyen kuruluş. 1958 yılında kurulmuştur. ABD'nin ulusal savunma gereklerini ve güvenliğini göz önüne alarak sivil havacılığı düzenlemek, yeni teknolojilerden faydalanarak havacılığı geliştirilmek, sivil ve askerî uçakların kontrolünü ortak bir sistem üzerinden gerçekleştirmek, ulusal hava sahası sistemi konusunda araştırmalar yapmak ve ticari uzay taşımacılığını düzenlemek başlıca görevleri arasındadır.

Filler
Filler
200 mm altında kalan malzeme. (Asfalt için)

Filo
Fleet
İşletmecinin mülkiyetinde olan veya kiraladığı tüm hava araçlarının adet ve tip olarak ifadesidir.

Final
Final
Aletli veya görerek yaklaşma yapan bir uçağın iniş için pisti karşıladığı hat.

Finişer
Finisher
Asfaltın son işlemini yapan makine.

Flaş Körlüğü
Flash Blindness
Gözlerin parlak bir ışığa maruz kalması sonucunda geçici veya kalıcı olarak görememe durumu.

Fly-by Yol Noktası
Fly-by Waypoint
Bir rotanın veya usulün bir sonraki bölümünün teğetsel olarak intersept edilmesine imkân vermek için öncesinden dönüş gerektiren bir yol noktası.

Flyover Yol Noktası

Flyover Waypoint

Bir rotanın veya usulün bir sonraki segmentine intersept olmak için gereken dönüşün üzerinden geçilerek başlatıldığı bir yol noktası.

Forklift

Forklift

Yüklerin istiflenmesinde ve kısa mesafe taşınmalarında kullanılan, yükü kaldırma, indirme ve taşıma özelliğine sahip olan özel donanımlı araç.

Foseptik Aracı

Septic Tank

Uçaklardan foseptiğin boşaltılarak götürülmesi için kullanılan özel donanımlı araç.

Frenleme (İyi, Orta, Zayıf veya Hiç)

Braking Action (Good, Fair, Poor or Nil)

Pilota havaalanı hareket sahası üstündeki frenleme derecesini, koşullarını belirten rapor.

G

Garbling

Garbling

Birbirine yakın azimuth ve mesafede bulunan hedeflerden alınan transponder cevap sinyallerinin iç içe girmesi durumudur.

Gaz Beton (Gözenekli Beton)

Aerated Concrete

İnce ve silisli bir agrega ve inorganik bir bağlayıcı ile hazırlanan karışımın, gözenek oluşturucu bir madde katılarak hafifletilmesi yoluyla elde edilen hafif betondur.

Gece

Night

Akşam alacakaranlığının bitimi ile sabahın başlangıcı arasındaki saatler veya otorite tarafından belirlenmiş gün batımı ile gün doğumu arasındaki zaman dilimidir.

Gecikme

Delay

Merkezi Akış Yönetim Birimi (CFMU) tarafından belirlenen kalkış zamanı ile operatörün talep ettiği ilk kalkış zamanı arasındaki fark.

Gecikme Nedenleri

Causes of Delay

Gecikmeye sebep olan unsurların tümü. (Meteorolojik koşullar, kapasite vb.)

Geçici Üs

Temporary Base

Ana üs veya üslerin dışında, uçuş harekâtının devamlılığı için, uçucu ekip üyesinin uçuş görev süresinin başlayıp sona erdiği ve uçucu ekip üyesine, havayolu şirketinin uygun konaklama tesisi ve iaşe imkânı sağlamakla yükümlü olduğu, uçucu ekiplerin geçici bir süre kalacağı, hava yolu şirketi tarafından belirlenen yurt içi ve/veya yurt dışındaki yerleşim merkezidir.

Geçici Üs Süresi

Temporary Base Duration

Geçici üslerde, her bir uçucu ekip üyesi için 7 günden uzun 30 günden kısa süreli kalmayı kapsayan görev süresidir.

Geçirimlilik Katsayısı

Coefficient of Transmissivity

Birim hidrolik eğim altında bir akiferin birim genişliğinden suyun transfer edilme hızı. Akiferin doygun kısmının kalınlığı ile hidrolik geçirgenliğinin çarpımıyla ifade edilir.

Geçiş Eğitimi

Transition Training

Belirli simülasyon metotlarıyla, temel eğitim esnasında teorik bilgi ve anlama yeteneklerinin pratik uygulamalarla gerçekleştirilmesi.

Geçiş İrtifası

Transition Altitude (TA)

Hava aracının dikey pozisyonunun irtifalara göre tanımlanabileceği (kontrol edilebileceği) en üst irtifa. Bu irtifa, hava trafik hizmetleri (ATS) otoritesi tarafından belirlenir ve ilan edilir.

Geçiş İzi Mesafesi

Cross Track Distance

İstenilen rotanın hava yolunun sağına ve soluna olan dikey mesafesi.

Geçiş Olmayan Saha

No Transgression Zone (NTZ)

Bağımsız paralel yaklaşmalar bağlamında, iki genişletilmiş pist merkez hattı arasında merkezi olarak konumlandırılmış, tanımlanmış boyutlarda bir hava sahası koridoru olup bir hava aracının bu sahayı ihlal etmesi, bitişik yaklaşmada herhangi bir tehdit altındaki hava aracına manevra yaptırmak için bir kontrolör müdahalesini gerektirir.

Geçiş Süresi (Işık)

Switch-over Time (Light)

Belirli bir yönde ölçülen fiili ışık yoğunluğunun, ışık yüzde 25'lik veya üzeri yoğunluklarda çalıştırıldığı durumlarda, bir güç kaynağı değişikliği sırasında yüzde 50'den düşmesi ve tekrar yüzde 50'ye ulaşması için gereken süre.

Gelişmiş Hava Sahası Esnek Kullanımı

Advanced Flexible Use of Airspace (AFUA)

Sivil uçuşların yoğunluğu nedeniyle askerî uçuşlara ayrılmış olan hava sahası kısımlarının da geçici olarak sivil uçuşlar tarafından kullanılabilmesi amacıyla oluşturulmuş konsept.

Gelişmiş Yüzey Hareketleri Rehberlik ve Kontrol Sistemi

Advanced Surface Movement Guidance and Control System (A-SMGCS)

Havaalanı operasyonel görüş seviyesi içinde tüm hava koşullarında, gerekli emniyet seviyesini de teşkil ederek, beyan edilen yer hareket oranının sürdürülebilmesi için uçak ve araçların kontrolü ile gözetim ve kılavuzluk sağlayan bir sistemdir.

Gemi Üzeri Heliport

Shipboard Heliport

Amaca uygun veya uygun olmayarak inşa edilmiş olabilecek bir gemi üzerinde bulunan bir heliport. Amaca uygun olarak inşa edilmiş bir gemi üzeri heliport, özel olarak helikopter operasyonları için tasarlanmış bir heliporttur. Amaca uygun olmayarak inşa edilmiş bir gemi üzeri heliport, özel olarak bu iş için tasarlanmamış olup, geminin bir helikopteri taşıyabilecek bir alanını kullanan bir heliporttur.

Genel Hava Trafiği

General Air Traffic (GAT)

ICAO kural ve uygulamalarının tüm uçuşları kapsaması.

Genel Havacılık

General Aviation (GA)

Ücret karşılığı veya kiralama yoluyla yapılan tarifeli ve tarifesiz hava taşımacılık faaliyetleri dışındaki tüm sivil havacılık faaliyetleri. (Eğitim ve sportif amaçlı faaliyetler, hava taksi vb.)

Genişletilmiş Havacılık Bilgisi Yönetimi

System Wide Information Management (SWIM)

SWIM, birbiriyle uyumlu sistemler ve usuller yoluyla yetkili paydaşlar arasında hava seyrüsefer operasyonlarına ilişkin bilgilerin yönetimine ve paylaşımına olanak tanıyacak standartları, altyapıyı ve yönetsel süreçleri oluşturmaya yönelik bir girişimdir. ICAO tarafından yürütülen Küresel Hava Seyrüsefer Planı'nın (GANP) bütünleyici bir parçasıdır.

G

Genleşme Derzi

Expansion Joint

Beton tam kürünü aldıktan sonra ortam sıcaklığına bağlı olarak genleşir ya da çeker. Bu hareketlerin betonda istenmeyen çatlama ve çalışma yapmasını engellemek için betonun yapısına göre ortalama 30 metre aralıklarda genleşme derzleri bırakılmalıdır. Bu derzler beton dökümü sırasında oluşturulmalı ve beton tamamen bu bölgelerde kesilmelidir.

Geodetik Başlangıç Noktası

Geodetic Datum

Küresel referans sistemi/çerçevesi bakımından yerel referans sisteminin yerinin ve yönünün tanımlanması için gerekli minimum parametreler seti.

Geoid

Geoid

Kıtalar boyunca kesintisiz olarak uzanan, düzeltilmemiş ortalama deniz seviyesi (MSL) ile çakışan, dünyanın yerçekimi alanındaki eşit potansiyelli yüzeydir.

Geoid Dalgalanma

Geoid Undulation (GUND)

Geoidin matematiksel referans elipsoidinin üzerindeki (pozitif) veya altındaki (negatif) mesafesi.

Gerçek Hava Hızı

True Air Speed (TAS)

Yoğunluk ve ısı etkileri de hesap edilerek, bir uçağın gerçek hava süratini ifade eden bir terim.

Gerçek İniş Zamanı

Actual Time of Arrival (ATA)

Bir uçağın kesin olarak iniş yaptığı anı ifade eder.

Gerçek Kalkış Zamanı

Actual Time of Departure (ATD)

Bir uçağın kesin olarak kalkış yaptığı anı ifade eder.

Gerekli Muhabere Performansı

Required Communication Performance

Hava Trafik Yönetimi (ATM) fonksiyonlarını desteklemek amacıyla belirlenmiş operasyonel muhabere gerekliliklerinin tanımı.

Gerekli Seyrüsefer Performansı

Required Navigation Performance (RNP)

Tanımlanmış bir hava sahası içinde seyrüsefer faaliyeti için gereken performans gereklilikleri.

Gerekli Seyrüsefer Performansı Tipi

Required Navigation Performance Type

Tüm uçuş süresince, uçuşların asgari %95 oranında arzu edilen pozisyondan deniz mili olarak uçulması gereken mesafeyi belirten değer.

Gidiş Dönüş Uçuşu

Turnaround Flight

Bir uçuşu bitiren ve akabinde yükünü tümüyle değiştirmesini müteakip başka bir uçuşu gerçekleştiren bir uçak.

Gidiş Meydanı

Destination Aerodrome

Bir uçuş için belirtilmiş iniş meydanı.

Giriş/Çıkış Verileri Sistemi

Input/Output System

Bu sistem, hava trafik kontrol işlemlerinin yapısal modelinin dört bileşeninden biridir. Ayrıca bilgi ve cevaplamanın seçiminden sorumludur.

Gizlilik

Confidentiality

Bilginin sadece yetkili kişiler tarafından erişilebilir olmasıdır.

Gömülü Işık

Inset Light

PAT sahalarında kullanılan, zemine gömülü ışık sistemi.

Gönderici

Consignor

Ürettiği veya sahip olduğu malları hava yolu ile taşıtmak isteyen ve bu amaca uygun şekilde paketleyen kişi veya kuruluş.

Gör ve Kaçın

See and Avoid

Meteorolojik koşullar uygun olduğunda, IFR veya VFR olarak uçan pilotlardan, diğer trafikten kaçınmak için manevra yapmalarının ve diğer trafiği takip etmelerinin (izlemelerinin) talep edilmesi.

Görerek Bekleme

Visual Holding

Havadan kolayca seçilebilen belirlenmiş bir coğrafi fiks üzerinde yapılan bekleme.

Görerek Meteorolojik Şartlar

Visual Meteorological Conditions (VMC)

Görüşün, bulutlardan mesafe ve bulut tavanı olarak ifade edilen değerlere eşit ya da bu değerlerin üzerinde olduğu meteorolojik koşulların var olması durumu.

Görerek Meydan Kontrol Derecesi

Aerodrome Control Visual Rating

Aletli iniş-kalkış usulleri bulunmayan ve yaklaşma kontrol hizmetinin verilmediği ya da bir başka hava trafik kontrol ünitesi tarafından da bu hizmetin sağlanmadığı, sadece görerek şartlardaki trafiklere hizmet veren havaalanlarında çalışan hava trafik kontrolörlerinin sahip olması gereken derecedir.

Görerek Uçuş Kuralları

Visual Flight Rules (VFR)

Görerek uçuş kurallarına göre gerçekleştirilen uçuş.

Görerek Yaklaşma

Visual Approach

Aletle yaklaşma yönteminin bir bölümü ya da tümü tamamlanmadığında IFR uçan hava aracının araziyi (yere nazaran görsel referanslarla) görerek gerçekleştirdiği yaklaşma.

Görsel Görüş Hattı Hava Aracı Operasyonu

Visual Line of Sight (VLOS) Aircraft Operation

Uzak pilotun veya uzaktan pilotlu hava aracı (RPA) gözlemcisinin hava aracıyla yardımsız olarak doğrudan görsel teması sürdürdüğü bir operasyon.

Görsel Yardımcılar

Visual Aids

Havaalanı görsel yardımcıları, yerde manevra yapan ve havalimanlarından kalkış ve iniş yapan pilotlara rehberlik sağlamak için kullanılır.

G

Görüş Açısı
Bore Sight
Bir antenden yayılan elektromanyetik dalganın kapsama alanı.

Görüş/Rüyet
Visibility
Atmosferik şartlara göre tayin olunan ve mesafe birimleriyle ifade edilen, gündüzleri ışıklandırılmamış, geceleri ışıklandırılmış belirli cisimleri görüp teşhis etme kabiliyeti.

Gösterge Hızı
Indicated Airspeed (IAS)
Hava sürati göstergesinden okunan düzeltilmemiş hız.

Gösterge Sürati Sapma Uyuşmazlığı
Non-Conformancy in the Indicated Airspeed Deviation
Uçuşların tahminî gösterge süratleri arasında farklar oluştuğu durum ve bu farkın gösterge sürati limitlerini aşmasıdır.

Gözetim Analiz Destek Sistemi-Merkez
Surveillance Analysis Support System-Center
Gözetim sistemlerinin performanslarının takip edilmesi için kullanılan ve EUROCONTROL tarafından geliştirilen araçtır.

Gözetim Veri İşleme Sistemi
Surveillance Data Processing System
Tüm uçuş safhalarında, hava araçlarının güvenli ve etkin hareketlerini sağlamak amacıyla çeşitli gözetim sensörlerinden (Örneğin Radar, MLAT, ADS-B) alınan gözetim verilerinin hava sahasındaki trafiklerin durumlarını takip ve kontrol etmek amacıyla işlenmesini, gözetim bilgisinin üretilmesini ve ilgili yerlere dağıtılmasını sağlayan sistemdir.

Grup
Battery
Aynı topluluk üzerinde standardize edilmiş testlerin bütünü. Birkaç testte alınan puanlar, karar almak için değerlendirmede kullanılır veya karşılaştırılır.

Gün
Day
00.01 UTC ile 24.00 UTC arasındaki süredir.

Gün Doğumu ve Gün Batımı
Sunset and Sunrise
Otoritelerce karışıklıkların önlenmesi amacıyla belirlenmiş gün doğumu ve gün batımı zamanları.

Güncel Uçuş Pozisyonu
Current Flight Position
En son algılayıcı verilerini temel alan x, y, z koordinatlarında uçuşun son pozisyonunu temsil eder.

Güncel Uçuş Verisi
Current Flight Data
Son yapılan uçuş planı değişiklikleri ve kontrolör müdahaleleriyle güncelleştirilen uçuş bilgisi.

Güvenli Kargo Binası
Secured Cargo Facility
Hava kargosunun hava aracına yüklenmeden önce muhafaza edildiği ve ilgili dokümanda belirlenmiş özelliklere uygun tesis edilmiş, güvenli hava taşımacılığı yapılmasına imkân sağlayan binalar.

Güvenlik Alarm Durumu

Security Alert Phase

Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı'nın 17. ekinin 7. maddesinde belirtilen derecelendirmeleri gerektiren hali.

Güvenlik Birimleri

Security Units

Havaalanında güvenliği sağlamakla doğrudan görevlendirilen birimler.

Güvenlik Cihazı

Security Equipment

Sivil Havacılık ve tesislerine yöneltilebilecek herhangi bir yasa dışı müdahale amaçlı fiilin önlenmesi ya da tespitinde tek olarak ya da sistemin bir parçası olarak kullanılan ve kullanımı ihtisas gerektiren cihazlar.

Güvenlik Denetçisi

Security Auditor

Millî Sivil Havacılık Güvenliği Kalite Kontrol Programında belirtilen uyumluluk takip faaliyetlerini yürütmek üzere görevlendirilen yetkili personel.

Güvenlik Denetlemesi

Security Audit

Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı'nda yer alan hususların etkinliğinin ve uygulanırlığının görülmesi amacıyla kontrol edilmesi ve değerlendirilmesi işlemi.

Güvenlik İncelemesi

Security Inspection

Detaylı olarak yapılacak bir çalışmayla daha önceden bildirmek koşuluyla hava meydanı, hava yolu taşıyıcıları ve güvenlikle alakalı tüm birimlerin yasa dışı müdahale ve eylemlere karşı aldıkları güvenlik tedbirlerinin etkinliğini görmek ve mevcut gereklerin yerine getirilmesini sağlamak amacıyla yapılan işlem.

Güvenlik Komisyonu (Havaalanı)

Security Commission

Hava meydanlarında, güvenlik tedbir ve tertiplerinin geliştirilmesi ve uygulanmasını sağlamak amacıyla,

a) Mülki İdare Amiri'nin başkanlığında,

b) Hava Meydanı İşleticisi Genel Müdürü/Başmüdürü/Meydan Müdürü,

c) Emniyet Şube Müdürü,

ç) Jandarma Bölük/Karakol Komutanı,

d) Gümrük Müdürü,

e) Gümrük Muhafaza Müdürü,

f) Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü temsilcisi,

g) Sağlık Bakanlığı'nın hava meydanında görevli daimî temsilcisi,

ğ) Terminal işleticisinin hava meydanında görevli en üst düzey yetkilisi,

h) THY A.O. Genel Müdürlüğü temsilcisi,

ı) Yerli havacılık işletmelerinin üye olduğu organizasyonun görevlendireceği daimî temsilcisi,

i) Yabancı havacılık işletmelerinin üye olduğu organizasyonun görevlendireceği daimî temsilcisinden, Hava Meydanı Güvenlik Komisyonu oluşturulur.

Güvenlik Kontrolü

Security Check

Yasa dışı eylem gerçekleştirmek için kullanılabilecek silah, patlayıcı madde ve benzeri maddelerin tespit edilmesi için alınan tedbirler.

G

Güvenlik Kurulu/Millî Sivil Havacılık Güvenlik Kurulu

Security Board

Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı'nda yapılacak olan değişikliklerin onaylanması, programın geliştirilmesi ve ilgili yeni politikaların belirlenmesi ile kurumlar arasında koordinasyonun sağlanmasından sorumlu olmak üzere, Millî Sivil Havacılık Güvenlik Kurulu oluşturulur.

a) İçişleri Bakanlığı Müsteşarının veya yetkili kılacağı temsilcisinin başkanlığında,

b) Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Müsteşarı veya yetkili kılacağı temsilcisi,

c) Gümrük Müsteşarı veya yetkili kılacağı temsilcisi,

ç) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği temsilcisi,

d) Sivil Havacılık Genel Müdürü,

e) DHMİ Genel Müdürü,

f) Gümrükler Muhafaza Genel Müdürü,

g) İller İdaresi Genel Müdürü,

ğ) AYGM Genel Müdürü,

h) Emniyet Genel Müdür Yardımcısı,

ı) Sivil Havacılık Genel Müdür Yardımcısı,

i) Emniyet Genel Müdürlüğü Koruma Dairesi Başkanı

j) Jandarma Genel Komutanlığı Asayiş Dairesi Başkanı,

k) Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Havacılık Güvenliği Daire Başkanı,

l) THY A.O. Genel Müdürü veya yetkilendireceği temsilcisi,

m) Sivil havacılık sektöründe hizmet veren kuruluşların temsilcisi olan organizasyonlardan TÖSHİD Başkanı veya yetkilendireceği temsilcisinden, oluşur.

Güvenlik Onaylı Acente (Kuruluş)

Security Approved Agent

Hava Kargosu taşımak için yetki belgesi almış (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından usulüne uygun ruhsat/izin verilmiş) olan (kargo acenteleri ile hava meydanı içi veya dışındaki kargo terminalleri, antrepo, depo, vb. yerleri kapsar), güvenli kargo binasına sahip ve bu binada Hava Kargo Hizmetleri Güvenliği başlıklı dokümanda belirlenen güvenlik usullerine uygun hava kargo taşımacılığı yapabileceği MSHGK tarafından onaylanmış ve güvenlik sertifikası almış taşıma işleri kuruluşları.

Güvenlik Tahditli Alan

Security Restricted Area

Bir hava meydanının, sivil havacılık güvenliğinin temini amacıyla girişi kontrol edilen hava tarafı alanlarıdır. Bu alanlar normal olarak, son güvenlik kontrol noktası ile uçak arasındaki tüm giden yolcu alanları, ramp, bagaj ayırma alanları, kargo depoları, posta merkezleri, hava tarafında bulunan ikram ve uçak temizlik tesislerini kapsar.

Güvenlik Tatbikatı

Security Exercise

Tam kapsamlı bir güvenlik tatbikatı, farklı tür acil durumlarla baş edebilmek için bir muhtemel Harekât planının ye-

terliliğinin sağlanması amacıyla yasa dışı müdahale teşkil edecek bir eylemin senaryo dâhilinde uygulanmasıdır. Kısmi bir güvenlik tatbikatı, farklı tür acil durumlarla baş edebilmek için, haberleşme sistemi gibi muhtemel Harekât planının elemanları veya unsurlarının yanıt verebilme yeterliliğinin sağlanması amacıyla, yasa dışı müdahale teşkil edecek bir eylemin senaryo edilmesidir.

Güvenlik Tehdit Seviyesi Durum Tablosu

Security Threat Level Status Chart

Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı'nın 17. ekinin 7. maddesinde belirtilen güvenlik alarm durumlarının ilanında 9. maddede belirtilen tedbirler ile Hava Meydanı Güvenlik Alarm Durumu Planındaki tedbirleri gösterir tablo.

Güvenlik Testi

Security Test

Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı'nda yer alan hususların tamamının veya bir bölümünün yasa dışı müdahale teşkil edecek senaryo ve sanal olaylarla test edilmesi işlemidir.

Güvenlik Yasak Bölgesi

Security Forbidden Zone

Güvenlik maksadıyla giriş ve çıkışları yasaklanan veya kontrol altında tutulan bina, tesis ve hava meydanının diğer bölümleri.

Güvenlik Yönetimi

Security Management

Güvenlik hizmetleri ve mekanizmalarının oluşturulması ve kontrolü, güvenlikle ilgili bilgilerin dağıtımı ve güvenlik olaylarının rapor edilmesi gibi fonksiyonlardır.

H

Haberleşme Merkezi
Com-Centre
Kendisine bağlı haberleşme istasyonlarının mesaj trafiğini yönlendirmekten sorumlu haberleşme merkezidir.

Haberleşme Yönetim Birimi
Communication Management Unit
Bilgi sağlama hizmetine yönelik haberleşme yönetim birimi, hava-yer ya da diğer yer çalışma ağları arasında bilgi transferine olanak sağlamaktadır.

Hacim Modülü
Bulk Modulus
Basınç yüklemesine maruz kalan bir malzemenin hacmindeki azalmayı tarif eden elastik bir özelliktir.

Hafif Agrega
Lightweight Aggregate
Birim ağırlığı 1200 kg/m3'ü aşmayan agregadır.

Hangar
Hangar
Havalimanında uçakların bakım ve onarımlarının yapılması veya muhafaza edilmesi amacıyla kullanılan, genellikle büyük yapılı binalar.

Harç
Mortar (Mixture)
Mineral esaslı bir bağlayıcı, harç kumu, su ve gerektiğinde katkı maddelerinin uygun oranlarda karışımları ile oluşturulan bir yapı malzemesidir.

Hareket Kabiliyeti Kısıtlı Yolcu
Passenger with Reduced Mobility
Hareketleri fiziksel veya zihinsel yetersizlik, yaş, hastalık veya başka bir sebepten kaynaklı olarak kısıtlanmış ve bu sebepten dolayı özel ilgi ve hizmete ihtiyaç duyan yolcudur.

Hareket Kabiliyetini Kaybetmiş Hava Aracı
Disabled Aircraft
Lastik patlaması, iniş takımlarının hasar görmesi, hava aracının pistten ya da taksi yolundan çıkması veya hava aracının kısmen ya da tamamıyla parçalara ayrılması gibi kazalar nedeniyle hareket kabiliyetini kaybeden hava aracı.

Harekete Dayalı Değerlendirme Ölçekleri
Behaviourally Anchored Rating Scales (BARS)
Özel yönleri temsil eden küme içinde, hareketli yönlere odaklanma performansı ölçümünde kullanılır.

Hassas Aletli Yaklaşma Usulü
Precision Approach Procedure
Operasyon kategorisine göre tanımlanan minimaları ile hassas yatay ve dikey yol gösterme/yardım imkânı veren aletli yaklaşma usulüdür.

Hassas Kod

Precision Code

Küresel Konumlandırma (GPS) sisteminde Amerikan ordusunun ve yetkilendirilmiş kullanıcıların kullanımı için geçerli olan koddur.

Hassas Olmayan Aletli Yaklaşma Usulü

Nonprecision Approach Procedure

Yatay yol gösterme/yardım imkânı verip dikey yol gösterme/yardım imkânı vermeyen aletli yaklaşma usulüdür.

Hassas Tesis

Critical Facility

Hasar görmesi durumunda havaalanı fonksiyonlarının ciddi şekilde aksamasına yol açabilecek, havaalanı içinde veya havaalanına doğrudan bağlantılı bulunan tesis ve yerler.

Hassas Yaklaşma

Precision Approach

Yerde kurulan elektronik cihazlarla desteklenen aletli yaklaşma sistemi.

Hassas Yaklaşma Kategorisi

Precision Approach Category

Bir standart alet alçalma uygulamasında uçak, 60 m (200 fit) karar yüksekliğine kadar alçalabilmektedir.

Hassas Yaklaşma Pisti

Precision Approach Runway

Bkz. Aletli pist (Instrument Runway)

Hassas Yaklaşma Radarı

Precision Approach Radar (PAR)

Son yaklaşma hattı boyunca uçağın teorik olarak belirlenmiş son yaklaşma hattına göre yatay ve dikey yönde sapmaları ile pist eşiğine göre pozisyonunu belirler.

Hassas Yaklaşma Yol Göstergesi

Precision Approach Path Indicator (PAPI)

Pilotlara iniş esnasında yardımcı olan, pist yanı başında konuşlanmış kırmızı ve beyaz renkli görsel işaretler arasındaki ayırım ilkesinden faydalanılarak doğru bir yaklaşma koridoru sağlayan ışık sistemleridir. Yaklaşma ışık sistemleri arasında en güçlü görsel yardımcı ışıklı sistemlerdir.

Hassas Yaklaşmasız Pist

Nonprecision Approach Runway

ILS/MLS gibi hassas yaklaşma seyrüsefer yardımcıları olmayan pisttir.

Hasta/Engelli/Yaşlı Nakil Aracı

Ambulift

Yolcu merdivenini kullanamayan, hareket kabiliyeti kısıtlı hasta, yaşlı ve engelli yolcuların uçaktan iniş ve uçağa binişi ile PAT sahasında hava aracı ile terminal ve terminal ile hava aracı arasında nakli için kullanılan, yükselme/alçalma özelliğine de sahip özel donanımlı araç.

Hat Bakımı

Line Maintenance

Hava aracının/hava aracı parçasının onaylanmış standartlara uygun olarak hangar gerektirmeyen bakım, onarım, parça değiştirme ve hasar giderme işlemlerinin yapılmasıdır.

Hata

Error

Ölçülen değer ile fiziksel değer arasında meydana gelen farklılık.

Hatalı Görüntü
False Plot
Uçağın gerçek pozisyonundan farklı bir pozisyonda radarda görünmesi.

Hatalı İz
False Track
Radar sistemindeki teknik konulardan kaynaklanan yanlışlıklar.

Hava Aracı
Aircraft (ACFT)
Havalanabilen ve havada seyredebilme kabiliyetine sahip her türlü aracı ifade eder.

Hava Aracı Aviyonikleri
Aircraft Avionics
Radyo (telsiz), otomatik uçuş kontrol ve alet sistemleri dâhil olmak üzere hava aracında kullanılmak için bulundurulan herhangi bir elektronik cihazı -elektrikle ilgili kısımları da dâhil olmak üzere- belirten bir terim.

Hava Aracı Bakım Alanı
Aircraft Maintenance Area
Hava araçlarının bakımı amacıyla havalimanı dâhilinde tahsis olunmuş tüm yer, saha ve tesislerdir. Apronları, hangarları, bina ve atölyeleri, araç park yerlerini ve bunlara bağlanan yolları da kapsar.

Hava Aracı Bakım El Kitabı
Aircraft Maintenance Manual (AMM)
Bir hava aracında bakım işlerinin nasıl gerçekleştirileceğine dair ayrıntıları içeren resmî dokümandır.

Hava Aracı Bakım Lisansı
Aircraft Maintenance Licence
İçeriğinde belirtilen herhangi bir hava aracı temel kategori ve hava aracı tipi için, bilgi ve bakım deneyimi olarak ilgili yönetmeliğin gereksinimlerini karşılayan personelin niteliğini gösteren belgedir.

Hava Aracı Bilgileri
Aircraft Data
Hava aracının tanımlanması, hava aracı tipi ve hava aracı ekipmanları ile ilgili bilgileri kapsar.

Hava Aracı Çağrı Adı
Aircraft Call Sign
Hava-yer muhaberesinde hava aracının tanımlanması için kullanılır.

Hava Aracı Güvenlik Araması
Aircraft Security Search
Yasaklı maddelere karşı hava aracının iç ve dışının derinlemesine, çok ayrıntılı aranması.

Hava Aracı Güvenlik Kontrolü
Aircraft Security Check
Hava aracının, yolcuların erişebilecekleri iç kısmının ve uçak altı (hold) bölümünün şüpheli nesneler, silah, patlayıcı ve diğer tehlikeli maddelere karşı aranması.

Hava Aracı İletişim Yöneltme ve Raporlama Sistemi
Aircraft Communications Addressing and Reporting System (ACARS)
Radyo veya uydu vasıtasıyla hava araçları ile yer istasyonları arasında kısa ve nispeten basit mesajların iletilmesini sağlayan dijital veri bağlantı sistemidir.

Hava Aracı İskeleti

Airframe

Bir hava aracının gövdesi, bomları (çıkıntıları), nacelleri (dış teçhizatların kaplamaları), motor kaplamaları, dış yüzey kaplamaları, kanat yüzeyleri (rotorlar dâhil, ancak motorların pervaneleri ve döner kanat bıçakları hariç) ve iniş takımı ile avadanlıkları (aksesuar) ve kontrol teçhizatlarını içine alan dış iskeleti.

Hava Aracı İşleticisi

Aircraft Operator

2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu ile buna bağlı yönetmelik, genelge ve talimatlar çerçevesinde faaliyet gösteren, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından onaylı, geçerli ruhsat veya sertifikaya sahip gerçek veya tüzel kişiler ile yabancı sivil hava aracı siciline kayıtlı hava araçlarını işleten gerçek veya tüzel kişilerdir.

Hava Aracı Kategorisi

Aircraft Category

Uçak, helikopter, hava gemisi, planör, serbest balon ve çok hafif hava araçları gibi belirli temel özelliklere göre hava aracının sınıflandırılması.

Hava Aracı Kaza Kırım Bölgesi

Aircraft Accident Area

Hareket sahaları ve yakınlarında hava aracı kazasının meydana geldiği bölgedir.

Hava Aracı Kazası

Aircraft Accident

Hava aracının çalışması sırasında, herhangi bir insanın ölmesi veya ciddi bir şekilde yaralanması ya da hava aracının hasar görmesi ile sonuçlanan kazadır.

Hava Aracı Kırımı

Aircraft Incident

Hava aracının çalışması ile ilgili olarak, düzeltilmediği takdirde güvenliği etkileyebilecek olan vakadır. Kaza değildir. Kırım, bir kişinin ciddi bir şekilde yaralanması ile veya uçağın ciddi bir şekilde hasar görmesi ile sonuçlanmaz.

Hava Aracı Konflikleri

Aircraft Confliction

Belirlenmiş minimum ayırma kriterlerinin altında, uçaklar arasında meydana gelen karşılaşmalar.

Hava Aracı Park Taksi Yolu

Aircraft Stand Taxilane

Apronun, hava aracı park yerine geçişi sağlayan taksi yolu olarak ayrılmış bölüm.

Hava Aracı Park Yeri

Aircraft Stand

Bir apron üzerinde, bir hava aracının park etmesi için kullanılmak üzere öngörülen belirli bir alan.

Hava Aracı Sınıflandırma Numarası

Aircraft Classification Number (ACN)

Belirli bir standart alt zemin için, bir hava aracının bir kaplama üzerindeki nispi etkisini ifade eden rakam.

Hava Aracı Tanıtması

Aircraft Identification (ARCID)

Uçuş planında belirtilen hava aracı çağrı adıyla aynı ya da kod eş değeri ile eşlenik tanımlama aracılığıyla, bir hava aracının karşılıklı iletişimde ayırt edilmesini temin edecek bir biçimde tanımlanması.

Hava Aracı Tipi

Aircraft Type

Hava araçlarının uygun ICAO hava aracı tanıtıcısı ile ya da ICAO tanıtıcılarının mevcut olmadığı yerlerde açık lisanla tanımlanmasıdır. Kullanımı, uçuş karakteristikleri veya uçuş ekibinde değişikliğe neden olacak modifikasyonlar hariç diğer bütün modifikasyonları ve temel dizaynı aynı olan hava araçlarıdır.

Hava Aracı Uçuş El Kitabı

Aircraft Flight Manual (AFM)

Hava aracının uçuşa elverişli kabul edildiği limitler ile emniyetli operasyon için uçuş ekibine gereken yönerge ve bilgileri içeren dokümandır.

Hava Aracı Yakın Geçmesi

Aircraft Proximity (AIRPROX)

Hava araçları arasında, uluslararası kurallarla belirlenmiş ayırma minimumlarının altına düşüldüğü durumu ifade eder.

Hava Aracı Yakıt Sistemi

Aircraft Fuel System

Hava aracının sevk sistemine yakıt yüklenmesine, depolanmasına, yönetilmesine ve iletilmesine olanak sağlayan sistem.

Hava Aracı Yaklaşma Kategorisi

Aircraft Approach Category

Hava araçları için, azami iniş ağırlığındayken, iniş dış görünüşündeki stall (tutunamama) hızı 1,3 katı hıza dayandırılarak belirlenmiş kategorilerdir.

Hava Aracı Yer Kazası

Aircraft Ground Collision

Bir hava aracı kullanımdaki pistteyken ya da pistten taksi yaparken meydana gelen çarpışma. Bir hava aracı, kişi, yer aracı gibi bir mânia ya da sabit engeller ile olan çarpışmaları kapsar. Pistten çıkma, kuş çarpması ve/veya yer hizmetleri esnasında meydana gelen hadiselerden kaynaklanan çarpışmaları içermez.

Hava Araç Kazası

Airplane Accident

Uçuş harekâtı esnasında, kişilerin tali nedenlerle ve/veya kendi kendini veya birbirlerini yaralamaları veya uçuş ekibi ve yolcular için ayrılan yerler dışında saklanarak kaçak seyahat edenlerin yaralanmaları hariç olmak üzere, hava aracı içinde veya hava aracından kopan parçalar da dâhil olmak üzere, hava aracının herhangi bir parçasının çarpmasıyla veya hava basıncına maruz kalmak suretiyle çok ağır derecede yaralanması, motor ve aksesuarlarda meydana gelen arıza ve hafif hasarlar hariç olmak üzere, hava aracının fiziksel yapısının veya performansının ve uçuş karakteristiğinin menfi yönde etkilendiği ve bunların değiştirilmesi veya tamirini gerektirecek derecede hasar ve arızalanması, hava aracının kaybolması veya enkaza ulaşılamayacak bir yere düşmesi ile sonuçlanan olaylardır.

Hava Çarpışmalarını Önleyici Sistem

Airborne Collision Avoidance System (ACAS)

Pilotlara, transponder'la donatılmış uçaklarla olası bir çarpışmayı ikaz eden; yer cihazlarından bağımsız olarak çalışan SSR transponder sinyallerinden yararlanan bir uçak sistemi.

Hava İçeriği

Air Content

Betondaki kapalı agrega boşlukları haricinde mevcut hava hacminin beton hacmine oranının yüzdesel ifadesidir.

Hava Kargosu

Air Cargo

Hava yoluyla taşınan yükler, transit mallar, kuryeler, posta malzemeleri, diplomatik posta, fabrika ürünleri, yolcusuz bagajlar ve cenazeler.

Hava Personelini İkaz Yayını

Notice to Airmen Publication (NTAP)

28 günde bir yayımlanan, öncelikle pilotlar için hazırlanmış, uçuş emniyetini ilgilendiren güncel NOTAM bilgilerini ve havacılık ile ilgili diğer ilave bilgileri içeren yayınlardır.

Hava Sahası

Airspace

Uçuş için, içinde özel koşulların geçerli olduğu sınırları, yatay ve dikey limitleri belirlenmiş herhangi bir hava sahasını tanımlamak amacıyla kullanılan genel bir terim. Bir hava sahası; kontrollü hava sahası (hava yolları, TMA'lar, SID/STAR's ve CTR'ler gibi) ya da tahditli hava sahası (yasak, tahditli, tehlikeli, geçici rezerve sahalar vb.) ya da hava trafik kontrol hizmeti verilmeyen kontrolsüz hava sahası olarak tanımlanabilir.

Hava Sahası Kapasitesi

Airspace Capacity

Uçaklar arasındaki ayırma minimaları ve emniyet standartları, saha seyrüseferi direkt rotaları ve diğer faktörler göz ardı edilmeden, hava trafik kontrol sektörlerindeki trafik artış kapasitesinin belirlenmesi.

Hava Sahası Sorumluluk Bölgesi

Airspace Responsibility Zone

Teknik ekipmanların kullanımı sayesinde, havacılıkla ilgili hizmet sağlanabilecek hava sahası.

Hava Sahası Yapısı

Airspace Structure

Uçuşun belli bir aşamasında, uçuş emniyetinin sağlanması amacıyla tasarlanan hava sahası bölümü.

Hava Sahası Yönetimi

Airspace Management

Öncelikle temel ihtiyaçları belirleyerek hava sahasının etkin kullanımını sağlamayı, ikincil olarak da hava sahası farklılaşmalarını engellemeyi amaç edinmiş idari bir aktivitedir.

Hava Sahasının Esnek Kullanımı

Flexible Use of Airspace (FUA)

Hava sahasının yalnız askerî veya sivil amaçlar için değil, kullanıcının belirleyici olması temel prensibine uygun hale getirilmesinin amaçlanması.

Hava Savunma Teşhis Bölgesi

Air Defence Identification Zone (ADIZ)

Ulusal güvenlik amacıyla, uçakların kontrolü, teşhis ve tanımlama yapılabilmesi için belirlenmiş, yeryüzünden yukarı doğru uzanan hava sahası bölümüdür.

Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcı

Air Navigation Service Provider (ANSP)

Bir ülkede hava seyrüsefer hizmetlerinin etkin ve emniyetli biçimde sağlanmasından sorumlu kuruluştur. Türkiye'de bu konudaki sorumlu kuruluş Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğüdür.

H

Hava Seyrüsefer Hizmeti

Air Navigation Service (ANS)

Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcılarının emniyet, düzenlilik ve etkinlik konularında sağladığı hizmeti tanımlamak için kullanılan genel bir terim.

Hava Seyrüsefer Hizmetlerine İlişkin Usuller

Procedures for Air Navigation Services (PANS)

Hava trafik hizmetleriyle ilgili olarak ICAO tarafından belirlenen yöntem ve esaslardır.

Hava Seyrüsefer Komisyonu

Air Navigation Commission

Prensip olarak hava seyrüseferinde uluslararası standardizasyonun sağlanması amacıyla kendi sorumluluğunda çalışmalar yapan komisyon.

Hava Seyrüsefer Planı

Air Navigation Plan

Uluslararası ATM (hava trafik yönetimi) şartlarının koordine edilmesi amacıyla, dünya belirli sayıda ICAO hava seyrüsefer bölgesine ayrılmıştır. Bu bölgeler kendi içlerindeki özel durumlar (trafik yoğunluğu, sosyoekonomik, teknolojik faktörler vb.) göz önüne alınarak sınıflandırılmıştır.

Hava Seyrüsefer Üniteleri

Air Navigation Facility

Hava seyrüsefer amaçlı kullanılan; iniş sahası, ışıklar, meteoroloji ekipmanları, muhabere cihazları, elektrik/elektronik bütün donanımlardır.

Hava Tahmini

Weather/Meteorological Forecast

Belirli bir zaman ya da süre için ve belirli bir bölge ya da hava sahası bölümü içinde beklenen meteorolojik koşulları içeren rapor.

Hava Taksi

Air Taxi/Hover Taxi

Bir helikopterin yerden yaklaşık 100 fit yüksekliğe kadar gerçekleşen uçuşudur.

Hava Tarafı

Airside

Havalimanında, pistleri, taksi yollarını, apronları ve bunlara bitişik sahaları ve belirli durumlarda doğrudan uçuş faaliyeti amacıyla kullanılan bina ve yapıları veya bunların bazı kısımları ve bu bölümlerin hepsine girişin kontrollü olduğu yerler.

Hava Trafiği

Air Traffic

Bir havalimanının manevra sahasında hareket eden hava araçları ile uçuştaki hava araçlarının tamamına denir.

Hava Trafik Akış ve Kapasite Yönetimi

Air Traffic Flow and Capacity Management (ATFCM)

Hava sahalarında kapasiteyi aşan uçuş sayısını önlemek, emniyet ihlali riskini artırmadan hava sahasının kullanımını en üst düzeye çıkarmak, hava trafik kontrolünü rahatlatmak için bir düzeltme mekanizması sağlamayı amaçlayan bir yönetim sistemidir.

Hava Trafik Akış Yönetimi

Air Traffic Flow Management (ATFM)

Emniyetli, düzenli ve hızlı bir hava trafik akışına katkı sağlamak amacıyla mümkün olduğu ölçüde ATC kapasitesinden yararlanarak, trafik sayısının ilgili ATS otoritesince bildirilen kapasitelerle uygunluğunun sağlanması amacıyla verilen hizmet.

Hava Trafik Akış Yönetimi Merkezi

Air Traffic Flow Management Centre

ATC sistemlerinin yeterliliği ve havalimanı kapasitelerine uygun olarak, trafik akışının belirlenen saha ve zamanlarda idaresinin sağlandığı merkez.

Hava Trafik Emniyeti Elektronik Personeli

Air Traffic Safety Electronics Personnel (ATSEP)

Hava trafik yönetimi dâhilinde bulunan haberleşme, seyrüsefer ve gözetim sistemlerinin çalıştırılması ve bakımından sorumlu olarak lisanslı ve bu lisansa işlenmiş derece veya derecelerin verdiği yetkiler dâhilinde doğrudan hizmet veren personel. [Hava Trafik Emniyeti Elektronik Personeli Sınav, Sertifika, Lisans ve Yetkilendirme Yönetmeliği (SHY-ATSEP)]

Hava Trafik Emniyeti Elektronik Personeli Sınav, Sertifika, Lisans ve Yetkilendirme Yönetmeliği (SHY-ATSEP)

Air Traffic Safety Electronic Personnel Exam, Certificate, License and Authorization Regulation (SHY-ATSEP)

SHGM tarafından hazırlanan ve Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, bir ATSEP lisanslı personelin sahip olması gereken şartları, düzenli olarak tamamlaması gereken tazeleme ve olağanüstü durumları da içeren teorik ve pratik eğitim ve değerlendirme planı, sertifika ve lisansa ilişkin usul ve esasları tanımlar.

Hava Trafik Hizmet Yolu

Air Traffic Service Route

Hava Trafik Hizmetinin sağlandığı, trafiğin akışı için dizayn edilmiş yollardır. Hava yolu, tavsiyeli yol, kontrollü/kontrolsüz yol, geliş/gidiş yolları vb. kategorilere ayrılır.

Hava Trafik Hizmetleri

Air Traffic Service (ATS)

Uçuş bilgi hizmeti, ikaz hizmeti, hava trafik tavsiye hizmeti ve hava trafik kontrol hizmeti (saha kontrol hizmeti, yaklaşma kontrol hizmeti, meydan kontrol hizmeti) için kullanılan genel bir terimdir.

Hava Trafik Hizmetleri Haberleşmesi

Air Traffic Services Communication

Uçuş emniyetini etkileyebilecek faktörlerin, meteorolojik bilgilerin, pozisyon raporlarının iletilmesi.

Hava Trafik Hizmetleri Hava Sahaları

Air Traffic Services Airspace

Alfabetik sıraya göre düzenlenmiş, içerisinde özellikli uçuşların operasyon yapabildiği, özellikli hava trafik hizmetlerinin ve uçuş kurallarının uygulandığı, hudutları belirlenmiş hava sahalarıdır.

Hava Trafik Hizmetleri Rapor Ofisi

Air Traffic Services Reporting Office (ARO)

Hava trafik hizmetleri ile ilgili raporlarla uçuş öncesi yayımlanan planları almak üzere tesis edilmiş üniteye denir.

Hava Trafik Hizmetleri Ünitesi
Air Traffic Services Unit (ATSU)
Hava trafik kontrol ünitesi, uçuş bilgi merkezi veya hava trafik hizmetleri rapor ofisi hizmetlerinin verildiği birim.

Hava Trafik Kontrol
Air Traffic Control (ATC)
Hava trafiğine hızlı, emniyetli ve düzenli bir akış sağlamak için ilgili otorite tarafından verilen hizmet.

Hava Trafik Kontrol Hizmeti
Air Traffic Control Service
Hava araçları ile hava araçları arasında, manevra sahasında hava araçları ile mânialar arasında çarpışmaları önlemek, hızlı ve düzenli bir trafik akışı sağlayarak muhafaza etmek amacıyla verilen hizmete denir.

Hava Trafik Kontrol Merkezi
Air Traffic Control Centre (ATCC)
Coğrafi olarak ayrılmış bölgelerde, hava trafik kontrol hizmeti veren birim.

Hava Trafik Kontrol Müsaadesi
Air Traffic Control Clearance
Bir hava trafik kontrol ünitesi tarafından hava araçlarının belirlenmiş özel durumları için verilen onay.

Hava Trafik Kontrol Sistemlerinin Bütünleşmesi
Integration of ATC Systems
Hava trafik kontrol sistemlerinden üst düzey yarar sağlamak için tüm meydan ve havalimanlarında aynı tip seyrüsefer yardımcı cihazı ve elektronik altyapısının kullanılması.

Hava Trafik Kontrol Talepleri
Air Traffic Control Requests
Pilotun, hava trafik kontrol ünitesinden uçağın seyrüseferi ile ilgili talepleri.

Hava Trafik Kontrol Talimatları
Air Traffic Control Instructions
Pilota kontrolör tarafından uygulaması için verilen talimatlar.

Hava Trafik Kontrol Ünitesi
Air Traffic Control Unit
Saha kontrol merkezi, yaklaşma kontrol ünitesi ve meydan kontrol kulesi için kullanılan genel bir terimdir.

Hava Trafik Kontrolörleri İçin İngilizce Yeterlilik Testi
English Language Proficiency Test for ATCOs
Hava trafik kontrolörlerinin, ICAO standartlarına uygun olarak İngilizce yeterliliklerini tespit amacıyla tasarlanmış test.

Hava Trafik Kontrolörü
Air Traffic Controller (ATCo)
Hava trafik kontrolör lisansını haiz ve bu lisansa hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından işlenmiş derece veya derecelerin verdiği yetkiler dâhilinde doğrudan hava trafik kontrol hizmeti veren kişi.

Hava Trafik Kontrolörü Eğitiminin Temel İçeriği
Common Core Content of ATCo Training
Avrupa Sivil Havacılık Konferansı (ECAC) sahası için yaratılan bu projeler, eğitim örnekleri, testler ve performans konularını içermektedir.

Hava Trafik Kontrolörü Lisansı

Air Traffic Controller License

Temel hava trafik eğitimini tamamlayan bir aday hava trafik kontrolörünün yeterlilik düzeyini tespit etmek amacıyla yapılan sınav sonucunda başarılı olanlara verilen yeterlilik belgesidir.

Hava Trafik Kontrolü Radar Bikın Sistemi

Air Traffic Control Radar Beacon System

Sorgulama metodu ile çalışan (alıcı/verici ve transponder olması gerekir) gözlem radar sistemi.

Hava Trafik Kontrolünün Karmaşıklığı

Air Traffic Control Complexity

Hava trafiğindeki yoğunluk veya hava sahası karmaşıklığı sebebiyle hava trafiğinin kontrol yükünün artması.

Hava Trafik Kontrolünün Koordinasyonu

Air Traffic Control Coordination

ATC üniteleri, kontrolörler veya ilgili otorite arasında koordinasyonun sağlaması.

Hava Trafik Tavsiye Hizmeti

Air Traffic Advisory Service

Tavsiyeli yol ve sahalarda uçuş yapan IFR hava araçları arasında çarpışmayı önlemek amacıyla verilen hizmete denir.

Hava Trafik Yönetimi

Air Traffic Management (ATM)

Operasyonların tüm safhaları sırasında, uçakların güvenli ve etkin hareketlerini sağlamak için gerekli olan fonksiyonlarının (hava trafik hizmetleri, hava sahası yönetimi ve hava trafik akışı yönetimi) bir araya gelmesidir.

Hava Trafik Yönetimi Gözetim Takipçi ve Sunucu

Air Traffic Management Surveillance Tracker and Server (ARTAS)

EUROCONTROL'ün tasarladığı ve sektörün ihtiyaçlarını dikkate alarak sürekli olarak geliştirdiği veri işleme sistemidir. Kullanıcılara hava trafiğine dair yüksek seviyede doğruluğa ve güvenilirliğe sahip, mümkün olan en iyi gerçek zamanlı bilgileri sunmayı amaçlar.

Hava Transit Rotası

Air Transit Route

Helikopterlerin havadaki transit hareketi için oluşturulmuş, yüzeydeki belirli bir yol.

Hava Yer Haberleşmesi

Air-Ground Communication

Hava araçları ile yer yüzeyinde bulunan istasyonlar ya da merkezler arasındaki iki yönlü haberleşme.

Hava Yolu

Airway

Koridor formatında oluşturulmuş kontrollü sahaya veya bu sahanın bir bölümüne denir.

Hava Yolu İşletme Ruhsatı

Air Operator Certificate

Hava yolu işletmecilerine ticari uçuş yapabilmeleri için ilgili otorite tarafından verilen belgedir.

Hava Yolu İşletmesi

Airline

Operator İlgili otoriteden tescilli hava araçları ile ticari sivil havacılık faaliyetlerinde bulunan işletmelere verilen addır.

Hava Yolu Konşimentosu

Airway Bill

Bir noktadan başka bir noktaya hava taşıması ile gönderilen kargoyu ve bu kargonun taşıyıcı, gönderici ve alıcısını, hangi şartlarda bu kargonun taşındığını, taşıma değerini, değerli kargo, canlı hayvan, cenaze, tehlikeli madde veya bozulabilir kargonun taşıma şeklini, işgal ettiği hacim ve ağırlığını belirleyen ve düzenleyen bir hava taşıma senedidir.

Hava Yolu Operasyonel Haberleşmesi

Airline Operational Communication

Gelecekte ISO (Uluslararası Standart Organizasyonu) OSI (Açık Sistem Bağlantısı) modeli esas alınarak, hava-yer, yer-yer bilgi sistemleri link hatları üzerinden bir arada düşünülerek hava yolu operasyonel haberleşmeleri sağlanacaktır.

Hava Yolu Taşıyıcısı

Air Carrier

Yerli ve yabancı tescilli tüm hava taşıyıcıları.

Havaalanı

Aerodrome (AD)

Hava araçlarının tamamen veya kısmen, inişi, kalkışı ve yer hareketi için kullanılması öngörülen, içerisindeki bina, teçhizat ve tesisat da dâhil olmak üzere karada veya suda belirlenmiş alan.

Havaalanı Bikını

Aerodrome Beacon (ABN)

Bir meydanın yerinin havadan görülebilmesi amacıyla kulenin üzerine tesis edilmiş, her yöne ışık verebilen lambadır.

Havaalanı Haritalama Veri Tabanı

Aerodrome Mapping Database (AMDB)

Yapılandırılmış bir veri seti olarak organize edilmiş ve düzenlenmiş bir havaalanı haritalama verileri koleksiyonu.

Havaalanı İşletme Minimumları

Aerodrome Operating Minima (AOM)

Pilotların herhangi bir piste inip inemeyeceklerini veya pistten kalkabileceklerini belirlemek için kullanılan kriterler.

Havaalanı Referans Kodu

Aerodrome Reference Code

Belirli bir hava aracının belirli bir havaalanını kullanıp kullanamayacağını tespit etme sürecini basitleştiren, hava aracı türlerinin iki karakterli (numara ve harf) kategorizasyonu. ICAO Annex 14'te düzenlenmiştir.

Havaalanı Referans Noktası

Aerodrome Reference Point (ARP)

Bir havaalanının tayin edilmiş coğrafi konumu.

Havaalanı Referans Sıcaklığı

Aerodrome Reference Temperature

Celsius biriminden belirlenen havaalanı sıcaklığıdır. Yılın en sıcak ayının günlük maksimum sıcaklıklarının ortalaması alınarak hesaplanır. Bu sıcaklık değeri için yılların ortalaması alınmalıdır.

Havaalanı Sertifikası

Aerodrome Certificate

Bir havaalanının işletimi için ilgili otorite tarafından geçerli mevzuat çerçevesinde düzenlenen bir sertifika.

Havaalanı Trafik Bölgesi

Aerodrome Traffic Zone (ATZ)

Havaalanı trafiğini korumak için bir havaalanı civarında oluşturulan, sınırları belirli hava sahasına denir.

Havaalanı Trafik Yoğunluğu

Aerodrome Traffic Density

a) Hafif: Trafiğin en yoğun olduğu saatlik ortalama hareket sayısının pist başına 15'ten fazla olmadığı veya tipik olarak toplamda 20 havaalanı hareketinden az olduğu durumlar.

b) Orta: Trafiğin en yoğun olduğu saatlik ortalama hareket sayısının pist başına sırası ile 16 ile 25 arasında olduğu veya tipik olarak toplamda 20 ile 35 havaalanı hareketi olduğu durumlar.

c) Şiddetli: Trafiğin en yoğun olduğu saatlik ortalama hareket sayısının pist başına sırası ile 26 veya daha fazla olduğu veya tipik olarak toplamda 35 havaalanı hareketinden fazla olduğu durumlar.

Havaalanı Uçuş Bilgi Hizmeti

Aerodrome Flight Information Service (AFIS)

Havaalanı kontrol hizmeti şartlarının günün tamamı veya belirli bir bölümü için doğrulanmadığı havaalanlarında uçuş güvenliğinin sağlanabilmesi için IGA (Uluslararası Genel Havacılık) tarafından hava trafik hizmetleri otoritesinin kararıyla tanımlanan şartlar.

Havacılara Duyuru

Notice to Airmen (NOTAM)

Uçuş harekâtı ile ilgili görevlilere herhangi bir havacılık, hizmet, kolaylık, yöntem veya tehlikenin varlığı koşulları ya da değişikliğine özgü bilgileri zamanında duyurmak amacıyla yapılan bir uyarıdır.

Havacılık Bikını

Aeronautical Beacon

Yeryüzünde belirli bir noktayı işaret etmek üzere, sürekli veya fasılalı olarak, tüm azimutlarda görülebilen bir havacılık yer ışığı.

Havacılık Bilgi Değişim Modeli

Aeronautical Information Exchange Model (AIXM)

Havacılık Bilgi Hizmetleri (AIS) tarafından toplanması, yönetilmesi ve temin edilmesi gereken havacılık bilgilerinin kodlanmasına olanak tanıyan mantıksal bir veri modeli (UML sınıf diyagramları) ve bir XML şeması sağlayan; dijital havacılık bilgilerinin/verilerinin kodlanması ve dağıtımı için EUROCONTROL tarafından EAD projesi için geliştirilmiş küresel bir spesifikasyondur.

Havacılık Bilgi Düzenleme ve Kontrol

Aeronautical Information Regulation and Control (AIRAC)

Hava sahası sınırları, ATS yolları ve uygulamaları, radyo seyrüsefer yardımcıları ve haberleşme üniteleri, meteoroloji üniteleri, pistlerle ilgili değişiklikler konularındaki bilgileri kapsayan ve bunları özel başlıklar altında toplayan düzenleme sistemi.

H

Havacılık Bilgi Genelgesi
Aeronautical Information Circular (AIC)
Bir NOTAM özelliği taşımayan ya da AIP'ye alınacak özelliği olmayan, ancak hava seyrüseferi, uçuş emniyeti, teknik, idari ve hukuki konulardan oluşan bilgileri içeren bir uyarı yayınıdır.

Havacılık Bilgi Hizmetleri
Aeronautical Information Services (AIS)
Hava seyrüseferinin güvenilirliği, etkinliği ve düzenli akışı konularındaki bilgilerin toplandığı birim.

Havacılık Bilgi Ürünü
Aeronautical Information Product
Dijital veri setleri olarak ya da basılı veya elektronik formatta standart bir sunum şeklinde sağlanan; AIP, AIC, havacılık haritaları, NOTAM ve dijital veri setlerini içeren; öncelikle havacılık bilgilerinin değişimi için uluslararası gereksinimleri karşılamayı amaçlayan havacılık veri ve bilgilerine verilen addır.

Havacılık Bilgi Yayını
Aeronautical Information Publication (AIP)
Bir devlet ya da onun yetkilendirdiği kuruluş tarafından yayımlanan ve o ülkedeki hava seyrüseferi ile ilgili bilgileri içeren yayına denir.

Havacılık Bilgi Yönetimi
Aeronautical Information Management (AIM)
Tüm taraflarla iş birliği içinde kalite güvenceli dijital havacılık verilerinin sağlanması ve değişimi yoluyla havacılık bilgilerinin dinamik ve entegre bir biçimde yönetimi.

Havacılık Bilgisi
Aeronautical Information
Havacılık verisinin toplanması, analiz edilmesi ve belli bir formata sokulması sonucu elde edilen bilgidir. Doğrulanan, onaylanan, bağlamı içine yerleştirilen ve son kullanıcının faydalanabileceği formata getirilen havacılık verisi yayımlanarak havacılık bilgisi niteliğini alır.

Havacılık Emniyeti
Aviation Safety
Havacılık faaliyetleri ile ilişkili, hava aracının işletilmesine ilişkin veya hava aracının işletilmesini doğrudan destekleyen risklerin kabul edilebilir bir seviyeye düşürüldüğü ve kontrol altına alındığı durum.

Havacılık Güvenliği
Aviation Security
Sivil havacılığın yasa dışı müdahale eylemlerine karşı korunması. Bu amaca, önlemlerin ve beşerî ve malzeme kaynaklarının bir kombinasyonu ile ulaşılmaktadır.

Havacılık Haberleşme Ağı
Aeronautical Telecommunication Network (ATN)
Havacılık haberleşmelerinin iletişim ağı üzerinden internet aracılığıyla yapılması. Bu düzenleme, havacılıkla ilgili üniteler arasında uluslararası bir iletişim imkânı sağlar.

Havacılık Haberleşme İstasyonu
Aeronautical Telecommunication Station
Havacılık haberleşme hizmetinde kullanılan istasyon.

Havacılık Haritası
Aeronautical Chart
Havacılık amaçlı kullanılan; hava sahasını, hava yollarını, havaalanlarını, uçuş usullerini (kalkış, geliş ve yaklaşma), seyrüsefer yardımcılarını, tehlikeli, yasak ve tahditli sahaları vb. gösteren haritadır.

Havacılık İşletmesi/İşletmeci Güvenlik Planı
Administrator Security Plan
Hava Meydanı Güvenlik Programı'nda, havacılık işletmelerine güvenlikle ilgili verilen sorumluluğun yerine getirilebilmesi için bu kuruluşların görev şeklini belirlemek amacıyla hazırlanan plan.

Havacılık Mesaj İşleme Sistemi
Aeronautical Message Handling System (AMHS)
X.400 Tabanlı IP Protokolüne bağlı yeni haberleşme sistemi olup hava trafik mesajlarının alışverişinde üye ülkelerin uluslararası COM-Centre'ları (Haberleşme Merkezleri) arasında AMHS ve TCP-IP kullanımıdır.

Havacılık Meteoroloji İstasyonu
Aeronautical Meteorological Station
Uluslararası hava seyrüseferinde kullanılmak üzere gözlem yapmak ve meteorolojik raporlar düzenlemek üzere belirlenmiş bir istasyon.

Havacılık Meteoroloji Ofisi
Aeronautical Meteorological Office
Hava seyrüseferi için (askerî veya sivil) meteorolojik hizmet (sinoptik ve havacılık maksatlı rasatlar ile analiz ve tahmin, uçuş dokümanı, brifing vs.) sağlamak üzere tayin ve tesis edilen ve genellikle bir havalimanında bulunan meteoroloji ünitesi.

Havacılık Mobil Uydu (Rota) Hizmeti
Aeronautical Mobile Satellite (Route) Service
AMS(R)S iletişim imkânlarıyla uçuş güvenliğinin ve düzenli akışının sağlanmasına yönelik kurulması planlanan gelişmiş bir hizmet.

Havacılık Sabit Haberleşme Ağı
Aeronautical Fixed Telecommunication Network (AFTN)
Dünya çapında, havacılık sabit devreleri aracılığıyla, tüm havacılık ve uçuş emniyet mesajlarının güvenli, hızlı olarak alınıp gönderildiği haberleşme şebekeleridir.

Havacılık Sabit Haberleşme Hizmeti
Aeronautical Fixed Service (AFS)
Uluslararası Havacılık Haberleşme Sistemi içinde, noktadan noktaya (yerden yere) yapılan haberleşme hizmetidir.

Havacılık Veri Bütünlüğü
Aeronautical Data Integrity
Havacılık verisinin kaynağında üretildikten sonraki süreçte veya veri üzerinde yetkili kişilerce yapılan düzeltmeler de dâhil olmak üzere tüm yaşam döngüsü boyunca kalite derecesinin kaybolmaması ya da değiştirilmemesi garanti altına alınan veri bütünlük derecesi.

Havacılık Veri Kalitesi

Aeronautical Data Quality (ADQ)

Havacılık verisinin son kullanıcılara gereken kalitede elektronik formatta sunulması ve veri zinciri boyunca veri kalitesinin korunmasıdır.

Havacılık Veri Kataloğu

Aeronautical Data Catalogue

Ürün merkezli ortamdan veri merkezli ortamlara geçişi sembolize eden, havacılık veri oluşumu ve yayımlanması ile ilgili tüm hükümler için referans noktası olarak kabul edilen, veri oluşturucuları ve AIS için ortak dili temsil eden katalog.

Havacılık Verisi

Aeronautical Data

Havacılıkla ilgili bildirim, kavram ve talimatların anlaşılabilir, yorumlanabilir ve işlenebilir bir formatta gösterimidir. Kaynağında üretilmesinden yayından önceki aşamaya kadar olan süreçte havacılıkta kullanılmak amacıyla üretilen veriye havacılık verisi adı verilir.

Havacılık Yer Işığı

Aeronautical Ground Light

Bir hava aracından gösterilen ışık dışında, özel olarak hava seyrüseferine yardımcı olmak amacıyla sağlanan herhangi bir ışık.

Havacılıkla İlgili İdari Haberleşme

Aeronautical Administrative Communication

Uçuşların veya nakliye hizmetlerinin operasyonel durumlarda bağlı bulundukları kurumlarla iletişimlerinin sağlanmasında kullanılır.

Havada Doldurulmuş Uçuş Planı

Air-Filed Flight Plan (AFIL)

Kalkıştan sonra uçuş esnasında, ATU (Hava Trafik Ünitesi) ile koordine edilerek doldurulan uçuş planı.

Havada Uydu Haberleşmesi

Airborne Satellite Communication

Yakın gelecekte öncelikle yaygınlaşması düşünülen, uydu aracılığıyla haberleşmeyi sağlayan sistemdir. Bu sistemin kullanılmasıyla, yer-hava haberleşmesinde yüksek kalite ve geniş menzil sağlanabilecektir.

Havada Yakıt Boşaltma

Fuel Dumping

İniş için tehlike teşkil edebilecek fazla yakıtın boşaltılması.

Havada Yakıt İkmali

Aerial Refuelling

Havada uçuş esnasında, bir uçaktan diğerine yapılan yakıt ikmali.

Havada Yapılan Çalışma

Aerial Work

Uçuş esnasında özel birtakım faaliyetlerde bulunulmasıdır. Bunlar fotoğraf çekimi, gözlem, araştırma, keşif, reklam vb. olabilir.

Havalandırma Aracı

Air Conditioning Unit (ACU)

Uçaklarda klima hizmetinde kullanılan havayı vermek üzere imal edilmiş özel donanımlı araç.

Havalimanı

Airport (AP)

Uluslararası hava trafiği, yük ve yolcu geliş ve gidişlerine hizmet vermek

amacıyla tesis edilmiş olup gümrük, göçmenlik, halk sağlığı, hayvan ve bitki karantina işlemleri ve benzeri işlemlerin bünyesinde vakit kaybedilmeksizin yürütüldüğü hava alanlarına verilen addır.

Havalimanı Aydınlatması

Airport Lighting

Bir havalimanına yerleştirilmiş farklı aydınlatma sistemlerinin tümünü ifade eder.

Havalimanı Gözlem Radarı

Airport Surveillance Radar

10 NM yarıçaplı (18 km) bir alan içerisinde iniş, kalkış ve geçiş bölgesindeki hava araçlarına operasyonel hizmet vermek için kullanılan radar.

Havalimanı Güvenlik Alarm Durumu Planı

Airport Security Alert Phase Plan

Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı'nın 17. eki doğrultusunda mülki idare amirliğince hazırlanması gereken plan.

Havalimanı Güvenlik Planları

Airport Security Plans

Havalimanında kullanılan Hava Meydanı Güvenlik Programı, Acil Durum Planı, Muhtemel Harekât Tarzı Planı, Havacılık İşletmeleri Güvenlik Planlarını kapsar.

Havalimanı Güvenlik Programı

Airport Security Programme

Havalimanı sınırları içerisinde, sürekli, yeterli ve istenilen seviyede güvenliğin sağlanabilmesi amacıyla, mevcut personel, araç, gereç ve teçhizatın sağlanmasını belirleyen ve bu konudaki tüm faaliyetlerin akışını düzenleyen talimat.

Havalimanı İşletmecisi

Airport Operator

Havalimanı işletiminden sorumlu kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve özel tüzel kişiler.

Havalimanı Kapasitesi

Airport Capacity

Havalimanı işleticileri tarafından, belirlenmiş bir zaman dilimi içerisinde hizmet verilebilecek hava aracı sayısının, teknik altyapı ve pist kapasitesi faktörleri esas alınarak belirlenmesi.

Havalimanı Kareli Haritası

Airport Grid Map

Havalimanının, referans noktası merkez olmak üzere 8 km yarıçaplı alan içinde yangın söndürme araçlarının herhangi bir noktaya kısa sürede ulaşmasını sağlamak için numaralandırılıp karelere ayrılmış haritasıdır.

Havalimanı Kullanıcıları

Airport Users

Hizmet üretmek için havalimanı tesis ve kolaylıkları ile altyapısını kullanan kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve özel tüzel kişiler.

Havalimanı Ortaklaşa Karar Verme Mekanizması

Airport Collaborative Decision Making (A-CDM)

ACI EUROPE, EUROCONTROL, IATA ve CANSO arasında kurulan ve rötarları azaltmak, uçuş süreci boyunca yaşanacak olayların öngörülebilirliğini arttırmak ve kaynak kullanımını optimize etmek suretiyle havalimanı işletmecilerinin operasyonel verimliliğini arttırmayı hedefleyen ortak girişimdir.

Havalimanı Terminal İşletme Ruhsatı
Airport Terminal Operation Licence
İlgili otorite tarafından havalimanı terminallerinin açılıp faaliyet gösterebilmesi için verilen izin belgesidir.

Havalimanı Terminali
Airport
Terminal Hava aracının geliş ve gidiş hizmetleri için kullanılan tüm binalar.

Havalimanı Trafiği
Airport Traffic
Havalimanı trafiği aşağıdakilerin bir veya ikisini kapsar:

a) Hava aracı hareketleri,

b) Havalimanına gelen ya da havalimanından giden yolcular ve yük (Kargo, posta, bagaj).

Havalimanı Yangınla Mücadele Kategorisi
Airport Fire Fighting Category
Havalimanları ve yakın çevresinde meydana gelebilecek hava aracı kaza, kırım ve yangınlara gerekli müdahaleleri yapmak üzere temini gereken ve yıl içerisinde havalimanını kullanan/kullanması planlanan en büyük hava araçlarının tam boy uzunlukları ve gövde genişlikleri ile sefer sayıları baz alınarak, kurtarma ve yangın söndürme araç, malzeme ve ekipmanlar ile bunları kullanacak eğitimli personel yönünden hangi seviyede uçuş ve yangın güvenliğinin sağlanacağını gösteren koruma derecesidir.

Havalimanı Yapımcısı
Airport Constructor
Havalimanı yapımından sorumlu kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve özel tüzel kişiler.

Havalimanı Yer Hizmetleri El Kitabı
Airport Handling Manual (AHM)
IATA tarafından her yıl yayımlanan, emniyetli ve etkin yer operasyonlarını destekleyecek prensipleri ve standartları içeren dokümandır.

Havalimanı/Hava Trafik Sistemleri Arayüzü
Airport/Air Traffic Systems Interface
ECAC'nin havaalanları stratejisi hedeflerine ulaşmak için uyguladığı bir program.

Hava-Yer Kontrol Radyo İstasyonu
Air-Ground Control Radio Station
Belirlenmiş bir alanda bir hava aracının operasyonu ve kontrolüne ait haberleşmenin gerçekleştirilmesi için tesis edilmiş havacılık haberleşme istasyonudur.

Hazır Beton
Ready Mixed Concrete
Bilgisayar kontrolüyle istenilen oranlarda bir araya getirilen malzemelerin, beton santralinde veya mikserde karıştırılmasıyla üretilen ve tüketiciye taze beton olarak teslim edilen betondur.

Hedef
Target
Zaman ve pozisyonla ilgili radar hedefleri ve bilgilerin bileşimidir.

Helidek
Helideck
Petrol veya gazın işletilmesi için kullanılan bir işletme veya üretim

platformu gibi, bir denizde açıkta bulunan bir yapı üzerinde yer alan bir heliport.

Helikopter

Helicopter (HEL)

Belli bir piste ihtiyaç duymaksızın karada ve denizde bir noktaya inen, kalkan, motor gücü ile seyreden, havadan ağır hava aracıdır.

Helikopter Aşma Sahası

Helicopter Clearway

Performans sınıfı 1'de işletilen bir helikopterin, üzerinde hızlanıp belirli bir yüksekliğe ulaşabileceği elverişli bir alan olarak seçilmiş ve/veya hazırlanmış, yerde veya su üzerinde bulunan tanımlanmış bir alan.

Helikopter Hava Taksi Yolu

Helicopter Air Taxiway

Helikopterlerin havada taksi yapmaları için oluşturulmuş, yüzey üzerinde belirli bir yol.

Helikopter Yer Taksi Yolu

Helicopter Ground Taxiway

Tekerlekli iniş takımına sahip helikopterlerin yerdeki hareketi için öngörülmüş yer taksi yolu.

Heliped (Küçük Heliport)

Helipad

Helikopterleri kullanan pilotların aletsiz ve görerek uçuş kuralları (VFR) dâhilinde iniş-kalkış yapabildikleri, basit teknik yapılar dışında önemli üstyapı tesisleri bulunmayan heliport.

Heliport

Heliport

Helikopterlerin iniş, kalkış ve yer hareketlerini tamamen veya kısmen yapabilmelerine elverişli alan.

Heliport İşletmecisi

Heliport Operator

Heliport işletiminden sorumlu ve heliport işletme ruhsatına sahip kamu kurum ve kuruluşları ile özel tüzel kişiler.

Heliport Yapımcısı

Heliport Constructor

Heliport yapımından sorumlu kamu kurum ve kuruluşları ile özel tüzel kişiler.

Hesaplanmış İniş Zamanı

Calculated Landing Time

Bir hava aracının hesaplanmış geçici ya da gerçek iniş zamanı.

Hesaplanmış Kalkış Zamanı

Calculated Take-Off Time (CTOT)

Hava trafik akış uygulamaları için referans alınan zaman.

Hız Ayarlaması

Speed Adjustment

Uçaklar arasında gerekli ayırmanın sağlanabilmesi amacına yönelik, pilotlardan hava aracının hızını belirli bir değere ayarlamasını isteyen bir ATC (hava trafik kontrol) usulü.

Hız Hatası

Velocity Error

Bir hedefin gerçek yer hızı ile izleyici tarafından hesaplanan yer hızı arasındaki farklılıktır.

Hızlı Çıkış Taksi Yolu

Rapid Exit Taxiway

İniş yapan uçakların, piste dar bir açıyla bağlanan ve diğer çıkış taksi yollarında yapılandan daha yüksek hızlarla dönüş yapmasını sağlayan, böylece pistin işgal süresini azaltan taksi yolu.

H

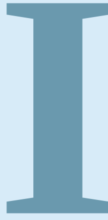
Hidrometre Analizi
Hydrometer Analysis
Küresel danelerin bir sıvı içerisinde çökelme hızı ile çapları arasındaki ilişkiyi veren Stokes Kanunu'na dayanır ve 200 No.'lu elekten geçen danelerin dağılımını yani silt ve kil yüzdesini tespit etmek için kullanılır.

Hizmet Sözleşmesi
Service Agreement
Havaalanlarında yer hizmeti yapan yer hizmetleri kuruluşları ile havaalanlarının işletmeciliğini yürüten kuruluş arasındaki ilişkileri ve karşılıklı hak ve yükümlülükler ile Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği'nde (SHY-22) belirlenen kurallara aykırı davranışların cezai müeyyidelerini düzenleyen standart sözleşme.

Homing
Homing
Bir uçağın herhangi bir seyrüsefer yardımcı cihazına rüzgâr düzeltmesi yapmaksızın uçması.

Hususi Pilot
Private Pilot
Ücret karşılığı yapılan uçuşlarda hava aracı kullanması yasaklanmış olan, lisansa sahip bir pilottur.

Hüzme Genişliği
Beam Width
Bir antenin ana radyo dalgasının yarım güç noktalarında belirlenen açı genişlemesi.

IATA Havalimanı Kodu

IATA Airport Code

IATA tarafından havalimanlarını belirtmek üzere verilen üç harfli koddur. Genellikle, havalimanının bulunduğu şehrin adında yer alan harfler baz alınarak oluşturulur. Örneğin, İstanbul Havalimanının IATA kodu IST; Gaziantep Havalimanının IATA kodu ise GZT şeklindedir.

ICAO Bölgesi

ICAO Region

Ulusal ve uluslararası hava sahalarında hava seyrüsefer hizmeti sağlayan ICAO üyesi devletleri kapsayan 7 farklı bölge.

ICAO Ortak Veri Değişim Ağı

Common ICAO Data Interchange Network (CIDIN)

Hava ulaşımında esas unsuru oluşturan havacılık uçuş emniyet mesajlarının yol rehberine (Routing Table) göre yurt içindeki havaalanlarına ve yurt dışındaki AFTN merkezlerine daha hızlı ve kayıpsız olarak gönderilebilmesi için ICAO üyesi ülkeler arasında kurulmuş olan, 9.600 Bps hızında X.25 paket anahtarlamalı iletişim protokolünü kullanan haberleşme şebekesidir.

ICAO Yer Gösterge Kodu

ICAO Location Indicator

ICAO’nun 7910 No.lu dokümanında tanımlanan kurallara göre tespit edilen ve uçuş planlaması vb. uçuş operasyonlarında havalimanlarını belirtmek için kullanılan dört harfli kodlardır. Avrupa’da yer alan havalimanlarının kodları “L” harfi ile; Türkiye’deki havalimanlarının kodları “LT” ile başlar. Örneğin, Antalya Havalimanının kodu LTAI’dir.

IFR Hava Aracı

IFR Aircraft

Aletli uçuş kurallarına göre uçan hava aracı.

IFR Şartlar

IFR Conditions

VFR uçuş için gerekli minimumların altındaki hava durumu şartları.

IFR Uçuş

IFR Flight

Aletli uçuş kurallarına göre icra edilen uçuş.

ILS Altyapı

ILS Substructure

Aletli iniş sisteminin montajı esnasında sistemi oluşturan localizer, glide slope ve marker serisinin düzgün çalışması amacıyla gerekli inşaat altyapısı. (beton, toprak zeminin düzeltilmesi vb.)

Inflight Şirketi

Inflight Company

Uçak içi gümrüğe tabi malzeme satışını gerçekleştiren şirket.

Işık Başarısızlığı

Light Failure

Hüzmenin yükseklik açısı kullanılarak belirlenmiş ortalama şiddetinin, hüzme

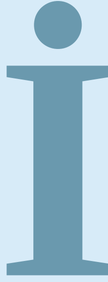
şaşması ve dağılım düşmesi gibi herhangi bir sebeple, yeni bir ışığın belirlenmiş ortalama şiddetine göre %50 oranında düşük performansta olması, ışık başarısızlığı olarak kabul edilir.

Işıklandırma Sistemi Güvenilirliği

Lighting System Reliability

Tesisatın tamamının belirlenen toleranslar dâhilinde çalıştığı ve sistemin işlevsel bakımdan kullanılabilir olduğu olasılık.

İç Hat Uçuşu

Domestic Flight

Zorunlu inişler dışında, ülke sınırları içindeki havaalanları arasında yapılan seferler.

İç Marker

Inner Marker (IM)

ILS (CAT II) hassas yaklaşma ile kullanılan, orta marker ve ILS pistinin sonu arasına yerleştirilen, saniyede 6 nokta vuruşu yapmaya ayarlanan yayılım paterni yayarak pilotu görsel ve işitsel olarak, normalde teker koyma noktasından 100 fit yukarıda dizayn edilen karar yüksekliğinde olduğu hakkında uyaran bir marker vericisi.

İglo

Igloo

İçine yük konularak uçağa yerleştirilen altsız, fiberglas, metal veya uygun başka bir maddeden yapılmış, esnek olmayan dipsiz bir hücre/teçhizat.

İkaz Hizmeti

Alerting Service

Hava araçlarına arama ve kurtarma yardımı gerektiğinde ilgili kuruluşlara haber vermek ve gerektiğinde bu kuruluşlara yardımcı olmak amacıyla sağlanan bir hizmet.

İki Kere

Words Twice

a. İstek olarak: “İletişim kötü. Lütfen her freyzi iki defa söyleyin.”

b. Bilgi olarak: “İletişim çok kötü olduğundan bu mesajdaki her ifade iki defa söylenecektir.”

İkili Eğitim Süresi

Dual Instruction Time

Bir kişinin, hava aracında uygun şekilde yetkilendirilmiş bir pilottan veya uzaktan kumandalı bir hava aracı uçuşu sırasında uzak pilot istasyonunu kullanan uygun şekilde yetkilendirilmiş bir uzaktan kumandadan uçuş talimatı aldığı uçuş süresi.

İkili Faz Değiştirme Anahtarı

Binary Phase Shift Keying

Bu teknikle 0’dan 1’e ya da 1’den 0’a dijital kod değişimlerinde, taşıyıcı faz değiştirilir.

İkili İkincil Gözetim Radar Kapsamı

Duplicated Secondary Surveillance Radar Coverage

Birbirinden bağımsız çalışan iki tane ikincil gözetim radar kaynağından alınan radar bilgilerinin kullanıldığı sistemdir.

İkinci Pilot

Co-pilot

Hava aracında lisans veya yetki için uçuş eğitimi almak amacıyla bulunan pilotlar haricinde, birden çok pilotu gerektiren bir hava aracında, sorumlu pilot olarak görev yapan pilot dışında görev yapan pilot.

i

İkincil Gözetim Radarı

Secondary Surveillance Radar (SSR)

1030 MHz frekansında yayın yapan bir sorgulayıcı tarafından gönderilen sinyallerin, uçakta bulunan transponder 1090 MHz frekansında cevap sinyali olarak geri gönderilmesi, bu cevap sinyalinin çözümlenmesi ile hedefin kimlik, irtifa ve yön bilgilerinin tespit edildiği bir radar sistemidir.

İkram Malzemeleri (Hizmet Stokları)

Catering Supplies

İkram tedarikleri tanımına girmeyen ve yolcu servisinde kullanılan tüm kalemlerdir. Örneğin; gazete, dergi, kulaklık, ses ve video kasetleri, yastıklar ve battaniyeler.

İkram Servis Hizmeti

Catering Service

Havalimanı sınırları içerisinde veya dışında sadece uçak yolcularına yönelik olarak üretilmiş olan ikram ürünlerinin, özel olarak dizayn edilmiş ikram yükleme araçları ile uçağa kadar taşınması ve yüklenmesi işlemidir.

İkram Üretim

Catering Production

Havalimanı sınırları içerisinde veya dışında ikram üretim izni bulunan kuruluşlar tarafından sadece uçak yolcularına yönelik olarak hazırlanan yiyecek-içecek ürünlerinin hazırlanmasıdır.

İkram Ürünleri

Catering Products

Yetkili bir kuruluş tarafından uçaklarda yolculara sunulmak üzere hazırlanan yiyecek ve içeceklerdir.

İlan Edilmiş Kapasite

Declared Capacity

Meteorolojik koşullar, kontrol sahası ya da ATC sektör yapısı, personel ve cihaz yeterliliği, sorumluk sahibi olduğu hava sahasında bir kontrolörün iş yükünü etkileyecek diğer faktörler de göz önüne alınarak, hava sahasının bir bölümü için belirli bir zaman dilimi içindeki hava aracı sayısı olarak dile getirilen; bir ATC Sistemi ya da onun bir alt sistemi veya normal operasyonlar süresince bir hava aracına sağlanan hizmet yeterliliği ölçüsü/kabiliyeti.

İlan Edilmiş Mesafeler

Declared Distances

a) Mevcut kalkış koşu mesafesi (TORA): Kalkış halindeki bir uçağın yerdeki koşusu için mevcut ve elverişli beyan edilen pist uzunluğu.

b) Mevcut kalkış mesafesi (TODA): Kalkış koşusu için mevcut pist uzunluğu artı, varsa, aşma sahasının uzunluğu.

c) Mevcut hızlanma – durma mesafesi (ASDA): Kalkış koşusu için mevcut pistin uzunluğu artı, varsa, durma uzantısının uzunluğu.

d) Mevcut iniş mesafesi (LDA): İniş yapan bir hava aracının yerdeki koşusu için mevcut ve elverişli beyan edilen pist uzunluğu.

İlan Edilmiş Mesafeler - Heliportlar

Declared Distances - Heliports

a) Mevcut kalkış mesafesi (TODAH): Son yaklaşma ve kalkış koşusu uzunluğu, artı kalkışı tamamlamaları için helikopterler için mevcut ve elverişli beyan edilen helikopter aşma sahasının (varsa) uzunluğu.

b) Reddedilmiş mevcut kalkış mesafesi (RTODAH): Reddedilmiş bir kalkışı ta-

mamlamaları için performans sınıfı 1'de işletilen helikopterler için mevcut ve elverişli beyan edilen son yaklaşma ve kalkış alanının uzunluğu.

c) Mevcut iniş mesafesi (LDAH): Son yaklaşma ve kalkış alanının uzunluğu artı iniş manevrasını belirli bir yükseklikten tamamlayabilmeleri için helikopterler için mevcut ve elverişli beyan edilen herhangi bir ek alan.

İlgili ATS Otoritesi

Appropriate ATS Authority

Bir hava sahasında hava trafik hizmetleri sağlamaktan sorumlu, devlet tarafından atanmış otorite.

İlgili Otorite

Appropriate Authority

a) Açık denizler üzerindeki uçuşlarda tescilinin bağlı olduğu devlet.

b) Açık denizler dışındaki uçuşlarda üzerinde uçuş yapılan sahada egemenliği olan devlet.

İlk Gecikme

Initial Lag (Delay)

Bir izleyicinin ilk giriş ve çıkış verileri arasında geçen süreye denir.

İlk Pas Geçme Noktası

Initial Missed Approach Point

İlk pas geçme noktasının belirlenmesi için kullanılan, pist civarına yerleştirilen 3 boyutlu yol noktasıdır.

İlk Uçuş Planı İşlemi

Initial Flight Plan Processing

Uçuş planının kabul edilme fonksiyonu.

İlk Yaklaşma Bölümü

Initial Approach Segment

İlk yaklaşma fiksinde başlayan ve uçağın ara yaklaşma safhasına girmesi için gerekli manevraları içeren bölüm.

İlk Yaklaşma Fiksi

Initial Approach Fix (IAF)

İlk yaklaşma bölümünün başlangıcını tanımlayan, aletli yaklaşma prosedür çizimlerinde belirlenmiş fiks.

İlkyardımcı

First-aider

29.7.2015 tarihli ve 29429 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İlkyardım Yönetmeliği esaslarına göre ilkyardımcı sertifikası almış kişidir.

İniş Koşusu

Landing Roll

Uçağın piste teker koyma noktasıyla, duracağı veya pisti terk edeceği nokta arasındaki mesafe.

İniş Müsaadesi

Landing Clearance

Bilinen bir uçağa, uygun havaalanı koşulları dâhilinde verilen iniş müsaadesi.

İniş Sahası

Landing Area

Hareket sahasının hava araçlarının iniş ve kalkışları için ayrılmış bölümüdür.

İniş Sıralaması

Landing Sequence

Uçakların iniş için sıraya konması.

İniş Yönü Göstergesi

Landing Direction Indicator (LDI)

İniş ve kalkış için mevcut durumda tayin edilen yönü görsel olarak gösteren bir alet.

İnişten Sonra Durma

Full Stop Landing

Uçağın normal bir şekilde piste iniş yapıp pisti terk etmesi. Normal bir operasyonda "teker değdirme (touch and go) olmayan" tüm inişler genelde full stop landing şeklindedir.

i

İnsan Faktörü
Human Factor
Havacılıkla ilgili operasyonların emniyet ve etkinliği üzerinde etkisi olan insan kabiliyet ve yeterliliği.

İnsan Faktörü İlkeleri
Human Factors Principles
Havacılıkla ilgili usul, sertifikasyon, eğitim, operasyon ve bakımla ilgili konular ile insan ile sistem bileşenleri arasında insan performansına dair doğru ve emniyetli bir ilişkilendirmenin sağlanması amacıyla göz önünde bulundurulması gerekli ilkeler.

İnsan Gücü Planlaması
Manpower Planning
Bir organizasyonun faaliyetini sürdürmesi için ihtiyaç duyduğu yeterliliklere sahip personel sayısının belirlenmesi ile bu amaçla gerekli işe alım veya işten çıkarma işlemlerini kapsayan sistematik çalışmadır.

İnsan Performansı
Human Performance
Havacılık faaliyetlerinin emniyeti ve verimi üzerinde bir etkiye sahip olan insan becerileri ve sınırlamaları.

İnsansız Hava Aracı (İHA)
Unmanned Aerial Vehicle (UAV)
İnsansız hava aracı sisteminin bir bileşeni olarak işletilen, aerodinamik kuvvetler aracılığıyla sürekli uçuş yapma yeteneğinde olan, üzerinde (insan) pilot bulunmaksızın uzaktan İHA pilotu tarafından kontrol edilerek veya otonom operasyonu İHA pilotu tarafından planlanarak uçurulan ya da havada kalabilen hava aracını ifade eder.

İnsansız Hava Aracı Sistemi (İHAS)
Unmanned Aircraft System (UAS)
İHA ile kontrol istasyonu, komuta ve kontrol veri bağı, kalkış ve iniş sistemi gibi uçuşun sağlanması için gerekli olan, birbirinden ayrı sistem elemanlarının bütünü. (Bir İHAS'ta birden fazla İHA, kontrol istasyonu, komuta ve kontrol veri bağı ve/veya kalkış ve iniş sistemi bulunabilir.)

İnsansız Serbest Balonlar
Unmanned Free Balloon
Havadan hafif, insansız, serbest uçuş yapan hava araçlarıdır.

İptal Edilen NOTAM
Cancelled NOTAM
Bir NOTAM'ın bir başka NOTAM'la geçerliliğinin ortadan kalkması.

İptal Etmek
Abort
Önceden planlanmış bir uçak hareketinin iptal edilmesi veya yarıda kesilmesidir.

İri Agrega
Coarse Aggregate
En büyük agrega tane çapının 4 mm'den büyük veya bu değere eşit olduğu; en küçük agrega tane çapının ise 2 mm'den büyük veya bu değere eşit olduğu agregaya verilen ad.

İrtifa
Altitude (ALT)
Bir seviye, nokta ya da nokta olarak kabul edilen bir cismin ortalama deniz seviyesinden ölçülen dikey mesafesine denir.

İrtifa Dümeni
Elevator
Hava aracının burnunun yukarı-aşa-

ğı hareket etmesini (pitch) engelleyen yatay dengeleyiciye menteşeyle bağlı hava aracı bileşenidir. Elevatör birincil uçuş kontrollerinden biridir.

İstasyon

Station

İşletmecinin hava aracı işletimi ile ilgili faaliyetlerini gerçekleştirdiği ve hizmetlerini kullandığı tüm yerleridir.

İstasyonel Sapma

Station Declination

VOR istasyonunun kontrolü/kalibrasyonu esnasında VOR cihazının 0 radyali ile gerçek kuzey arasındaki sapma açısı/hizalama değeridir.

İstenmeyen İkaz

Nuisance Alert

Kurallara uygun olarak oluşturulan ancak operasyonel açıdan uygun/isabetli olmayan uyarılardır.

İstinat Duvarı

Retaining Wall

Zemin yüzeyinde meydana gelen, ani değişimleri düşeye yakın bir düzlemde kontrol altına almak, yanal toprak basıncına direnmek, zeminin doğal şev açısı ile yayılmasını engellemek için kullanılan yapılara istinat duvarı denir.

İş Planı

Business Plan

Bir işletmenin hedeflerinin ve bu hedefler doğrultusunda atmayı tasarladığı adımların detaylı ve sistematik bir biçimde ortaya konduğu bir dokümandır.

İş Sürekliliği

Business Continuity

Kuruluş tarafından verilen hizmetlerin kesintisiz devam etmesi ve herhangi bir kesinti gerçekleşmesi durumunda tanımlanan sürede hizmete tekrar devam edilebilmesinin sağlanmasıdır.

İş Yeri Açma ve Çalışma Ruhsatı (Gayrısıhhi İş Yerleri İçin)

Business License for Non-Sanitary Establishments

SHGM tarafından sivil hava ulaşımına açık havaalanlarında yer alan gayrisıhhi iş yerlerinin İş Yeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik çerçevesinde açılıp faaliyet göstermesi için verilen izindir.

İş Yeri Açma ve Çalışma Ruhsatı (Sıhhi İş Yerleri İçin)

Business License for Sanitary Establishments

SHGM tarafından sivil hava ulaşımına açık havaalanlarında yer alan terminaller ile sıhhi iş yerlerinin İş Yeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik çerçevesinde açılıp faaliyet göstermesi için verilen izindir.

İşaret Sahası

Signal Area

Havaalanlarında yer işaretlerinin gösterilmesi için kullanılan bir sahadır.

İşaretleme

Marking

Havacılık bilgilerini aktarmak amacıyla hareket alanının yüzeyinde gösterilen bir sembol veya semboller grubu.

İşaretleyici

Marker Beacon (MB)

Localizer ve glide path teçhizatlarının sinyallerini belli mesafelerde dikine keserek yayın yapan, pilota pist uzan-

i

tısında bulunduğu uzaklığı belirten bir sistemdir.

İşbaşı Eğitimi

On-the-Job Training (OJT)

Seçilmiş bir eğitmen gözetiminde işin gerektirdiği özellikler ile kişinin yeteneklerinin uyumluluğunu sağlamak için yapılan pratik eğitim.

İşbaşı Eğitmeni

On-the-Job Training Instructor (OJTI)

Operasyonel bir ortamda eğitim sorumluluğunu alabilecek, ilgili otorite tarafından yetkilendirilmiş personel.

İşlenebilirlik

Workability

Taze hazırlanmış beton karışımının işlenebilirliğinin tespiti slump ve sıkışma faktörü deneyleri ile belirlenir. İşlenebilirlik tam sıkışmayı temin edebilmek üzere tatbik edilmesi gereken enerji miktarını tayine yarayan, betona mahsus bir özelliktir.

İvmeölçer

Accelerometer

Uzunlamasına-yanlamasına-dikey (üç boyutlu) olarak hız ölçülmesinde kullanılan cihaz.

İz

Track

Bir uçağın çizdiği yolun yer üzerindeki izdüşümü olup istikameti herhangi bir noktada kuzeyden (hakiki, manyetik veya grid) derece olarak ifade edilir.

İz Dedektörü

Trace Detector

Bir çanta ya da bagaj içinde yer alan çok küçük miktardaki patlayıcı maddeleri veya incelemeye tâbi narkotik maddeleri algılayabilme ve bunu alarm aracılığıyla bildirme özelliğine sahip teknoloji sistemi ya da farklı teknolojilerin bir arada kullanıldığı kombinasyonlar.

İz Dedektörü Operatörü

Trace Detector Operator

Sertifikalı Havaalanı Emniyet Şube Müdürlüğü personeli ve/veya ilgili Kurum/Kuruluşun sertifikalı özel güvenlik personeli.

İzin Zamanı Bitimi

Clearance Void Time

Bir hava aracına verilen ATC iznine uymak üzere herhangi bir manevrada bulunmaması durumunda iznin geçerliliğinin bittiğini belirten zaman.

İzleme

Monitoring

Hava Trafik Kontrolörünün temel fonksiyonudur. Radar ekranında trafiğin takip edilmesidir.

İzole Havaalanı

Isolated Aerodrome

SHGM tarafından kabul edilmesi kaydıyla "varış yeri havaalanı", en yakın yeterli yedek varış yeri havaalanına varılması için gerekli yakıtın aşağıda belirtilen miktarlardan fazla olması halinde, izole havaalanı olarak kabul edilir: (i) Piston motorlu uçaklar için: Normal düz uçuş seviyesinde 45 dakikalık uçuş artı planlanmış uçuş saatinin %15'i ilave edilerek bulunan yakıt miktarı veya iki saatlik düz uçuş yakıtı (hangisi az ise), (ii) Türbin motorlu uçaklar için: Varış yeri havaalanı üzerinde (nihai yedek yakıt dâhil olmak üzere) iki saatlik normal düz uçuş yakıtı.

J

Jet Akımı
Jet Stream
Yüksek seviyelerde yüksek hızdaki rüzgârların oluşturduğu hava akımı.

Jet Blast
Jet Blast
Jet motor egzozu.

K

Kabin Bagajı

Cabin Baggage

Bir uçağın kabin bölümünde taşınan, yolcuların kendi denetim ve sorumluluğu altında bulunan bagajlardır. El bagajı olarak da bilinir.

Kabin Ekibi

Cabin Crew

Bir uçuş görevinin yapılmasında kokpit ekibinin dışında, esas görev yeri hava aracının kabini olan ve işletmeci tarafından yolcu emniyetini ve gereksinimlerini karşılamak üzere gerekli temel ve tazeleme eğitimlerini alarak sertifikalandırılmış personel.

Kabin Ekibi Eğitim El Kitabı

Cabin Crew Training Manual (CCTM)

Kabin operasyonuyla ilgili ulusal ve uluslararası kurallar ile şirket standartlarının bir araya getirildiği, OM-PART A'nın bir parçası olan operasyon el kitabıdır.

Kabin Ekibi Üyesi

Cabin Crew Member (CCM)

Uçuş ekibi ve teknik personel haricinde operasyonlar süresince uçuşun ve yolcuların emniyeti ile ilgili görevleri yapmak üzere havayolu işletmesi tarafından gerekli eğitimleri verilmiş ve görevlendirilmiş sertifikalı kişiyi ifade eder. Kabin görevlisi ya da kabin memuru olarak da bilinir.

Kabin Görevlisi

Cabin Attendant

Bkz. Kabin Ekibi Üyesi

Kabul Eden Ünite

Accepting Unit

Hava aracının kontrolünü üstlenecek bir sonraki kontrol ünitesi.

Kabul Edilebilir Risk

Acceptable Risk

Şirketlerin, gerçekleştirdiği faaliyetlerle ilgili olarak, yasal zorunluluklara, ulusal ve uluslararası sivil havacılık kurallarına, uyguladığı yönetim sistemlerine ve ilan ettiği politikalara göre kabul edebileceği risk düzeyidir.

Kabul Edilebilirlik

Acceptability

Kullanıcının bir sistemin varlığını ve kullanımını kabul etmesiyle gerçekleşir. Pratikte kullanıcı ihtiyaçları karşılanmıyorsa sistem atıl duruma düşebilir.

Kabul Edilmeyen Kişiler

Deportee

Bir ülkeye girişi yetkili merciler tarafından reddedilen kişiler. Söz konusu kişiler, geldikleri ülkeye ya da kabul edilecekleri başka bir ülkeye geldikleri hava taşıyıcısı ile geri gönderilmek zorundadır.

Kabul Testleri

Acceptance Tests

Sistem kurucu (mükellef) ile idari kurum arasındaki sözleşmeye göre sistem performansının etkin kullanımının analizi ve projeye uygunluğunun belirlenmesi süreci.

Kaide Dönüşü

Procedure Turn (PTN)

Uçağın ilerlediği rotanın 180 derece tersine dönerek uçuşuna devam edebilmesi için yaptığı belirli manevraları ifade eder.

Kaide Dönüşünde Inbound

Procedure Turn Inbound

Kaide dönüşü yapan uçağın başlangıçtaki rotasının 180 derece tersine dönmeyi tamamladığı noktada uçak, ara yaklaşma bölümünde veya son yaklaşma hattında inbound olmuş anlamındadır. “Kaide Dönüşü Inbound” raporu ATC tarafından alınarak diğer uçaklar ile ayırma yapılmasında kullanılır.

Kalıcı Hava Trafik Hizmet Yolu

Permanent Air Traffic Service Route

Devamlılık ilkesi esasına göre tasarlanmış ATS yolu.

Kalibre Edilmiş Hava Sürati

Calibrated Airspeed (CAS)

İşarî hava süratinin (IAS) montaj (alet) ve konum hatası düzeltilmiş halidir.

Kalite Yönetim Sistemi

Quality Management System (QMS)

Kalite yönetim sistemleri, bir kuruluş içerisinde hedeflenen kalitenin gerçekleşmesi için planlı ve stratejik bir şekilde sürdürülen faaliyetlerin tamamıdır.

Kalker

Limestone

Kireç elde etmekte kullanılan, kalsiyum karbonat (CaCo3) tuzundan oluşan tortul bir kayaç.

Kalkış

Airborne

Kalkan uçağın pistten teker kesmesine veya kalkış koşusunun başlamasından tırmanış zirvesine kadar olan safhaya denir.

Kalkış Kontrol Sistemi

Departure Control System (DCS)

Uçuşların check-in işleminin (uçuşa kayıt işlemi), kapasite ve yük kontrolünün ve sevkinin bir otomasyonla (otomatik makinalarla) yapılması yöntemi.

Kalkış Kontrolü

Departure Control

Kalkıştan sonra belli bir süre boyunca, kalkan IFR uçuşlara sağlanan hava trafik kontrol hizmeti.

Kalkış Müsaadesi

Departure Clearance

Kalkış sonrası izlenecek yolu ve tırmanılacak seviyeyi belirleyen talimatlar.

Kalkış Pisti

Take-off Runway

Sadece kalkış amaçlı kullanılan pistlerdir.

Kalkış Slotu

Departure Slot

Hava aracının kalkışını yapmasının zorunlu olduğu zaman.

Kalkış Yedek Meydanı

Take-off Alternate

Bir hava aracının, kalkıştan hemen sonra gerekebilecek ve kalkış gerçekleştirdiği havaalanını kullanamayacak durumda iken inebileceği yedek havaalanı.

Kalkış Zamanı

Departure Time

Hava aracının pistten teker kestiği anı ifade eder.

K

Kalkışta Gürültü Azaltma Usulü
Noise Abatement Departure Procedure (NADP)
Uçakların kalkış sırasında yaptıkları gürültüyü azaltma amaçlı usullerdir.

Kalkış-Trafik Paterni İçine Tırmanış
Climb into Take-off and Traffic Pattern
Tüm yol, tüm manevra, yaklaşma-bekleme, ara yaklaşma, rüzgâr altı/esas bacak, karar yüksekliğinden önce iptal edilen yaklaşma, acil durum kontrolsüz alçalma ve diğer aşamalarıdır.

Kamu Özel Sektör İşbirliği (KÖİ)
Public Private Partnership (PPP)
Kamunun ihtiyacı olan mal ve hizmetlerin sağlanması amacıyla devletle bir özel hukuk tüzel kişisi arasında yapılan ve ortaya çıkabilecek risklerin paylaşıldığı bağlayıcı bir sözleşmeye dayanan iş birlikleridir.

Kanal
Channel
Radyo frekans spektrumunda veri iletişimine olanak sağlayan frekans bandı.

Kanal Hızı
Channel Rate
Radyo frekans kanalı üzerinden iletilebilen maksimum data miktarıdır.

Kanat Açıklığı
Wingspan
Bir hava aracında bir kanat ucuyla diğer kanat ucu arasındaki doğrusal mesafeyi ifade eder.

Kapalı Pist
Closed Runway
Hava aracı operasyonlarına imkân bulunmayan/havaalanı otoritesince izin verilmeyen pistler.

Kapasitör Deşarj Işığı
Capacitor Discharge Light
Tüpte bulunan bir gaz içerisinden yüksek voltajda elektrik deşarj ettirilerek ve çok kısa sürelerle üretilerek yüksek şiddette yanıp sönmesi temin edilen bir lambadır.

Kapı Tipi Metal Arama Dedektörü
Walk Through Metal Detector
Güvenlik kontrol noktalarında veya gerekli görülen diğer yerlerde, yolcu ve personelin geçişlerinde güvenlik taramasının yapılabilmesi amacıyla kullanılan ve sadece metale duyarlı olan detektör.

Kapıdan Kapıya
Gate to Gate
Hava trafik yönetim merkezi ile kullanıcıların, uçağın motor çalıştırması ile başlayıp kapatmasına kadar yaşadıkları süreci belirten bir terimdir.

Kaplama Sınıflandırma Numarası
Pavement Classification Number (PCN)
Tahditsiz operasyonlar için bir kaplamanın taşıma mukavemetini ifade eden bir sayı.

Kapling
Coupling
İkmal hortumu ile uçak yakıt noktası bağlantı aparatı.

Kapsama Alanı
Coverage
Elektronik sinyalin gerekli ihtiyaçları karşılayabildiği üç boyutlu hava sahası hacmidir.

Kar NOTAM'ı
SNOWTAM
Özel bir formla yayımlanan, Harekât sahası üzerinde bulunan kar, sulu kar veya buz sebebiyle oluşan birikintilerin neden olduğu tehlikeli koşulların varlığını veya ortadan kaldırıldığını belirten özel bir NOTAM serisidir.

Kara Tarafı
Landside
Bir havaalanında doğrudan uçuş faaliyetlerine dâhil olmayan terminal binalarını, diğer tüm yapıları, kullanımdaki veya boş sahaları içine alan; ana giriş yolu/yolları kontrol noktasından başlayarak hava tarafına kadar uzanan alandır.

Karar Alma
Decision-Making
Bir aksiyonun muhtemel oluşumlarından biri seçilerek yapılan aktif kavrama işlemi.

Karar İrtifası/Yüksekliği
Decision Altitude/Height
Bir hassas yaklaşma veya dikey kılavuzlu yaklaşmada, belirlenmiş irtifada ya da yükseklikte gerekli görsel referanslar sağlanamadığı için alçalmadan vazgeçilip pas geçme prosedürünün başlatılacağı irtifa ya da yükseklik.

Kargaşa Yoğunluğu
Clutter Density
Radar kapsamı içinde, 1 milde oluşan istenmeyen birincil radar ekolarının toplam sayısıdır.

Kargo Acentesi
Cargo Agency
Bir işletici ile iş yapan; kargo, kurye ve ekspres koliler konusunda ilgili makam tarafından kabul edilen veya istenen güvenlik kontrollerini sağlayan bir acente, nakliyeci veya başka bir kuruluş.

Kargo Alanı
Cargo Area
Kargo işlemleri için tahsis olunan tüm yer, alan ve tesisler. Buna apron sahaları, kargo binaları ve depoları, araç park yerleri ve bunlarla bağlantıyı sağlayan yollar dâhildir.

Kargo Binası
Cargo Building
Hava-kara nakliyesi arasında kargonun içerisinden geçmek suretiyle hareket ettiği ve kargo işlem tesislerinin yer aldığı veya kargonun hava ya da kara yolu ile taşınmak üzere bekletilmek amacıyla depolandığı bir bina.

Kargo Uçağı
Cargo Aircraft
Ticari eşya/mal taşıyan hava aracı.

Kargo/Ticari Yük
Cargo
Bir hava aracında postadan ya da kişi yanında taşınan bagajdan ayrı taşınan tüm mallar.

Karla Mücadele Hizmetleri
Winter Services
Kar ve buzlanmanın söz konusu olduğu olumsuz hava koşullarında, havaalanlarındaki operasyonların sorunsuz sürdürülebilmesi için uygun ekipman ve eğitimli personel marifetiyle yürütülen faaliyetlerdir.

K

Karşı Rüzgâr
Head Wind
Hava aracının hareket yönünün aksi istikametinden esen rüzgâr.

Karşılıklı Tanıma
Mutual Recognition
JAA üyesi bir ülkenin lisans ve sağlık konularında JAA merkezi tarafından yapılan gerekli denetimlerden başarıyla geçtikten sonra, bu ülkenin eğitim, lisans, yetki, yetkilendirme ve sınav konularında JAR-FCL'e göre yaptıkları işlem ve belgelerinin ilave bir işleme tabi tutulmadan diğer JAA üyesi ülkelerce kabul edilmesidir.

Karşılıksız (Tek Yönlü) Gönderi
Blind Transmission
İki yönlü iletişimin kurulamadığı ancak radyo ile aranan istasyonun yayını alabileceğine inanılan durumlarda tek taraflı gönderme.

Kartlı Geçiş Kontrol Sistemi
Card Access Control System (CACS)
Sivil havacılık güvenliğini sağlamak amacıyla, hava tarafı ve hassas tesislerin güvenliğinin sağlanmasına yönelik çeşitli kapılardan oluşan (turnike, döner kapı, kayar kapı, mevcut kapıya kilit sistemi vb.), personele yönelik kesintisiz kayıt esasına dayanan ve CCTV destekli çalışan bir havalimanı güvenlik sistemidir.

Katran
Coal Tar
Meşe odununun kuru olarak damıtılmasıyla ortaya çıkan madde.

Kavşak
Intersection (INT)
İki veya daha fazla seyrüsefer yardımcısının uçuş başı, radyal veya rotalarının kesişmesiyle tanımlanan nokta. İki pist, bir pist ve bir taksi yolu veya iki taksi yolunun kesişme noktası.

Kavşak Kalkışı
Intersection Departure
Pistin tamamı kullanılmadan, pistin herhangi bir kavşaktan sonrası kullanılarak yapılan kalkış.

Kaydetme ve Dinleme Sistemi
Recording and Playback System
Elektronik cihazlarda kaydetme ve yeniden oynatma imkânı veren sistemlerdir.

Kaydırılmış Eşik
Displaced Threshold
Bir pistin başlangıcında bulunmayan bir eşik.

Kayıp Eşya Hizmeti
Lost & Found Service
Terminal içerisinde sahibi veya zilyedi tarafından kaybedilmesi veya unutulması sonucu bulunan eşyalarla ilgili olarak, havalimanı işletmecisi ile yapılan sözleşmeler ve/veya mevzuatlar çerçevesinde terminal işletmecisi tarafından verilen muhafaza, duyuru ve iade işlemlerini kapsayan hizmettir.

Kaza
Accident
Uçuş amaçlı olarak herhangi bir personelin uçağa binmesiyle söz konusu personelin tamamının uçağı terk etmesi arasında geçen sürede, uçak operasyonlarıyla ilgili olarak tanımlanan:

a) Bir kimsenin ölümcül veya ciddi biçimde yaralanma durumları:

- Uçak içerisinde veya uçaktan kopmuş parçalar da dâhil uçağın herhangi bir parçasının doğrudan teması.

- Doğrudan uçak motorunun şiddetli hava akımına maruz kalma (jet blast)

- Doğal nedenlerle yaralanmalar hariç, acı veren/hoş olmayan bir durumun kendiliğinden ya da diğer kişiler nedeniyle oluşması.

- Dış alanlarda saklanan kaçak/biletsiz yolcuların yaralanması ya da normal olarak yolcuların ve ekibin yaralanması.

b) Uçaktan kaynaklı hasar veya yapısal yetmezlik durumları:

- Uçağın yapısal dayanıklılığının, performansının veya karakteristiklerinin olumsuz etkisi.

- Normal olarak tamir veya etkilenen parçanın değiştirilmesini gerektiren haller.

- Motor arızası veya hasarı hariç, hasar motorla sınırlandırıldığında motoru çevreleyen metal aksam ve aksesuarlar veya pervanelerle, kanat uçlarıyla, antenlerle, frenlerle, lastiklerle, uçağın aerodinamik yapısı ile uçak kaportası üzerindeki küçük oyuklar/çöküntüler veya deliklerle sınırlandırılmış hasarlar.

c) Uçağın kaybolması ya da uçağa ulaşılamaması durumu.

Kaza Bilgi Raporu

Accident Data Report

Uçak kazası soruşturma raporuna verilen addır.

Kaza Önleme ve Uçuş Emniyet Programı

Accident Prevention and Flight Safety Programme (APFSP)

Uçuş emniyeti odaklı hava operasyonlarının emniyeti ile ilgili konuları içerisinde bulunduran programdır.

Kerteriz

Bearing (BRG)

Bir noktadan ya da bir noktaya ve çoğunlukla saat ibresi yönünde gerçek kuzeyden, manyetik kuzeyden ya da 360 dereceden geçen başka birkaç karşılaştırma (referans) noktasından ölçülen yatay yön.

Kerteriz, yanında, hizasında.

Abeam (ABM)

Bir uçağın; bir fiks, nokta veya yerin yaklaşık 90 derece sağında veya solunda olmasını ifade eder. Bu terim, kesin bir noktadan çok genel bir konumu gösterir.

Kesik Kesik Beyaz Işık

Flashing White Light

Uçuştaki hava aracı için, “bu havaalanına in ve aprona git.” Yerdeki hava aracı için ise, “meydan üzerindeki başlangıç noktasına (park yeri) geri dön.”

Kesik Kesik Kırmızı Işık

Flashing Red Light

Uçuştaki hava aracı için, “havaalanı güvenli değil, inme.” Yerdeki hava aracı için ise “kullanılan iniş sahasını boşalt.”

Kesik Kesik Yeşil Işık

Flashing Green Light

Uçuştaki hava aracı için, “iniş için geri dön.” Yerdeki hava aracı için ise, “taksi serbest.”

K

Kesin Doğruluk
Absolute Accuracy
Dünya koordinat sistemine göre tanımlanmış bir noktanın, küreselleşmeden kaynaklanan sapma oranı.

Kesin Koordinatlar
Absolute Coordinates
Bir noktanın dünya koordinat sistemine göre yerinin tam olarak belirlenmesi.

Kesişen Pistler
Intersecting Runways
Kesişen iki veya daha fazla pist.

Kılcal Saçak
Capillary Fringe
Su tablasının hemen üzerinde yer alan ve bütün boşlukları suyla dolu olan yani atmosferik basınçtan daha düşük bir basınç altında bulunan bölge.

Kırılabilir Cisim
Frangible Object
Darbe anında, hava aracına minimum tehlike oluşturacak şekilde kırılması, eğilmesi veya esnemesi öngörülen düşük kütleli bir cisim.

Kırılabilirlik
Frangibility
Arzu edilen bir yüke kadar dayanabilecek yapısal bütünlükte ve sertlikte olan, daha büyük bir yükte uçaklara en az derecede zarar verebilecek şekilde eğilip bükülen veya kırılabilen nitelikteki bir cisim özelliğidir.

Kırmızı İşaret Fişeği
Red Signal Rocket
Uçuştaki hava aracına yönelik daha önceki talimatlara rağmen şimdilik inmeyin ikazı.

Kısa Mesafede İniş-Kalkış Yapabilen Hava Aracı
Short Take-off and Landing Aircraft
Uygulanabilir STOL karakteristiği, yeterliliği, gürültü ve kirlilik standartlarıyla uyumlu bir STOL havaalanından operasyon yapabilecek, onaylanmış operasyon ağırlığı limitlerinde bir ağırlığa sahip hava aracı.

Kıvrık Kanat
Winglet
Genellikle sabit kanatlı uçaklarda, uçağın verimliliğini arttırmak için kullanılan bir kanat ucu tasarım modeli.

Kil
Clay
Kalker, silis, mika ve demiroksit içeren, 0,002 mm’den daha küçük taneli, sarı ve kırmızı renk tonlarında görülen, su çekme özelliği bulunan, (m)Al2O3.(n)SiO2.(p)H2O genel kimyasal bileşim formülüyle ifade edilen, plastisite, kohezyon, renk ve büzüşme özellikleri ile tanımlanan malzeme.

Kirala-İşlet-Devret (KİD)
Lease-Operate-Transfer (LOT)
DHMİ’nin, işletiminde bulunan havaalanları ile işletme dönemlerinin sonundan itibaren yap-işlet-devret modeli çerçevesinde yaptırarak işletimini özel sektöre verdiği terminalleri ve/veya hizmetin bütünlüğü yönünden gerek gördüğü diğer tesisleri, kiralama ve/veya işletme hakkının verilmesi yöntemlerini kullanarak ihale yoluyla özel hukuk tüzel kişilerine 49 yılı geçmemek üzere devredebilmesine olanak tanıyan modeldir.

Klerans/Müsaade Fonksiyonu

Clearance Function

Bir hava trafik kontrol birimi tarafından onaylanan ve uçuş personeli tarafından kabul edilen kleransın belirlenmesi ve iletilmesidir.

Kod

Code

SSR sorgulayıcısına yanıt veren cevaplayıcı tarafından yayılan sinyallerde bulunan verilerin kombinasyonudur.

Kod Bölmeli Çoklu Erişim

Code Division Multiple Access

Geniş spektrum modülasyonu ve girişimi engelleyici kodları kullanan dijital haberleşmeler için yapılan çoklu girişim planıdır. Bu plan, kullanıcılara her zaman cevaplayıcının bant genişliğinin tamamını kullanabilme imkânı tanır.

Kohezyon

Cohesion

Aynı cins moleküller arasında bulunan çekim kuvveti. Bir maddenin moleküllerini bir arada tutan kuvvettir.

Kojenerasyon

Cogeneration

Enerjinin elektrik ve ısı formlarında aynı sistemden beraberce üretilmesi.

Kojenerasyon Tesisi

Cogeneration Unit

Elektrik ve ısıtmanın birlikte değerlendirildiği sistem.

Kokpit

Cockpit

Bir hava aracında pilot ya da pilotların oturduğu kısım.

Kokpit Ekibi

Cockpit Crew

Hava aracının sevk ve idaresi ile kullanımından sorumlu ve SHGM tarafından lisanslandırılmış, gerekli olan asgari sayıdaki pilot/pilotlar ile eğer varsa uçuş mühendisleridir.

Kol Uçuşu

Formation Flight

Bir pilotun liderliğinde birden çok uçağın birlikte gerçekleştirdikleri uçuş.

Kolloid

Colloid

Çapı 0,002 – 1x10-6 mm arasında değişen kil veya organik madde bileşimi.

Koltuk Kapasitesi

Seating Capacity

Onaylı tip sertifikasında belirtilen azami koltuk sayısıdır.

Kompasite

Compactness

Birim hacimdeki agregada tanelerin işgal ettiği toplam hacimdir.

Komponent

Component

Herhangi bir motor, pervane, parça veya cihazdır.

Komşu ATC Ünitesi

Adjacent ATC Unit

Birbirinden trafik devralan/devreden komşu hava trafik kontrol ünitesi.

Konaklama Meydanı

Staging Field

Ana üs veya geçici üs kapsamı dışındaki meydanların, havacılık işletmelerinin uygun konaklama tesisi ve iaşe imkânı sağlamakla yükümlü olduğu, süresi konaklama süresindeki tarife

uyan yurt içi ve yurt dışında konaklamalı görevlerin yapıldığı meydan.

Konaklama Süresi

Staging Period

Konaklama meydanında, uçuş dışı eğitim ve idari görevler hariç uçucu ekip için 7 (dâhil) günü aşmayan süreyle ve içinde asgari dinlenme süresi olacak şekilde yapılacak görev süresi.

Konma ve Havalanma Alanı

Touchdown and Lift-off Area (TLOF)

Bir helikopterin konabileceği veya havalanabileceği bir alan.

Konteyner

Container

İçine yük koyularak hava aracına yerleştirilen, biçimi hava aracının iç yüzey detaylarına uyumlu metal birimleri.

Konteyner Dolly

Container Dolly

Bagaj, kargo ve posta taşınması için kullanılan standart ölçülerdeki metal kutular.

Kontrol (Hava aracı için)

Control (for Aircraft)

Hava aracı/hava aracı komponentinin onaylanmış standartlar ile uygunluğunun denetlenmesidir.

Kontrol Bölgesi

Control Zone (CTR)

Yeryüzünden belirli bir üst sınıra kadar uzanan kontrollü hava sahası.

Kontrol Devir Noktası

Transfer of Control Point

Bir hava aracının uçuş güzergâhı üzerinde tesis edilmiş ve hava aracına sağlanan hava trafik kontrol hizmetinin diğer bir kontrol ünitesine ya da kontrol pozisyonuna devir edileceği nokta.

Kontrol Listesi

Checklist

Bir NOTAM düzenli olarak NOTAM serilerinde yayımlanır. Bu seriler, ilan edildiği yılda geçerli NOTAM gruplarının tamamını içermektedir.

Kontrol Noktası

Checkpoint

Tahditli alanlara girişten önce oluşturulan, şahısların, eşyaların, araçların kontrol edildiği yer.

Kontrol Pilotu Yetkisi

Flight Examiner's Discretion

Pilot adaylarının, pilotların, uçuş öğretmenlerinin ve diğer kontrol pilotlarının yeterlilik kontrolü/yetenek testlerini yapmak üzere SHGM tarafından yetki kategorileri onaylanarak atanan ve isimleri yayımlanan öğretmen pilotlara verilen yetkidir.

Kontrol Sahası

Control Area (CTA)

Belirli bir alt sınırdan başlayıp yukarıya yükselen kontrollü sahaya denir.

Kontrollü Hava Sahası

Controlled Airspace

İçerisinde hava sahası sınıflandırmasına uygun olarak hava trafik kontrol hizmetinin verildiği, sınırları belirlenmiş sahalara denir. ATS hava sahaları A, B, C, D, E, F ve G sınıfları olarak kategorize edilir.

Kontrollü Havaalanı

Controlled Aerodrome

Havaalanı trafiğine hava trafik kontrol hizmeti sağlanan havaalanıdır.

Kontrollü Uçuş

Controlled Flight

Hava trafik kontrol müsaadesine tabi herhangi bir uçuş.

Kontrollü Uçuşta Yere Çarpma

Controlled Flight into Terrain (CFIT)

Herhangi bir kontrol kaybı belirtisi olmaksızın, uçuş ekibinin durumsal farkındalığının kaybolmasına bağlı olarak, uçuş esnasında bir hava aracının yeryüzü, su veya bir mâniaya doğru yaptığı ve çarpmayla sonuçlanan istem dışı uçuş.

Kontrolör Adaylarına Verilen Başlangıç Eğitimi

Ab Initio Training for ATCOs

Konu ile ilgili deneyimi olmayan adaylara, teorik yeterlilik kazandırabilmek için verilen temel eğitim.

Kontrolör Pilot Direkt Haberleşmesi

Direct Controller-Pilot Communication

Hava trafik kontrol birimi ve pilot arasında sesli cevaplama içeren radyo haberleşme metodu.

Kontrolör Pilot Veri Hattı Haberleşmesi

Controller-Pilot Data Link Communication (CPDLC)

ATS operasyonlarında ATC merkezi ile hava aracı arası iletişimin veri değişimi yöntemi ile yapılmasını sağlayan bir sistemdir.

Kontrolsüz Havaalanı

Uncontrolled Aerodrome

Meydan trafiğine hava trafik kontrol hizmetinin sağlanmadığı, meydan kontrol kulesi bulunmayan veya meydan kontrol kulesinin operasyonda olmadığı bir havaalanı.

Konum Tahmini

Dead Reckoning

Yön, hız ve zaman gibi verileri göz önüne alarak belirlenen bir konumdan ilerleyerek konum tahmini yapılması.

Konveyör

Conveyor

Bagaj, kargo ve postanın yüklenip boşaltılması için kullanılan hareketli bant sistemi.

Koordinat

Coordinate

Bir pozisyon ya da yeri belirlemesi amacıyla enlem/boylam olarak (derece/dakika/saniye) ifade edilen referans değerler.

Koordine Fiksi

Coordination Fix

Üniteler arasında devir noktası, kontrolün transferi, terminal giriş/çıkış noktaları olarak kullanılan bir seyrüsefer yardımcısı ya da fiks olarak belirlenen pozisyon.

Korelasyon

Correlation

Radar izlerinin mevcut bir uçuş planı ile ilişkilendirilmesi. Bazı hallerde bu terim sadece Mod A kodunun kod/çağrı işareti listesindeki bir çağrı işaretiyle yani uçuş planı ile ilişkilendirildiği izler için geçerlidir. Korelasyon, radar sisteminde ize elle girilerek veya yazılım tarafından otomatik olarak kurulabilir. Mevki, yer sürati, uçuş seviyesi, varsa SSR kodu, hava aracında Mode S transponder varsa bazı diğer bilgiler de (çağrı işareti, belirlenmiş seviye, uçuş

başı, hava sürati vb.) korelasyonda görünebilir.

Korozyon
Corrosion
Elektrokimyasal etki sonucu malzemede oluşan kütle kaybıdır.

Koruma Alanı
Protection Area
Bir taksi güzergâhı dâhilinde ve bir helikopter park yeri etrafında bulunan, helikopterlerin emniyetli manevraları için cisimlerden, FATO’dan, diğer taksi güzergâhlarından ve helikopter park yerlerinden ayrılma sağlayan bir alan.

Koruma Süresi
Holdover Time
Buzlanmayı önleyici sıvının (bakımın), bir uçağın korunan (işleme tabi tutulan) yüzeyindeki buz ve don oluşumunu ve kar birikimini önleyeceği tahminî süre.

Korunmuş Uçuş Bölgeleri
Protected Flight Zones
Lazer ışınımının tehlikeli etkilerinin azaltılması için özel olarak belirlenmiş hava sahasını ifade eder.

Kör Nokta
Blind Spot
Radyo yayınlarının alınamadığı ya da radar menziline girmeyen saha; kontrol kulesince havaalanının görülemeyen bölümleri.

Kritik Hadise
Critical Incident
Olağan deneyimler kapsamına girmeyen, yaşamsal bir tehdit algısı ve fiziksel ya da duygusal kayıp unsurları içeren ani ve beklenmedik bir olaydır.

Kullanılabilen En Düşük Uçuş Seviyesinin Altına Alçalma
Descend Below the Lowest Usable Flight Level
Bir hava aracının, bir hava sahasında belirlenmiş minimum uçuş seviyesinin altına alçalmasıdır.

Kullanılabilirlik Faktörü
Usability Factor
Bir pistin veya pistler sisteminin kullanımının, yan rüzgâr unsuru nedeniyle tahdit edilmediği zaman yüzdesi.

Kullanılan Pist/Aktif Pist
Runway in Use/Active Runway
O an için kalkış veya iniş amaçlı kullanılan pist veya pistler. Çoklu pist kullanımlarında tüm kullanılan pistler aktif kabul edilir.

Kum
Sand
Çapı 0,06 ile 2 mm arasında değişen, silisli kütlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından ya da kayaların parçalanmasıyla oluşan, genellikle kuvars esaslı granüler, kuru ve doygun halde kohezyonsuz, ancak belirli nem altında kohezyon gösteren malzemedir. Çakıl ile birlikte karıştırılarak temel ve temelaltı tabakalarında kullanılabilir.

Kurallara Uymayan Yolcular
Unruly Passengers
Uçakta kalkış öncesinde uçak kapısının kapanmasından, indikten sonra tekrar açılmasına kadar olan sürede yolcu ve personelin düzenini veya güvenliğini tehlikeye atacak hareketlerde bulunan, uçaktaki malzemelere zarar veren, tehdit eden veya sivil havacılık

alanında uygulanan mevzuat kurallarına ve mürettebatın uyarılarına uymayan kişilerdir.

Kurtarma Birimi

Rescue Unit

Arama ve kurtarmanın hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi için uygun ekipman sağlanmış eğitimli personellerden oluşan bir birim.

Kurtarma Koordinasyon Merkezi

Rescue Coordination Center

Bir arama-kurtarma bölgesinde arama kurtarma operasyonlarının yürütülmesini koordine etmekten ve arama kurtarma hizmetlerinin etkili bir şekilde yürütülmesinden sorumlu birim.

Kuru Birim Ağırlık

Dry Unit Weight

Zemin ya da kaya katı maddesinin ağırlığının zemin veya kaya kütlesinin toplam hacmine oranıdır.

Kuru Kar

Dry Snow

Esintiyle savrulabilen, sıkıştırılıp bırakıldığında dağılan, özgül ağırlığı 0,35'e kadar olan kar.

Kurye Hizmeti

Courier Service

Bir ya da birden fazla gönderici tarafından verilen gönderilerin, tarifeli bir hava yolu ile, kurye yolcu tarafından normal uçak altı bagajı olarak taşınması işlemi.

Kuyruk/Arka Rüzgâr

Tail Wind

Pistin uzunlamasına eksenine dik ya da daha fazla esen rüzgâr.

Kuyruk/Dümensuyu Türbülansı

Wake Turbulence

Atmosferde bir hava aracının geçişinden kaynaklanan doğa olayları. İtme kuvveti akıntısı türbülansını, girdapları, jet rüzgârını, tepkili motor rüzgârını, pervane rüzgârını ve havada ve yerde motor rüzgârını kapsayan bir terimdir.

Kuzey Atlantik Hava Trafik Yönetimi

North Atlantic Air Traffic Management

Sorumluluğu, Kuzey Atlantik hava seyrüsefer sahalarında uygulanan ayırma standartları için önerilen değişiklikleri sonuçlandıran çalışma grubudur.

Küçük Ölçekli Kaza

Minor Accident

Uçuş harekâtı esnasında bir veya daha fazla hava aracının hafif hasara uğraması ile sonuçlanan kazalardır.

Küresel Hava Seyrüsefer Planı

Global Air Navigation Plan (GANP)

GANP, ICAO'nun en üst düzey stratejik hava seyrüsefer dokümanını teşkil eden ve 2016-2030 yıllarını kapsayan plandır. Plan kapsamında, küresel hava seyrüsefer sisteminin havacılık sektöründe giderek artan beklentileri karşılayabilecek biçimde dönüştürülmesi amaçlanmaktadır. Hava operasyonlarının hava sahası kullanıcılarına adilane, emniyetli ve uygun maliyetli bir biçimde sunulması ve bir yandan da havacılığın çevresel etkilerinin asgari düzeye indirilmesi, planın başlıca hedefleri arasındadır. Bu amaçla GANP kapsa-

mında, kapasite, verimlilik, öngörülebilirlik ve esnekliği temine yönelik bir dizi operasyonel iyileştirme gerçekleştirilmekte, farklı sistem ve prosedürler uyumlu hale getirilmektedir.

Küresel Konumlandırma Sistemi

Global Positioning System (GPS)

Uzaydan yapılan hız, zaman, pozisyon belirleme ve geliştirme sistemi.

Küresel Seyrüsefer Uydu Sistemi

Global Navigation Satellite System (GNSS)

Gerekli teknik ekipmanlarla donatılmış, dünya çapında pozisyon, hız ve zaman belirlenmesi konularında kullanılan uydu sistemidir.

Küresel Seyrüsefer Uydu Sisteminin Doğruluğu

GNSS Accuracy

GNSS tarafından belirtilen pozisyon ve zamanın, gerçek pozisyon ve zamana göre uygunluğu (veya hata payı).

L

Lazer Işını Kritik Uçuş Bölgesi (LIKUB)

Laser-Beam Critical Flight Zone (LCFZ)

Parlaklık düzeyinin göz kamaşmasına neden olmayacak şekilde sınırlandırıldığı, hava limanı veya hava meydanı civarındaki LIAUB dışındaki hava sahası.

Lazer Işınından Arındırılmış Uçuş Bölgesi (LIAUB)

Laser-Beam Free Flight Zone (LFFZ)

Parlaklık düzeyinin görüşte herhangi bir aksama veya bozulmaya neden olmayacak şekilde sınırlandırıldığı, hava limanı veya hava meydanı civarındaki hava sahası.

Lazer Işınlarına Duyarlı Uçuş Bölgesi (LIDUB)

Laser-Beam Sensitive Flight Zone (LSFZ)

Parlaklık düzeyinin flaş körlüğüne veya hayali görüntüye neden olmayacak şekilde sınırlandırıldığı, LIAUB ve LIKUB dışındaki hava sahası.

Levha

Sign

a) Sabit mesaj levhası. Yalnızca tek bir mesajı gösteren bir levha.

b) Değişken mesaj levhası. Önceden belirlenmiş birden fazla mesajı gösterebilecek veya (duruma göre) hiçbir mesajı göstermeyecek bir levha.

Likit Limit

Liquid Limit

Zeminlerin plastik halden likit hale geçtiği deney sonucunda elde edilen su içeriği değeri olarak tanımlanabilir. Yüzde olarak ifade edilir (WL).

Lisans

Licence

Yeterlilik testinden sonra sahip olunan özel bir belge.

Lisans (SHY 65-01'e göre)

Licence (According to the code 65-01 of the Directorate General of Civil Aviation)

SHY 65-01 yönetmeliğine göre verilen ve onaylanan, kanuni sahibine içerisinde bulunan derece ve onaylara göre hava trafik kontrol hizmeti sağlama yetkisi veren belgedir.

Lisans Onayı

Licence Approval

Hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından hava trafik kontrol lisansına işlenen ve lisans sahibinin dil yeterliliğini belirten yetkilendirmedir.

Lisans Otoritesi

Licensing Authority

Yasal bir düzenleme ile personel lisanslarından sorumlu kılınan tanımlanmış otorite.

Lisansın Çevrilmesi

License Conversion

EASA üyesi olmayan ülkelerce tanzim edilmiş ya da SHGM tarafından millî usullere göre tanzim edilmiş lisansların Part-FCL lisansına çevrilmesi.

L

Lisanslı Personel (Bakım için)

Licensed Personnel (for maintenance)

Hava aracı üzerinde bakım yapmak üzere SHGM tarafından yetkilendirilmiş personeldir.

Lokalizer

Localizer (LOC)

ILS sisteminin, 108-112 MHz frekans bandında çalışan ve pist merkez hattı üzerine pist başına belli bir mesafeye yerleştirilen parçasıdır. Havaya yayılan elektronik sinyaller vasıtasıyla hava aracının pist merkez hattını tam olarak karşılamasını sağlar.

Lokalizer Hattı

Localizer Course

ILS’te lokalizer vericisinin oluşturduğu yol.

Los Angeles Aşınma Deneyi

Los Angeles Abrasion Test

Agreganın aşınmaya dayanıklılığının belirlenmesinde kullanılan deney yöntemidir.

M

Mach Ayarı Tekniği
Mach Number Technique
Turbojet motorlu uçaklar arasındaki uzunlamasına ayırma minimumlarını muhafaza etmek için uçakların hızlarına müdahale etmeyi sağlayan teknik.

Mach Numarası
Mach Number
Hakiki hava süratinin ses süratine oranı.

Mahalli Bekleme Noktası
Local Standby Point
Tehlikenin henüz önemli boyutlara ulaşmadığı hallerde kurtarma ve yangınla mücadele ekiplerinin yangın istasyonu veya yakın çevresinde hazırlıklı olarak beklediği yerlerdir.

Maksimum Agrega Boyutu
Maximum Aggregate Size
Betonun fiziksel özelliklerine etki edecek miktarda bulunan tane gruplarından en büyük boyutlu olanıdır.

Manevra Sahası
Manoeuvring Area
Havaalanının, apronlar hariç olmak üzere, hava araçlarının kalkışı, inişi ve taksi yapması için kullanılacak bölümü.

Mânia
Obstacle (OBST)
a) Uçakların yüzey hareketi için öngörülen bir alanda bulunan; veya

b) uçuş halindeki uçakların korunması için öngörülen belirli bir yüzey üzerinde uzanan; veya

c) bu tanımlanmış yüzeylerin dışında duran ve hava seyrüseferi için tehlike olarak belirlenmiş tüm sabit (ister geçici olsun isterse daimî) ve hareketli cisimler veya bunların parçaları.

Mânia Lambası
Obstruction Light
Var olan mâniaya pilotun dikkatini çekmek için mânia teşkil eden doğal arazi yapılarının ya da nesnelerin en yüksek yerine yerleştirilmiş, genellikle kırmızı veya beyaz renkli bir lamba ya da lamba grubu.

Mâniadan Arındırılmış Bölge
Obstacle Free Zone (OFZ)
İç yaklaşma yüzeyi, iç geçiş yüzeyi, temkinli iniş yüzeyi ve şerit sahanın, bu yüzeylerle sınırlanmış bölümü üzerinde, seyrüsefer amacıyla monte edilmiş, kırılabilir hafif kitlelerin dışındaki sabit mâniaların ihlal etmediği hava sahasıdır.

Merkezi Akış Yönetim Birimi
Central Flow Management Unit (CFMU)
Katılımcı ülkelere hava trafik akış yönetimi sağlamak için ICAO Merkezi Hava Trafik Akış Yönetimi Organizasyonu gereğince kurulmuş bir yönetim birimidir. Bu birim Merkezi Yönetim Birimi ve Uçuş Planı Operasyonları Bölümünü içermektedir.

Merkezi Hava Sahası Bilgi Fonksiyonu

Centralised Airspace Data Function (CADF)

ECAC (Avrupa Sivil Havacılık Konferansı) üye devletleri tarafından görevlendirilen ve ulusal hava sahası kullanım planlarında uygun rota bilgisi elde edebilmek için kurulan hava sahası yönetim fonksiyonudur.

Merkezi İşlem Birim Yükü

Central Processing Unit Load

Nominal CPU yükü, maksimum giriş/çıkış nominal durumların işlenmesinde verilen işlemcinin CPU yükünün ortalama değeridir.

Mesafe Ölçüm Cihazı

Distance Measuring Equipment (DME)

Hava aracında ve yerde bulunan cihazlar yardımıyla, hava aracının yerdeki istasyona olan uzaklığını deniz mili cinsinden gösteren cihaz.

Meteoroloji Gözlem Ofisi

Meteorological Watch Office (MWO)

FIR sahası sorumluluğunu kabul eden ülkelerin, bu FIR sahasına meteorolojik hizmet vermek üzere tahsis ettikleri havacılık birimidir.

Meteoroloji Ofisi

Meteorological Office

Uluslararası hava seyrüseferi için meteoroloji hizmeti sağlamak üzere kurulmuş ofis.

Meteorolojik Görüş

Meteorological Visibility

Rasat parkı merkez olmak üzere, değişik yönlerde ölçülen rüyetin, en düşük görüş değeridir.

Meteorolojik Terminali Hava Raporu

Meteorological Terminal Air Report (METAR)

Bölgesel anlaşmalarla belirlenen düzenli aralıklarla (30 dakika ya da 1 saatlik periyotlarda) yayımlanan ve bir havaalanında hüküm süren meteorolojik şartları gösteren rapor. METAR içerisinde rapor tipi, meydanın ICAO kodu, tarih ve saat, rüzgâr, hâkim görüş, RVR, hava hadiseleri, bulutlar, sıcaklık/işba, QNH ve tamamlayıcı bilgiler bulunur.

Mevcut Hızlanma-Durma Mesafesi

Accelerate-Stop Distance Available (ASDA)

Mevcut kalkış koşu mesafesi artı, varsa, durma uzantısının uzunluğu.

Mevcut İniş Mesafesi

Landing Distance Available (LDA)

İnen bir uçağın yer koşusu için mevcut ve elverişli ilan edilen pist uzunluğudur.

Mevcut Kalkış Koşu Mesafesi

Take-Off Run Available (TORA)

Kalkan bir uçağın, yerdeki koşusu için mevcut ve elverişli olarak ilan edilen pist uzunluğudur.

Mevcut Kalkış Mesafesi

Take-off Distance Available (TODA)

Mevcutta bir aşma sahası varsa, bunun kalkış için koşu mesafesine eklenmesiyle oluşan mesafedir.

Mevcut Yakıt
Fuel Remaining
Hava aracında halihazırda bulunan yakıt miktarı.

Mevki Belirtici Radyo Cihazı
Compass Locator
Aletli iniş sistemi (ILS) için ya da son yaklaşma aşamasında seyrüsefer yardımcı cihazı olarak kullanılan mevki belirleyici.

Meydan Kontrol
Tower Control
İniş-kalkış trafiklerine ve havaalanı civarındaki diğer trafiklere hava trafik kontrol hizmetinin verilmesi ile sorumlu ünite.

Meydan Kontrol Derecesi
Aerodrome Control Rating
Havaalanı kontrol hizmetinde çalışan hava trafik kontrolörlerinin sahip oldukları derece türüne denir.

Meydan Kontrol Hizmeti
Aerodrome Control Service
Havaalanı trafiği için sağlanan hava trafik kontrol hizmeti.

Meydan Kontrol Kulesi
Aerodrome Control Tower
Havaalanı trafiğine hava trafik kontrol hizmeti vermek üzere oluşturulmuş birime denir.

Meydan Kontrol Ünitesi
Aerodrome Control Unit
Uçağın iniş-kalkış safhalarında sorumluluğunu taşıyan hava trafik kontrol ünitesi.

Meydan Kontrolörü
Aerodrome Controller
Havaalanı kontrol hizmeti veren hava trafik kontrolörüne verilen addır.

Meydan Rakımı
Aerodrome Elevation
İniş sahasının (pistin), en yüksek noktasının deniz seviyesine göre yüksekliğidir.

Meydan Tanıtma İşareti
Aerodrome Identification Sign
Havaalanının havadan tanınmasına yardımcı olmak üzere havaalanına yerleştirilmiş bir işarettir.

Meydan Trafiği
Aerodrome Traffic
Bir havaalanının manevra sahasındaki tüm trafiklerle, havaalanı civarında uçan hava araçlarının tamamına denir.

Meydan Trafik Paterni
Aerodrome Traffic Circuit
Havaalanı görüşü içerisinde hareket eden uçakların izlenmesi için özel olarak belirlenmiş yol.

Meydan Turu
Circle to Runway
Hava trafik kontrolörünce belirtilen havaalanı trafik paterni dâhilinde inilecek piste yapılan yaklaşma manevrası.

Meydan Uçuş Bilgi Ünitesi
Aerodrome Flight Information Unit
Havaalanı trafiğine uçuş bilgi hizmeti sağlamak amacıyla havaalanı içerisine kurulan ünite.

Mikro Çatlak
Microcrack
Beton üzerinde oluşan gözle görülemeyen çok ince çatlak.

Mikro Patlama
Microburst
Yağmurla soğuyan ve alçalan havanın yere çarpmasıyla ve tüm yönlere dağı-

larak şiddetli rüzgârlar üretmesiyle sonuçlanan hava olayı. 4 km çapında bir alanda etkili olma ve hava araçları için tehlike yaratma potansiyeline sahiptir.

Mikrodalga İniş Sistemi

Microwave Landing System (MLS)

Mikrodalga spektrumunda çalışan bir hassas aletli yaklaşma sistemi. ILS sistemine göre oldukça gelişmiş özelliklere sahiptir. Pist merkez hattına göre ±40 derece yatay ve süzülüş yolunda 0.1 ve 15 derece arasında dikey kaplama sağlayarak eğrisel yaklaşmaya müsaade eder.

Mikser

Mixer

Mekanik karıştırıcı.

Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı (MSHGP)

National Civil Aviation Security Programme (NCASP)

Ülkemizde sivil havacılık güvenliğini sağlamaya yönelik alınacak tedbirlerin standartlarını belirlemek üzere İçişleri Bakanlığı ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından ortaklaşa yayınlanan programdır.

Minimum Alma İrtifası

Minimum Reception Altitude (MRA)

Bir kavşak noktasının tanımlanabileceği en düşük irtifa.

Mod S İkincil Gözetim Radarı

Mode S Secondary Surveillance Radar

Hava araçlarına tahsis edilen 24 bitlik ICAO uçak adresleri vasıtasıyla, hava araçlarının yerde bulunan sorgulayıcılar tarafından birebir seçici olarak sorgulanması ve bu sayede daha az sorgulama ile daha çok bilgi elde edilebilmesini mümkün kılan gözetim sistemidir.

Motor Çalıştırma Ünitesi

Air Starter Unit (ASU)

Bazı uçakların motor ilk hareketi için gerekli olan yüksek basınçlı hava ihtiyacını karşılamak üzere imal edilmiş özel donanımlı araç.

Muhtemel Dairesel Hata

Circular Error Probable (CEP)

Bir dairesel normal dağıtımda, muhtemel dairesel hata yapılan bireysel ölçümlerin %50’sini içeren dairenin yarıçapı ya da bulunanın muhtemel %50’si içindeki dairenin yarıçapıdır.

Muhtemel Kalkış Talimatı Zamanı

Expected Departure Clearance Time (EDCT)

Bir uçağın kalkış için talimat alabileceği en uygun zaman.

Muhtemel Yaklaşma Zamanı

Expected Approach Time (EAT)

IFR bir hava aracının muhtemel bir gecikme/beklemenin ardından, iniş için yaklaşmasını tamamlamak üzere fiksi terk edeceği tahmin edilen zamandır.

Mürettebat

Crew

İşletici tarafından uçuş süresinde bir hava aracında görevlendirilen personeldir.

Müsaade Edilebilir Azami Ekspozisyon

Maximum Allowable Exposure (MAE)

İnsanların maruz kalması halinde göz-

de veya deride biyolojik hasara neden olma riski taşımayan, uluslararası standartlara göre kabul edilmiş azami lazer ışınım düzeyini ifade eder.

Müsaade Edilen Seviyeden Sapma

Cleared Flight Level Deviation

Bir uçuşun müsaade edildiği seviye ile muhafaza edilen seviye arasındaki fark. Müsaade edilen seviyeden sapma, uçuşun verilen seviyeye uyumluluğunun bozulması durumlarının belirlenmesi amacıyla kullanılır.

Müsaade Edilen Uçuş Seviyesi

Cleared Flight Level (CFL)

Bir uçuşun muhafaza ettiği ya da ulaşmaya çalıştığı uçuş seviyesi.

Müsaade Sınırı

Clearance Limit

Bir ATC müsaadesinin geçerli olduğu son noktaya denir.

N

Nem

Moisture

Nem, havada bulunan su buharı miktarıdır.

Nemli Pist

Damp Runway

Yüzey kuru olmadığında, ancak üzerindeki nem parlak bir görünüm vermediğinde kabul edilen pist yüzey durumu.

Nihai Taşıma Gücü

Ultimate Bearing Capacity

Temel tabanındaki zeminin yenilmeksizin (makaslama yenilmesi) taşıyabileceği en büyük gerilme düzeyi.

Nominal Oküler Tehlike Mesafesi

Nominal Ocular Hazard Distance (NOHD)

Lazer ışını ekseni boyunca müsaade edilebilir azami ekspozisyonun (MAE) aşılmadığı mesafe (güvenli izleme mesafesi).

Nominal Pozisyon

Nominal Position

Bir uçağın sistemleri tarafından belirlenen 3 boyutlu pozisyonudur.

Normal Uçuş Bölgesi (NUB)

Normal Flight Zone (NFZ)

Biyolojik olarak göze zarar verebilecek lazer radyasyonundan korunması gereken ve LIAUB, LIKUB, LIDUB olarak tanımlanmamış hava sahası.

NOTAM İşleme Birimi

NOTAM Processing Unit (NPU)

Bir NOTAM'ı kabul eden, işleyen ve dağıtımını yapan birim.

NOTAM Kodu

NOTAM Code

Bir kod grubu daima Q harfiyle başlayan 5 harften oluşmaktadır. Diğer harfler radyo cihazlarının kurulumu pozisyonu, değişimi, havaalanı ve ışıklandırma kolaylıkları, uçuştaki tehlikeler veya arama-kurtarma işlemlerini temsil eder.

Numune

Sample

Örnek.

Numune Alma

Sampling

Örnekleme.

O

Okyanus Hava Sahası

Oceanic Airspace

ICAO'nun okyanus ayırmalarının ve süreçlerinin uygulandığı uluslararası hava sahası olarak kabul edilen dünya üzerindeki okyanusların üzerindeki hava sahalarıdır. Bu sahalar içinde hareket eden trafiklerin sorumluluğu coğrafi olarak uçağın yakın olduğu ve gerekli hizmeti verebilecek donanımı olan ülkelere dağıtılır.

Olay

Incident

Hava aracının uçuş harekâtı esnasında uçuş emniyetini etkileyen veya etkileyebilecek, kazadan başka her türlü durumdur. SHY 65-02'ye göre, kaza ile sonuçlanmayan, ancak uçuş emniyetini etkileyen veya etkileme ihtimali bulunan, hava aracı ve kullanılmakta olan hava seyrüsefer sisteminde yaşanan bir kesinti, eksiklik veya bozukluk ile hava aracının operasyonu ve hava trafik yönetim hizmetlerinin sağlanması ile ilgili tüm olayları ve olağandışı durumları kapsar.

Onay Mesajı

Acknowledgement Message

Yapılan haberleşmenin anlaşılır olduğunun belirtilmesi.

Onaylama

Acknowledge (ACK)

"Mesajımı aldığınla ve mesajı anladığınla ilgili beni bilgilendir." (Kontrolörün durumdan haberdar olması veya uyarılması için özel durumlarda gönderilen uyarı veya hatırlatma mesajı.)

Onaylayıcı Personel

Approving Personnel

Yapılan bakımın SHY 145-01 yönetmeliği şartlarına uygun olarak tamamlandığını belgelemek üzere hava aracı veya komponentin bakım çıkışından sorumlu personeldir.

Onaylı Eğitim

Approved Training

SHGM tarafından onaylı, özel bir müfredat ve gözetim altında yürütülen eğitimdir.

Onaylı Temel Eğitim Kursu

Approved Basic Training Course

SHY-66'da gerekli görülen bakım deneyim süresinin azaltılmasını sağlayacak düzeyde eğitim ve deneyim vermek üzere tasarlanmış bir bakım eğitimi kursudur.

Online Veri Değişimi

On-Line Data Interchange (OLDI)

İlgili birimler arasında, belirli bir protokolle bilgi alışverişini sağlamak amacıyla kurulmuş online bağlantıdır.

Operasyonel El Kitabı – Part B

Operations Manual – Part B

Uçuş operasyonunun standartlarını uçak tipine göre belirleyen el kitabıdır.

Operasyonel Hava Trafiği

Operational Air Traffic (OAT)

Genel hava trafiği için belirlenen koşullara uymayan, kural ve usulleri uygun millî otoriteler tarafından belirlenmiş olan askerî uçuşları ifade eder.

O

Operasyonel Personel
Operational Staff
Hava trafik kontrolörleri, uçuş bilgi yardımcıları, uçuş yöneticileri ve hava trafik hizmetleri destek personelini kapsayan çalışma grubudur.

Orta Fiks
Intermediate Fix
Bir aletli yaklaşma prosedürünün orta yaklaşma bölümünün başlangıcını tanımlayan fiks.

Orta Frekans
Medium Frequency
300 kHz ile 3 MHz arasındaki frekans aralığı.

Orta Marker
Middle Marker (MM)
Yüksekliği piste göre 200 fit olan ILS süzülüş hattının ortasında belirlenmiş bir noktadaki marker vericisidir.

Ortak Gösterge Sistemi
Common Display System
Tüm radar bilgi işlem ağının durum bilgilerini görüntüleyen sistem.

Ortak Nokta
Common Point
Bir ya da daha fazla hava aracının, ilgili ATC otoritesi tarafından rapor etmesi istenen nokta.

Ortaklaşa Karar Verme
Collaborative Decision Making (CDM)
Ortaklaşa karar verme (CDM), iki veya daha fazla hava trafik yönetimi (ATM) paydaşı arasında açıkça ifade edilmiş hedefler doğrultusunda bir dizi eyleme karar vermeye odaklanan bir destekleme sürecidir. Bu süreç yoluyla, herhangi bir karardan etkilenecek durumdaki hava trafik yönetimi paydaşları, bu kararlarla ilgili bilgi paylaşımında bulunur, karar alma yaklaşım ve prensiplerini uygulayarak kararlar alır. Bu sürecin genel amacı, hava trafik yönetim sisteminin performansını bir bütün olarak iyileştirirken, bir yandan da hava trafik yönetimi paydaşlarının bireysel performans ihtiyaçlarını gözetmektir.

Ortalama Hava Trafik Akış Yönetim Birimi
Average Air Traffic Flow Management Unit
Kalkışlardaki toplam gecikmeler/toplam uçuşlar oranını tespit etmek amacıyla kurulan ünite.

Ortometrik Yükseklik
Orthometric Height
Genel olarak bir MSL yüksekliği olarak gösterilen, bir noktanın geoide göre yüksekliği.

Otla Mücadele
Weed Control
Havaalanı içerisinde yer alan ve özellikle PAT sahaları yakınında bulunan, uçuş operasyonunu tehlikeye atabilecek yabani otların kontrol altına alınması.

Otomatik Bağımlı Gözetim
Automatic Dependent Surveillance (ADS)
Hava aracının on-board seyrüsefer sistemleri ile pozisyon belirleme sistemlerinden elde ettiği kimlik bilgisi, dört boyutlu pozisyon bilgisi ve ilave diğer bilgilerin de içinde olduğu verilerin bir veri hattı aracılığıyla yayımlandığı bir gözetim tekniğidir.

O

Otomatik Bağımlı Gözetim-Sözleşme

Automatic Dependent Surveillance-Contract (ADS-C)

Hava aracının, aviyoniklerinden ve pozisyon belirleme sistemlerinden elde ettiği verilerin, sadece bir yer istasyonuna (noktadan noktaya haberleşme) iletildiği gözetim tekniğidir.

Otomatik Bağımlı Gözetim-Yayın

Automatic Dependent Surveillance-Broadcast (ADS-B)

Herhangi bir yer/hava kullanıcısının ihtiyaç duyacağı pozisyon, iz ve yer hızı vb. bilgilerin bir yayın modu veri hattı aracılığıyla belli aralıklarla iletimini sağlayan bir gözetim uygulamasıdır.

Otomatik Hava Gözlem Sistemi

Automatic Weather Observing System (AWOS)

Belirlenmiş zaman aralıklarında çeşitli sensörler yardımıyla hava şartlarını ölçen, kaydeden ve pilotlara iletilmek üzere bir bilgisayara gönderen sistem.

Otomatik İniş

Autolanding

Görüşün iniş için limitlerin altında olduğu, konvansiyonel metotlarla inişin sağlanamayacağı durumlarda, bu konuda özel eğitim almış pilotlar tarafından güvenli ve etkin bir inişin sağlanması için kullanılan sistem.

Otomatik Terminal Bilgi Hizmeti

Automatic Terminal Information Service (ATIS)

24 saat ya da belirlenmiş farklı aralıklarla inen/kalkan hava araçları için sağlanan güncel, periyodik meteorolojik ve operasyonel bilgileri otomatik olarak sağlayan hizmet.

Otomatik Yön Bulma Sistemi

Automatic Direction Finding System

Hemen hemen en eski seyrüsefer yardımcı cihazlarındandır. Atmosferik hadiselerden kolayca etkilenmeleri ve düşük menzillere sahip olmaları sebebiyle yerlerini daha gelişmiş cihazlara bırakmışlardır. (COR, LORAN, GPS gibi)

Otopark Hizmetleri

Parking Services

Havalimanı ve terminal binası içerisinde belirlenmiş açık ve kapalı alanlarda taşıtlara sunulan geçici süreyle barınma hizmetleridir.

Öğrenci Hava Trafik Kontrolörü

Student Air Traffic Controller

Temel hava trafik kontrol eğitimini başarıyla tamamlayan ve işbaşı eğitiminden önce tüm teorik bilgileri edinmesi için eğitime alınan seçilmiş kişi.

Öğrenme İçin Sınırlandırılmış Zaman

Restricted Time for Learning

Eğitici tarafından, öğrencinin çalışma zamanının belirlenmesi.

Ön Rapor

Preliminary Report

Hava aracı kaza, kırım ve olaylarında yetkililer tarafından soruşturmanın ilk safhasında elde edilen bilgilerin ilgili makamlara en kısa zamanda bildirilmesi için tanzim edilen dokümandır.

Önemli Hava Durumu Bilgisi

Significant Meteorological Information (SIGMET)

Meteoroloji gözlem ofisi tarafından, belirli rotadaki uçak operasyonlarının emniyetini etkileyebilecek hava olaylarına dair bilgilerin yayımlanması.

Önemli Nokta

Significant Point

Bir ATS yolunun ya da bir hava aracının uçuş yolunun tanımlanması ve diğer seyrüsefer ile ATS amaçları için kullanılan tanımlanmış coğrafi pozisyon.

Ön-İşbaşı Eğitimi

Pre-on-the-Job Training

Standart özellikler göz önüne alınarak kişisel yeteneklerin gelişimini sağlamak amacıyla yapılan işbaşı simülasyon çalışmaları.

Örnek Olay

Case Study

Gerçek ya da hayali bir olayın veya olaylar serisinin analizi, problem tanımlaması ve mümkün olan çözümlerin değerlendirildiği bir tekniktir.

Özel Gönderiler

Special Shipments

Örneğin kolay bozulabilen mallar, canlı hayvanlar, değerli eşyalar, hassas kargo, haber malzemesi, tehlikeli maddeler vs.

Özel VFR Uçuş

Special VFR Flight

Meteorolojik şartların VMC'nin altında olduğu durumda kontrol bölgelerinde uçuşuna ATC tarafından müsaade edilen özel bir VFR uçuş şeklidir.

Özellikli Kargo Ürünleri

Specialised Cargo Products

Örneğin ekspres kargo, kurye gönderileri, aynı gün teslim edilecek gönderiler.

Özgül Ağırlık

Specific Weight

Belli hacim ve sıcaklıktaki bir malzemenin havadaki ağırlığının, aynı hacim ve sıcaklıktaki damıtık suyun havadaki ağırlığına oranıdır.

P

Palet Dolly
Pallet Dolly
Üzerine kargo, posta ve bagaj yüklenebilen, değişik ölçülerdeki metal düzgün yüzeyler.

Pan Pan
Pan Pan
Uluslararası acil radyo-telefon sinyali. Üç kez tekrar edildiği zaman aciliyetin doğasına göre şüphe durumu veya alarm durumu ilan edilir. Mayday'in bir alt kademesi olup ivedilik arz eden ancak o an için araç ve araçta bulunanlar açısından hayatiyet arz etmeyen tehlike durumlarında kullanılır.

Paralel ILS Yaklaşması
Parallel ILS Approach
Paralel pistlere yaklaşan IFR hava araçları, son yaklaşma hattına oturduklarında birbirleri arasında en az 2 NM radar ayırması sağlanmış olmalıdır.

Paralel Pistler
Parallel Runways
Aynı havaalanında merkez hatları birbirine paralel olan iki veya daha fazla sayıdaki pistlere verilen addır. Paralel pistlerde, iki rakamdan oluşan pist tanıtma işaretlemesinin önüne L (Left/Sol) ve R (Right/Sağ) ve 3 paralel pist var ise C (Center/Merkez) şeklindeki harfler eklenir.

Paralel Sapma
Parallel Offset
Belirlenmiş veya oluşturulmuş bir hava yolunun/rotanın soluna veya sağına çekilmiş paralel bir iz. Genelde saha seyrüseferi (RNAV) operasyonlarıyla bağlantılı olarak kullanılır.

Paralele Yakın Pistler
Near-Parallel Runways
Uzatılmış merkez hatlarının yakınsama/sapma açısının 15 derece veya daha az olduğu, kesişmeyen pistler.

Park Yeri
Parking Position
Bir uçağın park ettiği veya park etmesinin planlandığı tanımlanmış saha.

Part-FCL
Part-FCL
AB Komisyonunun 2011 yılında aldığı kararla JAR-FCL'nin yerini alan uçuş ekibi lisanslandırma (FCL) regülasyonlarıdır.

Pas Geçme
Missed Approach
Bir iniş için bir aletli yaklaşma tamamlanamadığı zaman pilot tarafından idare edilen bir manevradır.

Pas Geçme Noktası
Missed Approach Point (MAPT)
İniş talimatı almış bir hava aracının pilotunun herhangi bir sebeple iniş yapmayıp pas geçme prosedürünü uygulamaya başladığı noktayı ifade eder.

Pas Geçme Usulü
Missed Approach Procedure
Yaklaşma tamamlanamazsa takip edilecek usul.

P

Pas Görev Süresi
Missed Duty Period
Uçucu ekiplerin, şirketin direktifi üzerine, herhangi bir görev icra etmeksizin, en son uçuş görevinin bittiği havaalanından, yeni bir uçuş görevi icra edeceği havaalanına, ana/geçici üsten uçuş harekâtına başlayacağı havaalanına veya uçuş harekâtının sona ermesinden sonra ana/geçici üsse ulaşım maksadıyla yaptığı hava veya bir satıh ulaşım aracında geçen süredir.

PAT (pist-apron-taksi yolu) Sahası
Movement Area (runway-apron-taxiway)
Hava araçları ve bunların faaliyetleri ile ilgili araç ve gereçlerin hareket ve park edilmesinde kullanılan asfalt, beton ve toprak yapıdaki pist, apron ve taksi yolları ile yakın çevresi.

PAT Sahaları Boya Silme ve Boyama Araçları
Movement Area Paint Removal and Painting Vehicles
PAT sahalarında zemin üzerinde yer alan işaret, yazı, şerit vb. işaretleri silmeye ya da boyamaya olanak sağlayan araçlar.

Patlayıcı İz Dedektörü
Explosive Trace Detector (ETD)
Yolcu ve bagaj üzerinde patlayıcı ve uyuşturucu madde bulunup bulunmadığını kontrol etmekte kullanılan dedektördür.

Patlayıcı Tespit Sistemi
Explosive Detection System (EDS)
Bagajların patlayıcı madde barındırıp barındırmadığını tespit etme ve patlayıcı maddenin varlığı durumunda alarm verme özelliğine sahip bir güvenlik denetim sistemidir.

Penetrasyon
Penetration
İçine nüfuz etmek, girmek.

Permeabilite
Permeability
Geçirgenlik.

Pik Gün, Pik Saat
Peak Day, Peak Hour
Belirli bir periyot içerisinde (genellikle bir takvim yılı içerisinde) bir havaalanında birim günde veya saatte kaydedilen, işlem görmüş en yüksek yolcu, uçak, kargo vs. sayısıdır.

Pilot
Pilot
Hava aracının sevk ve idaresiyle görevli olan, sorumlu kaptan pilot ve/veya kaptan pilot haricindeki, ilgili otorite tarafından yetkilendirilmiş personeldir.

Pilot Hava Raporu
Pilot Weather Report
Uçuşta karşılaşılan sıra dışı meteorolojik hadiselerin pilot tarafından rapor edilmesini ifade eder.

Pilot İnisiyatifi
Pilot's Discretion
Bu irtifa tahsisleri ile birlikte kullanıldığında hava trafik kontrol ünitesi tarafından pilota hazır olunca alçalmaya/tırmanmaya başlaması söylendiğinde pilotun istediği zaman alçalma/tırmanmaya başlayabileceğini ifade eder. Bu durumda pilot geçici olarak ara seviyeye geçebilir. Pilot başlangıçta boşaltmış olduğu irtifaya dönmemelidir.

Pilota Verilen Brifing

Pilot Briefing

Havacılık Bilgi Hizmetleri (AIS) ofisi tarafından uçuş planlaması yapan pilotlara hava durumu, NOTAM'lar, askerî aktiviteler ve uçuşla ilgili pilotlar tarafından talep edilen bilgilerin verilerek onlara yardım edilmesini ifade eder.

Pist

Runway (RWY)

Uçakların inişi ve kalkışı için hazırlanmış, bir kara havaalanı üzerinde belirlenmiş bir dikdörtgen alan.

Pist Bekleme Pozisyonu

Runway Holding Position

Havaalanı kontrol kulesi tarafından başka şekilde onaylanmadıkça, taksi yapan uçakların ve araçların duracağı ve bekleyeceği bir ILS/MLS kritik/hassas alanını, bir mânia sınırlama yüzeyini veya bir pisti korumak üzere öngörülen belirli bir yer.

Pist Birikintisi

Contaminated Runway

Pist yüzey alanının -izole alan dâhilinde olsun veya olmasın- kullanılan gerekli uzunluk ve genişlik dâhilindeki % 25'lik kısmından fazlasının aşağıdakilerle kaplı olması hali:

(i) 3 mm'den (0,125 inçten) daha derin düzey suyu veya sulu kar veya karla karışık yağmur sonucunda birikmiş 3 mm'den (0,125 inçten) fazla su.

(ii) Katı bir tabaka olacak şekilde sıkışmış, daha fazla sıkıştırmaya direnç kazanmış ve öbekleri bir arada tutan veya kaldırılması durumunda öbeklere ayrılacak olan kar/sıkışmış kar.

(iii) Islak buz dâhil olmak üzere buz.

Pist Dönüş Cebi

Runway Turn Pad

Bir kara havaalanında pist üzerindeki hava aracının 180 derecelik bir dönüşü tamamlaması amacıyla piste bitişik belirlenmiş bir alan.

Pist Eşik Işıkları

Runway Threshold Lights (RTHL)

Pist eşiğinden pistin sonuna kadar uzanan kırmızı ve beyaz renkli ışık sistemidir.

Pist Frenleme Ölçümü

Runway Friction Measurement

Pist yüzey şartları kontrolleri kapsamında, yoğun trafiklerde ve kış şartlarında yağışın devam ettiği zamanlarda yapılan ölçümlerdir. Pist yüzeyinde frenleme ölçümü, özellikle pist ıslak, su birikintili ve pist yüzeyi kar veya buzla kaplı olduğunda yapılır. Pist frenleme ölçümü, frenleme ölçüm aracı ile pist eşiğinden ve merkez hattının sağından başlanarak gidiş dönüş yapmak sureti ile tamamlanır.

Pist Görüş Mesafesi

Runway Visual Range (RVR)

Bir pistin merkez hattı üzerindeki bir uçağın pilotunun, pist yüzey işaretlemelerini veya pistin şeklini veya merkez hattını gösteren ışıkları görebileceği mesafe.

Pist İhlali

Runway Incursion

Havaalanında meydana gelen ve hava aracının iniş ve kalkış yapması için ayrılmış olan bir yüzeydeki korunan alan üzerinde yanlış bir hava aracının, aracın veya kişinin bulunmasından kaynaklanan her türlü olayı ifade eder.

P

Pist Kapasitesi
Runway Capacity
Belirlenmiş bir zaman aralığı içerisinde, iniş-kalkış hizmeti alabilecek uçak sayısı.

Pist Kenar Işıkları
Runway Edge Lights (REDL)
Pistin sol ve sağ kenarlarını işaretleyen ışıklardır.

Pist Koruma Işıkları
Runway Guard Lights
Pilotları veya araç sürücülerini, aktif bir piste girmek üzere oldukları konusunda ikaz etmesi amaçlanan bir ışık sistemi.

Pist Merkez Hattı
Runway Centre Line
Pistin merkezini belirterek kalkış ve iniş sırasında hizalanmaya yardımcı olan işarettir.

Pist Merkez Hattı Işıkları
Runway Centre Line Lights
Pistin merkezini belirleyen merkez hattı ışıklarıdır.

Pist Sonu Emniyet Sahası
Runway End Safety Area (RESA)
Esasen piste erken temas eden veya pistte duramayan bir uçağın hasar riskini azaltmak üzere tasarlanmış; pist merkez hattı uzantısına simetrik ve şerit sahanın sonuna bitişik bir saha.

Pist Sonu Işıkları
Runway End Lights (RENL)
Pistin sonunu işaretleyen kırmızı renkli ışık dizisidir. Kalkış yönüne tevcihlidirler.

Pist Tanıtma İşaretlemesi
Runway Designation Marking
Pistin pilotlar tarafından tanınmasını sağlayan, pilotlara pistin manyetik kuzeye göre yönünü gösteren bir görsel yardımcıdır. 01 ile 36 arasında bir sayıdır ve mutlaka iki basamaklı yazılır. Pistin manyetik kuzey ile yaptığı açı 2 basamaklı bir sayıya tekabül ediyorsa bu sayının önüne "0" konularak; 3 basamaklı bir sayıya tekabül ediyorsa bu sayının yuvarlanmasıyla oluşturulur. Örneğin, manyetik kuzeye göre açısı 44 derece olan pistin pist tanıtma işaretlemesi 04 olur. Pist iki yönlü kullanılıyorsa diğer tarafın açısı 224 derece olacağı için diğer tarafın başındaki tanıtma işaretlemesi 22 olarak yazılır. Paralel pistlerde ise bu iki haneli sayının önüne pisti diğer pistlerden ayıracak bir harf getirilir. Örneğin, soldaki pist için "L" (Left/Sol), sağdaki için "R" (Right/Sağ), ortadaki için "C" (Center/Merkez) gibi.

Pist Teker Koyma Bölgesi Işıkları
Runway Touchdown Zone Lights (RTZL)
Teker değme bölgesini göstermek için tasarlanmış, pist eşiğinden 900 metreye kadar uzanan, aralarında üçer metre bulunan gömülü tipte ışıklardır. Renkleri beyazdır.

Pistin Genişliği
Width of Runway
Pistin metre cinsinden genişliğini ifade eder.

Pit
Pit
Hidrant sisteminin uçak park pozisyonundaki hortum bağlantı noktası.

Pit Temizleme Aracı
Pit Cleaner
Apronda bulunan pitlerin içerisinde oluşan kirliliği temizleme amaçlı kullanılan araç.

Planlanan Güzergâh
Desired Track
İki yol noktası arasında planlanan ya da istenilen güzergâh.

Planör
Glider
Uçuştaki kaldırma kuvvetini esas olarak belirli uçuş koşulları altında sabit kalan yüzeylerdeki aerodinamik reaksiyonlardan türeten, kuvvetle tahrik edilmeyen havadan ağır bir hava aracı.

Plastik Limit
Plastic Limit (wP)
Zeminin plastik halden katı hale geçtiği deney sonucunda elde edilen su içeriği değeridir. Yüzde olarak ifade edilir.

Plot
Plot
PSR'dan veya SSR-PSR kombinasyonu ile oluşan ekoların, dijital sorgulama metotlarıyla bilgi olarak radar ekranına yansıması.

Poisson (Boşluk) Oranı
Poisson's Ratio
Beton numunesine basınç gerilmeleri uygulandığında numunede meydana gelen enine birim uzamanın boyuna birim kısalmaya mutlak değerce oranı.

Politika
Policy
Bir organizasyon tarafından belirlenmiş prensip, plan veya kararlar.

Portlant Çimentosu
Portland Cement
Klinker ve alçı taşının birlikte puzolanik madde katılmadan öğütülmesi sonucu elde edilen çimentodur.

Posta
Post
Bir uçakta taşınan, nakliye edilen ve posta yönetimine ulaştırma amacı güdülen yazışma haberleri ve diğer nesnelerdir.

Pozisyon Raporu
Position Report
Uçağın belirli noktalar üzerinde olduğunun ATC'ye rapor ederek bildirilmesini ifade eder.

Pozisyon Sembolü
Position Symbol
Bilgisayar tarafından radar ekranı üzerinde uçağın hareket izini simgeleyen işarettir.

Pozitif Kontrol
Positive Control
Hava trafik kontrol ünitesi tarafından belirli bir hava sahası içinde bütün trafikler arasında ayırma sağlanmış olduğunu ifade eder.

Priz Alma
Stiffening
Beton ve harçların katılaşması.

Priz Başlama Süresi
Initial Set
Beton karılırken suyun çimentoya temas ettiği andan itibaren betondan elenerek ayrılmış olan harcın, çapı 6,175 mm olan bir sondanın daldırılmasına karşı 0.5 n/mm2'lik bir mukavemet kazanmasına kadar geçen süre.

P

Profesyonel Pilot
Professional Pilot
Ücret karşılığı yapılan uçuş operasyonlarında hava aracı kullanma yetkisini veren lisansa sahip bir pilottur.

Program
Syllabus
Eğitim boşluğunu doldurmak ve kursun hedefine ulaşması için gerekli eğitim konularını ve başlıklarını belirlemek için oluşturulan liste.

Psikolojik Test
Psychological Testing
Psikologlar tarafından kişisel davranış biçimlerinin belirlenmesi için yapılan testler.

Pusula Gülü
Compass Rose
Gerçek ya da manyetik kuzey yönünü belirleyen meydan üzerinde işaretlenmiş ya da haritalarda gösterilen daire.

Püskürtme Beton
Shotcrete
Basınçlı hava kullanımı yoluyla yüzeyler üzerine püskürtülen ve püskürtme basıncıyla istenilen yüzeyler üzerine yapışan beton veya harçtır.

R

Radar
Radar
Belirli bir menzil içindeki nesneleri tespit etmek için elektromanyetik dalgaları kullanan sistemlerdir.

Radar Hizmeti
Radar Service
Direkt olarak radar vasıtasıyla sağlanan bir hizmeti ifade eden terimdir.

Radar İstasyonları Kaplama Hesaplayıcısı
Radar Station Coverage Calculator
EUROCONTROL'ün geliştirdiği radar kapsama alanlarını hesaplayan unix tabanlı bir yazılım.

Radar Kontrol Hizmeti
Radar Control Service
Radardan alınan bilgilerin hava trafik kontrol hizmetinin sağlanmasında direkt olarak kullanıldığını belirtmekte kullanılan terimdir.

Radar Ortamı
Radar Environment
Radar hizmetinin verilebileceği sahalar.

Radar Tanımlaması
Radar Identification
Belirli bir radar blip'i veya radar pozisyon sembolünün belirli bir hava aracıyla eşleştirilmesi işlemi.

Radar Tavsiyesi
Radar Advisory
Radar gözlemine dayanan bilgi ve tavsiye hizmeti.

Radar Teması
Radar Contact
Radar ekranında, radar blip veya radar pozisyon sembolünün belirli bir uçağa ait olduğunun görülmesi ve tanımlanmasıyla ortaya çıkan durumdur. Hava trafik kontrol ünitesi tarafından, radar ekranında bir uçağın tanımlandığı ve bu uçağın radarda takibinin radar tanımlaması sona erdirilene kadar süreceği anlamında kullanılır. Radar hizmeti, keza gereklilik ve kapasite bu pilotun zorunlu rapor noktaları üzerinde rapor vermeyi kesmesi anlamına da gelir.

Radar Yaklaşma Kontrol Ünitesi
Radar Approach Control Facility
İniş-kalkış veya transit geçiş yapan trafiklere, tanımlanmış hava sahası içerisinde radarlı (veya radarsız) hizmet veren hava trafik kontrol ünitesidir.

Radarda Tanımlanmış Hava Aracı
Radar Identified Aircraft
Radar ekranında, pozisyonu izlenen bir hedef ya da sembol ile eşleşmiş olan hava aracı.

Radarlı Yaklaşma
Radar Approach
Bir radar kontrolörünün yönetimi altında bir uçak tarafından icra edilen yaklaşma.

R

Radarsız Ayırma
Non-Radar Separation
Ayırma yapmak için kullanılan uçak pozisyon bilgisinin radar dışındaki diğer referanslardan alınmasını ifade eder.

Radyal
Radial
Seyrüsefer cihazları tarafından verilen açısal bilgi.

Radyo
Radio
Haberleşme için kullanılan telsiz cihazıdır. Aynı zamanda, bir uçuş hizmet istasyonunu belirtmek için de kullanılabilir.

Radyo Altimetre
Radio Altimeter
Uçağın yerden olan yüksekliğini belirlemek için, radyo dalgalarının gönderilerek yerden yansımasını sağlayan, uçakta bulanan cihaz.

Radyo Muhabere Performans Tipi
Radio Communication Performance Type
Haberleşme işlem zamanı, sürekliliği, geçerliliği ve doğruluğu gibi parametreler için tahsis edilmiş değerleri temsil eden (örneğin RCP 240 gibi) tanıtma.

Radyo Seyrüseferi
Radio Navigation
Seyrüsefer amaçlı bir pozisyonun belirlenmesinde radyo dalgalarının kullanılması.

Radyo Yön Bulma İstasyonu
Radio Direction–Finding Station
Diğer istasyonların yönlerini hesaplamak amacıyla tasarlanmış bir radyo istasyonu.

Ramp Denetimi
Ramp Inspection
Havaalanlarımıza iniş-kalkış yapan yerli veya yabancı hava araçlarının uluslararası uçuş emniyet standartlarıyla uyumunu kontrol etmek amacıyla yapılan denetim.

Ramp Hizmeti
Ramp Service
Ramp hizmeti, apronda uçakların park ettirilmesi, yolcu, bagaj ve kargonun yüklenmesi, boşaltılması ve apronda ihtiyaç duyduğu diğer hizmetlerin (de/anti-icing, temiz su ikmali, foseptik, yolcu merdiveni, air starter, APU, uçak temizliği vb.) tamamını kapsar.

Randevu Noktası
Rendezvous Point
Yol kavşağı, kesişen yol ya da başka bir yerde belirlenmiş, acil duruma müdahale edecek personel ve araçların hava aracı kaza-kırımında olay yerine gitmeden önce talimat almaları için belirlenmiş yerdir.

Rapor Noktası
Reporting Point
Aletli uçuş kuralları içinde rapor edilmesi istenilen, bir seyrüsefer yardımcısı ile belirtilmiş nokta.

Raylı Sistem
Monorail system
Tek hat üzerinde havadan, el değmeden Seviye 5 bölgesindeki kirli bagajların taşınmasında kullanılan raylı sistem.

Reddedilmiş Kalkış Alanı
Rejected Take-off Area
Bir heliport üzerinde bulunan, performans sınıfı 1'de işletilen helikopterlerin bir reddedilmiş kalkışı tamamlamaları için elverişli olan belirli bir alan.

Refakatsiz Bagaj

Unaccompanied Baggage

Uçak altında (hold) taşınmak üzere kabul edilmiş ve check-in yapan yolcusu uçakta bulunmayan bagaj.

Referans Noktası

Reference Point

Havaalanının coğrafi pozisyonu belirlenmiş bir noktasıdır.

Regülatör Binası

Regulator Building

Pist aydınlatma sistemlerinin kumanda ve kontrolünü sağlayan, sistem, cihaz ve ekipmanların bulunduğu binadır.

Rezerve

Reserved

Uçucu personelin aylık uçuş planlaması dışında ihtiyaç duyulacak uçuş ve yer görevleri için hazırlıklı bulunması halidir.

Ring Hattı

Ring Line

Elektrik-elektronik sistemlerinin, iki farklı noktadan ve kapalı bir ağ üzerinden beslendiği hatlardır.

Risk Değerlendirmesi

Risk Assessment

Bir işin yürütülmesi sürecinde iş sağlığı ve güvenliği açısından mevcut ya da oluşabilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşme potansiyelinin ve muhtemel etkilerinin belirlenmesi ve gerekli önlemlerin tespiti amacıyla yapılan sistematik çalışmadır.

RNAV Yaklaşması

RNAV Approach

Hava aracındaki RNAV ekipmanlarına dayanılarak seyrüseferin yapıldığı bir aletli yaklaşma usulü.

Rota

Route

Hava aracının coğrafi bir noktaya veya hava yoluna göre iki boyutlu pozisyonunu belirtir.

Rüzgâr Kesmesi

Wind Shear (WS)

Rüzgârın hızında ve/veya yönünde kısa mesafelerde meydana gelen ani değişiklikler. Bu değişiklikler yırtılma veya akma etkisi yaratabilir. Yatay veya dikey yönlerde ya da aynı anda her iki yönde birden görülebilir.

Rüzgâr Yönü Göstergesi

Wind Direction Indicator

Her havaalanında en az bir adet bulunması ve uçuş halindeki veya yerdeki sabit kanatlı hava araçlarından görünebilecek şekilde ve yakındaki cisimlerin neden olduğu hava değişimlerinden etkilenmeyecek şekilde konumlandırılması gereken, kumaştan yapılmış kesik bir huni şeklindeki göstergedir.

S

Sabit Işık
Fixed Light
Sabit bir noktadan bakıldığında sabit şiddette görünen bir ışık.

Sabotaj
Sabotage
Herhangi bir eşyanın tahribini, korku salmayı, uluslararası sivil havacılık veya bunlara ait tesislerde gayri kanuni eylemler yapılması sonucunu amaçlayan bir eylem veya işin bilinçli olarak yapılması.

SAFA Denetçisi
SAFA (Safety Assessment of Foreign Aircraft) Inspector
Havaalanlarımıza iniş-kalkış yapan yabancı hava araçlarının uluslararası uçuş emniyet standartlarıyla uyumunu kontrol etmek amacıyla uçuş öncesinde veya sonrasında kontrolünü gerçekleştiren, ilgili otorite personeli arasından yetkilendirilmiş teknik denetçi.

SAFA Denetleme Raporu
SAFA Ramp Inspection Report
Yabancı hava araçlarının emniyet değerlendirilmesine yönelik denetleme raporudur.

SAFA Koordinatörü
SAFA (Safety Assessment of Foreign Aircraft) Coordinator
İlgili otorite personeli arasından görevlendirilen, yapılan SAFA denetlemelerinin, SAFA veri tabanına girilmesini sağlayan, SAFA veri tabanına girilen bilgilerin doğruluğunu kontrol eden, veri tabanındaki bilgilerin gizliliğini sağlayan, tüm SAFA faaliyetleriyle ilgili olarak EASA ile iş birliği yapan, uçuş emniyet problemleri içeren denetleme raporlarının EASA'ya gönderilmesini sağlayan, ulusal hava araçlarımıza ait SAFA raporlarıyla ilgili diğer ülkelerin SAFA koordinatörleriyle iş birliği yapan, EASA kapsamında gerçekleştirilen SAFA çalışma gruplarında ülkeyi temsil eden kişi.

Saha Kontrol Merkezi
Area Control Center (ACC)
Yetkisi dâhilindeki kontrol bölgelerindeki kontrollü uçuşlara hava trafik kontrol hizmeti vermek üzere oluşturulmuş bir ünite.

Saha Seyrüseferi
Area Navigation (RNAV)
Saha seyrüsefer uçma kabiliyetinde olan uçakların kullanması amacıyla oluşturulmuş; hava araçlarının belirlenmiş/istenilen uçuş rotasında istasyon referanslı seyrüsefer yardımcı cihazların kaverajında veya yer istasyonlarından bağımsız, hava aracında bulunan saha seyrüsefer sistemine bağlı veya her iki sistemin beraber kullanımı ile tesis edilmiş saha seyrüsefer yolları.

Saha Seyrüseferi Yolu
Area Navigation Route
Saha seyrüseferi yapabilme kapasitesinde olan hava araçlarının kullanımı amacıyla düzenlenmiş ATS uçuş yolu.

Sahip Konumundaki Taşıyıcı
Owning Carrier
Bir birim yükleme aracının (ULD) sahibi ya da kiralayanı olan taşıyıcı.

Sahipsiz Bagaj

Unclaimed Baggage

Bir havaalanına gelmiş olup herhangi bir yolcu tarafından alınmamış veya sahiplenilmemiş bagaj.

SANA Denetçisi

SANA (Safety Assessment of National Aircraft) Inspector

Havaalanlarımıza iniş-kalkış yapan yerli hava araçlarının uluslararası uçuş emniyet standartlarıyla uyumunu kontrol etmek amacıyla uçuş öncesinde veya sonrasında kontrolünü gerçekleştiren, ilgili otorite personeli arasından yetkilendirilmiş teknik denetçi.

Sapma

Deviation

Takip edilen yol güzergâhından, meteorolojik koşullar ya da olağanüstü durumlar nedeniyle ayrılma.

Sayısal NOTAM

Digital NOTAM

Bir NOTAM'da bulunan serbest biçimli metni, ilgili havacılık kuruluşuna ulaşan bir dizi yapılandırılmış bilgiye dönüştüren, havacılık bilgi değişim modeli AIXM'e dayanan bir veri seti.

Sedde İstinat Duvarı

River Bank Retaining Wall

Kıyıların erozyondan veya taşkınlardan korunmasını sağlamak amacıyla nehir kenarına yapılan yapılara sedde istinat duvarı denir.

Sedimanter

Sedimentary

Dış etmen ve süreçler tarafından yeryüzünün aşındırılması ve meydana gelen çeşitli büyüklükteki unsurların taşınarak çukur sahalarda (göl, deniz ve okyanus tabanları gibi) biriktirilmesi sonucu oluşan kayaç türü.

Segregasyon (Ayrışma)

Segregation

Betonu oluşturan malzemenin birbirinden ayrılması ve betonun üniformluğunu yitirmesidir.

Sektör

Sector

Bir kontrolör grubu tarafından kontrol edilen, koordinatları belirlenmiş ve tahsis edilmiş bir radyo frekansı bulunan hava sahasıdır. Kontrol sahasının veya uçuş bilgi bölgesinin bir parçasıdır.

Sektörizasyon

Sectorisation

Bir FIR'ın (uçuş bilgi bölgesi) birkaç sektöre ayrılmasıdır. Bu işlemin amacı bir hava trafik kontrolörünün iş yükünü azaltmaktır.

Serbest Kılınan Sapma Eşiği

Cleared Level Deviation Threshold

Serbest kılınan bir seviyeye uyumsuzluğun oluşmaya başladığını tanımlayan izleme kriteri parametresidir.

Serbest Rotalı Hava Sahası

Free Route Airspace (FRA)

Serbest rotalı hava sahası (FRA), kullanıcıların tanımlanmış birer giriş ve çıkış noktası arasında serbestçe rota planlayabildikleri bir hava sahasıdır.

Sertifikalandırma (Havacılık Güvenliği)

Certification (Aviation Security)

Havacılık güvenliği konusundaki yetkili otorite tarafından veya otorite adına, bir kişinin kendisine atanan gö-

revlerini yerine getirmek için gerekli yeterliliği otorite tarafından kabul edilen veya belirlenen seviyede sağladığının resmî değerlendirmesi ve teyididir.

Sertifikalı Havaalanı
Certified Aerodrome

İşletmecisine bir havaalanı sertifikası verilmiş olan bir havaalanı.

Sertleşmiş Beton
Hardened Concrete

Betonun katılaşma olayından sonraki durumuna verilen ad.

Servis Paneli
Service Panel

Su, lavabo, yer elektrik bağlantıları gibi uçak hizmetlerinin sağlanmasında kullanılan giriş noktası ve kapaklı diğer servis bölmeleridir.

Ses Haberleşme Sistemi
Voice Communication System (VCS)

Hava trafik kontrol hizmetinde pilot, kontrolör ve ilgili diğer birimlerin telefon ve telsiz haberleşmesini sağlayan santral sistemi.

Sessizlik Konisi
Cone of Silence

Anten performansının limitlerine bağlı olarak antenin üst noktasında radarın sinyal alma/gönderme yapamadığı bölge. Bu bölgede hedef tespiti yapılamaz.

Seviye
Level

Uçuştaki bir hava aracının dikey konumunu belirtmek üzere genellikle yükseklik, uçuş seviyesi ve irtifa için kullanılan genel bir terimdir.

Seyir İrtifası
Cruising Altitude

Yol seviyesi boyunca muhafaza edilen irtifa.

Seyir Seviyesi
Cruising Level

Bir hava aracının uçuşunun önemli bir bölümünde muhafaza ettiği seviyeye denir.

Seyir Tırmanışı
Cruise Climb

Bir hava aracının belirli bir derece (rate) ile yapmış olduğu tırmanma manevrası (tekniği).

Seyir/Yolculuk
Cruise

Uygun olan seviye ve hızda yol almak.

Seyrüsefer
Navigation (NAV)

Bir uçağın bir noktadan başka bir noktaya seyahati için verilen rehberlik.

Seyrüsefer Spesifikasyonu
Navigation Specification

Tanımlanmış bir hava sahası içinde öngörülen seyrüsefer operasyonlarının bütünlüğü, doğruluğu ve devamlılığı açısından ihtiyaç duyulan gereksinimleri ifade eder. RNP ve RNAV olmak üzere iki alt tipi vardır.

Seyrüsefer Yardımcısı
Navigational Aid

Yerde veya havada uçuş esnasında hava aracına, bir noktadan diğerine kılavuz bilgi/pozisyon bilgisi sağlayan herhangi bir görsel veya elektronik yardımcıya verilen addır.

Seyyar Havacılık Hizmeti
Aeronautical Mobile Service
Uçak istasyonu ile havacılık istasyonu veya uçak istasyonları arasında sağlanan radyo haberleşme hizmeti.

Seyyar Havacılık İstasyon
Aeronautical Mobile Station
Havacılık istasyonları ile hava aracı istasyonları arasında acil durum pozisyon belirleyici radyo cihazları, önceden belirlenmiş acil durum frekansları ile teçhiz edilmiş arama kurtarma seyyar istasyonu olarak görev yapan birim.

Sıcak Nokta
Hot Spot
Bir havaalanı harekât sahasında yer alan ve geçmiş veya potansiyel bir çarpışma veya pist ihlali riski barındıran, bu nedenle pilotların/sürücülerin azami dikkatini gerektiren bir konum.

Sıfır Mod A
Zero Mode A
0000 ile gösterilen geçersiz Mod A.

Sıfır Yakıt Ağırlığı
Zero Fuel Weight (ZFW)
Tam ekipmanlı ve yakıtsız bir hava aracının yolcu, bagaj ve kargo dâhil ağırlığıdır.

Sıhhi İş Yeri
Sanitary Establishment
Sivil hava ulaşımına açık havaalanlarında bulunan, Sivil Hava Ulaşımına Açık Havaalanlarında Yer Alan Gayrisıhhi İş Yerleri İçin İş Yeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğin (SHY-33A) kapsamı dışında kalan işyerleridir.

Sıkıştırılmış Kar
Compacted Snow
Daha fazla sıkıştırmaya dirençli katı bir kütle halinde sıkıştırılmış ve toplandığında bir arada tutacak veya topaklar halinde parçalanacak yapıda, özgül ağırlığı 0,5 ve üzeri olan kar.

Sıkıştırılmış Stabilize Dolgu Zemin
Compressed Stabilized Filling Ground
Zemin emniyet gerilmesi 0,7-1,0 kg/cm² olan zeminler.

Sınır
Boundary (BDRY)
Sistemleri birbirinden ayırmak için kullanılan sınırlandırma çizgisi.

Sınır Ara Sistemi
Boundary Intermediate System
Ara sistem, iki ayrı rota ya da idari kavramlar arasında bilgi iletilebilmesidir.

Sınır Geçiş Sahası
Cross Border Area
Özel operasyonel ihtiyaçlar için uluslararası sınırlarda oluşturulan geçici ayırma sahasıdır.

Siber Güvenlik
Cyber Security
Manyetik ortamda bulunan ve iletişim halinde olan her bilginin güvenliğidir. Siber ortamı oluşturan bilişim sistemlerinin saldırılardan korunmasını, bu ortamda işlenen bilginin gizlilik, bütünlük ve erişilebilirliğinin güvence altına alınmasını, saldırıların ve siber güvenlik olaylarının tespit edilmesini ve bu tespitlere karşı tepki mekanizmalarının devreye alınmasını, sonrasında ise sistemlerin yaşanan siber güvenlik olayı öncesi durumlarına geri döndürülmesini sağlar.

Siber Güvenlik Riski
Cyber Security Risk
Bir zafiyetin bir tehdit tarafından kullanılması sonucu ortaya çıkacak olan olayın oluşma olasılığı ile yaratacağı etkinin bileşimidir.

Siber Ortam
Cyberspace
Tüm dünyaya ve uzaya yayılmış durumda bulunan bilişim sistemlerinden ve bunları birbirine bağlayan ağlardan oluşan ortamdır.

Sinyal Bozucu
Jammer
Genelde alıcıyı etkileyen elektromanyetik dalgalar kullanmak suretiyle alıcıyı engelleyerek bir ortamdaki alıcı-verici iletişim ortamını bozmaya yarayan taşınabilir alet.

Sivil Hava Seyrüsefer Hizmetleri Örgütü
Civil Air Navigation Services Organization (CANSO)
Birçok hükûmet, hava seyrüsefer hizmetlerinin sağlanması sorumluluğunu sivil hizmet birimlerinden bağımsız organizasyonlara aktarmaktadır. Bu organizasyonların büyük çoğunluğu doğrudan devlet kontrolünde olmakla birlikte, bazıları da tamamen özelleştirilmiştir. CANSO bu organizasyonların birleşerek oluşturduğu bir meslek birliğidir.

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü (SHGM)
Directorate General of Civil Aviation
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, kamu tüzel kişiliğini haiz, özel bütçeli, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına bağlı bir kuruluş olup sivil havacılık sektöründe kural koyma, denetleme ve yaptırım uygulama görevini yürütmektedir.

Sivil Havacılık Otoritesi
Civil Aviation Authority (CAA)
Herhangi bir uluslararası hava sahası içinde ICAO tarafından sorumlu tahsis edilen ve iç hat sınırları içerisinde havacılık kullanıcılarına hizmet sağlamakla yükümlü organizasyon.

Sivil/Asker Koordinasyonu
Civil/Military Coordination
Hava seyrüsefer emniyeti, etkinliği ve hava sahasının uyumlu kullanımını sağlamak için gerekli, sivil ve askerî birimler arasındaki iletişim.

Slamp (Çökme)
Slump
Çökme. Betonun (kıvamının) ölçülebilen oturması.

Slot
Slot
Düzenli bir hava trafik akışı sağlanabilmesi için bir havaalanında belirli bir tarihte bir hava aracının hareketi için kullanılabilir ya da programlanmış varış ya da gidiş saati.

Slot Koordinasyon Merkezi
Slot Coordination Centre
Koordine edilen havaalanları için slot taleplerini değerlendiren ve tahsis eden, tarifesi düzenlenenler için tarife düzenleme görevini yürüten merkezdir.

Son Yaklaşma
Final Approach
Belirlenmiş bir son yaklaşma fiksi ya da belirlenmemiş ise herhangi bir nokta ya da fiksten başlayan aletle yaklaşma usulünün bir parçası olarak;

a) Belirlenmiş ise, son kaide dönüşünün (procedure turn), esas dönüşün (base turn) bitiminde ya da racetrack usulünde inbound başa dönüşünde ya da,

b) Yaklaşma usulünde belirtilen son yaklaşma başına intercept olunan noktada başlar. Havaalanı civarında; (a) inişin gerçekleştirileceği; ya da (b) pas geçme yönteminin başlayacağı noktada sona erer.

Son Yaklaşma Bölümü

Final Approach Segment

Üç boyutlu geometrik bir yolu tanımlayan ve uçakların son yaklaşmada uçuşuna devam etmesi beklenen düz bir hat.

Son Yaklaşma Fiksi

Final Approach Fix (FAF)

Yayımlanmış aletli alçalma usulünün başladığı nokta.

Son Yaklaşma Hattı

Final Approach Course

Aletli yaklaşma yapan bir uçağın pisti karşılamasını sağlayan hat.

Son Yaklaşma ve Kalkış Sahası

Final Approach and Take-off Area (FATO)

Havada asılı kalmaya veya inişe yönelik yaklaşma manevrasının son aşamasının tamamlandığı ve kalkış manevrasının başlatıldığı belirli bir alan.

Sorgulayıcı

Interrogator (INTRG)

İkincil radar yer istasyonundan gönderilen radyo sinyallerini alıp cevaplayan, hava aracında tesis edilen bir cihazdır.

Sorumlu Kaptan Pilot Kararı (SKPK)

Decision of Chief Pilot in Command

Uçuş görev ve dinlenme sürelerinin uzatılması ve/veya kısaltılması için sorumlu kaptan pilot tarafından alınan karar. SHGM’nin Uçucu Ekip Uçuş Görev ve Dinlenme Süreleri ile Uygulama Esasları Talimatı’nda belirtilen kıstaslar dâhilinde alınır.

Sorumlu Pilot (Kaptan Pilot)

Pilot in Command (PIC)

Uçuş sorumlusu olarak görevlendirilen ve uçuşun emniyetli bir şekilde gerçekleştirilmesiyle yükümlü pilottur.

Stabilite

Stability

Dayanım.

Standart

Standard

Ulusal ve uluslararası sivil havacılık otoriteleri ile yasa koyucular tarafından dokümante edilen, uygulanması şirket için de mecbur kılınmış olan sistematik kurallar bütünüdür.

Standart Aletli Geliş

Standard Instrument Arrival (STAR)

Bir uçağın iniş yapacağı pist için belirlenmiş bir yaklaşma usulunü uygulamaya başlayacağı noktaya kadar gelişini gösteren hava trafik hizmet rotasıdır.

Standart Aletli Kalkış

Standard Instrument Departure (SID)

Bir hava aracının kalkışını takiben hava yoluna kadar izleyeceği standart hava trafik hizmet rotasıdır.

S

Standart Boş Ağırlık
Standard Empty Weight (SEW)
Bir hava aracının gövde, motorlar ve diğer tüm sabit donanım ve ekipmanlarının toplam ağırlığını ifade eder.

Standart Dönüş Oranı
Standard Turn Rate
Saniyede 3 derecelik dönüştür.

Standart Geliş Rotası
Standard Arrival Route (STAR)
Bir yaklaşma uygulamasında, uçağın hava yolundan ayrılıp ilk yaklaşma fiksine gelişini belirleyen hava trafik hizmet rotasıdır.

Standart İşletim Prosedürleri
Standard Operating Procedures
Kontrolörlerin sorumluluklarının koordine edilerek uygulamaların standart hale getirilmesi.

Standart Sapma
Standard Deviation
Ana değer üzerinde meydana gelen hataların dağılımının ölçülmesidir.

Standart Yer Hizmetleri Anlaşması
Standard Ground Handling Agreement (SGHA)
Yer hizmetleri kuruluşları ile hava taşıyıcıları arasında veya Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği'nde (SHY-22) yer alan özel yetkilere dayanılarak hava taşıyıcılarının kendi aralarında yapacakları standart anlaşma.

Statik Yük Taşıyıcı Yüzey
Static Load-bearing Surface
Üzerinde bulunan bir helikopterin kütlesini taşıyabilecek bir yüzey.

Strateji
Strategy
Hedeflere ulaşabilmek için orta veya uzun vadeli program, plan veya yöntemlerin belirlenmesidir.

Su Aracı
Portable Water Truck
Uçaklara kullanım amaçlı temiz su veren araç.

Su Çimento Oranı
Water Cement Ratio
Taze betonda etkili su içeriğinin, çimento kütlesine oranıdır.

Su Dedektörü
Water Detector
Yakıt içerisinde bulunan suyu gösteren kimyasal kapsül.

Su Kümeleri
Water Patches
PAT sahaları üzerinde hava koşulları nedeniyle oluşan ve operasyon açısından tehlike arz eden su birikintileri.

Sulu Kar
Slush
Ayak burnu veya topuğu ile vurulduğunda dağılacak şekilde suya doymuş kar; özgül ağırlık: 0.5 ile 0.8 arası.

Sürekli Uçuş Planı
Repetitive Flight Plan (RPL)
Sık sık tekrarlanan, düzenli olarak yapılan, temel bazı özellikleri benzer olan belirli uçuşlara ait bir uçuş planı.

Süzülüş Yolu
Glide Path (GP)
Aletli yaklaşma sisteminin bir parçasıdır. Piste göre dikey olarak güvenli bir süzülüş açısıyla yaklaşmayı sağlar.

Ş

Şartlı Rota

Conditional Route (CDR)

Bir hava trafik hizmet yolu veya bir parçasının özel koşullar altında kullanılması veya planlanmasıdır. Şartlı rotalar, aktivitenin beklenen seviyeleri, ilgili uçuş planları gibi değişik nedenlere bağlı olarak çeşitli kategorilere ayrılabilirler.

Şerit Saha

Runway Strip

Pisti ve (varsa) durma uzantısını kapsayan ve aşağıdaki amaçlar için düzenlenmiş alandır:

a) Pist dışına çıkan bir hava aracının göreceği hasar riskini azaltmak,

b) İniş ve kalkış operasyonları sırasında bahse konu saha üzerinde uçan hava araçlarını korumak.

Şüphe Hali

Uncertainty Phase (INCERFA)

Bir hava aracı ve yolcularının emniyetinden şüphe edilmesini gerektirecek belirsizliğin var olması durumu.

Şüpheli Bagaj

Suspected Baggage

%100 bagaj tarama sisteminde, taramadan geçen ve yapılan inceleme sonrasında kirli olarak ayrılan (patlayıcı madde ve/veya düzeneği olduğu varsayılan) bagajların ulaştığı en son nokta.

Şüpheli Madde Kullanımı

Problematic Use of Substances

Havacılık personelince bir veya daha fazla uyarıcı madde kullanımı:

a. Kullanıcıya doğrudan olumsuz etkileyecek veya diğerlerinin canları, sağlıkları ve refahını tehlikeye atacak zararlar vermesi,

b. Mesleki, sosyal, fiziksel veya sorunlara yol açacak bozulmalara sebebiyet vermesi veya bunları daha da artırması.

Tahditli Saha

Restricted Area (R)

Bir ülkenin hükümranlık bölgesinde olup içinde uçuş yapılmasının belli şartlara bağlandığı sahalardır.

Tahditsiz Alan

Unrestricted Area

Bir havaalanında, genel kamuya açık olan veya girişin başka şekilde tahditsiz olduğu bölümler.

Tahminî Geçen Toplam Zaman

Total Estimated Elapsed Time

IFR uçuşlar için, kalkıştan belirli bir noktaya varıncaya kadar geçen tahminî toplam zaman. VFR uçuşlar için kalkıştan varış meydanına kadar geçen tahminî toplam zaman.

Tahminî Seyrüsefer

Dead Reckoning (DR) Navigation

Bir hava aracının rotasını, yer hızını ve mevcut konumunu daha önce bilinen konumlara dayalı olarak tahmin etmeye dayanan seyrüsefer yöntemi. Günümüzde DR seyrüsefer yöntemi pratikte pek uygulanmasa da pilotlar tarafından ilerideki bir konum için varış tahmini yapmak veya rotayı yeniden kazanmak için rota değişikliğini tahmin etmek amacıyla kullanılabilir.

Tahminî Varış Zamanı

Estimated Time of Arrival (ETA)

IFR hava aracı için gidiş meydanında aletli yaklaşma usulünün dizayn edildiği fiks varsa bu fikse varış zamanıdır. Böyle bir fiks ya da seyrüsefer yardımcı cihazı yoksa ya da hava aracı VFR ise meydan üzerinde olacağı tahmin edilen zamandır.

Takip Et Aracı

Follow Me Vehicle

PAT sahalarında yönlendirme ve kontrol hizmetlerinde kullanılan özel donanımlı araç.

Takoz Çekme Zamanı

Estimated off Block Time (EOBT)

Bir hava aracının kalkışıyla ilgili olarak harekete başlayacağı tahmin edilen zamana denir.

Taksi

Taxi

Uçağın yerde yaptığı hareket anlamındadır. Park yerinden kalkış koşusuna başlayana kadar olan kalkış taksi ve geliş taksi kavramlarını kapsayan safhadır.

Taksi Bekleme Pozisyonu

Taxi Holding Position

Taksi yapmakta olan uçak ve diğer araçların, pistten yeteri kadar uzaklıkta bekletilmeleri için belirtilmiş pozisyondur.

Taksi Yapma

Taxiing

Bir hava aracının hava meydanında iniş ve kalkış koşuları hariç, kendi motor gücüyle yapmış olduğu manevraya denir.

Taksi Yolu

Taxiway (TWY)

Bir kara meydanında hava araçlarının taksi yapmaları ve meydanın bir noktasını diğerine bağlamayı amaçlayan tanımlanmış yollar olup aşağıdaki bölümlere ayrılır:

a) Hava aracı bekleme taksi yolu: Apronun bir parçası olup hava aracına yalnızca bekleme imkânı tanınan bölümdür.

b) Apron taksi yolu: Taksi yolları ağının bir parçası olup hava aracının apronu kat etmesine imkân veren bölümdür.

c) Hızlı taksi yolu: Pistle uygun bir açı ile bağlantısı olan ve iniş yapan hava aracına pisti en az işgal edecek şekilde yüksek bir hızda terk etme imkânı veren taksi yoludur.

Taksi Yolu Kavşağı

Taxiway Intersection

İki veya daha fazla taksi yolunun birleşme yeri.

Taksi Yolu Merkez Hattı Işıkları

Taxiway Centreline Lights

Genellikle taksiyi emniyetle yapmak ve trafiğin güvenliğini artırmak için çoğu havaalanında kullanılan ışık sistemidir.

Taksi Yolu Şeridi

Taxiway Strip

Taksi yolunda faaliyette bulunan bir uçağı koruması ve kazaen taksi yolu dışına çıkan bir uçağa gelecek hasar riskini azaltması öngörülen bir taksi yolunu kapsayan bir alan.

Taktik Hava Seyrüsefer Sistemi

Tactical Air Navigation System (TACAN)

Yerde, gemide veya özel ekipmanlarla tesis edilmiş bir uçakta bulunan, pilota yönlenme ve mesafe bilgisi veren, UHF yayın yapan radyo seyrüsefer sistemidir.

Takvim

Calendar

Bir günün zamansal pozisyonunun tanıtımını sağlayan soyut zamansal referans sistemi.

Talep ve Kapasite Dengeleme

Demand and Capacity Balancing (DCB)

EUROCONTROL bünyesinde hizmet veren Ağ Yöneticisi Operasyon Merkezi (NMOC) tarafından yürütülen; trafik talebiyle halihazırdaki hava trafik kontrol kapasitesini mukayese etmek, ileriye dönük tahminlerde bulunmak, gerektiğinde kapasiteyi arttırmak ve talebi düzenlemek suretiyle hava sahasında ve/veya hava alanlarında aşırı yoğunluğun önlenmesini ve arz-talep dengesinin gözetilmesini sağlayan bir hava trafik yönetimi sürecidir.

Tam Acil Bekleme Noktası

Full Emergency Standby Point

Tehlikenin önemli boyutlara ulaşması halinde kurtarma ve yangınla mücadele ekiplerinin uçak cinsine bağlı olarak pist kenarlarında önceden seçilerek hazırlıklı olarak beklediği yerlerdir.

Tampon Bölge

Buffer Zone

Bir bölgenin etrafındaki hava sahasının tahmin edilemeyen bir güvenlik ağıyla korunması.

Tane Şekli ve Yapısı

Particle Shape and Texture

Tanelerin şekilsel özellikleri ve yapısı.

T

Tanımlanmış Veri
Static Data
Daha önceden tanımlanmış temel bir konuyu esas alan hava trafik hizmet fonksiyonlarının operasyonu konusundaki bilgidir.

Tanımlı Trafik
Known Traffic
Hava trafik kontrol merkezince hakkında yükseklik, pozisyon ve niyeti ile ilgili bilgi sahibi olunan trafik.

Tanıtma
Ident
Uçak transponder tanımlama fonksiyonunun pilot tarafından aktif hale getirilmesi talebi. Bu, kontrolöre uçağı tanımlayabilme veya tanımlanmış uçağı teyit etmede yardımcı olur.

Tanıtma Bikını
Identification Beacon (IBN)
Belirli bir referans noktasının tanımlanabilmesi için kodlu bir sinyal yayan bir havacılık bikını.

Tanker
Refueller
Uçağa yakıt ikmali için kullanılan ve arkasındaki tankta yakıt bulunan araç.

Tarifesiz Sefer
Charter Flight
Belirli bir düzene bağlı kalmadan, tarifeli seferler dışında yapılan seferlerdir.

Taş Mastik Asfalt
Stone Mastic
Modifiye edilmiş asfalt.

Taşıma Gücü
Bearing Capacity
Bir yapının birim alana yapacağı maksimum basıncın, o yapının fonksiyonunu veya yapısal bütünlüğünü bozmayacağı maksimum değeridir.

Taşıma İşleri Komisyoncusu
Freight Forwarder
Ücret karşılığında kendi adına ve bir müvekkil hesabına eşya taşımayı meslek edinmiş olan kuruluş.

Taşınan Ton-Km
Carried Ton-km
Uçuş bacakları mesafeleri ile ton cinsinden yük miktarının çarpımlarının toplamıdır.

Taşınan Yolcu-Km
Carried Passenger-km
Uçuş bacakları mesafeleri ile seyahat eden ücretli yolcu sayılarının çarpımlarının toplamıdır.

Taşıyıcı Dalga
Carrier Wave
Radyo haberleşmesinde, bilgi sinyalini uzak mesafelere göndermek için üzerine bindirilen yüksek frekanslı dalga.

Taşıyıcı Faz İzleme GNSS Alıcısı
Carrier Phase Tracking GNSS Receiver
Zamanın bir bölümünde veya tümünde GNSS (Küresel Seyrüsefer Uydu Sistemi) veri işleme tekniklerinin normal kullanımı için gerekli bir alıcıdır.

Tavsiye Niteliğindeki Genelge (Sirküler)
Advisory Circular
FAA tarafından 14 günde bir dağıtılan, tavsiye niteliğindeki genelgeler. Uçuş emniyeti ile ilgili bilgileri kapsar.

T

Tavsiyeli
Advisory
Kontrolörün planlamasına ışık tutan, mevcuttaki veya ileri aşamadaki uygulamalarında kontrolörü uyaran bir mesaj.

Tavsiyeli Hava Sahası
Advisory Airspace
İçerisinde hava trafik tavsiye hizmetinin sağlandığı, tanımlanmış bir yol ya da sınırları belirlenmiş bir hava sahası.

Tavsiyeli Yol
Advisory Route (ADR)
İçerisinde (güzergâh boyunca) hava trafik tavsiye hizmetinin sağlandığı tanımlanmış yol.

Tecrit Edilmiş Hava Aracı Park Yeri
Isolated Aircraft Parking Position
Yasa dışı müdahaleye maruz kalan uçakların çekilmesi için daha önceden tespit edilen, her zaman temiz ve güvenli tutulan ve olay anında en uygun durumda olan izole park alanıdır.

Tehdit
Threat
Bilgi güvenliği ile ilgili zafiyetlerin kullanılarak varlıklara zarar verilmesine ya da olumsuzlukların oluşmasına neden olan durumlardır.

Tehdit Unsurlarının Görüntülenmesi
Threat Image Projection (TIP)
Belirli X-ray cihazlarına yüklenebilecek, yetkili otorite tarafından onaylanan yazılım programı. Bu program, incelenen gerçek bir çantanın X-ray görüntüsü üstüne, yazılımda yer alan tehdit maddelerinin (örneğin silah, bıçak, imal edilmiş patlayıcı düzenekler gibi) sanal görüntülerini veya tehdit maddelerini içeren çantaların tam sanal görüntülerini ekrana yansıtır ve X-ray cihaz operatörlerine söz konusu maddeleri algılayabilme, ayırt edebilme yetenekleri konusunda anında bilgi sağlar.

Tehlike Bikını
Hazard Beacon (HBN)
Hava seyrüseferine yönelik bir tehlikeyi belirtmek üzere kullanılan bir havacılık bikınıdır.

Tehlike Hali
Distress Phase (DETRESFA)
Bir hava aracı ve içindekilerin, kesin ve yakın bir tehlikenin içinde olduğu veya acil yardım gerekliliği konusunda nedenlerin var olduğu durum.

Tehlikeli Madde Kuralları
Dangerous Goods Regulations (DGR)
Tehlikeli madde sınıfına giren maddelerin hava yoluyla taşınması ile ilgili olarak IATA Tehlikeli Madde Kuralları (DGR) esas olmak üzere, Tehlikeli Maddeler Taşıma Yönergesi'nin genel esaslar başlıklı 5. maddesinde belirtilen diğer kaynaklarda yer alan kurallardır. IATA tarafından Tehlikeli Madde Kuralları (DGR) el kitabı, her yıl yenilenir. Ancak, ara dönemlerde yapılan değişiklikler çeşitli yollarla ilgililere ulaştırılır.

Tehlikeli Maddeler
Dangerous Goods
İnsan sağlığına, güvenliğine, malına ya da ortamına yönelik önemli riskler arz edebilen ve Millî Sivil Havacılık

T

Güvenlik Programı Ek-20'de yer alan tehlikeli maddeler listesinde gösterilen veya bu eke göre tasnif edilen madde ya da malzemeler.

Tehlikeli Saha

Danger Area

Belirli zamanlarda içerisinde uçuş emniyeti için tehlikeli faaliyetlerin olduğu, sınırları belirli sahalara denir.

Tek Avrupa Hava

Single European Sky (SES)

2004 yılında Avrupa Komisyonunun girişimiyle yürürlüğe sokulan ve halihazırda EUROCONTROL tarafından koordine edilen, Avrupa hava sahasında hava trafik yönetimi hizmetlerinin artan kapasite ihtiyacına emniyetli, verimli ve sürdürülebilir bir biçimde yanıt verebilmesine olanak tanıyacak teknolojik altyapıyı, mevzuatı ve usulleri oluşturmayı hedefleyen politikayı ifade eder.

Tek Avrupa Hava Sahası Hava Trafik Yönetimi Araştırmaları

Single European Sky ATM Research (SESAR)

Tek Avrupa Hava Sahası (SES) politikasının teknoloji ayağını oluşturan SESAR, Avrupa hava trafik yönetimi altyapısını dönüştürmek için gerekli teknolojileri belirlemeyi, geliştirmeyi ve yerleştirmeyi amaçlayan bir modernizasyon programıdır.

Teker Koyma Bölgesi

Touchdown Zone (TDZ)

Pist eşiğinin ilerisinde bulunan ve uçakların iniş sırasında ilk temas etmesi istenilen pist bölümü.

Teknik Blok

Technical Block

Hava trafiğinin emniyetli, düzenli ve hızlı akışını sağlamak üzere hava trafik kontrol sistemleri ve bu sistemleri idame etmekle sorumlu personelin konuşlandığı yapı.

Teknik İniş

Technical Landing

Herhangi fiziksel bir yük değişimi olmayan ticari sebepler dışındaki sebeplerle yapılan bir iniş.

Teknik ve Operasyonel Monitör

Technical and Operational Monitor

İstasyon, RDP ve FDP sistemlerinin tüm mevcut durumlarını görebilme ve istasyondaki sistemleri uzaktan kumanda etme imkânı veren bir konsoldur.

Telsiz Telefon

Radiotelephony (RT)

Sesli (sesi modüle edilmiş telsiz dalgalarıyla göndererek) bilgi alıverişinin temel alındığı haberleşme şekli.

Temel

Base Course

Temel altı tabakası ile kaplama tabakası arasına yerleştirilen ve granülometrisi ile diğer koşulları belli olan doğal kum, doğal çakıl veya kırmataş ile az miktarda bağlayıcı ince malzemeden oluşan tabakadır.

Temel Boş Ağırlık

Basic Empty Weight (BEW)

Bir hava aracının standart boş ağırlığı (SEW) ile hava aracında bulunan opsiyonel ekipmanların ağırlığının toplamıdır.

Temel Eğitim

Basic Training

ATS ortamında konuyla ilgili temel bilgi ve yeteneklerin kazandırılması.

Temel Kodlama Kuralları

Basic Encoding Rules

Temel kodlama kuralları bir tip (LTV) uzunlama değeri kodlama planı kullanır. Her bir tipin kodlaması doğru sıralamada daima üç bileşik içerir. Bir veya daha fazla tanımlayıcı olarak adlandırılan gösterim tipi, bir veya daha fazla uzunluk ve değer gösterir. Bu içerikler bazı tiplerin değeri olabilir ve TLV formatında kodlandırılır.

Temel Oran

Base Rate

İşe alınmadan önce seçici sınava giren insanların popülasyondaki yüzdesi.

Temelaltı

Subgrade

Tevsiye yüzeyi üzerine serilen ve genellikle kum, çakıl, taş kırığı, yüksek fırın cürufu gibi daneli malzemeden (granüler malzeme) inşa olunan tabakadır.

Teorik Dansite

Theoretical Density

Laboratuvarda belirlenen dansitenin dansite nispetine oranıdır.

Tercihli Yaklaşma

Optional Approach

Pilot tarafından talep edilir ve uygulanır. Bunun sonucunda pilot, touch-and-go (teker koyup kalkma), missed approach (pas geçme), low approach (alçak geçiş) stop-and-go (duruş-kalkış) veya full stop landing (inişten sonra durma) amaçlı yaklaşma yapabilir.

Terminal

Terminal

Yolcuların uçuş öncesi ve uçuş sonrası işlemlerinin yapıldığı, bünyesinde hava ulaştırma hizmeti ile ilgili kuruluş ve kolaylık tesislerini bulunduran bina veya binalar grubudur. Sivil hava ulaşımına açık havaalanlarında, havaalanı işletmecisi dışında yap-işlet-devret modeli, kirala-işlet-devret modeli ve benzeri şekillerde SHY-33B Yönetmeliği hükümleri kapsamında, işletilmesi için havaalanı terminal işletme ruhsatı alınması zorunlu olan ve ticari olarak faaliyet gösteren iş yeridir.

Terminal İşletme Kitabı

Terminal Operation Manual

SHT-33B Yönetmeliği hükümlerine göre terminal işletme ruhsatı alacak olan terminal işletmecilerinin hazırlaması gereken ve terminalin işletimine yönelik genel organizasyon yapısı, hizmet yeterlilikleri, terminal özellikleri, teknik sistem yeterlilikleri, bakım ve onarım faaliyetleri gibi konuları kapsayan dokümandır.

Terminal İşletmecisi

Terminal Operator

Sivil hava ulaşımına açık havaalanlarında havaalanı işletmecisi dışında, yap-işlet-devret modeli, kirala-işlet-devret modeli vb. şekillerde terminal işletmeciliği yapan işletme.

Terminal Kontrol Sahası

Terminal Control Area (TMA)

Bir veya daha fazla havaalanı civarında bulunan ATS yollarının birleştiği yerde kurulan, yatay ve dikey sınırları belli sahalardır.

T

Ters Yayın
Back Course

Konvansiyonel aletli alçalma sistemlerinde, meteorolojik şartların pilotun görerek referans almasını engellemesi durumunda, ters yayın, localizeri takip eden hava aracının piste direkt yaklaşabilmesi için sağ veya sol yönlü yatay yönlendirilmesine yardımcı olur. Ters yayın yaklaşması, hassas ya da dikey yönde yardımcı olmayıp hassas olmayan yaklaşma olarak tanımlanır. Bu yaklaşmada hava aracının alçalabileceği irtifa, ön yayın ya da hassas ILS yaklaşmasında alçalabileceği irtifadan daha yüksektir. Ön yayın ile ters yayın arasındaki fark şudur: ters yayında localizer hava aracının pozisyonuna ters olarak yayın yapar.

Tescil
Registration

Ulusal sivil havacılık otoritelerince uçakların hangi ülkeye ait olduklarının belirlenmesi amacıyla kayıt altına alınması.

Tescil Devleti
State of Registry

Hava aracının tescilinin kayıtlı olduğu devlettir.

Teslim Alacak Olan Taşıyıcı
Receiving Carrier

Bir birim yükleme aracını (ULD) transfer eden bir taşıyıcıdan, bir transfer noktasında alan bir taşıyıcı.

Test Rig
Test Rig

Tesiste test amaçlı kullanılan düzenek.

Teşhis Etme
Diagnosing

Şartların değişmesiyle ya da yeni bilgilerin işlenmesiyle değişen trafik durumunun tanımlanması işlemi.

Tetikleyici NOTAM
Trigger NOTAM

Havacılık veri tabanlarını yönetenleri AIRAC değişikliklerine dair uyarmak amacıyla yayımlanan ve yapılan değişiklik ya da eklemelere dair kısa bilgilendirmeler içeren NOTAM türüdür. Genellikle 14 gün geçerlidir.

Ticari Hava Aracı
Commercial Aircraft

Ticari uçuş yapmak üzere SHGM tarafından tescil edilmiş ve performans limitleri SHY-6A Yönetmeliği’nde belirtilen limitleri ve özellikleri taşıyan hava araçlarıdır.

Ticari Küçük Hava Taşıyıcısı
Small-Size Commercial Aircraft

Filodaki hava araçlarının toplam azami kalkış ağırlığının 200 tonu geçmediği tarifeli veya tarifesiz seferler yapan ticari hava taşıyıcısıdır.

Ticari Uçuş
Commercial Flight

Belirli bir ücret karşılığında yolcu, yük ve posta taşımak üzere yapılan uçuşlardır.

Topraklama
Bonding

Yakıt akışı sırasında tehlike yaratabilecek statik elektriği dengelemek için yapılan işlem.

Touch and Go
Touch and Go

Bir uçağın, durmadan ya da pisti terk etmeden inişi ve müteakiben kalkışı.

Trafik Bilgisi

Traffic Information

Bir hava aracına bilinen ya da gözlemlenen, kendisine sorun teşkil edebilecek trafikleri bildirmek suretiyle pilotun çarpışmadan kaçınmasına yardımcı olmak için yapılan bilgilendirmedir.

Trafik Hakları

Freedoms of the Air

1944 Chicago Sözleşmesi ile âkit devletlere tanınan haklardır. Bu haklar, ikili anlaşmalar ile belirlenen ve bir ülkenin uçağına tanınan, diğer ülkenin hava sahasına giriş ve iniş haklarını ve ayrıcalıklarını kapsamaktadır.

Trafik Önleme Tavsiyesi

Traffic Avoidance Advice

Bir ATS ünitesi tarafından, belirlenen manevralarla herhangi bir çarpışmayı önlemek amacıyla pilota yardımcı olmak üzere yapılan tavsiye.

Trafik Tavsiyesi

Traffic Advisory

Pilota, sorun teşkil edebilecek trafiğin bilgisinin verilmesi.

Traktör

Tractor

Uçaklar ve terminal arasında bagaj, kargo ve posta taşıyan araçlardır.

Transfer Bagaj

Transfer Baggage

İki farklı sefer arasında nakli gerçekleştirilen bagaj.

Transfer Eden Taşıyıcı

Transferring Carrier

Bir birim yükleme cihazını (ULD), teslim alacak olan bir taşıyıcıya, bir transfer noktasında aktaran bir taşıyıcı.

Transfer veya Dolaylı Transit Yolcular

Transfer or Indirect Transit Passengers

Farklı uçaklarla ya da aynı ama farklı uçuş numarasına sahip uçakla, 24 saat içinde havaalanına varıp ayrılan yolculardır. Bu yolcular varışta ve kalkışta olmak üzere iki kez sayılırlar.

Transfer Yolcu

Transfer Passenger

İkili uçuş arasında direkt bağlantı yapan yolcu.

Transit (üst geçiş) Uçuş

Overflight

Bir hava aracının bir ülke hava sahasını, herhangi bir yere inmeksizin katetmesidir.

Transit Uçuş

Transit Flight

Ticari sebeplerle bir ara iniş yapıp yük değişimi olan uçuş.

Transit Yolcu

Transit Passenger

İndiği havaalanında bir müddet bekledikten sonra, aynı uçakla yoluna devam eden yolcu.

Trijenerasyon

Trigeneration

Elektrik, ısıtma ve soğutmanın birlikte değerlendirildiği sistem.

Turlama Kılavuzu Işıkları

Circling Guidance Lights

Mevcut yaklaşma ve pist ışıklandırma sistemleri, pistin turla yaklaşmalar için kullanılması öngörülen şartlarda turlayan bir hava aracına pistin ve/veya yaklaşma alanının tanıtılmasına yeterince

izin vermediğinde kullanılan ışıklardır. Genel olarak, rüzgâr yönündeki etaptan görülebilecek, fakat karaya yaklaşırken, kalkış veya taksi yaparken bir pilotun gözünü kamaştırmayacak veya pilotu yanıltmayacak şekilde tasarlanmalı ve kurulmalıdır.

Tüm Amaçlar İçin Yapılandırılmış EUROCONTROL Gözetim Veri Değişimi

All Purpose Structured EUROCONTROL Surveillance Information Exchange (ASTERIX)

EUROCONTROL tarafından gözetim veri değişimi için geliştirilen bir standarttır.

Türbülans

Turbulence

Dikine akışlarla sistematik irtifa değişiklikleri olmaksızın meydana gelen salınımlar. (Hafif, orta, şiddetli, çok şiddetli çeşitleri bulunmaktadır.)

Türk Hava Kurumu (THK)

Turkish Aeronautical Association

Sportif havacılık alanında Türk gençliğine ücretsiz havacılık eğitimi veren ve Uluslararası Havacılık Federasyonu nezdinde Türkiye'yi tüm sportif havacılık dallarında temsil eden, kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur.

Türk Hava Sahası

Turkish Airspace

Türkiye Cumhuriyeti devletinin egemenliği altında bulunan kara ülkesi ile buna bitişik olan iç suların ve kara sularının üstünde bulunan hava sahasıdır.

U

Uçağa Göre Meydan Uzunluğu

Aerodrome Reference Field Length

Bir uçağın durgun hava, sıfır pist eğimi, deniz seviyesi ve standart atmosfer şartlarında azami kalkış kitlesi ile kalkabileceği asgari meydan uzunluğu.

Uçak

Aeroplane

Havadan ağır, motor gücüyle seyreden, uçuş sırasında havanın kanatları üzerindeki dinamik reaksiyonundan destek alan, sabit kanatlı hava aracıdır.

Uçak Altı Bagaj

Hold Baggage

Bir hava aracının yük bölümünde taşınan bagajlar.

Uçak İtme/Çekme Aracı

Tow Car

Uçakların itilmesi/çekilmesi işlerinde kullanılan özel donanımlı araç.

Uçak Mürettebatı Belgesi

Landing Card

Uluslararası hava nakil vasıtalarında uçucu personel olarak görev yapanlara ilgili otorite tarafından tanzim edilen ve görevleri süresince hava hudut kapılarından giriş ve çıkışlarını sağlayan, pasaport yerine geçen belgedir.

Uçak Referans Baz Uzunluğu

Aeroplane Reference Field Length

Sertifikalandırma otoritesi tarafından öngörülen ilgili uçak uçuş el kitabında veya uçak imalatçısının muadil verilerinde yer alan, maksimum onaylı kalkış kütlesinde, deniz seviyesinde, standart atmosfer koşullarında, sakin hava ve sıfır pist eğimi şartlarında kalkış için gereken minimum baz uzunluğu. Baz uzunluğu, uygulanabilir olduğu takdirde uçaklar için dengelenmiş baz uzunluğu, diğer durumlarda ise kalkış mesafesi anlamındadır.

Uçuş

Flight (FLT)

Aynı uçuş numarasıyla yapılan uçuş safhalarının sayısı veya uçuş safhasındaki bir hava aracının hareketidir.

Uçuş Başı

Heading (HDG)

Bir uçağın uzunluğuna ekseninin gösterdiği bir istikamet olup genelde kuzeyden (hakiki, manyetik, pusula veya grid) derece olarak ifade edilir.

Uçuş Bilgi Bölgesi

Flight Information Region (FIR)

Yatay ve dikey sınırları ile tanımlanmış, içerisinde uçuş bilgi ve ikaz hizmeti verilen hava sahasıdır.

Uçuş Bilgi Merkezi

Flight Information Center (FIC)

İkaz hizmeti ve uçuş bilgi hizmeti sağlamak üzere oluşturulmuş ünitedir.

Uçuş Bilgi Servisi

Flight Information Service (FIS)

Uçuşların verimli ve güvenli bir şekilde yapılması için yararlı bilgi ve tavsiye vermek amacıyla kurulan bir hizmet birimi.

U

Uçuş Durumu
Flight Status

Uçuşun halihazırdaki durumunu ifade eden, planlandı (scheduled), gecikmeli (delayed), kalkış yaptı (departed), havada (in air), beklenen (expected), başka yere yönlendirildi (diverted), yeniden düzenlendi (recovery), iniş yaptı (landed), varış yaptı (arrived) ve geçmiş uçuş (past flight) gibi ibarelerin genel adı.

Uçuş Eğitim Organizasyonu
Flight Training Organisation (FTO)

Pilot yetiştirmek üzere, kendi uçucu kadro elemanları ile ticari, genel ve sportif havacılık faaliyetlerinde bulunmak amacıyla ulusal ve uluslararası kurallar çerçevesinde eğitim veren; uçuş eğitimi, sentetik uçuş eğitimi ve teorik eğitimlerin uygulandığı; personel, tesis, uçak, doküman, finans, kalite ve kayıtlarını kapsayan, SHGM ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uçuş okulu olarak yetkilendirilen eğitim organizasyonudur.

Uçuş Ekibi
Flight Crew

Hava aracının sevk ve idaresinden sorumlu pilotlar ve uçuş mühendisleri ile hizmetlerden sorumlu kabin görevlileridir.

Uçuş Ekibi İş Birliği
Flight Crew Cooperation

Sorumlu pilot idaresinde uçuş ekibinin uyumlu bir iş birliği içinde takım olarak çalışmasıdır.

Uçuş Ekibi Operasyon El Kitabı
Flight Crew Operating Manual (FCOM)

Uçuş operasyonunu belirleyen el kitabıdır.

Uçuş Ekibi Üyesi
Flight Crew Member

Uçuş süresince bir hava aracının operasyonu için gerekli olan görevleri yerine getirmekten sorumlu, ilgili sivil havacılık otoritesi tarafından lisanslandırılmış personeldir.

Uçuş Görev Süresi
Flight Duty Period

Tek bir uçuş ya da uçuş serilerinden oluşmuş bir uçuş görevi için, uçuş ekip üyesinin uçuş hazırlığı ile başlayan ve aynı uçuş veya uçuş serilerinin sonundaki tüm uçuş görevlerinden muaf tutulduğu toplam süredir.

Uçuş Görüşü/Rüyeti
Flight Visibility

Uçuştaki bir uçağın pilot mahallinden ileriye doğru görüş mesafesi.

Uçuş Harekât Uzmanı
Flight Dispatcher

Uçuşların öncelikle emniyetle gerçekleştirilmesi için gerekli tüm uçuş planlamalarını yapan, uçuş boyunca uçuşu takip eden, uçuşun herhangi bir safhasında mesul pilotun talebi veya eldeki bilgiler doğrultusunda uçuşun güvenli ve etkin bir şekilde devamını sağlamak için uçuş ekibini bilgilendiren, uçuş hakkındaki bilgilerin gerekli birimlere aktarılması için uçuşu izleyen, acil durum (sabotaj, kaza kırım, uçak kaçırma vb.) bilgilerinin gerekli birimlere iletilmesini sağlayan, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından lisanslandırılmış kişidir.

Uçuş Harekâtı
Flight Operation

Planlanmış bir uçuş için uçuş ekibinin hava aracına bindiği andan motorlarını durdurarak hava aracını sorumlulara

teslim ettiği ana kadar geçen süre zarfındaki tüm faaliyetlerdir.

Uçuş İzni (Permi)

Permit to Fly

Bir hava aracının herhangi bir ülkenin hava sahasında uçması, havaalanına inmesi veya teknik iniş yapması için verilen onaydır.

Uçuş Kayıt Cihazı

Flight Recording Device

Hava aracı üzerinde takılı bulunan, kaza ve olayların soruşturulmasında yardımcı olarak kullanılan her tip kayıt cihazıdır.

Uçuş Kontrol

Flight Check/Calibration

Konulmuş toleransları karşılayıp karşılamadığını belirlemek amacıyla bir seyrüsefer yardımcısının uçuşta araştırılması.

Uçuş Mühendisi

Flight Engineer

Uçuş işletme el kitapları gereğince hava aracında bulunması ve pilotlardan başka kokpitte görev yapması gerekli olan sertifikalı personeldir.

Uçuş Operasyonu Süreci

Flight Operation Process

Uçuş ekibinin uçuş operasyonuna başladığı meydandan görev almaları ile başlayıp uçuşun bitiminde de-briefing ile ekibin gerçekleştirilen seferi tamamladığı zamanı kapsar.

Uçuş Öncesi Bilgi Bülteni

Pre-Flight Information Bulletin (PIB)

Uçuş öncesinde hazırlanan, uçuş operasyonu açısından önem arz eden geçerli NOTAM bilgisinin bir sunumudur.

Uçuş Öncesi Kontrol

Pre-Flight Inspection

Bir hava aracının amaçlanan uçuş için elverişli olmasını temin etmek amacıyla uçuş öncesi yapılan kontroldür. (Bu kontrol, arıza giderme işlemini kapsamaz.)

Uçuş Planı

Flight Plan (FPL)

Bir hava aracının tasarlanan uçuşuna ya da uçuşun bir bölümüne ilişkin olarak hava trafik hizmet birimlerine sağlanan özel formatlı bilgi.

Uçuş Planı Verisi

Flight Plan Data

Hava aracı çağrı adı, iniş-kalkış meydanları, planlanan uçuş seviyesi, planlanan uçuş rotası, tahminî varış zamanı gibi bilgilerin genel terimle ifade edilmesi.

Uçuş Pozisyonu Monitörü (İzleme Sistemi)

Flight Position Monitor

Hava trafik kontrolörüne uçuş aşamasındaki rota değişikliklerini görme, müdahale etme, gerektiğinde tavsiyede bulunma imkânı sağlayan bir sistem.

Uçuş Seviyesi

Flight Level (FL)

1013.25hPa'lık referans basınç yüzeyi ile ilişkili olarak belirlenmiş sabit atmosferik basınç yüzeyleridir. Bu yüzeyler birbirlerinden, belirlenmiş (sabit) basınç aralıkları ile ayrılır.

Uçuş Simülatörü

Flight Simulator

Belirli bir hava aracı tipinin kokpitindeki mekanik, elektrik, elektronik ve benzeri hava aracı sistem kontrol fonksiyonları

ile uçuş ekibi üyelerinin ortamını aynen yansıtan, hava aracı tipinin performans ve uçuş özelliklerinin orijinaline sadık kalınarak uygulandığı cihazdır.

Uçuş Süresi (Blok Süre)

Flight Duration (Block Time)

Bir hava aracının kalkış yapmak maksadıyla, kendi gücü ile veya harici bir güç uygulanmak suretiyle ilk hareketine başlama anından, uçuşun veya görevin sonunda tam olarak durarak yolcu, yük veya diğer muhteviyatı indirme ve/veya bindirme amacıyla kendisine tahsis edilen park yerine gelme anına kadar geçen toplam süredir.

Uçuş Süresi (Helikopter)

Flight Duration (Helicopter)

Helikopterin pervane pallerinin dönmeye başladığı andan, uçuş sonunda park yerinde motorunu durdurarak pervane pallerinin durduğu ana kadar geçen toplam süredir.

Uçuş Veri İşleme Sistemi

Flight Data Processing System (FDPS)

Uçuş planlarından gelen bilgilerin kullanımıyla, hava trafik kontrolörlerinin strip alma, radarda etiket takibi, ulusal savunma gereklilikleri vb. konularında etkin olarak kullanabilecekleri bir sistem.

Uçuş Veri Kayıt Sistemi

Flight Data Recorder (FDR)

Bir uçuş hakkındaki gerekli parametre ve teknik bilgileri kaydeden cihazdır.

Uçuş Verisi

Flight Data

Uçakların karşılaşmalarının belirlenip kontrolörün önceden planlama yapmasına imkân sağlayan, uçuşla ilgili genel bilgileri kapsar.

Uçuş Yolu Takibi

Flight Path Monitoring

Hava trafik kontrol izinlerinin koşullarından sapmalar da dâhil olmak üzere, nominal uçuş yolundan önemli sapmalara ilişkin bilgi ve tavsiye sağlamak amacıyla hava aracında ATS gözetim sistemlerinin kullanılması.

Uçuş Yönetim Sistemi

Flight Management System (FMS)

Motor çalıştırma öncesi ve kalkıştan inişe ve motorun kapatılmasına kadar bir uçuşla ilişkili kapalı ve açık unsurlar arasında sanal veri ve operasyonel uyum sağlamak için tasarlanmış; yerleşik ve çok amaçlı bir seyrüsefer, performans ve hava aracı operasyon bilgisayarıdır.

Uçuşa Elverişli Gün Sayısı

Total Aircraft Days Available

Aşağıda belirtilen günler hariç, belirtilen yıl içinde hava aracının uçuşa elverişli olduğu günler toplamıdır.

- Hava aracının satın alındığı tarih ile fiilen hizmete girdiği tarih arasındaki günler,

- Hava aracının son ticari amaçlı uçuşu ile hizmetten alınışı arasında geçen günler,

- Hava aracının büyük kaza ve tadilat nedeniyle hizmet dışı olduğu günler,

- Hava aracının başkalarının tasarrufunda olduğu günler,

- Hava aracının hükûmet emri veya ilgili mevzuat gereği ticari uçuşa elverişli olmadığı günler.

Bunların haricindeki tüm diğer günler, bakım ve onarım da içinde olmak üzere hava aracının uçuşa elverişli günler toplamına dâhil edilir.

Uçuşa Elverişlilik

Airworthiness

Bir hava aracının tespit edilen tahditlerine uygun olarak işletildiği ve bakımının yapıldığı müddetçe uçuşunda sakınca bulunmadığını gösteren durumdur.

Uçuştan Sorumlu Öğrenci Pilot

Trainee Pilot in Charge

Öğrencinin sorumlu pilot olduğu, uçuş öğretmeninin sadece öğrenciyi kumandada gözlediği ve uçuş kontrolüne müdahalede bulunmadığı uçuş süresidir.

Ultra Yüksek Frekans

Ultra High Frequency (UHF)

300 Mhz ile 3 Ghz arasındaki frekans aralığı.

Ulusal Havacılık Otoritesi

National Aviation Authority (NAA)

Ulusal sivil havacılık kurallarının idamesi, uygulanması ve geliştirilmesi; bu konu ile ilgili yeni politikaların belirlenmesi ve tedbirlerin alınması; ilgili uluslararası standartlar ve tavsiye edilen uygulamaların yerine getirilmesi ile kurumlar arasında koordinasyonun sağlanmasından sorumlu ve yetkili olan kuruluştur.

Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği

International Air Transport Association (IATA)

Hava yolu ile yolcu ve kargo taşımacılığı yapılan havalimanlarında tarife ve yetkilendirmelerin düzenlenmesinden ve denetlenmesinden sorumlu kuruluştur. 1945 yılı Nisan ayında Küba'da kurulan IATA'ya 2022 yılı itibarıyla 120 farklı ülkeden 290 hava yolu işletmesi üyedir. IATA'nın başlıca görev ve hedefleri, hava taşımacılığının güvenilir, ekonomik ve düzenli yapılabilmesi, hava ticaretinin gelişmesi ve ilgili problemlerin çözülmesi, ICAO ve diğer uluslararası örgütlerle iş birliği yapılması olarak sıralanabilir.

Uluslararası Hava Yolu Pilotları Dernekleri Federasyonu

International Federation of Airline Pilots Associations (IFALPA)

Uluslararası alanda pilotların organize olabilmesi ve karşılaşacakları problemlere ortak çözüm bulunabilmesi amacıyla 1948 yılında kurulan meslek örgütüdür.

Uluslararası Havalimanı

International Airport

ICAO üyesi bir devlet tarafından, uluslararası hava trafiği için varış ve kalkış meydanı olarak tayin edilen ve içerisinde gümrük, göç, kamu sağlığı, tarımsal karantina ve benzeri işlemlerin yürütüldüğü bir havaalanıdır.

Uluslararası Havalimanları Konseyi

Airports Council International (ACI)

Merkezi Cenevre'de bulunan havalimanı işleticileri meslek birliğidir. Ticari amaçlı olmayan organizasyon, 2022 yılı itibarıyla 185 ülkeden 1.950 havalimanını temsil etmekte-

U

dir. Havalimanı işleticileri ve ticari partnerleri arasındaki birlikteliği oluşturmak, havalimanı işletmeciliğinin geliştirilmesi, üyeler arasında ortak politikaların belirlenmesi için çalışmak ve havalimanı uzmanları ve yöneticileri için gerekli bilgilerin yayımlanması, konseyin amaçları arasındadır.

Uluslararası NOTAM Ofisi

International NOTAM Office

Uluslararası NOTAM değiş tokuşu için bir devlet tarafından görevlendirilen bir ofis.

Uluslararası Radyo Telefon “Tehlikeli Durum” Sinyali

Mayday

Üç kez tekrar edilen, çok yakın ve ciddi bir tehlike ve acil yardım gerektiğini gösteren uluslararası radyo-telefon acil durum sinyali.

Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı

International Civil Aviation Organization (ICAO)

Birleşmiş Milletlerin sivil havacılık alanındaki uzman kuruluşudur. Uluslararası sivil havacılığın güvenli ve düzenli bir şekilde büyümesini sağlamak, barışçıl amaçlara yönelik uçak tasarımı ve işletmesini teşvik etmek, sivil havacılık için hava yolları, havaalanları ve hava seyir tesislerinin gelişimini desteklemek, uluslararası kamuoyunun güvenli, düzenli, verimli ve ekonomik hava taşımacılığına yönelik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 1947 yılında kurulmuş olup kurucu üyeler arasında Türkiye de yer almıştır.

Uyarı

Warning (WRNG)

Bir hareketin tanınma ve doğrulanma işlemlerinden oluşan haber verme sistemidir.

Uydu Seyrüsefer ve Küresel Pozisyonlama Sistemi

Satellite Navigation and Global Positioning System

Uçaklarda bulunan bu teknoloji, hava trafik kontrol ünitesinin tavsiyesi olmaksızın direkt rotalarda uçabilmeyi sağlamaktadır. Fakat uçakların kendi ayırmalarını sağlamak için kullanılmamaktadır.

Uydu Veri Birimi

Satellite Data Unit

Uçak seyrüsefer sisteminde bulunan cihazlarla ortak yüzeyde çalışan, uçak yer istasyonu sisteminin merkezini oluşturan veri birimidir.

Uygulama Hava Trafik Kontrolörü

Executive ATCo

Planlama kontrolörü ile eş güdüm halinde ATC operasyonlarını yerine getiren, radyo-telefon iletişimini yürüterek sorumluluk sahasındaki uçakların aktif olarak kontrolünden sorumlu, lisanslı veya dereceli hava trafik başkontrolörü veya kontrolörüdür.

Uygun Konaklama Tesisi

Appropriate Rest Facility

Uçucu ekiplerin görev sonrası kesintisiz istirahatlerinin güvence altına alındığı, dinlenme, barınma ve beslenme ortamının elverişli olduğu, ilgili otorite tarafından uçuş emniyet gereklerinin üst seviyede yerine getirilebilmesi için gerektiğinde denetlenerek uygun görü-

len, hava yolu şirketi tarafından belirlenen tesislerdir.

Uzak Pilot İstasyonu

Remote Pilot Station (RPS)

Uzaktan kumandalı hava aracı sisteminin, bir hava aracını uzaktan kumanda etmeyi sağlayan ekipmanı barındıran bileşeni.

Uzaktan Pilotlu Hava Aracı

Remotely Piloted Aircraft (RPA)

Uzak pilot istasyonundan pilotajı yapılan bir insansız hava aracı.

Uzaktan Pilotlu Hava Aracı Sistemi

Remotely Piloted Aircraft System (RPAS)

Uzak pilotlu bir hava aracı, ilgili uzak pilot istasyonları, gerekli komuta ve kontrol bağlantıları ve tip tasarımında belirtilen diğer bileşenler.

Uzun Menzil Uçuşu

Long Haul Flight

Bir uçuş görev süresi içinde, 4 saatten daha fazla zaman diliminin aşıldığı uçuş veya tek inişli uçuş için 8 saat veya daha fazla yapılan uçuş; iki inişli uçuşlarda ise uçuşlardan en az birisinin süresinin 6 (dâhil) saati geçtiği ve bu iki uçuşun sürelerinin toplam 8,5 (dâhil) saati aştığı bir uçuş görevidir.

Ü

Ücretli Yolcu

Revenue Passenger

Taşınması için bir hava taşıyıcısının ticari ücret aldığı bir yolcu. Bu tanım, a) halka açık promosyon teklifleri (örneğin, “bire iki”) veya sadakat programları (örneğin, sık uçan yolcuların puan kullanması) kapsamında seyahat eden yolcuları; b) uçağa alınmama nedeniyle tazminat olarak seyahat eden yolcuları; c) kurumsal indirimlerle seyahat eden yolcuları; d) indirimli ücretlerle seyahat eden yolcuları da (devlet görevlileri, denizciler, askerler, gençler, öğrenciler vb.) kapsamaktadır.

Üç (3) Ay

Three (3) Months

Birbirini takip eden 90 (doksan) gündür.

Üç Eksenli Sıkışma Deneyi

Triaxial Compression Test

Zeminlerin efektif sıkışma dayanımlarının belirlenebildiği bu deney yöntemi. Sabit hücre basıncı altında, izotropik konsolidasyon ve artan eksenel deformasyon koşullarının sağlanarak, örneğin sıkıştırılarak, makaslanması işlemlerini kapsar.

Üç Nokta Yüklemesi

Third Point Loading

Betonun çekme dayanımının belirlenmesi amacıyla yapılan deneydir.

Ünite Eğitim ve Değerlendirme Planı (SHY 65-01)

Unit Training Plan

Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından hazırlanan, bir hava trafik kontrolörünün düzenli olarak tamamlaması gereken, olağanüstü durumları da içeren teorik ve pratik eğitim ve değerlendirme planını ifade eder.

Ünite Onayı

Unit Endorsement

Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından hava trafik kontrol lisansına işlenen ve derecenin geçerli olduğu ünite, sektör veya çalışma pozisyonlarını belirten yetkilendirmedir.

V

Vale Park Hizmeti
Valet Parking Services
Havalimanlarında yetkilendirilmiş görevlilerce sunulan araç park etme hizmetidir.

Validasyon
Validation
EASA üyesi olmayan ülkelerce ICAO Ek-1'e göre düzenlenmiş lisansların Türk tescilli hava araçlarında kullanımının geçerli kılınması.

Varış Meydanı
Arrival Aerodrome
Bir hava aracının iniş yaptığı meydandır.

Varış Yedek Meydanı
Destination Alternate
İniş için önceden düşünülmüş havaalanına inişin mümkün olmadığı veya tavsiye edilmediği hallerde uçakların kullanabileceği havaalanı.

Varyant
Version
B737–400/500/600 gibi aynı hava aracı tipinin değişik modelleridir.

Veri
Data
Kavramlar, talimatlar ve bilgilerin, haberleşme ve açıklamalar için uygun formata getirilmiş hali.

Veri Bütünlüğü
Data Integrity
Bir havacılık verisinin ve değerinin, oluşturulmasından veya resmî olarak yapılan değişiklikten bu yana kaybolmadığına veya değiştirilmediğine dair bir güvence derecesi.

Veri Doğruluğu
Data Accuracy
Tahmin edilen veya ölçülen değer ile gerçek değer arasındaki uyum derecesi.

Veri Formatı
Data Format
Standartları, özellikleri veya veri kalitesi gereksinimlerini karşılayacak şekilde düzenlenmiş veri öğeleri, kayıtlar ve dosyalardan oluşan bir yapı.

Veri Giriş Bağlantısı
On-Line Input
Güncel operasyonel çevreyle direkt bağlantılı olarak sisteme ya da uygulamaya bilgi girişi sağlanmasıdır.

Veri Haberleşmesi
Data Communication
Hava trafik yönetimi kapsamında yer alan tüm veri haberleşme sistemleridir.

Veri Hattı
Data Link
Terminaller arasında veri iletişimine olanak sağlayan bağlantı.

Veri Hattı Haberleşmesi
Data Link Communication
Mesajların veri hattı vasıtasıyla gönderilip alındığı bir iletişim şeklidir.

Veri Kalitesi
Data Quality
Bir verinin, kullanıcılar için doğruluk,

V

bütünlük ve çözümsellik açısından belirlenen gereklilikleri karşılaması/sağlaması amacıyla belirlenen güvenlik derecesi/seviyesi.

Veri Modeli
Data Model
Veri tabanında, veri özelliklerini ve ilişkilerini içeren kavramsal yapı.

Veri Seti
Data Set
Tanımlanabilir veri koleksiyonu (ISO 19101). ISO 19115'e göre aynı ürün spesifikasyonunu paylaşan veri seti koleksiyonları veri seti dizisi (data set series) olur. ISO 19131'e uygun olan veri seti veya veri seti dizisi, veri ürünü (data product) özelliğini kazanır.

Veri Tamlığı
Data Completeness
Amaçlanan kullanımı desteklemek için gereken tüm verilerin sağlandığına dair güven derecesi.

Veri Ürünü
Data Product
Bir veri ürünü spesifikasyonuna (ISO 19131) uyum gösteren veri seti veya veri seti dizisi.

Veri Zamanındalığı
Data Timeliness
Verilerin amaçlanan kullanım süresi için geçerli olduğundan emin olma derecesi.

VFR Hava Aracı
VFR Aircraft
Uçuşunu görerek uçuş kurallarına göre yapan hava aracı.

VFR Şartlar
VFR Conditions
Görerek uçuş kurallarına göre uçuş için belirlenmiş minimum değerlere eşit ya da bu değerlerden daha iyi hava durumu koşulları.

VFR Uçuş
VFR Flight
Görerek uçuş kuralları uygulanarak yapılan uçuş.

VHF Frekansında Çalışan Çok Yönlü Radyo Seyrüsefer İstikamet Cihazı
VHF Omni Directional Radio Range (VOR)
Pilota, manyetik kuzeye göre hava aracının yönünü ve seçilen bir radyale göre pozisyonunu bildiren, VHF bandında yayın yapan yer tabanlı seyrüsefer yardımcı cihazdır.

VHF Veri Hattı
VHF Data Link
Hava aracı ve yer istasyonu arasında VHF frekans bandında yapılan veri iletişim hattı.

VHF Veri Hattı Mod 2
VHF Data Link Mode 2
VDL Mode 2, temel VHF veri hattı olup CPDLC/DCL gibi uygulamalarda veri hattı iletim ortamı sağlamaktadır.

VHF Veri Hattı Mod 4
VHF Data Link Mode 4
VDL Mode 4, hava aracı ile yer istasyonları ve diğer hava araçları arasında veri alışverişine olanak sağlayan, VHF bandında çalışan bir veri hattıdır. ADS-B veri iletiminde kullanımı öngörülmesine rağmen, yaygın olarak kullanımı bulunmamaktadır.

VIP & CIP Hizmetleri
VIP & CIP Services
VIP (Very Important Person), sosyal

pozisyonu sebebiyle özel olan yolcular için; CIP (Commercially Important Person) ise ticari öneme sahip yolcular için havaalanında verilen özel hizmetleri ifade eder.

Vibrasyon
Vibration
Titreşim.

Vibrasyonlu Silindirle Sıkıştırılmış Dolgu Zemin
Filling Ground Compressed with Vibration Cylinder
Zemin emniyet gerilmesi 1,0-1,5 kg/cm² olan zeminler.

Vinç ile Kaldırma Alanı
Winching Area
Personelin veya ambarların bir gemiye veya gemiden aktarılması için sağlanmış bir alan.

Viskozite
Viscosity
Kimyasal maddelerin kıvamlılığını ifade için kullanılan bir terim olup o maddenin akmaya karşı gösterdiği direncin bir ölçüsüdür.

VOR-DME Ünitesinin Referans Noktası
VOR/DME Facility Reference Point
VOR/DME ünitesinin yerinin uzunlamasına/yanlamasına koordinatlarının belirlenmesi.

W

W

Wet Lease Anlaşması

Wet Lease Agreement

Bir uçağın mürettebatı ile birlikte kiralanarak, kiraya veren kuruluşun işletme ruhsatı kapsamında işletildiği kira anlaşmasıdır. Normal şartlarda uçağın ACMI (Aircraft, Crew, Maintenance, Insurance) bazda kiralanması veya kiraya verilmesi olup uçak kiracının ticari kontrolü altında, kiracının hava yolu kodu ve trafik hakları kullanılarak işletilir.

X

X-Ray Cihazı

X-Ray Device

X ışını yoluyla bagaj veya eşyaların taranmasına olanak tanıyan, bagaj içeriğinin yoğunluğuna göre X-Ray operatörü tarafından yorumlanabilecek görüntülerin monitörlerde görülmesini sağlayan güvenlik sistemidir.

Yaban Hayat ve Kuş Kontrolü
Wildlife Management and Bird Control
Havaalanlarında özellikle PAT sahalarında yabani hayvanlar ile kuşların denetimine yönelik faaliyetleri ifade eder.

Yabancı Hava Aracı Emniyet Denetimi
Safety Assessment of Foreign Aircraft (SAFA)
Yabancı hava araçlarına ilgili otorite tarafından yetkilendirilmiş personel tarafından yapılan yapılan ramp denetlemesidir.

Yabancı Hava Taşıyıcısı
Foreign Air Carrier
Herhangi bir yabancı devlet otoritesinden işletme ruhsatı almış bulunan işletmeciler.

Yabancı Madde Hasarı
Foreign Object Damage (FOD)
Havaalanı veya hava yolu personeli ile uçakların zarar görebileceği, uçağa veya yakın çevresine ait olmayan nesnedir.

Yağış
Precipitation
Atmosferden yeryüzüne düşen sulu bütün yağışları (yağmur, dolu, kar) kapsar.

Yakınsama ve Uygulama Programı
Convergence and Implementation Programme (CIP)
Ulusal ve çok uluslu bütünleşme planlarının ilerleyişini izlemek ve koordine etmek için kullanılan Avrupa Hava Trafik Kontrolü Uyumluluğu ve Bütünleşme Programı organizasyonudur.

Yakıt Hidrantı
Fuel Hydrant
Hava aracına hızlı ve yüksek miktarda yakıt ikmal edebilmek üzere kurulmuş yer altı yakıt boru sistemi.

Yaklaşma Kontrol
Approach Control Unit (APP)
Bir veya daha fazla havaalanını kapsayan bir saha içerisinde iniş, kalkış trafiklerine hizmet veren; trafiklerin son yaklaşmaya kadar gerekli ayırmalarından sorumlu olan birim.

Yaklaşma Kontrol Hizmeti
Approach Control Service
İniş/kalkış yapan kontrollü trafiklere sağlanan hava trafik kontrol hizmetidir.

Yaklaşma Kontrol Ofisi
Approach Control Office
Havaalanına iniş yapan kontrollü uçuşlara hava trafik kontrol hizmeti sağlamak için tesis edilmiş ünite.

Yaklaşma Müsaadesi
Cleared Approach
Bir pilotun aletli bir yaklaşma uygulaması için ATC tarafından müsaadelendirilmesi. Gerekli olduğunda yaklaşma müsaadesi içinde, bir müsaade ve ilgili diğer bilgilerin olduğu aletli yaklaşma çeşidi sağlanır.

Yaklaşma Radarı
Terminal Approach Radar (TAR)
Yaklaşma sahası için kullanılan göze-

tim radarı 60 deniz mili (110 km) ile sınırlı bir menzile sahiptir.

Yaklaşma ve İniş Kazalarının Azaltılması

Approach and Landing Accident Reduction (ALAR)

FAA üyesi CAST (Commercial Aviation Safety Team) tarafından belirlenen, etkili uçuş kabin eğitimi yoluyla emniyet kazanımları için yapılan yüksek potansiyelli bir kaza analiz girişimidir.

Yalancı Derz

Dummy Joint

Yalancı derz, öngörülen noktalarda sonradan kesilen derzdir. Yalancı derz için gerekli derinlik ve genişlik, inşaat derzlerinde geçerli olan ölçülerle aynı şartlardadır.

Yalnız Uçuş Süresi

Single Flight Duration

Bir öğrenci pilotun uçuş esnasında tek başına bir hava aracında bulunduğu uçuş süresidir.

Yan Rüzgâr

Crosswind

Bir hava aracının takip ettiği rotaya ya da kullanılan piste paralel olmayan, 90 derecelik dik rotada esen rüzgâr yönü.

Yan Rüzgâr Bileşeni

Crosswind Component

Piste 90 derece dik açıyla esen rüzgâr bileşeni.

Yangın Hidrant

Fire Hydrant

Su dolum hattı.

Yanlış Yönlendirilmiş Bagaj

Mishandled Baggage

Kasıtsız olarak ve istenmeyen nedenlerle yolcu veya kabin ekibinden ayrılan veya yolcunun gittiği yerden başka bir yere gönderilen bagajdır.

Yap-İşlet-Devret (YİD)

Build-Operate-Transfer (BOT)

Yap-İşlet-Devret modeli, bir kamu hizmeti veya faaliyeti işinin sabit bir fiyat üzerinden, tüm giderleri özel teşebbüs tarafından karşılanarak, yatırım yapılan ülkenin üretilen mal ya da hizmetleri satın alma garantisi altında projelendirilmesi, finanse edilmesi, inşa edilmesi, korunması, bakımı ve kârının gerçekleştirilmesinden sonra tesisin ve yönetiminin bedelsiz olarak ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına devir ve teslimini sağlayan modeldir.

Yardım Uçuşu

Relief Flight

Yiyecek, tıbbi malzeme gibi konularda veya acil bir durum halinde insani amaçlara yönelik yapılan bölgesel veya uluslararası uçuşları kapsar.

Yasak Saha

Prohibited Area

Bir devletin toprakları veya kara suları içerisinde olan ve uçuş yapılması yasaklanmış, hudutları belirli hava sahasına denir.

Yaş Beton

Fresh Concrete

Beton agregaları, çimento, su ve katkı maddeleri karıştırıldıktan sonra döküme hazır hale getirilmiş taze beton.

Yatay Ayırma

Lateral Separation

Farklı rotalar veya farklı coğrafi bölgelerde uçan aynı irtifadaki uçaklar arasındaki yatay mesafe.

Yayın

Broadcast (BCST)

Mode S sistemi aracılığıyla, ilgili mesajların kapsama alanı içindeki tüm uçaklara gönderilmesine izin verir.

Yayın Alt Ağı

Broadcast Subnetwork

Yayın alt ağları, küçük bir coğrafi alan içinde IS ve ES'leri yüksek bilgi ortamlarıyla birbirine bağlamak için kullanılır.

Yayının Bozulması

Jamming

Uçağın radar üzerinde görünümünü veya radyo haberleşme/seyrüseferinde yayılımı/kabulünü bozan elektronik veya mekanik parazit.

Yedek Ekip

Backup Crew

Planlanan uçuş harekâtının dışında muhtemel bir uçuş veya nöbet görevine ekip temin edebilmek için, işletme tarafından tespit edilecek gün ve saatte göreve başlamak üzere, kendi ikametgâhında veya uygun konaklama tesisinde istirahat ederek bekleyen uçucu ekibidir.

Yedek Ekip Görev Süresi

Backup Crew Duty Time

Uçucu ekiplerin, ilgili otoriteden aldığı talimat üzerine, planlanan uçuş harekâtının dışında muhtemel bir uçuş isteğine ekip temin edebilmek için tespit edilen gün ve saatlerde başlayan, bekleme süresi ilgili kalkış zaman dilimindeki uçuş görev süresi karşılığı olan süredir.

Yedek Meydan

Alternate Aerodrome

Bir hava aracının uçuş planında belirttiği gidiş meydanına gidemediği veya inişine izin verilmediği durumlarda iniş için kullanacağı ikinci bir havaalanıdır.

Yedekte Bulunma

Standby

Bir hata durumunda temel görevleri üzerine alan yedek statü tanımıdır.

Yenileme Eğitimi

Refresher Training

Operasyona yönelik geçmiş ve güncel bilgilerin yenilenmesi.

Yer Belirleyici

Locator

Son yaklaşmada bir yardımcı olarak kullanılan bir LM/MF NDB.

Yer Destek Ekipmanı

Ground Support Equipment

Bir havaalanında, genellikle apronda, terminalin hizmet alanında bulunan destek ekipmanlarının genel ismi. Merdivenler, dolly'ler ve airpod jack'ler gibi güç gerektirmeyenler (non-powered) ve APU, GPU, ikmal ve ikram araçları gibi güç gerektirenler (powered) olmak üzere ikiye ayrılır.

Yer Etkisi

Ground Effect

Bir helikopter veya başka bir VTOL uçağı yere yakın çalışırken yüzeyin rotor sisteminin hava akışı modelini engellemesi nedeniyle geliştirilmiş performans (yukarı kaldırma) durumu.

Yer Görüşü

Ground Visibility

Bir havaalanında yetkilendirilen rasatçı ya da otomatik sistem tarafından ölçümü yapılarak bildirilen mesafeye denir.

Yer Güç Ünitesi (Jeneratör)

Ground Power Unit (GPU)

Dışarıdan sağlanan harici elektrik kaynağı.

Yer Hareket Radarı

Surface Movement Radar (SMR)

Havaalanı içerisinde hava taşıtı ve diğer tüm taşıtları içeren hareketli cisimleri belirleyen ve bunları kontrol kulesindeki radar gösterge ekranına aktaran radar cihazıdır.

Yer Hizmetleri

Ground Handling Services

İlgili otorite tarafından yetkilendirilmiş yer hizmetleri kuruluşları tarafından havaalanlarında sunulan ve temsil, yolcu trafik, yük kontrolü ve haberleşme, ramp, uçak hat bakım, uçuş operasyon, ulaşım, ikram servis, gözetim ve denetim, uçak özel güvenlik hizmet ve denetimi şeklindeki faaliyet dallarını kapsayan hizmetlerdir.

Yer Hizmetleri Kuruluşu

Ground Handling Company

Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği (SHY-22) hükümlerine uygun olarak havaalanlarında yer hizmetleri yapmak üzere çalışma ruhsatı alan özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşlar.

Yer Işıkları

Surface Lights

PAT sahaları üzerinde yer alan, pilotlar ve PAT sahasında hizmet veren yer araçları tarafından doğrudan görülebilen ışıklar.

Yer İşletme El Kitabı

Ground Operation Manual (GOM)

Yer işletme operasyonuna yönelik ulusal ve uluslararası kurallar ile firma standartlarının bir araya getirildiği, OM-PART A'nın bir parçası olan operasyon el kitabıdır.

Yer Kılavuzluğu/Marshalling

Aircraft Marshalling

PAT sahalarında hava aracını yanaştırma, yer kılavuzluğu hizmeti.

Yer Kontrollü Yaklaşma

Ground Controlled Approach

Daha çok askerî amaçlı kullanılan, yerden radar yardımıyla bir hava aracının yaklaşma ve inişini yapmasına yardımcı olan sistem.

Yer Radarı

Ground Radar

Sisli havalarda kullanılan, havaalanına yerden görüş imkânı sağlayan radar sistemi.

Yer Seviyesi Heliportu

Surface Level Heliport

Yer ya da deniz, göl gibi su üzerine yerleştirilen heliportudur.

Yer Sürati

Ground Speed (GS)

Bir hava aracının dünya yüzeyine göre hızı.

Yer Tabanlı Destekleme Sistemi

Ground Based Augmentation System (GBAS)

GPS, GLONASS vb. uydu sinyallerinin gerçek zamanlı diferansiyel düzeltmesine dayanan, tüm hava koşullarına uygun bir hava aracı iniş sistemidir.

Yer Veri Hattı İşlemcisi

Ground Data Link Processor

Yer-hava arasında bilgi iletişiminin hatlar aracılığıyla sağlanması.

Yerel Otorite

Local Authority

Hava meydanlarında güvenlik tedbir ve tertiplerinin geliştirilmesi ve uygulanmasından sorumlu olan Mülki İdare Amiri. (MİA)

Yerel/Mahalli Trafik

Local Traffic

Havaalanı trafik paterninde, kulenin görüş alanı içinde, yerel çalışma sahalarından gelen veya bu sahalara giden, havaalanında aletli yaklaşma çalışması yapan uçakların tümü.

Y

Yerli Hava Aracı Emniyet Denetimi
Safety Assessment of National Aircraft (SANA)
Yerli hava araçlarına ilgili otorite tarafından yetkilendirilmiş personel tarafından yapılan yapılan ramp denetlemesidir.

Yerli Hava Taşıyıcısı
Local Air Carrier
Türk Sivil Havacılık Kanunu ve bu kanuna ilişkin olarak çıkarılan yönetmeliklerde istenen şartları sağlayarak Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığından işletme ruhsatı almış bulunan işletmeciler.

Yetenek
Skill/Ability
Hava trafik kontrolörlerinin seçiminde esas olan, iş konusunda özel eğitim almadan veya tecrübe kazanmadan kişinin işin koşullarına yatkınlığı ve kendisinden katabileceği zihinsel yeterliliktir.

Yetenek Testleri
Ability Tests
Bilgisayar aracılığı ile veya yazılı olarak farklı konulardaki yeteneklerin sınanması. (Örnek: hafıza, dikkat, sezgi, üç boyutlu düşünebilme kabiliyetleri.)

Yeterlik Eğitimi (SHY-ATSEP'e göre)
Competency Training
Alınacak dereceye bağlı olarak takip edilecek alanlarda (haberleşme, seyrüsefer, gözetim) gerekli bilgi ve becerilerin kazanılması amacıyla verilen eğitimdir.

Yeterlilik
Competence
Personel veya personel grupları arasında ortaya çıkan bilgi, yetenek ve yapabilirlik durumudur.

Yeterlilik Kontrolü (Hava aracı pilotu lisansı için)
Competency Control (for aircraft pilot license)
Bir adayın yetkilerinin temdidi ya da yenilenmesi için, gerektiğinde sözlü sınavı da kapsayacak şekilde uçuş yeteneklerini kontrol pilotuna sergilemesidir.

Yeterlilik Konusunda Kuşku
Doubt of Competency
Bir hava aracının güvenliğini tehlikeye sokan bir olaya veya kazaya karışan; yeterlilik gözlem sürecinde derece gereklilikleri ve mesleki açıdan yeterli bulunmayan veya ilgili ünitenin eğitim ve değerlendirme usullerine uymayan ya da ilgili ünitenin eğitim ve değerlendirmeleri sonucunda başarılı olamayan personelin durumudur.

Yeterlilik Ölçülendirmesi
Efficiency Measurement
Girdi-çıktı oranlarını sonuçlandıran ölçülendirme ünitesi.

Yetkilendirme Belgesi (Hava aracı bakım personeli için)
License of Authorization
SHY-145 veya SHY-M onaylı bakım kuruluşunun SHY-66 lisansı sahibi personeli SHY-145 veya SHY-M hükümlerine uygun olarak hangi hava aracı tipi veya tiplerinde ve hangi bakım işlerinde yetkilendirdiğini gösteren belgedir.

Yetkili Acente
Authorized Agency
Bir işletmeci ile çalışan ve kargo, kurye, ekspres koli veya postalara ilişkin olarak yetkili otorite tarafından kabul edilen veya istenen güvenlik kontrollerini sağlayan acente, nakliyeci veya diğer kuruluş. Kargo, kurye, ekspres paketler veya posta ile ilgili olarak yetkili otorite tarafından kabul edilen ya da istenen güvenlik kontrollerini sağlayan bir acente, yük sevkiyatçısı veya bir işletmeci ile iş yürüten herhangi bir diğer oluşum.

Yetkili Posta Kurumu/İdaresi

Authorized Postal Administration

Bir hava taşıyıcısı ile çalışan ve postaya ilişkin olarak yetkili otorite tarafından kabul edilen veya öngörülen güvenlik kontrollerini sağlayan yetkili posta kurumu/idaresi.

Yıl

Year

Bir takvim yılıdır.

Yıllık Eğitim Programı

Annual Training Program

Havacılık kuruluşlarının yıl içerisinde personele verecekleri eğitimleri, eğitim tarihlerini vb. hususları içeren onaylanmış program.

Yol Aşaması

En Route

Kalkış noktasından bitiş aşamasına kadar seyrüsefer operasyonunun bir safhası.

Yol Dışı

Off Course

Uçağın rapor ettiği pozisyonun veya radarda görüldüğü noktanın, hava trafik kontrol ünitesinin uçağı serbest kıldığı yol dışında olması durumuna verilen addır.

Yol Dışına Vektör

Off-Route Vector

Uçağın mânialardan korunması sağlanarak, hava trafik kontrol ünitesi tarafından önceden serbest kılındığı yol dışına vektör edilmesini ifade eder.

Yol Dilimi

Route Segment

Uçuş planında arka arkaya gelen iki belirli nokta ile belirlenmiş uçulacak yolun bir bölümü.

Yol Gösterici

Marshaller

Uçakların park etmesi esnasında, özel işaretlerle anlaşma yöntemiyle pilotu yönlendiren görevli.

Yol Gösterme

Marshalling

Uçakların park etmesi esnasında, özel işaretlerle anlaşma yöntemiyle pilotu yönlendirme işlemi.

Yol Hattı Üzerinde

On Course

Uçağın tam olarak yol merkez hattı üzerinde olduğunu ifade eder. Radar yaklaşması yapan pilot için son yaklaşma hattı üzerinde olduğu anlamına gelir.

Yol Noktası

Waypoint

Saha seyrüsefer yolunu (area navigation route) ya da saha seyrüseferi yapan bir hava aracının uçuş yolunu tanımlamak için kullanılan belirtilmiş bir coğrafi konum.

Yol Seçim Listesi

Routing Table

Bir mesajın gideceği kanal yolunu belirler. EUROCONTROL tarafından güncellenir.

Yolcu

Passenger

Sivil Havacılık Kanunu’nun 107. maddesine göre düzenlenen yolcu taşıma sözleşmesi kapsamında seyahat etmek amacıyla uçuş ve kabin ekibinden farklı olarak hava aracında bulunan veya bu amaçla kontrol (check-in) işlemini yaptırmış olan şahıstır.

Yolcu Biniş Köprüsü

Passenger Boarding Bridge (PBB)

Havalimanı terminali içerisindeki bekleme salonlarından yolcuların uçağa direk geçiş yapmalarını sağlayan köprüdür.

Yolcu Merdiveni

Passenger Stairs

Yolcu ve personelin uçağa binmesini ve uçaktan inmesini sağlayan araç.

Y

Yönlendirilmemiş Radyo Bikını

Non-Directional Radio Beacon (NDB)

Düşük frekanstan mors kodu ile birlikte yayın yapan, uçağın yön bulmasına yardımcı olan radyo vericisi.

Yörünge Bazlı Operasyonlar

Trajectory Based Operations (TBO)

Olası çatışmaları azaltmak ve talep ile kapasite arasındaki dengesizlikleri erken aşamada ve etkin bir biçimde ortadan kaldırmak suretiyle uçuş güzergâhını kullanıcı tarafından tercih edilen güzergâha mümkün mertebe yakın hale getiren bir hava trafik yönetimi (ATM) ortamını ifade eden bir konsepttir. ICAO'nun en üst düzey stratejik hava seyrüsefer dokümanını teşkil eden Küresel Hava Seyrüsefer Planı'nın (GANP) bütünleyici bir parçasıdır. Yörünge Bazlı Operasyonlar konseptiyle, hava trafik yönetiminde halihazırda hâkim olan parçalı yaklaşımın yerine hava trafik yönetimi paydaşları arasında bilgi paylaşımını ve koordinasyonu güçlendirmek, emniyeti arttırmak, hava aracı emisyonlarını azaltmak, hava sahasının ve hava alanlarının etkin, esnek, öngörülebilir ve sürdürülebilir biçimde kullanımını temin etmek suretiyle akılcı ve koordineli bir yaklaşımı hâkim kılmak hedeflenmektedir.

Yük

Load

Posta ve bagaj dışında, uçakta taşınan yüktür. İstatistiksel amaçlardan dolayı yüke bütün kargolar dâhil edilmektedir. Türk Sivil Havacılık Kanunu'nun 110. maddesine göre düzenlenen yük taşıma sözleşmesi kapsamında taşıyıcının sorumluluğuna devredilen yüktür.

Yük Faktörü

Load Factor

Aerodinamik kuvvetler, atalet kuvvetleri ile yer veya su reaksiyonları olarak ifade edilen belirli bir yükün, hava aracının toplam ağırlığına oranı.

Yükleme Aracı

High Loader

Özellikle palet ve konteynerin uçaklara yüklenmesi ve indirilmesinde kullanılan, yükselip alçalma ve yüklere hareket verebilme özellikleri ile donatılmış araç.

Yükleme Görevlisi

Loading Officer

Uçuş işletme el kitabı gereğince hava aracının belirtilen kurallara göre yüklemesini ve boşaltmasını yapan sertifikalı personeldir.

Yüksek Frekans

High Frequency (HF)

3 ve 30 MHz arasındaki frekansların bütünü.

Yüksek Nokta

High Point

Hidrant boru hattının en yüksek noktası.

Yükseklik

Height (HGT)

Bir nokta, seviye ya da nokta olarak kabul edilen bir cismin referans olarak alınan yere olan dikey mesafesine denir.

Yükseltilmiş Heliport

Elevated Heliport

Kara üzerinde yükseltilmiş bir yapı üzerinde bulunan bir heliport.

Yüzeyden Referanslı Seyrüsefer

Earth Referenced Navigation

Yüzeysel seyrüsefer kaynağına bağlı olup tek siteye bağlı olmayan seyrüsefer.

Z

Zafiyet
Vulnerability
Bilgi Güvenliği Yönetimi Sistemi kapsamındaki bilgi varlıklarına yönelik olası tehditler, açıklıklar ve savunmasızlıklardır.

Zahiri Özgül Ağırlık
Apparent Specific Weight
Belli sıcaklık ve birim hacimdeki geçirimsiz agrega numunesinin havadaki ağırlığının, aynı sıcaklık ve hacimdeki havası alınmış saf suyun havadaki ağırlığına oranıdır.

Zaman Seyrüseferi
Time Navigation
Seyrüsefer boyutuna zaman faktörünün de katılarak 4 boyutlu olarak kullanılmasıdır.

Zamanda Senkronize Olmayan Hatalı Cevaplar
False Replies Unsynchronised in Time (FRUIT)
Bir uçağın birden fazla anten tarafından sorgulanması durumunda, başka bir sorgulama nedeniyle transponder cevap sinyalinin beklenen süreden daha önce alıcıya gelmesi olayıdır.

Zayıf Beton
Lean Concrete
Havaalanlarında temel yerine dökülen düşük dozlu beton.

Zemin Mekaniği
Soil Mechanics
Zemin kitlelerinin, iç zemin mekaniği ve dış kuvvetler altındaki statik permeabilite ve dinamik dengelerini inceleyen bir bilim dalıdır.

Zift
Pitch
Ham katranın destilasyon bakiyesi.

Zihinsel Yetenekler
Mental Abilities
Karar verme, uygulama, algılama yöntem ve kapasitelerinin zihinsel olarak var olması.

Zorunlu Olarak Vazgeçilen (balked) İniş
Balked Landing
Minimum karar irtifa/yüksekliğinin (OCA/H) altındaki herhangi bir noktada beklenmedik bir şekilde vazgeçilen bir iniş manevrası.

Zorunlu Rapor Noktası
Compulsory Reporting Point (CRP)
Uçakların üzerinden geçerken rapor etmesi zorunlu olan bir seyrüsefer yardımcısı ya da fiks olarak belirlenmiş noktalar.

2. BÖLÜM
İNGİLİZCE TERİMLER

A

Ab Initio Training for ATCOs
Kontrolör Adaylarına Verilen Başlangıç Eğitimi

Konu ile ilgili deneyimi olmayan adaylara, teorik yeterlilik kazandırabilmek için verilen temel eğitim.

Abeam (ABM)
Kerteriz, yanında, hizasında.

Bir uçağın; bir fiks, nokta veya yerin yaklaşık 90 derece sağında veya solunda olmasını ifade eder. Bu terim, kesin bir noktadan çok genel bir konumu gösterir.

Ability Tests
Yetenek Testleri

Bilgisayar aracılığı ile veya yazılı olarak farklı konulardaki yeteneklerin sınanması. (Örnek: hafıza, dikkat, sezgi, üç boyutlu düşünebilme kabiliyetleri.)

Abort
İptal Etmek

Önceden planlanmış bir uçak hareketinin iptal edilmesi veya yarıda kesilmesidir.

Absolute Accuracy
Kesin Doğruluk

Dünya koordinat sistemine göre tanımlanmış bir noktanın, küreselleşmeden kaynaklanan sapma oranı.

Absolute Coordinates
Kesin Koordinatlar

Bir noktanın dünya koordinat sistemine göre yerinin tam olarak belirlenmesi.

Accelerate-Stop Distance Available (ASDA)
Mevcut Hızlanma-Durma Mesafesi

Mevcut kalkış koşu mesafesi artı, varsa, durma uzantısının uzunluğu.

Accelerometer
İvmeölçer

Uzunlamasına-yanlamasına-dikey (üç boyutlu) olarak hız ölçülmesinde kullanılan cihaz.

Acceptability
Kabul Edilebilirlik

Kullanıcının bir sistemin varlığını ve kullanımını kabul etmesiyle gerçekleşir. Pratikte kullanıcı ihtiyaçları karşılanmıyorsa sistem atıl duruma düşebilir.

Acceptable Risk
Kabul Edilebilir Risk

Şirketlerin, gerçekleştirdiği faaliyetlerle ilgili olarak, yasal zorunluluklara, ulusal ve uluslararası sivil havacılık kurallarına, uyguladığı yönetim sistemlerine ve ilan ettiği politikalara göre kabul edebileceği risk düzeyidir.

Acceptance Tests
Kabul Testleri

Sistem kurucu (mükellef) ile idari kurum arasındaki sözleşmeye göre sistem performansının etkin kullanımının analizi ve projeye uygunluğunun belirlenmesi süreci.

Accepting Unit

Kabul Eden Ünite

Hava aracının kontrolünü üstlenecek bir sonraki kontrol ünitesi.

Accident

Kaza

Uçuş amaçlı olarak herhangi bir personelin uçağa binmesiyle söz konusu personelin tamamının uçağı terk etmesi arasında geçen sürede, uçak operasyonlarıyla ilgili olarak tanımlanan:

a) Bir kimsenin ölümcül veya ciddi biçimde yaralanma durumları:

- Uçak içerisinde veya uçaktan kopmuş parçalar da dâhil uçağın herhangi bir parçasının doğrudan teması.

- Doğrudan uçak motorunun şiddetli hava akımına maruz kalma (jet blast)

- Doğal nedenlerle yaralanmalar hariç, acı veren/hoş olmayan bir durumun kendiliğinden ya da diğer kişiler nedeniyle oluşması.

- Dış alanlarda saklanan kaçak/biletsiz yolcuların yaralanması ya da normal olarak yolcuların ve ekibin yaralanması.

b) Uçaktan kaynaklı hasar veya yapısal yetmezlik durumları:

- Uçağın yapısal dayanıklılığının, performansının veya karakteristiklerinin olumsuz etkisi.

- Normal olarak tamir veya etkilenen parçanın değiştirilmesini gerektiren haller.

- Motor arızası veya hasarı hariç, hasar motorla sınırlandırıldığında motoru çevreleyen metal aksam ve aksesuarlar veya pervanelerle, kanat uçlarıyla, antenlerle, frenlerle, lastiklerle, uçağın aerodinamik yapısı ile uçak kaportası üzerindeki küçük oyuklar/çöküntüler veya deliklerle sınırlandırılmış hasarlar.

c) Uçağın kaybolması ya da uçağa ulaşılamaması durumu.

Accident Data Report

Kaza Bilgi Raporu

Uçak kazası soruşturma raporuna verilen addır.

Accident Prevention and Flight Safety Programme (APFSP)

Kaza Önleme ve Uçuş Emniyet Programı

Uçuş emniyeti odaklı hava operasyonlarının emniyeti ile ilgili konuları içerisinde bulunduran programdır.

Accuracy

Doğruluk

Öngörülen veya ölçülen değer ile gerçek değer arasındaki uygunluk derecesi.

Acknowledge (ACK)

Onaylama

"Mesajımı aldığınla ve mesajı anladığınla ilgili beni bilgilendir." (Kontrolörün durumdan haberdar olması veya uyarılması için özel durumlarda gönderilen uyarı veya hatırlatma mesajı.)

Acknowledgement Message

Onay Mesajı

Yapılan haberleşmenin anlaşılır olduğunun belirtilmesi.

Acrobatic Flight

Akrobatik Uçuş

Bir hava aracının genel durumunda istenerek yapılan manevralarla meydana getirilen ani değişiklik, normal dışı bir olay veya hızındaki anormal değişikliklerle yapılan uçuştur.

Active NOTAM
Aktif NOTAM
Gün ve saate göre aktif hale gelen NOTAM.

Active Waypoint
Aktif Yol Noktası
Seyrüsefer kolaylığı sağlamak amacıyla belirlenmiş yol noktası.

Actual Time of Arrival (ATA)
Gerçek İniş Zamanı
Bir uçağın kesin olarak iniş yaptığı anı ifade eder.

Actual Time of Departure (ATD)
Gerçek Kalkış Zamanı
Bir uçağın kesin olarak kalkış yaptığı anı ifade eder.

Adjacent ATC Unit
Komşu ATC Ünitesi
Birbirinden trafik devralan/devreden komşu hava trafik kontrol ünitesi.

Administrator Security Plan
Havacılık İşletmesi/İşletmeci Güvenlik Planı
Hava Meydanı Güvenlik Programı'nda, havacılık işletmelerine güvenlikle ilgili verilen sorumluluğun yerine getirilebilmesi için bu kuruluşların görev şeklini belirlemek amacıyla hazırlanan plan.

Advanced Flexible Use of Airspace (AFUA)
Gelişmiş Hava Sahası Esnek Kullanımı
Sivil uçuşların yoğunluğu nedeniyle askerî uçuşlara ayrılmış olan hava sahası kısımlarının da geçici olarak sivil uçuşlar tarafından kullanılabilmesi amacıyla oluşturulmuş konsept.

Advanced Surface Movement Guidance and Control System (A-SMGCS)
Gelişmiş Yüzey Hareketleri Rehberlik ve Kontrol Sistemi
Havaalanı operasyonel görüş seviyesi içinde tüm hava koşullarında, gerekli emniyet seviyesini de teşkil ederek, beyan edilen yer hareket oranının sürdürülebilmesi için uçak ve araçların kontrolü ile gözetim ve kılavuzluk sağlayan bir sistemdir.

Advisory
Tavsiyeli
Kontrolörün planlamasına ışık tutan, mevcuttaki veya ileri aşamadaki uygulamalarında kontrolörü uyaran bir mesaj.

Advisory Airspace
Tavsiyeli Hava Sahası
İçerisinde hava trafik tavsiye hizmetinin sağlandığı, tanımlanmış bir yol ya da sınırları belirlenmiş bir hava sahası.

Advisory Circular
Tavsiye Niteliğindeki Genelge (Sirküler)
FAA tarafından 14 günde bir dağıtılan, tavsiye niteliğindeki genelgeler. Uçuş emniyeti ile ilgili bilgileri kapsar.

Advisory Route (ADR)
Tavsiyeli Yol
İçerisinde (güzergâh boyunca) hava trafik tavsiye hizmetinin sağlandığı tanımlanmış yol.

Aerated Concrete
Gaz Beton (Gözenekli Beton)
İnce ve silisli bir agrega ve inorganik bir bağlayıcı ile hazırlanan karışımın, gözenek oluşturucu bir madde katılarak hafifletilmesi yoluyla elde edilen hafif betondur.

Aerial Refuelling
Havada Yakıt İkmali
Havada uçuş esnasında, bir uçaktan diğerine yapılan yakıt ikmali.

Aerial Work
Havada Yapılan Çalışma
Uçuş esnasında özel birtakım faaliyetlerde bulunulmasıdır. Bunlar fotoğraf çekimi, gözlem, araştırma, keşif, reklam vb. olabilir.

Aerodrome (AD)
Havaalanı
Hava araçlarının tamamen veya kısmen, inişi, kalkışı ve yer hareketi için kullanılması öngörülen, içerisindeki bina, teçhizat ve tesisat da dâhil olmak üzere karada veya suda belirlenmiş alan.

A

Aerodrome Beacon (ABN)
Havaalanı Bikını
Bir meydanın yerinin havadan görülebilmesi amacıyla kulenin üzerine tesis edilmiş, her yöne ışık verebilen lambadır.

Aerodrome Certificate
Havaalanı Sertifikası
Bir havaalanının işletimi için ilgili otorite tarafından geçerli mevzuat çerçevesinde düzenlenen bir sertifika.

Aerodrome Control Rating
Meydan Kontrol Derecesi
Havaalanı kontrol hizmetinde çalışan hava trafik kontrolörlerinin sahip oldukları derece türüne denir.

Aerodrome Control Service
Meydan Kontrol Hizmeti
Havaalanı trafiği için sağlanan hava trafik kontrol hizmeti.

Aerodrome Control Tower
Meydan Kontrol Kulesi
Havaalanı trafiğine hava trafik kontrol hizmeti vermek üzere oluşturulmuş birime denir.

Aerodrome Control Unit
Meydan Kontrol Ünitesi
Uçağın iniş-kalkış safhalarında sorumluluğunu taşıyan hava trafik kontrol ünitesi.

Aerodrome Control Visual Rating
Görerek Meydan Kontrol Derecesi
Aletli iniş-kalkış usulleri bulunmayan ve yaklaşma kontrol hizmetinin verilmediği ya da bir başka hava trafik kontrol ünitesi tarafından da bu hizmetin sağlanmadığı, sadece görerek şartlardaki trafiklere hizmet veren havaalanlarında çalışan hava trafik kontrolörlerinin sahip olması gereken derecedir.

Aerodrome Controller
Meydan Kontrolörü
Havaalanı kontrol hizmeti veren hava trafik kontrolörüne verilen addır.

Aerodrome Elevation
Meydan Rakımı
İniş sahasının (pistin), en yüksek noktasının deniz seviyesine göre yüksekliğidir.

Aerodrome Flight Information Service (AFIS)
Havaalanı Uçuş Bilgi Hizmeti
Havaalanı kontrol hizmeti şartlarının günün tamamı veya belirli bir bölümü için doğrulanmadığı havaalanlarında uçuş güvenliğinin sağlanabilmesi için

IGA (Uluslararası Genel Havacılık) tarafından hava trafik hizmetleri otoritesinin kararıyla tanımlanan şartlar.

Aerodrome Flight Information Unit

Meydan Uçuş Bilgi Ünitesi

Havaalanı trafiğine uçuş bilgi hizmeti sağlamak amacıyla havaalanı içerisine kurulan ünite.

Aerodrome Identification Sign

Meydan Tanıtma İşareti

Havaalanının havadan tanınmasına yardımcı olmak üzere havaalanına yerleştirilmiş bir işarettir.

Aerodrome Mapping Database (AMDB)

Havaalanı Haritalama Veri Tabanı

Yapılandırılmış bir veri seti olarak organize edilmiş ve düzenlenmiş bir havaalanı haritalama verileri koleksiyonu.

Aerodrome Operating Minima (AOM)

Havaalanı İşletme Minimumları

Pilotların herhangi bir piste inip inemeyeceklerini veya pistten kalkabileceklerini belirlemek için kullanılan kriterler.

Aerodrome Reference Code

Havaalanı Referans Kodu

Belirli bir hava aracının belirli bir havaalanını kullanıp kullanamayacağını tespit etme sürecini basitleştiren, hava aracı türlerinin iki karakterli (numara ve harf) kategorizasyonu. ICAO Annex 14'te düzenlenmiştir.

Aerodrome Reference Field Length

Uçağa Göre Meydan Uzunluğu

Bir uçağın durgun hava, sıfır pist eğimi, deniz seviyesi ve standart atmosfer şartlarında azami kalkış kitlesi ile kalkabileceği asgari meydan uzunluğu.

Aerodrome Reference Point (ARP)

Havaalanı Referans Noktası

Bir havaalanının tayin edilmiş coğrafi konumu.

Aerodrome Reference Temperature

Havaalanı Referans Sıcaklığı

Celsius biriminden belirlenen havaalanı sıcaklığıdır. Yılın en sıcak ayının günlük maksimum sıcaklıklarının ortalaması alınarak hesaplanır. Bu sıcaklık değeri için yılların ortalaması alınmalıdır.

Aerodrome Traffic

Meydan Trafiği

Bir havaalanının manevra sahasındaki tüm trafiklerle, havaalanı civarında uçan hava araçlarının tamamına denir.

Aerodrome Traffic Circuit

Meydan Trafik Paterni

Havaalanı görüşü içerisinde hareket eden uçakların izlenmesi için özel olarak belirlenmiş yol.

Aerodrome Traffic Density

Havaalanı Trafik Yoğunluğu

a) Hafif: Trafiğin en yoğun olduğu saatlik ortalama hareket sayısının pist başına 15'ten fazla olmadığı veya tipik olarak toplamda 20 havaalanı hareketinden az olduğu durumlar.

A

b) Orta: Trafiğin en yoğun olduğu saatlik ortalama hareket sayısının pist başına sırası ile 16 ile 25 arasında olduğu veya tipik olarak toplamda 20 ile 35 havaalanı hareketi olduğu durumlar.

c) Şiddetli: Trafiğin en yoğun olduğu saatlik ortalama hareket sayısının pist başına sırası ile 26 veya daha fazla olduğu veya tipik olarak toplamda 35 havaalanı hareketinden fazla olduğu durumlar.

Aerodrome Traffic Zone (ATZ)

Havaalanı Trafik Bölgesi

Havaalanı trafiğini korumak için bir havaalanı civarında oluşturulan, sınırları belirli hava sahasına denir.

Aeronautical Administrative Communication

Havacılıkla İlgili İdari Haberleşme

Uçuşların veya nakliye hizmetlerinin operasyonel durumlarda bağlı bulundukları kurumlarla iletişimlerinin sağlanmasında kullanılır.

Aeronautical Beacon

Havacılık Bikını

Yeryüzünde belirli bir noktayı işaret etmek üzere, sürekli veya fasılalı olarak, tüm azimutlarda görülebilen bir havacılık yer ışığı.

Aeronautical Chart

Havacılık Haritası

Havacılık amaçlı kullanılan; hava sahasını, hava yollarını, havaalanlarını, uçuş usullerini (kalkış, geliş ve yaklaşma), seyrüsefer yardımcılarını, tehlikeli, yasak ve tahditli sahaları vb. gösteren haritadır.

Aeronautical Data

Havacılık Verisi

Havacılıkla ilgili bildirim, kavram ve talimatların anlaşılabilir, yorumlanabilir ve işlenebilir bir formatta gösterimidir. Kaynağında üretilmesinden yayından önceki aşamaya kadar olan süreçte havacılıkta kullanılmak amacıyla üretilen veriye havacılık verisi adı verilir.

Aeronautical Data Catalogue

Havacılık Veri Kataloğu

Ürün merkezli ortamdan veri merkezli ortamlara geçişi sembolize eden, havacılık veri oluşumu ve yayımlanması ile ilgili tüm hükümler için referans noktası olarak kabul edilen, veri oluşturucuları ve AIS için ortak dili temsil eden katalog.

Aeronautical Data Integrity

Havacılık Veri Bütünlüğü

Havacılık verisinin kaynağında üretildikten sonraki süreçte veya veri üzerinde yetkili kişilerce yapılan düzeltmeler de dâhil olmak üzere tüm yaşam döngüsü boyunca kalite derecesinin kaybolmaması ya da değiştirilmemesi garanti altına alınan veri bütünlük derecesi.

Aeronautical Data Quality (ADQ)

Havacılık Veri Kalitesi

Havacılık verisinin son kullanıcılara gereken kalitede elektronik formatta sunulması ve veri zinciri boyunca veri kalitesinin korunmasıdır.

Aeronautical Fixed Service (AFS)

Havacılık Sabit Haberleşme Hizmeti

Uluslararası Havacılık Haberleşme Sistemi içinde, noktadan noktaya (yerden yere) yapılan haberleşme hizmetidir.

Aeronautical Fixed Telecommunication Network (AFTN)

Havacılık Sabit Haberleşme Ağı

Dünya çapında, havacılık sabit devreleri aracılığıyla, tüm havacılık ve uçuş emniyet mesajlarının güvenli, hızlı olarak alınıp gönderildiği haberleşme şebekeleridir.

Aeronautical Ground Light

Havacılık Yer Işığı

Bir hava aracından gösterilen ışık dışında, özel olarak hava seyrüseferine yardımcı olmak amacıyla sağlanan herhangi bir ışık.

Aeronautical Information

Havacılık Bilgisi

Havacılık verisinin toplanması, analiz edilmesi ve belli bir formata sokulması sonucu elde edilen bilgidir. Doğrulanan, onaylanan, bağlamı içine yerleştirilen ve son kullanıcının faydalanabileceği formata getirilen havacılık verisi yayımlanarak havacılık bilgisi niteliğini alır.

Aeronautical Information Circular (AIC)

Havacılık Bilgi Genelgesi

Bir NOTAM özelliği taşımayan ya da AIP'ye alınacak özelliği olmayan, ancak hava seyrüseferi, uçuş emniyeti, teknik, idari ve hukuki konulardan oluşan bilgileri içeren bir uyarı yayınıdır.

Aeronautical Information Exchange Model (AIXM)

Havacılık Bilgi Değişim Modeli

Havacılık Bilgi Hizmetleri (AIS) tarafından toplanması, yönetilmesi ve temin edilmesi gereken havacılık bilgilerinin kodlanmasına olanak tanıyan mantıksal bir veri modeli (UML sınıf diyagramları) ve bir XML şeması sağlayan; dijital havacılık bilgilerinin/verilerinin kodlanması ve dağıtımı için EUROCONTROL tarafından EAD projesi için geliştirilmiş küresel bir spesifikasyondur.

Aeronautical Information Management (AIM)

Havacılık Bilgi Yönetimi

Tüm taraflarla iş birliği içinde kalite güvenceli dijital havacılık verilerinin sağlanması ve değişimi yoluyla havacılık bilgilerinin dinamik ve entegre bir biçimde yönetimi.

Aeronautical Information Product

Havacılık Bilgi Ürünü

Dijital veri setleri olarak ya da basılı veya elektronik formatta standart bir sunum şeklinde sağlanan; AIP, AIC, havacılık haritaları, NOTAM ve dijital veri setlerini içeren; öncelikle havacılık bilgilerinin değişimi için uluslararası gereksinimleri karşılamayı amaçlayan havacılık veri ve bilgilerine verilen addır.

Aeronautical Information Publication (AIP)

Havacılık Bilgi Yayını

Bir devlet ya da onun yetkilendirdiği kuruluş tarafından yayımlanan ve o ülkedeki hava seyrüseferi ile ilgili bilgileri içeren yayına denir.

Aeronautical Information Regulation and Control (AIRAC)

Havacılık Bilgi Düzenleme ve Kontrol

Hava sahası sınırları, ATS yolları ve uygulamaları, radyo seyrüsefer yardımcıları ve haberleşme üniteleri, meteoroloji üniteleri, pistlerle ilgili değişiklikler konularındaki bilgileri kapsayan ve bunları özel başlıklar altında toplayan düzenleme sistemi.

Aeronautical Information Services (AIS)

Havacılık Bilgi Hizmetleri

Hava seyrüseferinin güvenilirliği, etkinliği ve düzenli akışı konularındaki bilgilerin toplandığı birim.

Aeronautical Message Handling System (AMHS)

Havacılık Mesaj İşleme Sistemi

X.400 Tabanlı IP Protokolüne bağlı yeni haberleşme sistemi olup hava trafik mesajlarının alışverişinde üye ülkelerin uluslararası COM-Centre'ları (Haberleşme Merkezleri) arasında AMHS ve TCP-IP kullanımıdır.

A

Aeronautical Meteorological Office

Havacılık Meteoroloji Ofisi

Hava seyrüseferi için (askerî veya sivil) meteorolojik hizmet (sinoptik ve havacılık maksatlı rasatlar ile analiz ve tahmin, uçuş dokümanı, brifing vs.) sağlamak üzere tayin ve tesis edilen ve genellikle bir havalimanında bulunan meteoroloji ünitesi.

Aeronautical Meteorological Station

Havacılık Meteoroloji İstasyonu

Uluslararası hava seyrüseferinde kullanılmak üzere gözlem yapmak ve meteorolojik raporlar düzenlemek üzere belirlenmiş bir istasyon.

Aeronautical Mobile Satellite (Route) Service

Havacılık Mobil Uydu (Rota) Hizmeti

AMS(R)S iletişim imkânlarıyla uçuş güvenliğinin ve düzenli akışının sağlanmasına yönelik kurulması planlanan gelişmiş bir hizmet.

Aeronautical Mobile Service

Seyyar Havacılık Hizmeti

Uçak istasyonu ile havacılık istasyonu veya uçak istasyonları arasında sağlanan radyo haberleşme hizmeti.

Aeronautical Mobile Station

Seyyar Havacılık İstasyon

Havacılık istasyonları ile hava aracı istasyonları arasında acil durum pozisyon belirleyici radyo cihazları, önceden belirlenmiş acil durum frekansları ile teçhiz edilmiş arama kurtarma seyyar istasyonu olarak görev yapan birim.

Aeronautical Telecommunication Network (ATN)

Havacılık Haberleşme Ağı

Havacılık haberleşmelerinin iletişim ağı üzerinden internet aracılığıyla yapılması. Bu düzenleme, havacılıkla ilgili üniteler arasında uluslararası bir iletişim imkânı sağlar.

Aeronautical Telecommunication Station

Havacılık Haberleşme İstasyonu

Havacılık haberleşme hizmetinde kullanılan istasyon.

Aeroplane

Uçak

Havadan ağır, motor gücüyle seyreden, uçuş sırasında havanın kanatları üzerindeki dinamik reaksiyonundan destek alan, sabit kanatlı hava aracıdır.

Aeroplane Reference Field Length

Uçak Referans Baz Uzunluğu

Sertifikalandırma otoritesi tarafından

öngörülen ilgili uçak uçuş el kitabında veya uçak imalatçısının muadil verilerinde yer alan, maksimum onaylı kalkış kütlesinde, deniz seviyesinde, standart atmosfer koşullarında, sakin hava ve sıfır pist eğimi şartlarında kalkış için gereken minimum baz uzunluğu. Baz uzunluğu, uygulanabilir olduğu takdirde uçaklar için dengelenmiş baz uzunluğu, diğer durumlarda ise kalkış mesafesi anlamındadır.

AIM Service

AIM Hizmeti

Uluslararası hava seyrüseferinin emniyet, düzen, kalite ve etkinliğini arttırmak için ihtiyaç duyulan havacılık bilgi/verilerini ve haberleşme akışını sağlamak amacıyla havacılık bilgi yönetimi uzmanlarınca verilen hizmet.

AIP Amendment

AIP Değişikliği

AIP'de yer alan bilgilerde yapılan kalıcı değişikliklerdir.

AIP Supplement

AIP Eki

AIP'de yer alan kalıcı bilgilere ek özelliği taşıyan, 3 ay veya daha uzun süreli geçici değişiklikler ile uzun metin ve grafiklerden oluşan kısa süreli bilgilerdir.

AIRMET Information

AIRMET Bilgisi

Alçak irtifa hava aracı uçuşlarının güvenliğini olumsuz etkileyebilecek ve ilgili uçuş bilgi bölgesindeki (FIR) ve onun alt bölgesindeki alçak irtifa uçuşlar için yayımlanmış hava tahmin raporunda önceden bulunmayan, belirli yol boyu hava durumu olaylarının ortaya çıkmasıyla ya da beklenmesiyle ilgili olarak bir meteoroloji gözlem ofisi (MWO) tarafından yayımlanan hava durum bilgisi.

AIS Unit

AIS Birimi

Hava seyrüseferinin emniyet, düzen, kalite ve etkinliğini artırmak için ihtiyaç duyulan havacılık bilgi/verilerinin sağlanması, hazırlanması, formatlanması, yayımlanması ve arşivlenmesi faaliyetlerinin yürütüldüğü AIM hizmet birimi.

Air Cargo

Hava Kargosu

Hava yoluyla taşınan yükler, transit mallar, kuryeler, posta malzemeleri, diplomatik posta, fabrika ürünleri, yolcusuz bagajlar ve cenazeler.

Air Carrier

Hava Yolu Taşıyıcısı

Yerli ve yabancı tescilli tüm hava taşıyıcıları.

Air Conditioning Unit (ACU)

Havalandırma Aracı

Uçaklarda klima hizmetinde kullanılan havayı vermek üzere imal edilmiş özel donanımlı araç.

Air Content

Hava İçeriği

Betondaki kapalı agrega boşlukları haricinde mevcut hava hacminin beton hacmine oranının yüzdesel ifadesidir.

Air Defence Identification Zone (ADIZ)

Hava Savunma Teşhis Bölgesi

Ulusal güvenlik amacıyla, uçakların kontrolü, teşhis ve tanımlama yapılabilmesi için belirlenmiş, yeryüzünden yukarı doğru uzanan hava sahası bölümüdür.

A

Air Navigation Commission
Hava Seyrüsefer Komisyonu
Prensip olarak hava seyrüseferinde uluslararası standardizasyonun sağlanması amacıyla kendi sorumluluğunda çalışmalar yapan komisyon.

Air Navigation Facility
Hava Seyrüsefer Üniteleri
Hava seyrüsefer amaçlı kullanılan; iniş sahası, ışıklar, meteoroloji ekipmanları, muhabere cihazları, elektrik/elektronik bütün donanımlardır.

Air Navigation Plan
Hava Seyrüsefer Planı
Uluslararası ATM (hava trafik yönetimi) şartlarının koordine edilmesi amacıyla, dünya belirli sayıda ICAO hava seyrüsefer bölgesine ayrılmıştır. Bu bölgeler kendi içlerindeki özel durumlar (trafik yoğunluğu, sosyoekonomik, teknolojik faktörler vb.) göz önüne alınarak sınıflandırılmıştır.

Air Navigation Service (ANS)
Hava Seyrüsefer Hizmeti
Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcılarının emniyet, düzenlilik ve etkinlik konularında sağladığı hizmeti tanımlamak için kullanılan genel bir terim.

Air Navigation Service Provider (ANSP)
Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcı
Bir ülkede hava seyrüsefer hizmetlerinin etkin ve emniyetli biçimde sağlanmasından sorumlu kuruluştur. Türkiye'de bu konudaki sorumlu kuruluş Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğüdür.

Air Operator Certificate
Hava Yolu İşletme Ruhsatı
Hava yolu işletmecilerine ticari uçuş yapabilmeleri için ilgili otorite tarafından verilen belgedir.

Air Starter Unit (ASU)
Motor Çalıştırma Ünitesi
Bazı uçakların motor ilk hareketi için gerekli olan yüksek basınçlı hava ihtiyacını karşılamak üzere imal edilmiş özel donanımlı araç.

Air Taxi/Hover Taxi
Hava Taksi
Bir helikopterin yerden yaklaşık 100 fit yüksekliğe kadar gerçekleşen uçuşudur.

Air Traffic
Hava Trafiği
Bir havalimanının manevra sahasında hareket eden hava araçları ile uçuştaki hava araçlarının tamamına denir.

Air Traffic Advisory Service
Hava Trafik Tavsiye Hizmeti
Tavsiyeli yol ve sahalarda uçuş yapan IFR hava araçları arasında çarpışmayı önlemek amacıyla verilen hizmete denir.

Air Traffic Control (ATC)
Hava Trafik Kontrol
Hava trafiğine hızlı, emniyetli ve düzenli bir akış sağlamak için ilgili otorite tarafından verilen hizmet.

Air Traffic Control Centre (ATCC)
Hava Trafik Kontrol Merkezi
Coğrafi olarak ayrılmış bölgelerde, hava trafik kontrol hizmeti veren birim.

Air Traffic Control Clearance

Hava Trafik Kontrol Müsaadesi

Bir hava trafik kontrol ünitesi tarafından hava araçlarının belirlenmiş özel durumları için verilen onay.

Air Traffic Control Complexity

Hava Trafik Kontrolünün Karmaşıklığı

Hava trafiğindeki yoğunluk veya hava sahası karmaşıklığı sebebiyle hava trafiğinin kontrol yükünün artması.

Air Traffic Control Coordination

Hava Trafik Kontrolünün Koordinasyonu

ATC üniteleri, kontrolörler veya ilgili otorite arasında koordinasyonun sağlaması.

Air Traffic Control Instructions

Hava Trafik Kontrol Talimatları

Pilota kontrolör tarafından uygulaması için verilen talimatlar.

Air Traffic Control Radar Beacon System

Hava Trafik Kontrolü Radar Bikın Sistemi

Sorgulama metodu ile çalışan (alıcı/verici ve transponder olması gerekir) gözlem radar sistemi.

Air Traffic Control Requests

Hava Trafik Kontrol Talepleri

Pilotun, hava trafik kontrol ünitesinden uçağın seyrüseferi ile ilgili talepleri.

Air Traffic Control Service

Hava Trafik Kontrol Hizmeti

Hava araçları ile hava araçları arasında, manevra sahasında hava araçları ile mânialar arasında çarpışmaları önlemek, hızlı ve düzenli bir trafik akışı sağlayarak muhafaza etmek amacıyla verilen hizmete denir.

Air Traffic Control Unit

Hava Trafik Kontrol Ünitesi

Saha kontrol merkezi, yaklaşma kontrol ünitesi ve meydan kontrol kulesi için kullanılan genel bir terimdir.

Air Traffic Controller (ATCo)

Hava Trafik Kontrolörü

Hava trafik kontrolör lisansını haiz ve bu lisansa hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından işlenmiş derece veya derecelerin verdiği yetkiler dâhilinde doğrudan hava trafik kontrol hizmeti veren kişi.

Air Traffic Controller License

Hava Trafik Kontrolörü Lisansı

Temel hava trafik eğitimini tamamlayan bir aday hava trafik kontrolörünün yeterlilik düzeyini tespit etmek amacıyla yapılan sınav sonucunda başarılı olanlara verilen yeterlilik belgesidir.

Air Traffic Flow and Capacity Management (ATFCM)

Hava Trafik Akış ve Kapasite Yönetimi

Hava sahalarında kapasiteyi aşan uçuş sayısını önlemek, emniyet ihlali riskini artırmadan hava sahasının kullanımını en üst düzeye çıkarmak, hava trafik

kontrolünü rahatlatmak için bir düzeltme mekanizması sağlamayı amaçlayan bir yönetim sistemidir.

Air Traffic Flow Management (ATFM)

Hava Trafik Akış Yönetimi

Emniyetli, düzenli ve hızlı bir hava trafik akışına katkı sağlamak amacıyla mümkün olduğu ölçüde ATC kapasitesinden yararlanarak, trafik sayısının ilgili ATS otoritesince bildirilen kapasitelerle uygunluğunun sağlanması amacıyla verilen hizmet.

Air Traffic Flow Management Centre

Hava Trafik Akış Yönetimi Merkezi

ATC sistemlerinin yeterliliği ve havalimanı kapasitelerine uygun olarak, trafik akışının belirlenen saha ve zamanlarda idaresinin sağlandığı merkez.

Air Traffic Management (ATM)

Hava Trafik Yönetimi

Operasyonların tüm safhaları sırasında, uçakların güvenli ve etkin hareketlerini sağlamak için gerekli olan fonksiyonlarının (hava trafik hizmetleri, hava sahası yönetimi ve hava trafik akışı yönetimi) bir araya gelmesidir.

Air Traffic Management Surveillance Tracker and Server (ARTAS)

Hava Trafik Yönetimi Gözetim Takipçi ve Sunucu

EUROCONTROL'ün tasarladığı ve sektörün ihtiyaçlarını dikkate alarak sürekli olarak geliştirdiği veri işleme sistemidir. Kullanıcılara hava trafiğine dair yüksek seviyede doğruluğa ve güvenilirliğe sahip, mümkün olan en iyi gerçek zamanlı bilgileri sunmayı amaçlar.

Air Traffic Safety Electronic Personnel Exam, Certificate, License and Authorization Regulation (SHY-ATSEP)

Hava Trafik Emniyeti Elektronik Personeli Sınav, Sertifika, Lisans ve Yetkilendirme Yönetmeliği (SHY-ATSEP)

SHGM tarafından hazırlanan ve Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, bir ATSEP lisanslı personelin sahip olması gereken şartları, düzenli olarak tamamlaması gereken tazeleme ve olağanüstü durumları da içeren teorik ve pratik eğitim ve değerlendirme planı, sertifika ve lisansa ilişkin usul ve esasları tanımlar.

Air Traffic Safety Electronics Personnel (ATSEP)

Hava Trafik Emniyeti Elektronik Personeli

Hava trafik yönetimi dâhilinde bulunan haberleşme, seyrüsefer ve gözetim sistemlerinin çalıştırılması ve bakımından sorumlu olarak lisanslı ve bu lisansa işlenmiş derece veya derecelerin verdiği yetkiler dâhilinde doğrudan hizmet veren personel. [Hava Trafik Emniyeti Elektronik Personeli Sınav, Sertifika, Lisans ve Yetkilendirme Yönetmeliği (SHY-ATSEP)]

Air Traffic Service (ATS)

Hava Trafik Hizmetleri

Uçuş bilgi hizmeti, ikaz hizmeti, hava trafik tavsiye hizmeti ve hava trafik kontrol hizmeti (saha kontrol hizmeti, yaklaşma kontrol hizmeti, meydan kontrol hizmeti) için kullanılan genel bir terimdir.

Air Traffic Service Route

Hava Trafik Hizmet Yolu

Hava Trafik Hizmetinin sağlandığı, trafiğin akışı için dizayn edilmiş yollardır. Hava yolu, tavsiyeli yol, kontrollü/kontrolsüz yol, geliş/gidiş yolları vb. kategorilere ayrılır.

Air Traffic Services Airspace

Hava Trafik Hizmetleri Hava Sahaları

Alfabetik sıraya göre düzenlenmiş, içerisinde özellikli uçuşların operasyon yapabildiği, özellikli hava trafik hizmetlerinin ve uçuş kurallarının uygulandığı, hudutları belirlenmiş hava sahalarıdır.

Air Traffic Services Communication

Hava Trafik Hizmetleri Haberleşmesi

Uçuş emniyetini etkileyebilecek faktörlerin, meteorolojik bilgilerin, pozisyon raporlarının iletilmesi.

Air Traffic Services Reporting Office (ARO)

Hava Trafik Hizmetleri Rapor Ofisi

Hava trafik hizmetleri ile ilgili raporlarla uçuş öncesi yayımlanan planları almak üzere tesis edilmiş üniteye denir.

Air Traffic Services Unit (ATSU)

Hava Trafik Hizmetleri Ünitesi

Hava trafik kontrol ünitesi, uçuş bilgi merkezi veya hava trafik hizmetleri rapor ofisi hizmetlerinin verildiği birim.

Air Transit Route

Hava Transit Rotası

Helikopterlerin havadaki transit hareketi için oluşturulmuş, yüzeydeki belirli bir yol.

Airborne

Kalkış

Kalkan uçağın pistten teker kesmesine veya kalkış koşusunun başlamasından tırmanış zirvesine kadar olan safhaya denir.

Airborne Collision Avoidance System (ACAS)

Hava Çarpışmalarını Önleyici Sistem

Pilotlara, transponder'la donatılmış uçaklarla olası bir çarpışmayı ikaz eden; yer cihazlarından bağımsız olarak çalışan SSR transponder sinyallerinden yararlanan bir uçak sistemi.

Airborne Satellite Communication

Havada Uydu Haberleşmesi

Yakın gelecekte öncelikle yaygınlaşması düşünülen, uydu aracılığıyla haberleşmeyi sağlayan sistemdir. Bu sistemin kullanılmasıyla, yer-hava haberleşmesinde yüksek kalite ve geniş menzil sağlanabilecektir.

Aircraft (ACFT)

Hava Aracı

Havalanabilen ve havada seyredebilme kabiliyetine sahip her türlü aracı ifade eder.

Aircraft Accident

Hava Aracı Kazası

Hava aracının çalışması sırasında, herhangi bir insanın ölmesi veya ciddi bir şekilde yaralanması ya da hava aracının hasar görmesi ile sonuçlanan kazadır.

Aircraft Accident Area

Hava Aracı Kaza Kırım Bölgesi

Hareket sahaları ve yakınlarında hava aracı kazasının meydana geldiği bölgedir.

Aircraft Approach Category
Hava Aracı Yaklaşma Kategorisi
Hava araçları için, azami iniş ağırlığındayken, iniş dış görünüşündeki stall (tutunamama) hızı 1,3 katı hıza dayandırılarak belirlenmiş kategorilerdir.

Aircraft Avionics
Hava Aracı Aviyonikleri
Radyo (telsiz), otomatik uçuş kontrol ve alet sistemleri dâhil olmak üzere hava aracında kullanılmak için bulundurulan herhangi bir elektronik cihazı -elektrikle ilgili kısımları da dâhil olmak üzere- belirten bir terim.

A

Aircraft Call Sign
Hava Aracı Çağrı Adı
Hava-yer muhaberesinde hava aracının tanımlanması için kullanılır.

Aircraft Category
Hava Aracı Kategorisi
Uçak, helikopter, hava gemisi, planör, serbest balon ve çok hafif hava araçları gibi belirli temel özelliklere göre hava aracının sınıflandırılması.

Aircraft Classification Number (ACN)
Hava Aracı Sınıflandırma Numarası
Belirli bir standart alt zemin için, bir hava aracının bir kaplama üzerindeki nispi etkisini ifade eden rakam.

Aircraft Communications Addressing and Reporting System (ACARS)
Hava Aracı İletişim Yöneltme ve Raporlama Sistemi
Radyo veya uydu vasıtasıyla hava araçları ile yer istasyonları arasında kısa ve nispeten basit mesajların iletilmesini sağlayan dijital veri bağlantı sistemidir.

Aircraft Confliction
Hava Aracı Konflikleri
Belirlenmiş minimum ayırma kriterlerinin altında, uçaklar arasında meydana gelen karşılaşmalar.

Aircraft Data
Hava Aracı Bilgileri
Hava aracının tanımlanması, hava aracı tipi ve hava aracı ekipmanları ile ilgili bilgileri kapsar.

Aircraft Flight Manual (AFM)
Hava Aracı Uçuş El Kitabı
Hava aracının uçuşa elverişli kabul edildiği limitler ile emniyetli operasyon için uçuş ekibine gereken yönerge ve bilgileri içeren dokümandır.

Aircraft Fuel System
Hava Aracı Yakıt Sistemi
Hava aracının sevk sistemine yakıt yüklenmesine, depolanmasına, yönetilmesine ve iletilmesine olanak sağlayan sistem.

Aircraft Ground Collision
Hava Aracı Yer Kazası
Bir hava aracı kullanımdaki pistteyken ya da pistten taksi yaparken meydana gelen çarpışma. Bir hava aracı, kişi, yer aracı gibi bir mânia ya da sabit engeller ile olan çarpışmaları kapsar. Pistten çıkma, kuş çarpması ve/veya yer hizmetleri esnasında meydana gelen hadiselerden kaynaklanan çarpışmaları içermez.

Aircraft Identification (ARCID)
Hava Aracı Tanıtması
Uçuş planında belirtilen hava aracı çağrı adıyla aynı ya da kod eş değeri

ile eşlenik tanımlama aracılığıyla, bir hava aracının karşılıklı iletişimde ayırt edilmesini temin edecek bir biçimde tanımlanması.

Aircraft Incident

Hava Aracı Kırımı

Hava aracının çalışması ile ilgili olarak, düzeltilmediği takdirde güvenliği etkileyebilecek olan vakadır. Kaza değildir. Kırım, bir kişinin ciddi bir şekilde yaralanması ile veya uçağın ciddi bir şekilde hasar görmesi ile sonuçlanmaz.

Aircraft Maintenance Area

Hava Aracı Bakım Alanı

Hava araçlarının bakımı amacıyla havalimanı dâhilinde tahsis olunmuş tüm yer, saha ve tesislerdir. Apronları, hangarları, bina ve atölyeleri, araç park yerlerini ve bunlara bağlanan yolları da kapsar.

Aircraft Maintenance Licence

Hava Aracı Bakım Lisansı

İçeriğinde belirtilen herhangi bir hava aracı temel kategori ve hava aracı tipi için, bilgi ve bakım deneyimi olarak ilgili yönetmeliğin gereksinimlerini karşılayan personelin niteliğini gösteren belgedir.

Aircraft Maintenance Manual (AMM)

Hava Aracı Bakım El Kitabı

Bir hava aracında bakım işlerinin nasıl gerçekleştirileceğine dair ayrıntıları içeren resmî dokümandır.

Aircraft Marshalling

Yer Kılavuzluğu/Marshalling

PAT sahalarında hava aracını yanaştırma, yer kılavuzluğu hizmeti.

Aircraft Operator

Hava Aracı İşleticisi

2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu ile buna bağlı yönetmelik, genelge ve talimatlar çerçevesinde faaliyet gösteren, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından onaylı, geçerli ruhsat veya sertifikaya sahip gerçek veya tüzel kişiler ile yabancı sivil hava aracı siciline kayıtlı hava araçlarını işleten gerçek veya tüzel kişilerdir.

Aircraft Proximity (AIRPROX)

Hava Aracı Yakın Geçmesi

Hava araçları arasında, uluslararası kurallarla belirlenmiş ayırma minimumlarının altına düşüldüğü durumu ifade eder.

Aircraft Rescue and Fire Fighting (ARFF) Personnel

ARFF Personeli

Havaalanlarında hava aracı kaza kırım ve yangınlara müdahale etmek üzere istihdam edilen özel eğitimli personel.

Aircraft Security Check

Hava Aracı Güvenlik Kontrolü

Hava aracının, yolcuların erişebilecekleri iç kısmının ve uçak altı (hold) bölümünün şüpheli nesneler, silah, patlayıcı ve diğer tehlikeli maddelere karşı aranması.

Aircraft Security Search

Hava Aracı Güvenlik Araması

Yasaklı maddelere karşı hava aracının iç ve dışının derinlemesine, çok ayrıntılı aranması.

Aircraft Stand

Hava Aracı Park Yeri

Bir apron üzerinde, bir hava aracının park etmesi için kullanılmak üzere öngörülen belirli bir alan.

A

Aircraft Stand Taxilane

Hava Aracı Park Taksi Yolu

Apronun, hava aracı park yerine geçişi sağlayan taksi yolu olarak ayrılmış bölüm.

Aircraft Type

Hava Aracı Tipi

Hava araçlarının uygun ICAO hava aracı tanıtıcısı ile ya da ICAO tanıtıcılarının mevcut olmadığı yerlerde açık lisanla tanımlanmasıdır. Kullanımı, uçuş karakteristikleri veya uçuş ekibinde değişikliğe neden olacak modifikasyonlar hariç diğer bütün modifikasyonları ve temel dizaynı aynı olan hava araçlarıdır.

Air-Filed Flight Plan (AFIL)

Havada Doldurulmuş Uçuş Planı

Kalkıştan sonra uçuş esnasında, ATU (Hava Trafik Ünitesi) ile koordine edilerek doldurulan uçuş planı.

Airframe

Hava Aracı İskeleti

Bir hava aracının gövdesi, bomları (çıkıntıları), nacelleri (dış teçhizatların kaplamaları), motor kaplamaları, dış yüzey kaplamaları, kanat yüzeyleri (rotorlar dâhil, ancak motorların pervaneleri ve döner kanat bıçakları hariç) ve iniş takımı ile avadanlıkları (aksesuar) ve kontrol teçhizatlarını içine alan dış iskeleti.

Air-Ground Communication

Hava Yer Haberleşmesi

Hava araçları ile yer yüzeyinde bulunan istasyonlar ya da merkezler arasındaki iki yönlü haberleşme.

Air-Ground Control Radio Station

Hava-Yer Kontrol Radyo İstasyonu

Belirlenmiş bir alanda bir hava aracının operasyonu ve kontrolüne ait haberleşmenin gerçekleştirilmesi için tesis edilmiş havacılık haberleşme istasyonudur.

Airline Operational Communication

Hava Yolu Operasyonel Haberleşmesi

Gelecekte ISO (Uluslararası Standart Organizasyonu) OSI (Açık Sistem Bağlantısı) modeli esas alınarak, hava-yer, yer-yer bilgi sistemleri link hatları üzerinden bir arada düşünülerek hava yolu operasyonel haberleşmeleri sağlanacaktır.

Airline Operator

Hava Yolu İşletmesi

İlgili otoriteden tescilli hava araçları ile ticari sivil havacılık faaliyetlerinde bulunan işletmelere verilen addır.

Airplane Accident

Hava Araç Kazası

Uçuş harekâtı esnasında, kişilerin tali nedenlerle ve/veya kendi kendini veya birbirlerini yaralamaları veya uçuş ekibi ve yolcular için ayrılan yerler dışında saklanarak kaçak seyahat edenlerin yaralanmaları hariç olmak üzere, hava aracı içinde veya hava aracından kopan parçalar da dâhil olmak üzere, hava aracının herhangi bir parçasının çarpmasıyla veya hava basıncına maruz kalmak suretiyle çok ağır derecede yaralanması, motor ve aksesuarlarda meydana gelen arıza ve hafif hasarlar hariç olmak üzere, hava

aracının fiziksel yapısının veya performansının ve uçuş karakteristiğinin menfi yönde etkilendiği ve bunların değiştirilmesi veya tamirini gerektirecek derecede hasar ve arızalanması, hava aracının kaybolması veya enkaza ulaşılamayacak bir yere düşmesi ile sonuçlanan olaylardır.

Airport (AP)

Havalimanı

Uluslararası hava trafiği, yük ve yolcu geliş ve gidişlerine hizmet vermek amacıyla tesis edilmiş olup gümrük, göçmenlik, halk sağlığı, hayvan ve bitki karantina işlemleri ve benzeri işlemlerin bünyesinde vakit kaybedilmeksizin yürütüldüğü hava alanlarına verilen addır.

Airport Capacity

Havalimanı Kapasitesi

Havalimanı işleticileri tarafından, belirlenmiş bir zaman dilimi içerisinde hizmet verilebilecek hava aracı sayısının, teknik altyapı ve pist kapasitesi faktörleri esas alınarak belirlenmesi.

Airport Collaborative Decision Making (A-CDM)

Havalimanı Ortaklaşa Karar Verme Mekanizması

ACI EUROPE, EUROCONTROL, IATA ve CANSO arasında kurulan ve rötarları azaltmak, uçuş süreci boyunca yaşanacak olayların öngörülebilirliğini arttırmak ve kaynak kullanımını optimize etmek suretiyle havalimanı işletmecilerinin operasyonel verimliliğini arttırmayı hedefleyen ortak girişimdir.

Airport Constructor

Havalimanı Yapımcısı

Havalimanı yapımından sorumlu kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve özel tüzel kişiler.

Airport Fire Fighting Category

Havalimanı Yangınla Mücadele Kategorisi

Havalimanları ve yakın çevresinde meydana gelebilecek hava aracı kaza, kırım ve yangınlara gerekli müdahaleleri yapmak üzere temini gereken ve yıl içerisinde havalimanını kullanan/kullanması planlanan en büyük hava araçlarının tam boy uzunlukları ve gövde genişlikleri ile sefer sayıları baz alınarak, kurtarma ve yangın söndürme araç, malzeme ve ekipmanlar ile bunları kullanacak eğitimli personel yönünden hangi seviyede uçuş ve yangın güvenliğinin sağlanacağını gösteren koruma derecesidir.

Airport Grid Map

Havalimanı Kareli Haritası

Havalimanının, referans noktası merkez olmak üzere 8 km yarıçaplı alan içinde yangın söndürme araçlarının herhangi bir noktaya kısa sürede ulaşmasını sağlamak için numaralandırılıp karelere ayrılmış haritasıdır.

Airport Handling Manual (AHM)

Havalimanı Yer Hizmetleri El Kitabı

IATA tarafından her yıl yayımlanan, emniyetli ve etkin yer operasyonlarını destekleyecek prensipleri ve standartları içeren dokümandır.

Airport Lighting

Havalimanı Aydınlatması

Bir havalimanına yerleştirilmiş farklı aydınlatma sistemlerinin tümünü ifade eder.

A

Airport Operator
Havalimanı İşletmecisi
Havalimanı işletiminden sorumlu kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve özel tüzel kişiler.

Airport Security Alert Phase Plan
Havalimanı Güvenlik Alarm Durumu Planı
Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı'nın 17. eki doğrultusunda mülki idare amirliğince hazırlanması gereken plan.

Airport Security Plans
Havalimanı Güvenlik Planları
Havalimanında kullanılan Hava Meydanı Güvenlik Programı, Acil Durum Planı, Muhtemel Harekât Tarzı Planı, Havacılık İşletmeleri Güvenlik Planlarını kapsar.

Airport Security Programme
Havalimanı Güvenlik Programı
Havalimanı sınırları içerisinde, sürekli, yeterli ve istenilen seviyede güvenliğin sağlanabilmesi amacıyla, mevcut personel, araç, gereç ve teçhizatın sağlanmasını belirleyen ve bu konudaki tüm faaliyetlerin akışını düzenleyen talimat.

Airport Surveillance Radar
Havalimanı Gözlem Radarı
10 NM yarıçaplı (18 km) bir alan içerisinde iniş, kalkış ve geçiş bölgesindeki hava araçlarına operasyonel hizmet vermek için kullanılan radar.

Airport Terminal
Havalimanı Terminali
Hava aracının geliş ve gidiş hizmetleri için kullanılan tüm binalar.

Airport Terminal Operation Licence
Havalimanı Terminal İşletme Ruhsatı
İlgili otorite tarafından havalimanı terminallerinin açılıp faaliyet gösterebilmesi için verilen izin belgesidir.

Airport Traffic
Havalimanı Trafiği
Havalimanı trafiği aşağıdakilerin bir veya ikisini kapsar:

a) Hava aracı hareketleri,

b) Havalimanına gelen ya da havalimanından giden yolcular ve yük (Kargo, posta, bagaj).

Airport Users
Havalimanı Kullanıcıları
Hizmet üretmek için havalimanı tesis ve kolaylıkları ile altyapısını kullanan kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve özel tüzel kişiler.

Airport/Air Traffic Systems Interface
Havalimanı/Hava Trafik Sistemleri Arayüzü
ECAC'nin havaalanları stratejisi hedeflerine ulaşmak için uyguladığı bir program.

Airports Council International (ACI)
Uluslararası Havalimanları Konseyi
Merkezi Cenevre'de bulunan havalimanı işleticileri meslek birliğidir. Ticari amaçlı olmayan organizasyon, 2022 yılı itibarıyla 185 ülkeden 1.950 havalimanını temsil etmektedir. Hava-

limanı işleticileri ve ticari partnerleri arasındaki birlikteliği oluşturmak, havalimanı işletmeciliğinin geliştirilmesi, üyeler arasında ortak politikaların belirlenmesi için çalışmak ve havalimanı uzmanları ve yöneticileri için gerekli bilgilerin yayımlanması, konseyin amaçları arasındadır.

Airside

Hava Tarafı

Havalimanında, pistleri, taksi yollarını, apronları ve bunlara bitişik sahaları ve belirli durumlarda doğrudan uçuş faaliyeti amacıyla kullanılan bina ve yapıları veya bunların bazı kısımları ve bu bölümlerin hepsine girişin kontrollü olduğu yerler.

Airspace

Hava Sahası

Uçuş için, içinde özel koşulların geçerli olduğu sınırları, yatay ve dikey limitleri belirlenmiş herhangi bir hava sahasını tanımlamak amacıyla kullanılan genel bir terim. Bir hava sahası; kontrollü hava sahası (hava yolları, TMA'lar, SID/STAR's ve CTR'ler gibi) ya da tahditli hava sahası (yasak, tahditli, tehlikeli, geçici rezerve sahalar vb.) ya da hava trafik kontrol hizmeti verilmeyen kontrolsüz hava sahası olarak tanımlanabilir.

Airspace Capacity

Hava Sahası Kapasitesi

Uçaklar arasındaki ayırma minimaları ve emniyet standartları, saha seyrüseferi direkt rotaları ve diğer faktörler göz ardı edilmeden, hava trafik kontrol sektörlerindeki trafik artış kapasitesinin belirlenmesi.

Airspace Management

Hava Sahası Yönetimi

Öncelikle temel ihtiyaçları belirleyerek hava sahasının etkin kullanımını sağlamayı, ikincil olarak da hava sahası farklılaşmalarını engellemeyi amaç edinmiş idari bir aktivitedir.

Airspace Responsibility Zone

Hava Sahası Sorumluluk Bölgesi

Teknik ekipmanların kullanımı sayesinde, havacılıkla ilgili hizmet sağlanabilecek hava sahası.

Airspace Structure

Hava Sahası Yapısı

Uçuşun belli bir aşamasında, uçuş emniyetinin sağlanması amacıyla tasarlanan hava sahası bölümü.

Airway

Hava Yolu

Koridor formatında oluşturulmuş kontrollü sahaya veya bu sahanın bir bölümüne denir.

Airway Bill

Hava Yolu Konşimentosu

Bir noktadan başka bir noktaya hava taşıması ile gönderilen kargoyu ve bu kargonun taşıyıcı, gönderici ve alıcısını, hangi şartlarda bu kargonun taşındığını, taşıma değerini, değerli kargo, canlı hayvan, cenaze, tehlikeli madde veya bozulabilir kargonun taşıma şeklini, işgal ettiği hacim ve ağırlığını belirleyen ve düzenleyen bir hava taşıma senedidir.

Airworthiness

Uçuşa Elverişlilik

Bir hava aracının tespit edilen tahditlerine uygun olarak işletildiği ve bakımının yapıldığı müddetçe uçuşunda sakınca bulunmadığını gösteren durumdur.

A

Aldis (Signalling) Lamp

Aldis (Sinyal) Lambası

Kule operatörü ile hava aracı pilotu arasındaki iletişimi sağlayan sistemlerin devre dışı kalması durumunda, mors kodları ile haberleşmeyi sağlamak üzere, kontrol kulesinde bulundurulan sinyal lambasıdır. Aldis lambası, kırmızı, yeşil ve beyaz renkte sinyal verebilmektedir.

Alert Phase (ALERFA)

Alarm Durumu

Bir hava aracı ve içindekilerin güvenliği konusunda endişe edilen bir durumu ifade eder.

A

Alerting Service

İkaz Hizmeti

Hava araçlarına arama ve kurtarma yardımı gerektiğinde ilgili kuruluşlara haber vermek ve gerektiğinde bu kuruluşlara yardımcı olmak amacıyla sağlanan bir hizmet.

All Purpose Structured EUROCONTROL Surveillance Information Exchange (ASTERIX)

Tüm Amaçlar İçin Yapılandırılmış EUROCONTROL Gözetim Veri Değişimi

EUROCONTROL tarafından gözetim veri değişimi için geliştirilen bir standarttır.

Alternate Aerodrome

Yedek Meydan

Bir hava aracının uçuş planında belirttiği gidiş meydanına gidemediği veya inişine izin verilmediği durumlarda iniş için kullanacağı ikinci bir havaalanıdır.

Altimeter

Altimetre

Referans basınç yüzeyi ile hava aracı arasındaki dikey mesafeyi gösteren cihaz. Referans basınç yüzeyi pilot tarafından altimetrenin ayar bölümüne bağlanan, basınç değerini ifade eden yüzeydir. (Uçuş seviyesi, irtifa, yükseklik.)

Altitude (ALT)

İrtifa

Bir seviye, nokta ya da nokta olarak kabul edilen bir cismin ortalama deniz seviyesinden ölçülen dikey mesafesine denir.

Ambulift

Hasta/Engelli/Yaşlı Nakil Aracı

Yolcu merdivenini kullanamayan, hareket kabiliyeti kısıtlı hasta, yaşlı ve engelli yolcuların uçaktan iniş ve uçağa binişi ile PAT sahasında hava aracı ile terminal ve terminal ile hava aracı arasında nakli için kullanılan, yükselme/alçalma özelliğine de sahip özel donanımlı araç.

Announcement Service

Anons Sistemi

Havalimanı ve terminal binası içerisinde yolcuların ve personelin çeşitli konular hakkında bilgilendirilmesini sağlayan, genellikle havalimanının bulunduğu ülke dilinde ve İngilizce olarak sesli duyurular yapılmasını sağlayan sistem.

Annual Training Program

Yıllık Eğitim Programı

Havacılık kuruluşlarının yıl içerisinde personele verecekleri eğitimleri, eğitim tarihlerini vb. hususları içeren onaylanmış program.

Antenna

Anten

Radyo frekans enerjisini bir hüzme içerisine odaklayan elektromekanik cihazlar.

Anthracite

Antrasit

Yüksek karbon içerikli kömür.

Anti-icing

Buzlanmayı Önleme

Uçakların yüzeylerinde buz ve kar oluşmasını engelleme işlemi.

Apparent Specific Weight

Zahiri Özgül Ağırlık

Belli sıcaklık ve birim hacimdeki geçirimsiz agrega numunesinin havadaki ağırlığının, aynı sıcaklık ve hacimdeki havası alınmış saf suyun havadaki ağırlığına oranıdır.

Approach and Landing Accident Reduction (ALAR)

Yaklaşma ve İniş Kazalarının Azaltılması

FAA üyesi CAST (Commercial Aviation Safety Team) tarafından belirlenen, etkili uçuş kabin eğitimi yoluyla emniyet kazanımları için yapılan yüksek potansiyelli bir kaza analiz girişimidir.

Approach Control Office

Yaklaşma Kontrol Ofisi

Havaalanına iniş yapan kontrollü uçuşlara hava trafik kontrol hizmeti sağlamak için tesis edilmiş ünite.

Approach Control Service

Yaklaşma Kontrol Hizmeti

İniş/kalkış yapan kontrollü trafiklere sağlanan hava trafik kontrol hizmetidir.

Approach Control Unit (APP)

Yaklaşma Kontrol

Bir veya daha fazla havaalanını kapsayan bir saha içerisinde iniş, kalkış trafiklerine hizmet veren; trafiklerin son yaklaşmaya kadar gerekli ayırmalarından sorumlu olan birim.

Appropriate ATS Authority

İlgili ATS Otoritesi

Bir hava sahasında hava trafik hizmetleri sağlamaktan sorumlu, devlet tarafından atanmış otorite.

Appropriate Authority

İlgili Otorite

a) Açık denizler üzerindeki uçuşlarda tescilinin bağlı olduğu devlet.

b) Açık denizler dışındaki uçuşlarda üzerinde uçuş yapılan sahada egemenliği olan devlet.

Appropriate Rest Facility

Uygun Konaklama Tesisi

Uçucu ekiplerin görev sonrası kesintisiz istirahatlerinin güvence altına alındığı, dinlenme, barınma ve beslenme ortamının elverişli olduğu, ilgili otorite tarafından uçuş emniyet gereklerinin üst seviyede yerine getirilebilmesi için gerektiğinde denetlenerek uygun görülen, hava yolu şirketi tarafından belirlenen tesislerdir.

Approved Basic Training Course

Onaylı Temel Eğitim Kursu

SHY-66'da gerekli görülen bakım deneyim süresinin azaltılmasını sağlayacak düzeyde eğitim ve deneyim vermek üzere tasarlanmış bir bakım eğitimi kursudur.

Approved Training
Onaylı Eğitim
SHGM tarafından onaylı, özel bir müfredat ve gözetim altında yürütülen eğitimdir.

Approving Personnel
Onaylayıcı Personel
Yapılan bakımın SHY 145-01 yönetmeliği şartlarına uygun olarak tamamlandığını belgelemek üzere hava aracı veya komponentin bakım çıkışından sorumlu personeldir.

Apron (APN)
Apron
Bir kara havalimanında hava araçlarının yolcu, posta ve kargo indirme bindirme, yakıt ikmali, bakım ve park etme amaçlarına yönelik tanımlanmış alan.

Apron Identification Card
Apron Kartı
Havalimanı personeli tarafından terminal ve büro girişi için kullanılan manyetik karttır. Kart sahibinin, girişine izin verilen bölümler, kart üzerindeki numaralarla belirtilmiştir. Havalimanı girişinden çıkışına kadar, sağ üst yakaya takılması gerekmektedir. Kart sadece verildiği havalimanında geçerlidir ve fiziki tahribatından kullanıcısı sorumludur.

Apron Management Service
Apron Yönetim Hizmeti
Apron üzerindeki hava araçları ve taşıtların etkinlik ve hareketlerini düzenlemeyi sağlayan hizmet.

Apron Taxiway
Apron Taksi Yolu
Apron üzerinde, aprona geçiş için kullanılan taksi yolu sisteminin bir kısmı.

APV Operations
APV Operasyonları
En az 250 fit karar irtifası (DH) ve en az 600 m pist görüş mesafesi ile yatay ve düşey rehberliğin kullanıldığı ancak hassas yaklaşma ve iniş operasyonlarına ilişkin gereklilikleri karşılamayan aletle yaklaşma operasyonları. APV (Approach with Vertical Guidance) "Düşey Rehberlikle Yaklaşma" anlamına gelmektedir ve "CAT I, hassas olmayan yaklaşma" alt kategorisindedir. (EU OPS-1, SHT OPS-1)

Area Control Center (ACC)
Saha Kontrol Merkezi
Yetkisi dâhilindeki kontrol bölgelerindeki kontrollü uçuşlara hava trafik kontrol hizmeti vermek üzere oluşturulmuş bir ünite.

Area Navigation (RNAV)
Saha Seyrüseferi
Saha seyrüsefer uçma kabiliyetinde olan uçakların kullanması amacıyla oluşturulmuş; hava araçlarının belirlenmiş/istenilen uçuş rotasında istasyon referanslı seyrüsefer yardımcı cihazların kaverajında veya yer istasyonlarından bağımsız, hava aracında bulunan saha seyrüsefer sistemine bağlı veya her iki sistemin beraber kullanımı ile tesis edilmiş saha seyrüsefer yolları.

Area Navigation Route
Saha Seyrüseferi Yolu
Saha seyrüseferi yapabilme kapasitesinde olan hava araçlarının kullanımı amacıyla düzenlenmiş ATS uçuş yolu.

Arrival Aerodrome
Varış Meydanı
Bir hava aracının iniş yaptığı meydandır.

A

Asphalt
Asfalt
Ana maddesi katran olan ve yolların kaplanmasında kullanılan karışım.

ATS Route
ATS Yolu
SID, STAR, hava yolu, tavsiyeli yol ve kontrolsüz yollar da dâhil olmak üzere gerektiğinde trafik akışını yönlendirmek için oluşturulmuş yollardır.

Atterberg Limits
Atterberg Limitleri
Kıvam limitleri, zeminin tanecikleri ile su arasındaki ilişkileri ve değişen su içeriklerine göre zeminin durumunu tanımlar.

Attitude Display Indicator
Durum Göstergesi
Uçakların uzunlamasına ve yanlamasına rotasyonunun uçuş cihazlarından takip edilebilmesini sağlayan gösterge.

Augmentation (GNSS)
Artırma
Temel uydu bilgisi ile birlikte sistem performansının artırılmasının sağlanması.

Augmented Flight Crew
Artırılmış Uçuş Ekibi
Bir hava aracının uçuş harekâtı için gerekli olan asgari sayıdaki kokpit ekibinden fazla sayıda olan ve gerektiğinde herhangi bir kokpit ekibinin görevini devralabilecek ehliyette, her iki pilot sandalyesinde görev yapabilecek ve sağ koltuk eğitimi almış kaptan pilotu ihtiva eden diğer bir kokpit ekibi; kabin için ise standart sayıdan bir fazla kabin görevlisini ihtiva eden kabin ekibidir.

Authorized Agency
Yetkili Acente
Bir işletmeci ile çalışan ve kargo, kurye, ekspres koli veya postalara ilişkin olarak yetkili otorite tarafından kabul edilen veya istenen güvenlik kontrollerini sağlayan acente, nakliyeci veya diğer kuruluş. Kargo, kurye, ekspres paketler veya posta ile ilgili olarak yetkili otorite tarafından kabul edilen ya da istenen güvenlik kontrollerini sağlayan bir acente, yük sevkiyatçısı veya bir işletmeci ile iş yürüten herhangi bir diğer oluşum.

Authorized Postal Administration
Yetkili Posta Kurumu/İdaresi
Bir hava taşıyıcısı ile çalışan ve postaya ilişkin olarak yetkili otorite tarafından kabul edilen veya öngörülen güvenlik kontrollerini sağlayan yetkili posta kurumu/idaresi.

Autolanding
Otomatik İniş
Görüşün iniş için limitlerin altında olduğu, konvansiyonel metotlarla inişin sağlanamayacağı durumlarda, bu konuda özel eğitim almış pilotlar tarafından güvenli ve etkin bir inişin sağlanması için kullanılan sistem.

Automatic Dependent Surveillance (ADS)
Otomatik Bağımlı Gözetim
Hava aracının on-board seyrüsefer sistemleri ile pozisyon belirleme sistemlerinden elde ettiği kimlik bilgisi, dört boyutlu pozisyon bilgisi ve ilave diğer bilgilerin de içinde olduğu verilerin bir veri hattı aracılığıyla yayımlandığı bir gözetim tekniğidir.

Automatic Dependent Surveillance-Broadcast (ADS-B)

Otomatik Bağımlı Gözetim-Yayın

Herhangi bir yer/hava kullanıcısının ihtiyaç duyacağı pozisyon, iz ve yer hızı vb. bilgilerin bir yayın modu veri hattı aracılığıyla belli aralıklarla iletimini sağlayan bir gözetim uygulamasıdır.

Automatic Dependent Surveillance-Contract (ADS-C)

Otomatik Bağımlı Gözetim-Sözleşme

Hava aracının, aviyoniklerinden ve pozisyon belirleme sistemlerinden elde ettiği verilerin, sadece bir yer istasyonuna (noktadan noktaya haberleşme) iletildiği gözetim tekniğidir.

Automatic Direction Finding System

Otomatik Yön Bulma Sistemi

Hemen hemen en eski seyrüsefer yardımcı cihazlarındandır. Atmosferik hadiselerden kolayca etkilenmeleri ve düşük menzillere sahip olmaları sebebiyle yerlerini daha gelişmiş cihazlara bırakmışlardır. (COR, LORAN, GPS gibi)

Automatic Terminal Information Service (ATIS)

Otomatik Terminal Bilgi Hizmeti

24 saat ya da belirlenmiş farklı aralıklarla inen/kalkan hava araçları için sağlanan güncel, periyodik meteorolojik ve operasyonel bilgileri otomatik olarak sağlayan hizmet.

Automatic Weather Observing System (AWOS)

Otomatik Hava Gözlem Sistemi

Belirlenmiş zaman aralıklarında çeşitli sensörler yardımıyla hava şartlarını ölçen, kaydeden ve pilotlara iletilmek üzere bir bilgisayara gönderen sistem.

Availability

Erişilebilirlik

Bilginin yetkili kullanıcılar tarafından gerek duyulduğu an erişilebilir olmasıdır.

Average Air Traffic Flow Management Unit

Ortalama Hava Trafik Akış Yönetim Birimi

Kalkışlardaki toplam gecikmeler/toplam uçuşlar oranını tespit etmek amacıyla kurulan ünite.

Aviation Safety

Havacılık Emniyeti

Havacılık faaliyetleri ile ilişkili, hava aracının işletilmesine ilişkin veya hava aracının işletilmesini doğrudan destekleyen risklerin kabul edilebilir bir seviyeye düşürüldüğü ve kontrol altına alındığı durum.

Aviation Security

Havacılık Güvenliği

Sivil havacılığın yasa dışı müdahale eylemlerine karşı korunması. Bu amaca, önlemlerin ve beşerî ve malzeme kaynaklarının bir kombinasyonu ile ulaşılmaktadır.

B

Back Course
Ters Yayın
Konvansiyonel aletli alçalma sistemlerinde, meteorolojik şartların pilotun görerek referans almasını engellemesi durumunda, ters yayın, localizeri takip eden hava aracının piste direkt yaklaşabilmesi için sağ veya sol yönlü yatay yönlendirilmesine yardımcı olur. Ters yayın yaklaşması, hassas ya da dikey yönde yardımcı olmayıp hassas olmayan yaklaşma olarak tanımlanır. Bu yaklaşmada hava aracının alçalabileceği irtifa, ön yayın ya da hassas ILS yaklaşmasında alçalabileceği irtifadan daha yüksektir. Ön yayın ile ters yayın arasındaki fark şudur: ters yayında localizer hava aracının pozisyonuna ters olarak yayın yapar.

Back Lobe
Arka Lob
Bir antenin arkasına yayılan enerjinin lobu.

Backup Crew
Yedek Ekip
Planlanan uçuş harekâtının dışında muhtemel bir uçuş veya nöbet görevine ekip temin edebilmek için, işletme tarafından tespit edilecek gün ve saatte göreve başlamak üzere, kendi ikametgâhında veya uygun konaklama tesisinde istirahat ederek bekleyen uçucu ekibidir.

Backup Crew Duty Time
Yedek Ekip Görev Süresi
Uçucu ekiplerin, ilgili otoriteden aldığı talimat üzerine, planlanan uçuş harekâtının dışında muhtemel bir uçuş isteğine ekip temin edebilmek için tespit edilen gün ve saatlerde başlayan, bekleme süresi ilgili kalkış zaman dilimindeki uçuş görev süresi karşılığı olan süredir.

Baggage
Bagaj
Operatörün izniyle, uçakta taşınan ya da uçağa yüklenen yolcu ve mürettebatın kişisel eşyalarıdır. 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'nun 109. maddesine göre düzenlenen bagaj kuponu karşılığında taşıyıcının sorumluluğuna devredilen tescil ettirilmiş bagajdır.

Baggage Check and Handheld Metal Detector Operator
Bagaj Kontrolü ve El Tipi Metal Arama Dedektörü Operatörü
Sertifikalı havalimanı emniyet şube müdürlüğü personeli veya ilgili kurum/kuruluş sertifikalı özel güvenlik personeli.

Baggage Separation Area (Chute)
Bagaj Ayırma Alanı (Şutaltı)
Bagajların ilgili uçaklara yüklenmek üzere tasnif edildiği alan.

Baggage Storage Area
Bagaj Depo Alanı
Güvenlik kontrolünden geçen ve check-in'e verilen bagajın hava aracına taşınmak üzere bekletilmesi amacıyla depo edildiği alan ile yanlış yönlendi-

rilmiş bagajın, ilgili yere nakledilene, yolcu ya da görevliler tarafından talep edilene ya da başka bir türlü elden çıkartılana kadar bekletilebileceği alan/alanlar.

Balked Landing

Zorunlu Olarak Vazgeçilen (balked) İniş

Minimum karar irtifa/yüksekliğinin (OCA/H) altındaki herhangi bir noktada beklenmedik bir şekilde vazgeçilen bir iniş manevrası.

Band Pass Filter

Bant Geçirgen Filtre

Ayarlandığı frekans aralığındaki frekansların geçişine izin veren, aralığın dışındaki frekansların geçmesini engelleyen elektronik filtredir.

Bandwidth

Bant Genişliği

Radyo haberleşmesinde, belirli bir aralıkta iletişim yapılabilen en yüksek ve en düşük frekanslar arasındaki farkı ifade eder. Birimi hertzdir. Bilgisayar haberleşmesinde, bir iletişim ortamının taşıyabileceği bilgi miktarını ifade eder. Birimi bit/sn'dir.

Barette

Baret

Belli bir mesafeden kısa bir ışık hattı gibi görülebilecek şekilde, yakın aralıklarla yan yana sıralanmış üç veya daha fazla havacılık yer ışığıdır.

Basalt

Bazalt

Yer kabuğunun çatlaklarından dışarı çıkan erimiş lavların soğuyup katılaşmasıyla oluşan volkanik bir kayaç türüdür.

Base Course

Temel

Temel altı tabakası ile kaplama tabakası arasına yerleştirilen ve granülometrisi ile diğer koşulları belli olan doğal kum, doğal çakıl veya kırmataş ile az miktarda bağlayıcı ince malzemeden oluşan tabakadır.

Base Rate

Temel Oran

İşe alınmadan önce seçici sınava giren insanların popülasyondaki yüzdesi.

Base Turn

Esas Dönüş

İlk yaklaşma safhası boyunca uzaklaşma başı (outbound track) sonu ile ara ya da son yaklaşma safhası arasında hava aracı tarafından pist doğrultusunu karşılamak amacıyla yapılan dönüş yöntemi.

Basic Empty Weight (BEW)

Temel Boş Ağırlık

Bir hava aracının standart boş ağırlığı (SEW) ile hava aracında bulunan opsiyonel ekipmanların ağırlığının toplamıdır.

Basic Encoding Rules

Temel Kodlama Kuralları

Temel kodlama kuralları bir tip (LTV) uzunlama değeri kodlama planı kullanır. Her bir tipin kodlaması doğru sıralamada daima üç bileşik içerir. Bir veya daha fazla tanımlayıcı olarak adlandırılan gösterim tipi, bir veya daha fazla uzunluk ve değer gösterir. Bu içerikler bazı tiplerin değeri olabilir ve TLV formatında kodlandırılır.

Basic Training
Temel Eğitim
ATS ortamında konuyla ilgili temel bilgi ve yeteneklerin kazandırılması.

Bathymetric
Batimetrik
Suyun derinliği; derinlik ölçüm.

Battery
Grup
Aynı topluluk üzerinde standardize edilmiş testlerin bütünü. Birkaç testte alınan puanlar, karar almak için değerlendirmede kullanılır veya karşılaştırılır.

Baud
Baud
Veri haberleşmelerinde saniyede gönderilen sembol sayısıdır. 1 Baud=1 Sembol/Sn.

Beam Width
Hüzme Genişliği
Bir antenin ana radyo dalgasının yarım güç noktalarında belirlenen açı genişlemesi.

Bearing (BRG)
Kerteriz
Bir noktadan ya da bir noktaya ve çoğunlukla saat ibresi yönünde gerçek kuzeyden, manyetik kuzeyden ya da 360 dereceden geçen başka birkaç karşılaştırma (referans) noktasından ölçülen yatay yön.

Bearing Capacity
Taşıma Gücü
Bir yapının birim alana yapacağı maksimum basıncın, o yapının fonksiyonunu veya yapısal bütünlüğünü bozmayacağı maksimum değeridir.

Behaviourally Anchored Rating Scales (BARS)
Harekete Dayalı Değerlendirme Ölçekleri
Özel yönleri temsil eden küme içinde, hareketli yönlere odaklanma performansı ölçümünde kullanılır.

Binary Phase Shift Keying
İkili Faz Değiştirme Anahtarı
Bu teknikle 0'dan 1'e ya da 1'den 0'a dijital kod değişimlerinde, taşıyıcı faz değiştirilir.

Binder
Binder
Aşınma ile temel tabakası arasında kalan asfalt tabakasıdır.

Bitumen
Bitüm
Keskin bir koku, alev ve koyu duman çıkararak yanan, karbon ve hidrojen bakımından çok zengin doğal yakıt maddelerinin genel adı.

Blind Spot
Kör Nokta
Radyo yayınlarının alınamadığı ya da radar menziline girmeyen saha; kontrol kulesince havaalanının görülemeyen bölümleri.

Blind Transmission
Karşılıksız (Tek Yönlü) Gönderi
İki yönlü iletişimin kurulamadığı ancak radyo ile aranan istasyonun yayını alabileceğine inanılan durumlarda tek taraflı gönderme.

Blocked
Engellenmiş
Radyo yayınlarının bozulduğu ya da engellendiği durumlarda kullanılan terim.

Board of Training, Research and Inspection

Eğitim, Araştırma ve Denetleme Uzmanları Kurulu (EADUK)

Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı'nın (MSHGP) oluşturulması, idamesi ve yürütülmesini sağlamak, bütün hava meydanları için güvenlik standardı oluşturmak, sivil havacılık güvenliği sorunları için çözüm yolları geliştirmek, hava meydanlarında görev yapan kamu ve özel sektöre ait kurum ve kuruluşlarda çalışan personelin, ICAO ve ECAC kural ve standartlarına göre eğitim ve denetimini yapmak, araştırmalarda bulunmak amacıyla oluşturulan kurul.

Bog Soil

Bataklık Toprağı

Turba üzerine süzülmüş toprak tabakası veya bataklık altında kalan bataklık bitkisi ile örtülü toprak zemin.

Bomb Alert

Bomba Alarmı

Yetkili makamlar tarafından bomba tehdidine karşı uygulanmak üzere, acil durum planının harekete geçirilmesi için verilen alarm durumu ile hava aracında veya herhangi bir sivil havacılık tesisinde, şüpheli bir cismin bulunması üzerine ilan edilen durum.

Bomb Threat

Bomba Tehdidi

Herhangi bir şekilde öğrenilen, yerdeki veya uçuş halindeki hava aracını veya hava meydanını, sivil havacılık tesisini ya da şahsi bir alanı patlatma sonucu tehlikeli bir duruma sokacak bir patlayıcı, başka bir madde veya aletle ilgili, gerçek veya asılsız bilgi.

Bonding

Topraklama

Yakıt akışı sırasında tehlike yaratabilecek statik elektriği dengelemek için yapılan işlem.

Bore Sight

Görüş Açısı

Bir antenden yayılan elektromanyetik dalganın kapsama alanı.

Boundary (BDRY)

Sınır

Sistemleri birbirinden ayırmak için kullanılan sınırlandırma çizgisi.

Boundary Intermediate System

Sınır Ara Sistemi

Ara sistem, iki ayrı rota ya da idari kavramlar arasında bilgi iletilebilmesidir.

Braking Action (Good, Fair, Poor or Nil)

Frenleme (İyi, Orta, Zayıf veya Hiç)

Pilota havaalanı hareket sahası üstündeki frenleme derecesini, koşullarını belirten rapor.

Broadcast (BCST)

Yayın

Mode S sistemi aracılığıyla, ilgili mesajların kapsama alanı içindeki tüm uçaklara gönderilmesine izin verir.

Broadcast Subnetwork

Yayın Alt Ağı

Yayın alt ağları, küçük bir coğrafi alan içinde IS ve ES'leri yüksek bilgi ortamlarıyla birbirine bağlamak için kullanılır.

Buffer Zone
Tampon Bölge
Bir bölgenin etrafındaki hava sahasının tahmin edilemeyen bir güvenlik ağıyla korunması.

Build-Operate-Transfer (BOT)
Yap-İşlet-Devret (YİD)
Yap-İşlet-Devret modeli, bir kamu hizmeti veya faaliyeti işinin sabit bir fiyat üzerinden, tüm giderleri özel teşebbüs tarafından karşılanarak, yatırım yapılan ülkenin üretilen mal ya da hizmetleri satın alma garantisi altında projelendirilmesi, finanse edilmesi, inşa edilmesi, korunması, bakımı ve kârının gerçekleştirilmesinden sonra tesisin ve yönetiminin bedelsiz olarak ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına devir ve teslimini sağlayan modeldir.

Built-in Test Equipment (BITE)
Dâhili Test Ekipmanı
Sürekli temel üzerinde izleme yapabilmek için doğru operasyonu sağlayan elektronik ekipmandaki içsel kontrol birimleri. Birçok kontrol, bir hata durumunda görsel alarm veren GONO GO testleridir.

Bulk Modulus
Hacim Modülü
Basınç yüklemesine maruz kalan bir malzemenin hacmindeki azalmayı tarif eden elastik bir özelliktir.

Business Continuity
İş Sürekliliği
Kuruluş tarafından verilen hizmetlerin kesintisiz devam etmesi ve herhangi bir kesinti gerçekleşmesi durumunda tanımlanan sürede hizmete tekrar devam edilebilmesinin sağlanmasıdır.

Business License for Non-Sanitary Establishments
İş Yeri Açma ve Çalışma Ruhsatı (Gayrısıhhi İş Yerleri İçin)
SHGM tarafından sivil hava ulaşımına açık havaalanlarında yer alan gayrısıhhi iş yerlerinin İş Yeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik çerçevesinde açılıp faaliyet göstermesi için verilen izindir.

Business License for Sanitary Establishments
İş Yeri Açma ve Çalışma Ruhsatı (Sıhhi İş Yerleri İçin)
SHGM tarafından sivil hava ulaşımına açık havaalanlarında yer alan terminaller ile sıhhi iş yerlerinin İş Yeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik çerçevesinde açılıp faaliyet göstermesi için verilen izindir.

Business Plan
İş Planı
Bir işletmenin hedeflerinin ve bu hedefler doğrultusunda atmayı tasarladığı adımların detaylı ve sistematik bir biçimde ortaya konduğu bir dokümandır.

Bypass System
Bypass Sistemi
BHS'de taşınan bagajların %100 bagaj tarama sisteminde normalde uğraması gereken cihazlara uğramak yerine aynı seviyede veya farklı seviyede diğer cihazlara yönlendirilmesini sağlayan işlem prosedürü.

C

Cabin Attendant
Kabin Görevlisi
Bkz. Cabin Crew Member

Cabin Baggage
Kabin Bagajı
Bir uçağın kabin bölümünde taşınan, yolcuların kendi denetim ve sorumluluğu altında bulunan bagajlardır. El bagajı olarak da bilinir.

Cabin Crew
Kabin Ekibi
Bir uçuş görevinin yapılmasında kokpit ekibinin dışında, esas görev yeri hava aracının kabini olan ve işletmeci tarafından yolcu emniyetini ve gereksinimlerini karşılamak üzere gerekli temel ve tazeleme eğitimlerini alarak sertifikalandırılmış personel.

Cabin Crew Member (CCM)
Kabin Ekibi Üyesi
Uçuş ekibi ve teknik personel haricinde operasyonlar süresince uçuşun ve yolcuların emniyeti ile ilgili görevleri yapmak üzere havayolu işletmesi tarafından gerekli eğitimleri verilmiş ve görevlendirilmiş sertifikalı kişiyi ifade eder. Kabin görevlisi ya da kabin memuru olarak da bilinir.

Cabin Crew Training Manual (CCTM)
Kabin Ekibi Eğitim El Kitabı
Kabin operasyonuyla ilgili ulusal ve uluslararası kurallar ile şirket standartlarının bir araya getirildiği, OM-PART A'nın bir parçası olan operasyon el kitabıdır.

Calculated Landing Time
Hesaplanmış İniş Zamanı
Bir hava aracının hesaplanmış geçici ya da gerçek iniş zamanı.

Calculated Take-Off Time (CTOT)
Hesaplanmış Kalkış Zamanı
Hava trafik akış uygulamaları için referans alınan zaman.

Calendar
Takvim
Bir günün zamansal pozisyonunun tanıtımını sağlayan soyut zamansal referans sistemi.

Calibrated Airspeed (CAS)
Kalibre Edilmiş Hava Sürati
İşarî hava süratinin (IAS) montaj (alet) ve konum hatası düzeltilmiş halidir.

Call Sign
Çağrı İşareti
Hava aracı çağrı işareti, hava-yer iletişiminde bir hava aracını tanımlamak için kullanılan bir grup alfasayısal karakterdir.

Cancelled NOTAM
İptal Edilen NOTAM
Bir NOTAM'ın bir başka NOTAM'la geçerliliğinin ortadan kalkması.

Capacitor Discharge Light

Kapasitör Deşarj Işığı

Tüpte bulunan bir gaz içerisinden yüksek voltajda elektrik deşarj ettirilerek ve çok kısa sürelerle üretilerek yüksek şiddette yanıp sönmesi temin edilen bir lambadır.

Capillary Fringe

Kılcal Saçak

Su tablasının hemen üzerinde yer alan ve bütün boşlukları suyla dolu olan yani atmosferik basınçtan daha düşük bir basınç altında bulunan bölge.

Card Access Control System (CACS)

Kartlı Geçiş Kontrol Sistemi

Sivil havacılık güvenliğini sağlamak amacıyla, hava tarafı ve hassas tesislerin güvenliğinin sağlanmasına yönelik çeşitli kapılardan oluşan (turnike, döner kapı, kayar kapı, mevcut kapıya kilit sistemi vb.), personele yönelik kesintisiz kayıt esasına dayanan ve CCTV destekli çalışan bir havalimanı güvenlik sistemidir.

Cargo

Kargo/Ticari Yük

Bir hava aracında postadan ya da kişi yanında taşınan bagajdan ayrı taşınan tüm mallar.

Cargo Agency

Kargo Acentesi

Bir işletici ile iş yapan; kargo, kurye ve ekspres koliler konusunda ilgili makam tarafından kabul edilen veya istenen güvenlik kontrollerini sağlayan bir acente, nakliyeci veya başka bir kuruluş.

Cargo Aircraft

Kargo Uçağı

Ticari eşya/mal taşıyan hava aracı.

Cargo Area

Kargo Alanı

Kargo işlemleri için tahsis olunan tüm yer, alan ve tesisler. Buna apron sahaları, kargo binaları ve depoları, araç park yerleri ve bunlarla bağlantıyı sağlayan yollar dâhildir.

Cargo Building

Kargo Binası

Hava-kara nakliyesi arasında kargonun içerisinden geçmek suretiyle hareket ettiği ve kargo işlem tesislerinin yer aldığı veya kargonun hava ya da kara yolu ile taşınmak üzere bekletilmek amacıyla depolandığı bir bina.

Carried Passenger-km

Taşınan Yolcu-Km

Uçuş bacakları mesafeleri ile seyahat eden ücretli yolcu sayılarının çarpımlarının toplamıdır.

Carried Ton-km

Taşınan Ton-Km

Uçuş bacakları mesafeleri ile ton cinsinden yük miktarının çarpımlarının toplamıdır.

Carrier Phase Tracking GNSS Receiver

Taşıyıcı Faz İzleme GNSS Alıcısı

Zamanın bir bölümünde veya tümünde GNSS (Küresel Seyrüsefer Uydu Sistemi) veri işleme tekniklerinin normal kullanımı için gerekli bir alıcıdır.

Carrier Wave

Taşıyıcı Dalga

Radyo haberleşmesinde, bilgi sinyalini uzak mesafelere göndermek için üzerine bindirilen yüksek frekanslı dalga.

Cart

Bagaj Arabası

Uçak ve terminal arasında bagaj, kargo

ve posta naklinde kullanılan motorlu araçlarla çekilen taşıma aracıdır.

Case Study

Örnek Olay

Gerçek ya da hayali bir olayın veya olaylar serisinin analizi, problem tanımlaması ve mümkün olan çözümlerin değerlendirildiği bir tekniktir.

CAT III Standards

CAT III Standartları

Pist üzerindeki görüş şartlarının 350 metreden daha az olduğu durumlarda, sistem, cihaz, araç ve gereçlerin kullanılabilirliğini ve konumlarını belirleyen şartlar.

C

Catering Production

İkram Üretim

Havalimanı sınırları içerisinde veya dışında ikram üretim izni bulunan kuruluşlar tarafından sadece uçak yolcularına yönelik olarak hazırlanan yiyecek-içecek ürünlerinin hazırlanmasıdır.

Catering Products

İkram Ürünleri

Yetkili bir kuruluş tarafından uçaklarda yolculara sunulmak üzere hazırlanan yiyecek ve içeceklerdir.

Catering Service

İkram Servis Hizmeti

Havalimanı sınırları içerisinde veya dışında sadece uçak yolcularına yönelik olarak üretilmiş olan ikram ürünlerinin, özel olarak dizayn edilmiş ikram yükleme araçları ile uçağa kadar taşınması ve yüklenmesi işlemidir.

Catering Supplies

İkram Malzemeleri (Hizmet Stokları)

İkram tedarikleri tanımına girmeyen ve yolcu servisinde kullanılan tüm kalemlerdir. Örneğin; gazete, dergi, kulaklık, ses ve video kasetleri, yastıklar ve battaniyeler.

Causes of Delay

Gecikme Nedenleri

Gecikmeye sebep olan unsurların tümü. (Meteorolojik koşullar, kapasite vb.)

Ceiling

Bulut Tavanı

20.000 fitin (yaklaşık 6000 m) altında ve gökyüzünün yarısından fazlasını kapsayan bulutların en alt tabakasının tabanının yeryüzü ve su yüzeyi üzerinden yüksekliği.

Cement

Çimento

Ana ham maddeleri kalkerli kil olan ve mineral parçalarını (kum, çakıl, tuğla vs.) yapıştırmada kullanılan bir malzemedir.

Central Flow Management Unit (CFMU)

Merkezi Akış Yönetim Birimi

Katılımcı ülkelere hava trafik akış yönetimi sağlamak için ICAO Merkezi Hava Trafik Akış Yönetimi Organizasyonu gereğince kurulmuş bir yönetim birimidir. Bu birim Merkezi Yönetim Birimi ve Uçuş Planı Operasyonları Bölümünü içermektedir.

Central Processing Unit Load

Merkezi İşlem Birim Yükü

Nominal CPU yükü, maksimum giriş/çıkış nominal durumların işlenmesinde verilen işlemcinin CPU yükünün ortalama değeridir.

Centralised Airspace Data Function (CADF)

Merkezi Hava Sahası Bilgi Fonksiyonu

ECAC (Avrupa Sivil Havacılık Konferansı) üye devletleri tarafından görevlendirilen ve ulusal hava sahası kullanım planlarında uygun rota bilgisi elde edebilmek için kurulan hava sahası yönetim fonksiyonudur.

Certification (Aviation Security)

Sertifikalandırma (Havacılık Güvenliği)

Havacılık güvenliği konusundaki yetkili otorite tarafından veya otorite adına, bir kişinin kendisine atanan görevlerini yerine getirmek için gerekli yeterliliği otorite tarafından kabul edilen veya belirlenen seviyede sağladığının resmî değerlendirmesi ve teyididir.

Certified Aerodrome

Sertifikalı Havaalanı

İşletmecisine bir havaalanı sertifikası verilmiş olan bir havaalanı.

Change Management

Değişiklik Yönetimi

Bilgi varlıklarında, bilgi sistemlerinde, uygulamalarda ve kurumsal alanlarda/ağlarda yapılan konfigürasyon değişiklikleri, ekleme, çıkarma ve ortadan kaldırma faaliyetlerini standartlaşmış metotlar ve prosedürler kullanarak sağlama işidir.

Change-over Point (COP)

Değiştirme Noktası

Bir hava yolunda seyir halindeki hava aracının arkasında kalan seyrüsefer yardımcı cihazının, kapsama alanından çıkıp üzerine doğru uçtuğu seyrüsefer yardımcı cihazının kapsama alanına girdiğini gösteren, haritalarda işlenmiş noktalardır.

Channel

Kanal

Radyo frekans spektrumunda veri iletişimine olanak sağlayan frekans bandı.

Channel Rate

Kanal Hızı

Radyo frekans kanalı üzerinden iletilebilen maksimum data miktarıdır.

Charter Flight

Tarifesiz Sefer

Belirli bir düzene bağlı kalmadan, tarifeli seferler dışında yapılan seferlerdir.

Check-In

Check-In

Havalimanı terminallerinde, hava yolu veya yer hizmetleri görevlileri tarafından yolcuların bilet ve bagajlarına yönelik gerçekleştirilen kontrol ve onay işlemidir.

Check-In Counter

Check-In Kontuarı

Terminallerde yolcuların check-in işlemlerinin yapıldığı, donanımlı masalardır.

Check-In Hall

Check-In Salonu

Terminallerde check-in kontuarlarının toplu halde bulunduğu bölümlerdir.

Checklist

Kontrol Listesi

Bir NOTAM düzenli olarak NOTAM serilerinde yayımlanır. Bu seriler, ilan edildiği yılda geçerli NOTAM gruplarının tamamını içermektedir.

Checkpoint

Kontrol Noktası

Tahditli alanlara girişten önce oluşturulan, şahısların, eşyaların, araçların kontrol edildiği yer.

Circle to Runway

Meydan Turu

Hava trafik kontrolörünce belirtilen havaalanı trafik paterni dâhilinde inilecek piste yapılan yaklaşma manevrası.

Circling Guidance Lights

Turlama Kılavuzu Işıkları

Mevcut yaklaşma ve pist ışıklandırma sistemleri, pistin turla yaklaşmalar için kullanılması öngörülen şartlarda turlayan bir hava aracına pistin ve/veya yaklaşma alanının tanıtılmasına yeterince izin vermediğinde kullanılan ışıklardır. Genel olarak, rüzgâr yönündeki etaptan görülebilecek, fakat karaya yaklaşırken, kalkış veya taksi yaparken bir pilotun gözünü kamaştırmayacak veya pilotu yanıltmayacak şekilde tasarlanmalı ve kurulmalıdır.

Circuit Mode

Devir Modu

Tahsis edilen iletim yolunun kullanılmasına olanak veren haberleşme ağının konfigürasyonu.

Circuit Mode Channel

Devir Modu Kanalı

Havacılık mobil uydu hizmetinde C kanalı ikili ses ya da bilgi haberleşmesini sağlamak için kullanılır. Verili herhangi bir kanal sadece bir yönde trafik geçirebilir. C kanalları ise biri üst hat, diğeri alt hat olmak üzere çift olarak tahsis edilir.

Circular Error Probable (CEP)

Muhtemel Dairesel Hata

Bir dairesel normal dağıtımda, muhtemel dairesel hata yapılan bireysel ölçümlerin %50'sini içeren dairenin yarıçapı ya da bulunanın muhtemel %50'si içindeki dairenin yarıçapıdır.

Civil Air Navigation Services Organization (CANSO)

Sivil Hava Seyrüsefer Hizmetleri Örgütü

Birçok hükûmet, hava seyrüsefer hizmetlerinin sağlanması sorumluluğunu sivil hizmet birimlerinden bağımsız organizasyonlara aktarmaktadır. Bu organizasyonların büyük çoğunluğu doğrudan devlet kontrolünde olmakla birlikte, bazıları da tamamen özelleştirilmiştir. CANSO bu organizasyonların birleşerek oluşturduğu bir meslek birliğidir.

Civil Aviation Authority (CAA)

Sivil Havacılık Otoritesi

Herhangi bir uluslararası hava sahası içinde ICAO tarafından sorumlu tahsis edilen ve iç hat sınırları içerisinde havacılık kullanıcılarına hizmet sağlamakla yükümlü organizasyon.

Civil/Military Coordination

Sivil/Asker Koordinasyonu

Hava seyrüsefer emniyeti, etkinliği ve hava sahasının uyumlu kullanımını sağlamak için gerekli, sivil ve askerî birimler arasındaki iletişim.

Clay

Kil

Kalker, silis, mika ve demiroksit içeren, 0,002 mm'den daha küçük taneli, sarı ve kırmızı renk tonlarında görülen, su çekme özelliği bulunan, (m)Al2O3.

C

(n)SiO2.(p)H2O genel kimyasal bileşim formülüyle ifade edilen, plastisite, kohezyon, renk ve büzüşme özellikleri ile tanımlanan malzeme.

Clearance Function

Klerans/Müsaade Fonksiyonu

Bir hava trafik kontrol birimi tarafından onaylanan ve uçuş personeli tarafından kabul edilen kleransın belirlenmesi ve iletilmesidir.

Clearance Limit

Müsaade Sınırı

Bir ATC müsaadesinin geçerli olduğu son noktaya denir.

Clearance Void Time

İzin Zamanı Bitimi

Bir hava aracına verilen ATC iznine uymak üzere herhangi bir manevrada bulunmaması durumunda iznin geçerliliğinin bittiğini belirten zaman.

Cleared Approach

Yaklaşma Müsaadesi

Bir pilotun aletli bir yaklaşma uygulaması için ATC tarafından müsaadelendirilmesi. Gerekli olduğunda yaklaşma müsaadesi içinde, bir müsaade ve ilgili diğer bilgilerin olduğu aletli yaklaşma çeşidi sağlanır.

Cleared Flight Level (CFL)

Müsaade Edilen Uçuş Seviyesi

Bir uçuşun muhafaza ettiği ya da ulaşmaya çalıştığı uçuş seviyesi.

Cleared Flight Level Deviation

Müsaade Edilen Seviyeden Sapma

Bir uçuşun müsaade edildiği seviye ile muhafaza edilen seviye arasındaki fark. Müsaade edilen seviyeden sapma, uçuşun verilen seviyeye uyumluluğunun bozulması durumlarının belirlenmesi amacıyla kullanılır.

Cleared Level Deviation Threshold

Serbest Kılınan Sapma Eşiği

Serbest kılınan bir seviyeye uyumsuzluğun oluşmaya başladığını tanımlayan izleme kriteri parametresidir.

Clearway (CWY)

Aşma Sahası

Üzerinde bir hava aracının belirli bir yüksekliğe kadar ilk tırmanışının bir bölümünü gerçekleştirebileceği uygun bir alan olarak seçilmiş veya hazırlanmış, ilgili otoritenin kontrolü altında bulunan, yerde veya su üzerinde belirlenmiş dikdörtgen bir saha.

C

Client NOF

Alıcı Uluslararası NOTAM Ofisi

Bir NOTAM işleme birimi tarafından sağlanan hizmetlere abone olan herhangi bir uluslararası NOTAM ofisi.

Climb into Take-off and Traffic Pattern

Kalkış-Trafik Paterni İçine Tırmanış

Tüm yol, tüm manevra, yaklaşma-bekleme, ara yaklaşma, rüzgâr altı/esas bacak, karar yüksekliğinden önce iptal edilen yaklaşma, acil durum kontrolsüz alçalma ve diğer aşamalarıdır.

Closed Runway

Kapalı Pist

Hava aracı operasyonlarına imkân bulunmayan/havaalanı otoritesince izin verilmeyen pistler.

C

Clutter Density
Kargaşa Yoğunluğu
Radar kapsamı içinde, 1 milde oluşan istenmeyen birincil radar ekolarının toplam sayısıdır.

Coal Tar
Katran
Meşe odununun kuru olarak damıtılmasıyla ortaya çıkan madde.

Coarse Aggregate
İri Agrega
En büyük agrega tane çapının 4 mm'den büyük veya bu değere eşit olduğu; en küçük agrega tane çapının ise 2 mm'den büyük veya bu değere eşit olduğu agregaya verilen ad.

Cockpit
Kokpit
Bir hava aracında pilot ya da pilotların oturduğu kısım.

Cockpit Crew
Kokpit Ekibi
Hava aracının sevk ve idaresi ile kullanımından sorumlu ve SHGM tarafından lisanslandırılmış, gerekli olan asgari sayıdaki pilot/pilotlar ile eğer varsa uçuş mühendisleridir.

Code
Kod
SSR sorgulayıcısına yanıt veren cevaplayıcı tarafından yayılan sinyallerde bulunan verilerin kombinasyonudur.

Code Division Multiple Access
Kod Bölmeli Çoklu Erişim
Geniş spektrum modülasyonu ve girişimi engelleyici kodları kullanan dijital haberleşmeler için yapılan çoklu erişim planıdır. Bu plan, kullanıcılara her zaman cevaplayıcının bant genişliğinin tamamını kullanabilme imkânı tanır.

Coefficient of Transmissivity
Geçirimlilik Katsayısı
Birim hidrolik eğim altında bir akiferin birim genişliğinden suyun transfer edilme hızı. Akiferin doygun kısmının kalınlığı ile hidrolik geçirgenliğinin çarpımıyla ifade edilir.

Cogeneration
Kojenerasyon
Enerjinin elektrik ve ısı formlarında aynı sistemden beraberce üretilmesi.

Cogeneration Unit
Kojenerasyon Tesisi
Elektrik ve ısıtmanın birlikte değerlendirildiği sistem.

Cohesion
Kohezyon
Aynı cins moleküller arasında bulunan çekim kuvveti. Bir maddenin moleküllerini bir arada tutan kuvvettir.

Collaborative Decision Making (CDM)
Ortaklaşa Karar Verme
Ortaklaşa karar verme (CDM), iki veya daha fazla hava trafik yönetimi (ATM) paydaşı arasında açıkça ifade edilmiş hedefler doğrultusunda bir dizi eyleme karar vermeye odaklanan bir destekleme sürecidir. Bu süreç yoluyla, herhangi bir karardan etkilenecek durumdaki hava trafik yönetimi paydaşları, bu kararlarla ilgili bilgi paylaşımında bulunur, karar alma yaklaşım ve prensiplerini uygulayarak kararlar alır. Bu sürecin genel amacı, hava trafik yönetim sisteminin performansını bir bütün ola-

rak iyileştirirken, bir yandan da hava trafik yönetimi paydaşlarının bireysel performans ihtiyaçlarını gözetmektir.

Colloid
Kolloid
Çapı 0,002 – 1x10-6 mm arasında değişen kil veya organik madde bileşimi.

Co-Mail
Co-Mail
Hava yolu taşıyıcısı şirketin kendi istasyonlar ağı içinde naklettiği postalar için kullanılan kısaltma.

Co-Mat
Co-Mat
Hava yolu taşıyıcısı şirketin kendi istasyonlar ağı içinde naklettiği malzemeler için kullanılan kısaltma.

Combined
Birleşik
Genelde radar görüntü ve izleri için kullanılır. Birincil ve ikincil gözetim radar verilerinden yararlanılan bir radar mesajıdır.

Combined Plot
Birleşik Plot
Birincil ve ikincil gözetim radar bilgilerinin bir radar görüntüsü üzerinde birleştirilmesidir.

Combined VOR and TACAN
Birleşik VOR ve TACAN
VOR, TACAN ve DME seyrüsefer yardımcı cihazlarının birlikte bulunduğu bir seyrüsefer yardımcı sitesidir.

Combined/Consolidated Cargo
Birleştirilmiş/Konsolide Kargo
Farklı kişiler tarafından, tarifeli bir hava taşıyıcısının dışında başka bir kişiyle hava yolu ile taşınması için anlaşma yapılmış; tek bir pakette birleştirilmiş, birden çok ve farklı gönderiden oluşan kargo.

Com-Centre
Haberleşme Merkezi
Kendisine bağlı haberleşme istasyonlarının mesaj trafiğini yönlendirmekten sorumlu haberleşme merkezidir.

Commercial Aircraft
Ticari Hava Aracı
Ticari uçuş yapmak üzere SHGM tarafından tescil edilmiş ve performans limitleri SHY-6A Yönetmeliği'nde belirtilen limitleri ve özellikleri taşıyan hava araçlarıdır.

C

Commercial Flight
Ticari Uçuş
Belirli bir ücret karşılığında yolcu, yük ve posta taşımak üzere yapılan uçuşlardır.

Common Core Content of ATCo Training
Hava Trafik Kontrolörü Eğitiminin Temel İçeriği
Avrupa Sivil Havacılık Konferansı (ECAC) sahası için yaratılan bu projeler, eğitim örnekleri, testler ve performans konularını içermektedir.

Common Display System
Ortak Gösterge Sistemi
Tüm radar bilgi işlem ağının durum bilgilerini görüntüleyen sistem.

Common ICAO Data Interchange Network (CIDIN)
ICAO Ortak Veri Değişim Ağı
Hava ulaşımında esas unsuru oluşturan havacılık uçuş emniyet mesajlarının yol rehberine (Routing Table) göre yurt içindeki havaalanlarına ve yurt dışın-

daki AFTN merkezlerine daha hızlı ve kayıpsız olarak gönderilebilmesi için ICAO üyesi ülkeler arasında kurulmuş olan, 9.600 Bps hızında X.25 paket anahtarlamalı iletişim protokolünü kullanan haberleşme şebekesidir.

Common Point

Ortak Nokta

Bir ya da daha fazla hava aracının, ilgili ATC otoritesi tarafından rapor etmesi istenen nokta.

Communication Management Unit

Haberleşme Yönetim Birimi

Bilgi sağlama hizmetine yönelik haberleşme yönetim birimi, hava-yer ya da diğer yer çalışma ağları arasında bilgi transferine olanak sağlamaktadır.

C

Compacted Snow

Sıkıştırılmış Kar

Daha fazla sıkıştırmaya dirençli katı bir kütle halinde sıkıştırılmış ve toplandığında bir arada tutacak veya topaklar halinde parçalanacak yapıda, özgül ağırlığı 0,5 ve üzeri olan kar.

Compactness

Kompasite

Birim hacimdeki agregada tanelerin işgal ettiği toplam hacimdir.

Compass Locator

Mevki Belirtici Radyo Cihazı

Aletli iniş sistemi (ILS) için ya da son yaklaşma aşamasında seyrüsefer yardımcı cihazı olarak kullanılan mevki belirleyici.

Compass Rose

Pusula Gülü

Gerçek ya da manyetik kuzey yönünü belirleyen meydan üzerinde işaretlenmiş ya da haritalarda gösterilen daire.

Competence

Yeterlilik

Personel veya personel grupları arasında ortaya çıkan bilgi, yetenek ve yapabilirlik durumudur.

Competency Control (for aircraft pilot license)

Yeterlilik Kontrolü (Hava aracı pilotu lisansı için)

Bir adayın yetkilerinin temdidi ya da yenilenmesi için, gerektiğinde sözlü sınavı da kapsayacak şekilde uçuş yeteneklerini kontrol pilotuna sergilemesidir.

Competency Training

Yeterlik Eğitimi (SHY-ATSEP'e göre)

Alınacak dereceye bağlı olarak takip edilecek alanlarda (haberleşme, seyrüsefer, gözetim) gerekli bilgi ve becerilerin kazanılması amacıyla verilen eğitimdir.

Component

Komponent

Herhangi bir motor, pervane, parça veya cihazdır.

Composite Separation

Birleşik/Karma Ayırma

Uçakları, bileşik yol sistemi ile uygulanan ayırma minimalarını (yatay/dikey) azaltarak ayırma yöntemi.

Compressed Stabilized Filling Ground

Sıkıştırılmış Stabilize Dolgu Zemin

Zemin emniyet gerilmesi 0,7-1,0 kg/cm² olan zeminler.

Compulsory Reporting Point (CRP)

Zorunlu Rapor Noktası

Uçakların üzerinden geçerken rapor etmesi zorunlu olan bir seyrüsefer yardımcısı ya da fiks olarak belirlenmiş noktalar.

Computer-Based Training

Bilgisayar Destekli Eğitim

Bilgisayar çalışma ortamında interaktif yöntemlerle (interaktif cevaplama, konu anlatımı gibi) öğrenciye özgür bireysel çalışma ritmini kullandırarak bilgi ve yetenek kazandırılması.

Concrete

Beton

Kum, çakıl ya da kırmataş, çimento, su ve gerektiğinde katkı maddeleri kullanılarak elde edilen yapı malzemesi.

Concrete Compressive Strength

Beton Basınç Dayanımı

Betonun basınç mukavemeti standart kür koşullarında saklanmış (20°c ±2°c kirece doygun su içerisinde), 28 günlük silindir (15 cm çap, 30 cm yükseklik) veya küp (15 cm kenarlı) numuneler üzerinde ölçülür.

Concrete Design

Beton Dizaynı

Döküm yapılacak beton ile ilgili tüm tasarımlar.

Concrete Mixing Water

Beton Karma Suyu

Kuru haldeki çimento ve agregayı plastik, işlenebilir bir kütle haline getirmeye yarayan sıvıdır. Çimento ile kimyasal reaksiyon yaparak plastik kütlenin sertleşmesini sağlar.

Conditional Route (CDR)

Şartlı Rota

Bir hava trafik hizmet yolu veya bir parçasının özel koşullar altında kullanılması veya planlanmasıdır. Şartlı rotalar, aktivitenin beklenen seviyeleri, ilgili uçuş planları gibi değişik nedenlere bağlı olarak çeşitli kategorilere ayrılabilirler.

Cone of Silence

Sessizlik Konisi

Anten performansının limitlerine bağlı olarak antenin üst noktasında radarın sinyal alma/gönderme yapamadığı bölge. Bu bölgede hedef tespiti yapılamaz.

Conference Communications

Çoklu Haberleşme

Üç veya daha fazla merkezin aynı anda ve direkt olarak konuşma yapabildikleri haberleşme kolaylığı.

Confidentiality

Gizlilik

Bilginin sadece yetkili kişiler tarafından erişilebilir olmasıdır.

Conflict Alert

Çakışma İkazı

Otomatik radar fonksiyonu olarak radar hedefleri arasında mevcut minimaların altına inilebileceği yönünde verilen ikaz.

Conflict Resolution

Çakışma Çözümlenmesi

Potansiyel tehlike teşkil eden trafikler arasında uygun ayırma minimumlarının uygulanmasıyla yapılan çözümleme.

Consignor

Gönderici

Ürettiği veya sahip olduğu malları hava yolu ile taşıtmak isteyen ve bu amaca uygun şekilde paketleyen kişi veya kuruluş.

Container
Konteyner
İçine yük koyularak hava aracına yerleştirilen, biçimi hava aracının iç yüzey detaylarına uyumlu metal birimleri.

Container Dolly
Konteyner Dolly
Bagaj, kargo ve posta taşınması için kullanılan standart ölçülerdeki metal kutular.

Contaminated Runway
Pist Birikintisi
Pist yüzey alanının -izole alan dâhilinde olsun veya olmasın- kullanılan gerekli uzunluk ve genişlik dâhilindeki % 25'lik kısmından fazlasının aşağıdakilerle kaplı olması hali:

(i) 3 mm'den (0,125 inçten) daha derin düzey suyu veya sulu kar veya karla karışık yağmur sonucunda birikmiş 3 mm'den (0,125 inçten) fazla su.

(ii) Katı bir tabaka olacak şekilde sıkışmış, daha fazla sıkıştırmaya direnç kazanmış ve öbekleri bir arada tutan veya kaldırılması durumunda öbeklere ayrılacak olan kar/sıkışmış kar.

(iii) Islak buz dâhil olmak üzere buz.

C

Contingency
Beklenmedik Durum
Genellikle acil ve olağandışı durumlar ve çeşitli sorunlara yol açabilecek olasılıklara karşı tedbir almak için yapılan planlamalarda kullanılan tabir.

Contingency Fuel
Beklenmedik Durum Yakıtı
Hava aracının yakıt harcamasını etkileyen ve uçuş planlaması esnasında öngörülemeyen faktörlerin oluşmasından doğabilecek yakıt sorunlarının telafi edilmesi için SHT-OP1'e göre bulundurulacak yakıt (hava aracının beklenen yakıt tüketim verilerindeki sapmalar, meteorolojik koşullara ilişkin tahminlerdeki sapmalar ve planlanan uçuş rotası ve/veya uçuş seviyelerinden/irtifalarından sapmalar gibi).

Contingency Plan
Beklenmedik Olay Planı
Havaalanında, operasyon veya özel harekâtı gerektiren acil durumlarda, güvenlik güçlerinin ve görev verilen ilgili diğer birimlerin kullanılmasını düzenleyen ve çeşitli davranışları ihtiva eden plan.

Control (for Aircraft)
Kontrol (Hava aracı için)
Hava aracı/hava aracı komponentinin onaylanmış standartlar ile uygunluğunun denetlenmesidir.

Control Area (CTA)
Kontrol Sahası
Belirli bir alt sınırdan başlayıp yukarıya yükselen kontrollü sahaya denir.

Control Zone (CTR)
Kontrol Bölgesi
Yeryüzünden belirli bir üst sınıra kadar uzanan kontrollü hava sahası.

Controlled Aerodrome
Kontrollü Havaalanı
Havaalanı trafiğine hava trafik kontrol hizmeti sağlanan havaalanıdır.

Controlled Airspace
Kontrollü Hava Sahası
İçerisinde hava sahası sınıflandırmasına uygun olarak hava trafik kontrol hizmetinin verildiği, sınırları belirlenmiş sahalara denir. ATS hava sahaları A, B, C, D, E, F ve G sınıfları olarak kategorize edilir.

Controlled Flight

Kontrollü Uçuş

Hava trafik kontrol müsaadesine tabi herhangi bir uçuş.

Controlled Flight into Terrain (CFIT)

Kontrollü Uçuşta Yere Çarpma

Herhangi bir kontrol kaybı belirtisi olmaksızın, uçuş ekibinin durumsal farkındalığının kaybolmasına bağlı olarak, uçuş esnasında bir hava aracının yeryüzü, su veya bir mâniaya doğru yaptığı ve çarpmayla sonuçlanan istem dışı uçuş.

Controller-Pilot Data Link Communication (CPDLC)

Kontrolör Pilot Veri Hattı Haberleşmesi

ATS operasyonlarında ATC merkezi ile hava aracı arası iletişimin veri değişimi yöntemi ile yapılmasını sağlayan bir sistemdir.

Convergence and Implementation Programme (CIP)

Yakınsama ve Uygulama Programı

Ulusal ve çok uluslu bütünleşme planlarının ilerleyişini izlemek ve koordine etmek için kullanılan Avrupa Hava Trafik Kontrolü Uyumluluğu ve Bütünleşme Programı organizasyonudur.

Conveyor

Konveyör

Bagaj, kargo ve postanın yüklenip boşaltılması için kullanılan hareketli bant sistemi.

Coordinate

Koordinat

Bir pozisyon ya da yeri belirlemesi amacıyla enlem/boylam olarak (derece/dakika/saniye) ifade edilen referans değerler.

Coordination Fix

Koordine Fiksi

Üniteler arasında devir noktası, kontrolün transferi, terminal giriş/çıkış noktaları olarak kullanılan bir seyrüsefer yardımcısı ya da fiks olarak belirlenen pozisyon.

Co-pilot

İkinci Pilot

Hava aracında lisans veya yetki için uçuş eğitimi almak amacıyla bulunan pilotlar haricinde, birden çok pilotu gerektiren bir hava aracında, sorumlu pilot olarak görev yapan pilot dışında görev yapan pilot.

C

Core Requirements for ATM Working Positions

ATM Çalışma Pozisyonları için Temel Gereksinimler

Çalışma pozisyonu gelişimi için metotlar ve araçlardır. Temel proje, Avrupa Sivil Havacılık Konferansı devletlerindeki hava trafik yönetimini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Correlation

Korelasyon

Radar izlerinin mevcut bir uçuş planı ile ilişkilendirilmesi. Bazı hallerde bu terim sadece Mod A kodunun kod/çağrı işareti listesindeki bir çağrı işaretiyle yani uçuş planı ile ilişkilendirildiği izler için geçerlidir. Korelasyon, radar sisteminde ize elle girilerek veya yazılım tarafından otomatik olarak kurulabilir. Mevki, yer sürati, uçuş seviyesi, varsa SSR kodu, hava aracında Mode S transponder varsa bazı diğer bilgiler de (çağrı işareti, belirlenmiş seviye, uçuş başı, hava sürati vb.) korelasyonda görünebilir.

Corrosion
Korozyon
Elektrokimyasal etki sonucu malzemede oluşan kütle kaybıdır.

Coupling
Kapling
İkmal hortumu ile uçak yakıt noktası bağlantı aparatı.

Courier Service
Kurye Hizmeti
Bir ya da birden fazla gönderici tarafından verilen gönderilerin, tarifeli bir hava yolu ile, kurye yolcu tarafından normal uçak altı bagajı olarak taşınması işlemi.

Course
Course
Yoldaki uçaklar için tasarlanmış uçuş yolu, ILS hattında ise pisti karşılayıcı yol anlamında kullanılan terim.

Coverage
Kapsama Alanı
Elektronik sinyalin gerekli ihtiyaçları karşılayabildiği üç boyutlu hava sahası hacmidir.

Crack
Çatlak
Doğal sebepler, trafik etkisi ya da alttaki bir tabakadan yansıma sebebiyle kaplama içinde meydana gelen ayrılma.

Crew
Mürettebat
İşletici tarafından uçuş süresinde bir hava aracında görevlendirilen personeldir.

Crew Resource Management (CRM)
Ekip Kaynak Yönetimi
Uçuş ekibi personelinin emniyetli ve verimli bir uçuş operasyonu gerçekleştirmesi amacıyla, hataları azaltmak, stresi önlemek ve verimliliği artırmak için mevcut tüm kaynakların etkin kullanımının sağlanması.

Critical Facility
Hassas Tesis
Hasar görmesi durumunda havaalanı fonksiyonlarının ciddi şekilde aksamasına yol açabilecek, havaalanı içinde veya havaalanına doğrudan bağlantılı bulunan tesis ve yerler.

Critical Incident
Kritik Hadise
Olağan deneyimler kapsamına girmeyen, yaşamsal bir tehdit algısı ve fiziksel ya da duygusal kayıp unsurları içeren ani ve beklenmedik bir olaydır.

Cross Border Area
Sınır Geçiş Sahası
Özel operasyonel ihtiyaçlar için uluslararası sınırlarda oluşturulan geçici ayırma sahasıdır.

Cross Track Distance
Geçiş İzi Mesafesi
İstenilen rotanın hava yolunun sağına ve soluna olan dikey mesafesi.

Crosswind
Yan Rüzgâr
Bir hava aracının takip ettiği rotaya ya da kullanılan piste paralel olmayan, 90 derecelik dik rotada esen rüzgâr yönü.

Crosswind Component
Yan Rüzgâr Bileşeni
Piste 90 derece dik açıyla esen rüzgâr bileşeni.

Cruise
Seyir/Yolculuk
Uygun olan seviye ve hızda yol almak.

Cruise Climb

Seyir Tırmanışı

Bir hava aracının belirli bir derece (rate) ile yapmış olduğu tırmanma manevrası (tekniği).

Cruising Altitude

Seyir İrtifası

Yol seviyesi boyunca muhafaza edilen irtifa.

Cruising Level

Seyir Seviyesi

Bir hava aracının uçuşunun önemli bir bölümünde muhafaza ettiği seviyeye denir.

Current Flight Data

Güncel Uçuş Verisi

Son yapılan uçuş planı değişiklikleri ve kontrolör müdahaleleriyle güncelleştirilen uçuş bilgisi.

Current Flight Plan (CFP)

Cari Uçuş Planı

İlk uçuş planının doldurulmasından sonraki müsaadelerin sonucunda olabilecek değişiklikleri de kapsayan uçuş planı.

Current Flight Position

Güncel Uçuş Pozisyonu

En son algılayıcı verilerini temel alan x, y, z koordinatlarında uçuşun son pozisyonunu temsil eder.

Cyber Security

Siber Güvenlik

Manyetik ortamda bulunan ve iletişim halinde olan her bilginin güvenliğidir. Siber ortamı oluşturan bilişim sistemlerinin saldırılardan korunmasını, bu ortamda işlenen bilginin gizlilik, bütünlük ve erişilebilirliğinin güvence altına alınmasını, saldırıların ve siber güvenlik olaylarının tespit edilmesini ve bu tespitlere karşı tepki mekanizmalarının devreye alınmasını, sonrasında ise sistemlerin yaşanan siber güvenlik olayı öncesi durumlarına geri döndürülmesini sağlar.

Cyber Security Risk

Siber Güvenlik Riski

Bir zafiyetin bir tehdit tarafından kullanılması sonucu ortaya çıkacak olan olayın oluşma olasılığı ile yaratacağı etkinin bileşimidir.

Cyberspace

Siber Ortam

Tüm dünyaya ve uzaya yayılmış durumda bulunan bilişim sistemlerinden ve bunları birbirine bağlayan ağlardan oluşan ortamdır.

Cyclic Redundancy Check (CRC)

Döngüsel Artıklık Kontrolü

Veri kaybı veya değişikliğine karşı bir güvence seviyesi sağlayan, verinin dijital olarak ifade edilmesine uygulanan matematiksel bir algoritma.

D

Damp Runway
Nemli Pist
Yüzey kuru olmadığında, ancak üzerindeki nem parlak bir görünüm vermediğinde kabul edilen pist yüzey durumu.

Danger Area
Tehlikeli Saha
Belirli zamanlarda içerisinde uçuş emniyeti için tehlikeli faaliyetlerin olduğu, sınırları belirli sahalara denir.

Dangerous Goods
Tehlikeli Maddeler
İnsan sağlığına, güvenliğine, malına ya da ortamına yönelik önemli riskler arz edebilen ve Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı Ek-20'de yer alan tehlikeli maddeler listesinde gösterilen veya bu eke göre tasnif edilen madde ya da malzemeler.

Dangerous Goods Regulations (DGR)
Tehlikeli Madde Kuralları
Tehlikeli madde sınıfına giren maddelerin hava yoluyla taşınması ile ilgili olarak IATA Tehlikeli Madde Kuralları (DGR) esas olmak üzere, Tehlikeli Maddeler Taşıma Yönergesi'nin genel esaslar başlıklı 5. maddesinde belirtilen diğer kaynaklarda yer alan kurallardır. IATA tarafından Tehlikeli Madde Kuralları (DGR) el kitabı, her yıl yenilenir. Ancak, ara dönemlerde yapılan değişiklikler çeşitli yollarla ilgililere ulaştırılır.

Data
Veri
Kavramlar, talimatlar ve bilgilerin, haberleşme ve açıklamalar için uygun formata getirilmiş hali.

Data Accuracy
Veri Doğruluğu
Tahmin edilen veya ölçülen değer ile gerçek değer arasındaki uyum derecesi.

Data Communication
Veri Haberleşmesi
Hava trafik yönetimi kapsamında yer alan tüm veri haberleşme sistemleridir.

Data Completeness
Veri Tamlığı
Amaçlanan kullanımı desteklemek için gereken tüm verilerin sağlandığına dair güven derecesi.

Data Display System
Bilgi Görüntüleme Sistemi
İşlenmiş verinin gösterimine olanak sağlayan elektronik ve/veya elektromekanik sistem.

Data Format
Veri Formatı
Standartları, özellikleri veya veri kalitesi gereksinimlerini karşılayacak şekilde düzenlenmiş veri öğeleri, kayıtlar ve dosyalardan oluşan bir yapı.

Data Integrity
Veri Bütünlüğü
Bir havacılık verisinin ve değerinin, oluşturulmasından veya resmî olarak yapılan değişiklikten bu yana kaybol-

madığına veya değiştirilmediğine dair bir güvence derecesi.

Data Link

Veri Hattı

Terminaller arasında veri iletişimine olanak sağlayan bağlantı.

Data Link Communication

Veri Hattı Haberleşmesi

Mesajların veri hattı vasıtasıyla gönderilip alındığı bir iletişim şeklidir.

Data Model

Veri Modeli

Veri tabanında, veri özelliklerini ve ilişkilerini içeren kavramsal yapı.

Data Product

Veri Ürünü

Bir veri ürünü spesifikasyonuna (ISO 19131) uyum gösteren veri seti veya veri seti dizisi.

Data Quality

Veri Kalitesi

Bir verinin, kullanıcılar için doğruluk, bütünlük ve çözümsellik açısından belirlenen gereklilikleri karşılaması/sağlaması amacıyla belirlenen güvenlik derecesi/seviyesi.

Data Set

Veri Seti

Tanımlanabilir veri koleksiyonu (ISO 19101). ISO 19115'e göre aynı ürün spesifikasyonunu paylaşan veri seti koleksiyonları veri seti dizisi (data set series) olur. ISO 19131'e uygun olan veri seti veya veri seti dizisi, veri ürünü (data product) özelliğini kazanır.

Data Timeliness

Veri Zamanındalığı

Verilerin amaçlanan kullanım süresi için geçerli olduğundan emin olma derecesi.

Datum

Başlangıç Noktası

Başka miktarların hesaplanmasına yönelik bir referans veya esas niteliğinde olabilecek herhangi bir miktar veya miktarlar seti.

Day

Gün

00.01 UTC ile 24.00 UTC arasındaki süredir.

De/Anti-icing Vehicle

Buz Önleme ve Çözme Aracı

Buzlanmayı çözücü/önleyici kimyasal maddelerin uçaklara uygulanması için kullanılan özel donanımlı araç.

Dead Reckoning

Konum Tahmini

Yön, hız ve zaman gibi verileri göz önüne alarak belirlenen bir konumdan ilerleyerek konum tahmini yapılması.

Dead Reckoning (DR) Navigation

Tahminî Seyrüsefer

Bir hava aracının rotasını, yer hızını ve mevcut konumunu daha önce bilinen konumlara dayalı olarak tahmin etmeye dayanan seyrüsefer yöntemi. Günümüzde DR seyrüsefer yöntemi pratikte pek uygulanmasa da pilotlar tarafından ilerideki bir konum için varış tahminî yapmak veya rotayı yeniden kazanmak için rota değişikliğini tahmin etmek amacıyla kullanılabilir.

Decision Altitude/Height

Karar İrtifası/Yüksekliği

Bir hassas yaklaşma veya dikey kılavuzlu yaklaşmada, belirlenmiş irtifada ya da yükseklikte gerekli görsel referanslar sağlanamadığı için alçalmadan

vazgeçilip pas geçme prosedürünün başlatılacağı irtifa ya da yükseklik.

Decision of Chief Pilot in Command

Sorumlu Kaptan Pilot Kararı (SKPK)

Uçuş görev ve dinlenme sürelerinin uzatılması ve/veya kısaltılması için sorumlu kaptan pilot tarafından alınan karar. SHGM'nin Uçucu Ekip Uçuş Görev ve Dinlenme Süreleri ile Uygulama Esasları Talimatı'nda belirtilen kıstaslar dâhilinde alınır.

D

Decision-Making

Karar Alma

Bir aksiyonun muhtemel oluşumlarından biri seçilerek yapılan aktif kavrama işlemi.

Declared Capacity

İlan Edilmiş Kapasite

Meteorolojik koşullar, kontrol sahası ya da ATC sektör yapısı, personel ve cihaz yeterliliği, sorumluk sahibi olduğu hava sahasında bir kontrolörün iş yükünü etkileyecek diğer faktörler de göz önüne alınarak, hava sahasının bir bölümü için belirli bir zaman dilimi içindeki hava aracı sayısı olarak dile getirilen; bir ATC Sistemi ya da onun bir alt sistemi veya normal operasyonlar süresince bir hava aracına sağlanan hizmet yeterliliği ölçüsü/kabiliyeti.

Declared Distances

İlan Edilmiş Mesafeler

a) Mevcut kalkış koşu mesafesi (TORA): Kalkış halindeki bir uçağın yerdeki koşusu için mevcut ve elverişli beyan edilen pist uzunluğu.
b) Mevcut kalkış mesafesi (TODA): Kalkış koşusu için mevcut pist uzunluğu artı, varsa, aşma sahasının uzunluğu.
c) Mevcut hızlanma – durma mesafesi (ASDA): Kalkış koşusu için mevcut pistin uzunluğu artı, varsa, durma uzantısının uzunluğu.
d) Mevcut iniş mesafesi (LDA): İniş yapan bir hava aracının yerdeki koşusu için mevcut ve elverişli beyan edilen pist uzunluğu.

Declared Distances - Heliports

İlan Edilmiş Mesafeler - Heliportlar

a) Mevcut kalkış mesafesi (TODAH): Son yaklaşma ve kalkış koşusu uzunluğu, artı kalkışı tamamlamaları için helikopterler için mevcut ve elverişli beyan edilen helikopter aşma sahasının (varsa) uzunluğu.

b) Reddedilmiş mevcut kalkış mesafesi (RTODAH): Reddedilmiş bir kalkışı tamamlamaları için performans sınıfı 1'de işletilen helikopterler için mevcut ve elverişli beyan edilen son yaklaşma ve kalkış alanının uzunluğu.

c) Mevcut iniş mesafesi (LDAH): Son yaklaşma ve kalkış alanının uzunluğu artı iniş manevrasını belirli bir yükseklikten tamamlayabilmeleri için helikopterler için mevcut ve elverişli beyan edilen herhangi bir ek alan.

Degradation

Degradasyon

Atmosferik, hidrolik, biyolojik ve diğer faaliyetler sonucunda kayaların, sarp kayalıkların, yeryüzü katmanlarının ve akarsu yataklarının aşınması ve ayrışması.

De-icing

Buz Çözme

Uçakların yüzeylerinde oluşan buzun ve karın temizlemesi işlemi.

De-icing/Anti-icing Pad

Buzlanma çözme/buz önleme alanı

Buz giderici/buz önleyici işlemden geçmek üzere bir uçağın park etmesine yönelik bir iç alanı ve iki veya daha fazla mobil buz giderici/önleyici ekipmanın manevralarına yönelik bir dış alanı kapsayan bir alan.

Delay

Gecikme

Merkezi Akış Yönetim Birimi (CFMU) tarafından belirlenen kalkış zamanı ile operatörün talep ettiği ilk kalkış zamanı arasındaki fark.

Delivery Time

Dağıtım Zamanı

Kontrolör tarafından gönderilen mesajın uçuş ekibinin eline geçmesi için geçen süre.

Demand and Capacity Balancing (DCB)

Talep ve Kapasite Dengeleme

EUROCONTROL bünyesinde hizmet veren Ağ Yöneticisi Operasyon Merkezi (NMOC) tarafından yürütülen; trafik talebiyle halihazırdaki hava trafik kontrol kapasitesini mukayese etmek, ileriye dönük tahminlerde bulunmak, gerektiğinde kapasiteyi arttırmak ve talebi düzenlemek suretiyle hava sahasında ve/veya hava alanlarında aşırı yoğunluğun önlenmesini ve arz-talep dengesinin gözetilmesini sağlayan bir hava trafik yönetimi sürecidir.

Demo Flight

Demo Uçuş

Hava aracının satışı öncesi, alıcı taraf yetkililerinin de katılım sağlayacağı uçuş.

Density Ratio

Dansite Oranı

Yoğunluk oranı.

Departure Clearance

Kalkış Müsaadesi

Kalkış sonrası izlenecek yolu ve tırmanılacak seviyeyi belirleyen talimatlar.

Departure Control

Kalkış Kontrolü

Kalkıştan sonra belli bir süre boyunca, kalkan IFR uçuşlara sağlanan hava trafik kontrol hizmeti.

D

Departure Control System (DCS)

Kalkış Kontrol Sistemi

Uçuşların check-in işleminin (uçuşa kayıt işlemi), kapasite ve yük kontrolünün ve sevkinin bir otomasyonla (otomatik makinalarla) yapılması yöntemi.

Departure Slot

Kalkış Slotu

Hava aracının kalkışını yapmasının zorunlu olduğu zaman.

Departure Time

Kalkış Zamanı

Hava aracının pistten teker kestiği anı ifade eder.

Dependent Parallel Approaches

Bağımlı Paralel Yaklaşmalar

Birbirine komşu, uzatılmış pist merkez hatları üzerinde uçan uçaklar arasında radar ayırma minimalarının nasıl olacağının tarif edildiği paralel veya pa-

ralele yakın aletli pistlere yapılan eş zamanlı yaklaşmalar.

Deportee

Kabul Edilmeyen Kişiler

Bir ülkeye girişi yetkili merciler tarafından reddedilen kişiler. Söz konusu kişiler, geldikleri ülkeye ya da kabul edilecekleri başka bir ülkeye geldikleri hava taşıyıcısı ile geri gönderilmek zorundadır.

Descend Below the Lowest Usable Flight Level

Kullanılabilen En Düşük Uçuş Seviyesinin Altına Alçalma

Bir hava aracının, bir hava sahasında belirlenmiş minimum uçuş seviyesinin altına alçalmasıdır.

Descend Speed Adjustments

Alçalma Hız Ayarlamaları

Meydan varış zamanını belirlemek amacıyla yapılan hız azaltma hesaplamaları.

Designated RNAV Route

Belirlenmiş RNAV Rotası

Bir VOR/DME seyrüsefer cihazı kapsamındaki geçerli düşük ve yüksek irtifa değerlerini temel alan saha seyrüsefer rotası.

Desired Track

Planlanan Güzergâh

İki yol noktası arasında planlanan ya da istenilen güzergâh.

Destination Aerodrome

Gidiş Meydanı

Bir uçuş için belirtilmiş iniş meydanı.

Destination Alternate

Varış Yedek Meydanı

İniş için önceden düşünülmüş havaalanına inişin mümkün olmadığı veya tavsiye edilmediği hallerde uçakların kullanabileceği havaalanı.

Deviation

Sapma

Takip edilen yol güzergâhından, meteorolojik koşullar ya da olağanüstü durumlar nedeniyle ayrılma.

Diabase

Diyabaz

Klinopiroksen, ojit, olivin, magnetit ve ilmenit içeren, yeşil renkli ve aşınma dayanımı yüksek bir kayaç.

Diagnosing

Teşhis Etme

Şartların değişmesiyle ya da yeni bilgilerin işlenmesiyle değişen trafik durumunun tanımlanması işlemi.

Differential Global Navigation Satellite System (DGNSS)

Farklı Küresel Seyrüsefer Uydu Sistemi

Bir veya daha fazla bilinen noktadaki pozisyon hatalarının belirlenmesi ve pozisyon doğruluğu için bir başka sistemden alınan bilgilerin iletilmesini amaçlayan bir sistemdir.

Differential Global Positioning System (DGPS)

Farklı Küresel Konumlandırma Sistemi

Küresel pozisyonlama sisteminin çözüm doğruluğunu geliştirmek için kullanılan bir tekniktir.

Digital European Sky

Avrupa Dijital Gökyüzü

En son dijital teknolojileri kullanarak Avrupa’nın havacılık altyapısını dö-

nüştürmeyi, hava trafiğinin gelecekteki büyümesinin ve çeşitliliğinin emniyetli ve verimli biçimde yönetilmesini sağlamayı ve çevresel etkileri asgari düzeye indirmeyi amaçlayan bir Avrupa Komisyonu projesidir.

Digital NOTAM
Sayısal NOTAM

Bir NOTAM'da bulunan serbest biçimli metni, ilgili havacılık kuruluşuna ulaşan bir dizi yapılandırılmış bilgiye dönüştüren, havacılık bilgi değişim modeli AIXM'e dayanan bir veri seti.

Direct Access Radar Data
Doğrudan Radar Veri Erişimi

RDP sisteminin bir parçası olan MRT'lerde bir sorun olduğunda, MCT'den gelen radar plot bilgilerinin kontrolörlerin önündeki display'lere anında ve kesintisiz getirilmesini sağlayan bir bağlantı şeklidir.

Direct Controller-Pilot Communication
Kontrolör Pilot Direkt Haberleşmesi

Hava trafik kontrol birimi ve pilot arasında sesli cevaplama içeren radyo haberleşme metodu.

Direct Flight
Direkt Uçuş

İki fiks, nokta ya da seyrüsefer yardımcısı arasında rota uçuşu.

Direct Transit Passengers
Direkt Transit Yolcular

Varışı takip eden kısa bir aradan sonra aynı uçak ve aynı uçuş numarası ile seyahatlerine devam eden yolculardır. (Teknik problemlerden ötürü uçak değiştiren fakat aynı uçuş sayılı uçakla devam eden yolcular direkt transit yolcular olarak sayılır.)

Directorate General of Civil Aviation
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü (SHGM)

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, kamu tüzel kişiliğini haiz, özel bütçeli, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına bağlı bir kuruluş olup sivil havacılık sektöründe kural koyma, denetleme ve yaptırım uygulama görevini yürütmektedir.

Disabled Aircraft
Hareket Kabiliyetini Kaybetmiş Hava Aracı

Lastik patlaması, iniş takımlarının hasar görmesi, hava aracının pistten ya da taksi yolundan çıkması veya hava aracının kısmen ya da tamamıyla parçalara ayrılması gibi kazalar nedeniyle hareket kabiliyetini kaybeden hava aracı.

Dispenser
Akaryakıt Hidrant Aracı

Apron üzerinde bulunan akaryakıt ikmal deposu ile irtibatı bulunan yakıt pit'i/valfi ile hava aracı arasında yakıt dolum işlemini gerçekleştiren ve üzerinde pompa, sayaç, mikro filtre, dolum hortumları gibi donanımları bulunan araç.

Dispersivity
Dispersivite

Gözenekli bir matrisin kendi içerisinden geçen bir izleyicinin yayılmasına neden olma özelliği.

Displaced Threshold
Kaydırılmış Eşik

Bir pistin başlangıcında bulunmayan bir eşik.

Distance Measuring Equipment (DME)
Mesafe Ölçüm Cihazı
Hava aracında ve yerde bulunan cihazlar yardımıyla, hava aracının yerdeki istasyona olan uzaklığını deniz mili cinsinden gösteren cihaz.

Distillation
Destilasyon
Asfaltın damıtılması.

Distress Phase (DETRESFA)
Tehlike Hali
Bir hava aracı ve içindekilerin, kesin ve yakın bir tehlikenin içinde olduğu veya acil yardım gerekliliği konusunda nedenlerin var olduğu durum.

D

DME Separation
DME Ayırması
Hava araçları arasında DME cihazından alınan mesafe bilgisine dayalı olarak yapılan ayırma.

Dolly
Dolly
Traktörler ile çekilen, apronda konteyner ve palet taşımacılığında kullanılan, seviyesi fazla yüksek olmayan küçük tekerlekli taşıma aracı.

Domestic Flight
İç Hat Uçuşu
Zorunlu inişler dışında, ülke sınırları içindeki havaalanları arasında yapılan seferler.

Doppler VOR (DVOR)
Doppler VOR
Çevre faktörlerinin oldukça kötü olduğu bölgelerde kullanılmak üzere tasarlanmış VOR cihazlarıdır.

Doubt of Competency
Yeterlilik Konusunda Kuşku
Bir hava aracının güvenliğini tehlikeye sokan bir olaya veya kazaya karışan; yeterlilik gözlem sürecinde derece gereklilikleri ve mesleki açıdan yeterli bulunmayan veya ilgili ünitenin eğitim ve değerlendirme usullerine uymayan ya da ilgili ünitenin eğitim ve değerlendirmeleri sonucunda başarılı olamayan personelin durumudur.

Drain
Drenaj (Yakıt İkmal)
Tanka alınan yakıtta atmosferik olaylar nedeniyle oluşan serbest suyun sistemden alınması.

Dry Snow
Kuru Kar
Esintiyle savrulabilen, sıkıştırılıp bırakıldığında dağılan, özgül ağırlığı 0,35’e kadar olan kar.

Dry Unit Weight
Kuru Birim Ağırlık
Zemin ya da kaya katı maddesinin ağırlığının zemin veya kaya kütlesinin toplam hacmine oranıdır.

Dry-Lease
Dry-Lease
SHT 120.95’e göre; dry-lease, bir hava aracının, kiracının işletme ruhsatı altında işletildiği kira anlaşmasıdır. Diğer bir deyişle, uçağın mürettebatsız kiralanması olup kiracının ticari kontrolü altında ve kiracının hava yolu kodu ve trafik hakları kullanılarak işletilmesidir.

Dual Instruction Time
İkili Eğitim Süresi
Bir kişinin, hava aracında uygun şekilde yetkilendirilmiş bir pilottan

veya uzaktan kumandalı bir hava aracı uçuşu sırasında uzak pilot istasyonunu kullanan uygun şekilde yetkilendirilmiş bir uzaktan kumandadan uçuş talimatı aldığı uçuş süresi.

Ductility

Düktilite

Standart kalıpta bitümün çekilerek uzaması.

Dummy Joint

Yalancı Derz

Yalancı derz, öngörülen noktalarda sonradan kesilen derzdir. Yalancı derz için gerekli derinlik ve genişlik, inşaat derzlerinde geçerli olan ölçülerle aynı şartlardadır.

Duplicated Secondary Surveillance Radar Coverage

İkili İkincil Gözetim Radar Kapsamı

Birbirinden bağımsız çalışan iki tane ikincil gözetim radar kaynağından alınan radar bilgilerinin kullanıldığı sistemdir.

Durability

Dayanıklılık

Yapı malzemelerinin ve yapıların, işlevlerini uzun yıllar boyu bozulmadan yerine getirmelerine denir.

Dynamic Load-bearing Surface

Dinamik Yük Taşıma Yüzeyi

Üzerine acil durum halinde bir konma gerçekleştiren bir helikopter tarafından oluşturulan yükleri taşıyabilecek bir yüzey.

E

Earth Referenced Navigation
Yüzeyden Referanslı Seyrüsefer
Yüzeysel seyrüsefer kaynağına bağlı olup tek siteye bağlı olmayan seyrüsefer.

EDTO Critical Fuel
EDTO Kritik Yakıtı
Yolun en kritik noktasında başa gelebilecek en kısıtlayıcı sistem arızası (motor arızası, kabin basıncı vb.) göz önünde bulundurularak, yol aşamasındaki yedek havaalanına uçmak için gereken yakıt miktarı.

Efficiency Measurement
Yeterlilik Ölçülendirmesi
Girdi-çıktı oranlarını sonuçlandıran ölçülendirme ünitesi.

Electronic Flight Strip (EFS)
Elektronik Uçuş Stribi
Hava trafik kontrol hizmetinde kullanılan kâğıt uçuş stripleri yerine, elektronik ortamda daha fonksiyonel ve etkin olarak strip yönetimini sağlayan sistemdir.

Elevated Heliport
Yükseltilmiş Heliport
Kara üzerinde yükseltilmiş bir yapı üzerinde bulunan bir heliport.

Elevator
İrtifa Dümeni
Hava aracının burnunun yukarı-aşağı hareket etmesini (pitch) engelleyen yatay dengeleyiciye menteşeyle bağlı hava aracı bileşenidir. Elevatör birincil uçuş kontrollerinden biridir.

Ellipsoid Height (Geodetic Height)
Elipsoit Yükseklik (Geodetik Yükseklik)
Elipsoid normal denilen küresel çizginin dış yüzeyinden itibaren ölçülmek istenen noktaya çizilen dikmenin ölçüsüdür.

Emergency
Acil Durum
Havaalanında, normal hizmet akışı dışında, personel, araç, gereç ve malzeme kullanımı, takviyesi, ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyonu gerektiren, güvenlik, kaza-kırım veya kurtarma ile ilgili her türlü durum.

Emergency Locator Transmitter (ELT)
Acil Durum Konum Vericisi
Hava araçlarının kaza veya acil durumlara maruz kalmaları halinde, konumları hakkında pozisyon bilgisi sağlayan ve arama kurtarma hizmetlerinde kullanılan bir cihazdır. Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı (ICAO) kuralları gereğince hava araçlarında bulundurulması zorunludur.

Emergency Phases
Acil Durum Safhaları
Şüphe hali, alarm hali ve tehlike hali anlamında kullanılan genel terim.

Emergency Plan
Acil Durum Planı
Havaalanında her türlü acil durumda, bu duruma uygun olarak, araç, gereç ve personel kullanımını ve takviyesini, ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliğinin koordinesini düzenleyen ve ICAO Ek-14 ve SHY-14A’ya göre hazırlanan plan.

En Route
Yol Aşaması
Kalkış noktasından bitiş aşamasına kadar seyrüsefer operasyonunun bir safhası.

English Language Proficiency Test for ATCOs
Hava Trafik Kontrolörleri İçin İngilizce Yeterlilik Testi
Hava trafik kontrolörlerinin, ICAO standartlarına uygun olarak İngilizce yeterliliklerini tespit amacıyla tasarlanmış test.

Entrepot (Warehouse)
Antrepo
Gümrük gözetimi altında bulunan eşyanın konulması amacıyla havalimanı içerisinde veya dışında bulunan ve kuruluşunda aranılacak koşulları ve nitelikleri yönetmelikle belirlenen yerdir.

Equipment Capacity
Ekipman Kapasitesi
ATC sistemleri tarafından taşınabilir azami trafik sayısı.

Error
Hata
Ölçülen değer ile fiziksel değer arasında meydana gelen farklılık.

Estimated off Block Time (EOBT)
Takoz Çekme Zamanı
Bir hava aracının kalkışıyla ilgili olarak harekete başlayacağı tahmin edilen zamana denir.

Estimated Time of Arrival (ETA)
Tahminî Varış Zamanı
IFR hava aracı için gidiş meydanında aletli yaklaşma usulünün dizayn edildiği fiks varsa bu fikse varış zamanıdır. Böyle bir fiks ya da seyrüsefer yardımcı cihazı yoksa ya da hava aracı VFR ise meydan üzerinde olacağı tahmin edilen zamandır.

ETOPS (Extended-range Twin-engine Operational Performance Standards) En Route Alternate
Çift Motorlu Hava Araçları İçin Yedek Yol Boyu Havaalanı
Yol boyu ETOPS operasyonları esnasında hava aracının motor arızası ya da diğer anormal durumlar veya acil durum koşullarında inebileceği uygun/elverişli yedek meydan.

E

European Air Traffic Management System (EATMS)
Avrupa Hava Trafik Yönetim Sistemi
ECAC üyesi ülkelerin hava trafik sistemlerini eş güdümlü hale getirerek iniş-kalkış zamanlarındaki gecikmeleri azaltmayı ve tercih edilen uçuş profilleri ile uçuş emniyeti, ülke güvenliği, çevresel etkiler gibi konularda minimum tahditleri planlayan sistem.

European Aviation Safety Agency (EASA)
Avrupa Havacılık Emniyeti Ajansı
Avrupa hava sahasının emniyetini temin etmek amacıyla gerekli mevzuat ve uygulamaları tesis ve takip etmek üzere 2002 yılında faaliyete başlayan, 2010 yılı itibarıyla JAA’in birçok yetki ve sorumluluğunu devralan ve 2022 yılı itibarıyla büyük çoğunluğu AB üyesi olmak üzere toplam 31 devletin üye olduğu bir havacılık otoritesidir. Türkiye henüz EASA’ya üye olmamakla beraber, EASA tarafından üye olmayan devletlerle Avrupa Birliği havacılık emniyeti kurallarının uygulanması konusunda iş birliği yapılması amacıyla oluşturulan Pan-Avrupa Ortakları (PANEP) arasında yer almaktadır.

European Civil Aviation Conference (ECAC)

Avrupa Sivil Havacılık Konferansı

1955'ten beri faaliyetlerine devam eden uluslararası bir organizasyondur. Amacı, Avrupa hava taşımacılık sisteminin güçlendirilmesi, güvenli ve etkili gelişiminin devam ettirilmesidir. ECAC, üye ülkeler ile diğer ülkeler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi ve sivil havacılık politikalarının belirlenmesi konularında da çalışmalar yapmaktadır.

European Global Navigation Overlay Service (EGNOS)

Avrupa Küresel Seyrüsefer Kaplama Hizmeti

Avrupa'da uydu seyrüseferi sağlamak amacıyla 1984'te çalışmalarına başlanan bir hizmettir. EGNOS'un geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi ile ilgili çalışmalar 1994'te Avrupa Uzay Ajansı (ESA), Avrupa Birliği (EU) ve EUROCONTROL'ün katılımı ile kurulan Avrupa Üçlü Birliği (ETG) tarafından yürütülmektedir.

European Organization for Civil Aviation Equipment (EUROCAE)

Avrupa Sivil Havacılık Teçhizatı Teşkilatı

Avrupa Sivil Havacılık Konferansı (ECAC) tarafından alınan kararla 1963 yılında İsviçre'nin Luzern şehrinde kurulan ve hava yolu taşımacılığında kullanılan elektronik ekipmanların standardizasyonu konusunda faaliyet gösteren organizasyondur.

Executive ATCo

Uygulama Hava Trafik Kontrolörü

Planlama kontrolörü ile eş güdüm halinde ATC operasyonlarını yerine getiren, radyo-telefon iletişimini yürüterek sorumluluk sahasındaki uçakların aktif olarak kontrolünden sorumlu, lisanslı veya dereceli hava trafik başkontrolörü veya kontrolörüdür.

Expansion Joint

Genleşme Derzi

Beton tam kürünü aldıktan sonra ortam sıcaklığına bağlı olarak genleşir ya da çeker. Bu hareketlerin betonda istenmeyen çatlama ve çalışma yapmasını engellemek için betonun yapısına göre ortalama 30 metre aralıklarda genleşme derzleri bırakılmalıdır. Bu derzler beton dökümü sırasında oluşturulmalı ve beton tamamen bu bölgelerde kesilmelidir.

Expected Approach Time (EAT)

Muhtemel Yaklaşma Zamanı

IFR bir hava aracının muhtemel bir gecikme/beklemenin ardından, iniş için yaklaşmasını tamamlamak üzere fiksi terk edeceği tahmin edilen zamandır.

Expected Departure Clearance Time (EDCT)

Muhtemel Kalkış Talimatı Zamanı

Bir uçağın kalkış için talimat alabileceği en uygun zaman.

Explosive Detection System (EDS)

Patlayıcı Tespit Sistemi

Bagajların patlayıcı madde barındırıp barındırmadığını tespit etme ve patlayıcı maddenin varlığı durumunda alarm verme özelliğine sahip bir güvenlik denetim sistemidir.

Explosive Trace Detector (ETD)

Patlayıcı İz Dedektörü

Yolcu ve bagaj üzerinde patlayıcı ve uyuşturucu madde bulunup bulunmadığını kontrol etmekte kullanılan dedektördür.

F

Facility
Fasilite
Özel bir amaç için yapılmış bina, ekipman veya üniteler.

False Plot
Hatalı Görüntü
Uçağın gerçek pozisyonundan farklı bir pozisyonda radarda görünmesi.

False Replies Unsynchronised in Time (FRUIT)
Zamanda Senkronize Olmayan Hatalı Cevaplar
Bir uçağın birden fazla anten tarafından sorgulanması durumunda, başka bir sorgulama nedeniyle transponder cevap sinyalinin beklenen süreden daha önce alıcıya gelmesi olayıdır.

False Track
Hatalı İz
Radar sistemindeki teknik konulardan kaynaklanan yanlışlıklar.

Federal Aviation Administration (FAA)
Federal Havacılık İdaresi
ABD'de sivil havacılığı düzenleyen ve denetleyen kuruluş. 1958 yılında kurulmuştur. ABD'nin ulusal savunma gereklerini ve güvenliğini göz önüne alarak sivil havacılığı düzenlemek, yeni teknolojilerden faydalanarak havacılığı geliştirilmek, sivil ve askerî uçakların kontrolünü ortak bir sistem üzerinden gerçekleştirmek, ulusal hava sahası sistemi konusunda araştırmalar yapmak ve ticari uzay taşımacılığını düzenlemek başlıca görevleri arasındadır.

Ferry Flight
Boş Uçuş
Bir uçağın yolcu ve yük taşımaksızın uçurulması.

Filed Flight Plan
Dosyalanmış Uçuş Planı
Pilot ya da onun yasal temsilcisi tarafından ATS ünitesinde doldurulan, sonradan yapılmış değişiklikleri içermeyen plana denir.

Filled Flight Plan
Doldurulmuş Uçuş Planı
Pilot veya şirket temsilcisi tarafından uçuştan önce ATS ünitesine verilmek üzere doldurulan, uçuşla ilgili ayrıntıları içeren plan.

Filler
Filler
200 mm altında kalan malzeme. (Asfalt için)

Filling Ground Compressed with Vibration Cylinder
Vibrasyonlu Silindirle Sıkıştırılmış Dolgu Zemin
Zemin emniyet gerilmesi 1,0-1,5 kg/cm² olan zeminler.

Final
Final
Aletli veya görerek yaklaşma yapan bir uçağın iniş için pisti karşıladığı hat.

F

Final Approach
Son Yaklaşma
Belirlenmiş bir son yaklaşma fiksi ya da belirlenmemiş ise herhangi bir nokta ya da fiksten başlayan aletle yaklaşma usulünün bir parçası olarak;

a) Belirlenmiş ise, son kaide dönüşünün (procedure turn), esas dönüşün (base turn) bitiminde ya da racetrack usulünde inbound başa dönüşünde ya da,

b) Yaklaşma usulünde belirtilen son yaklaşma başına intercept olunan noktada başlar. Havaalanı civarında; (a) inişin gerçekleştirileceği; ya da (b) pas geçme yönteminin başlayacağı noktada sona erer.

Final Approach and Take-off Area (FATO)
Son Yaklaşma ve Kalkış Sahası
Havada asılı kalmaya veya inişe yönelik yaklaşma manevrasının son aşamasının tamamlandığı ve kalkış manevrasının başlatıldığı belirli bir alan.

Final Approach Course
Son Yaklaşma Hattı
Aletli yaklaşma yapan bir uçağın pisti karşılamasını sağlayan hat.

Final Approach Fix (FAF)
Son Yaklaşma Fiksi
Yayımlanmış aletli alçalma usulünün başladığı nokta.

Final Approach Segment
Son Yaklaşma Bölümü
Üç boyutlu geometrik bir yolu tanımlayan ve uçakların son yaklaşmada uçuşuna devam etmesi beklenen düz bir hat.

Finisher
Finişer
Asfaltın son işlemini yapan makine.

Fire Hydrant
Yangın Hidrant
Su dolum hattı.

First-aider
İlkyardımcı
29.7.2015 tarihli ve 29429 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İlkyardım Yönetmeliği esaslarına göre ilkyardımcı sertifikası almış kişidir.

Fixed Light
Sabit Işık
Sabit bir noktadan bakıldığında sabit şiddette görünen bir ışık.

Flash Blindness
Flaş Körlüğü
Gözlerin parlak bir ışığa maruz kalması sonucunda geçici veya kalıcı olarak görememe durumu.

Flashing Green Light
Kesik Kesik Yeşil Işık
Uçuştaki hava aracı için, “iniş için geri dön.” Yerdeki hava aracı için ise, “taksi serbest.”

Flashing Red Light
Kesik Kesik Kırmızı Işık
Uçuştaki hava aracı için, “havaalanı güvenli değil, inme.” Yerdeki hava aracı için ise “kullanılan iniş sahasını boşalt.”

Flashing White Light
Kesik Kesik Beyaz Işık
Uçuştaki hava aracı için, “bu havaalanına in ve aprona git.” Yerdeki hava aracı için ise, “meydan üzerindeki başlangıç noktasına (park yeri) geri dön.”

Fleet

Filo

İşletmecinin mülkiyetinde olan veya kiraladığı tüm hava araçlarının adet ve tip olarak ifadesidir.

Flexible Use of Airspace (FUA)

Hava Sahasının Esnek Kullanımı

Hava sahasının yalnız askerî veya sivil amaçlar için değil, kullanıcının belirleyici olması temel prensibine uygun hale getirilmesinin amaçlanması.

Flexural Tensile Strength

Eğilme-Gerilme Dayanımı

Bu deney, üç noktadan yüklenen basit kiriş ile betonun eğilme-gerilme dayanımının belirlenmesini kapsar.

Flight (FLT)

Uçuş

Aynı uçuş numarasıyla yapılan uçuş safhalarının sayısı veya uçuş safhasındaki bir hava aracının hareketidir.

Flight Check/Calibration

Uçuş Kontrol

Konulmuş toleransları karşılayıp karşılamadığını belirlemek amacıyla bir seyrüsefer yardımcısının uçuşta araştırılması.

Flight Crew

Uçuş Ekibi

Hava aracının sevk ve idaresinden sorumlu pilotlar ve uçuş mühendisleri ile hizmetlerden sorumlu kabin görevlileridir.

Flight Crew Cooperation

Uçuş Ekibi İş Birliği

Sorumlu pilot idaresinde uçuş ekibinin uyumlu bir iş birliği içinde takım olarak çalışmasıdır.

Flight Crew Member

Uçuş Ekibi Üyesi

Uçuş süresince bir hava aracının operasyonu için gerekli olan görevleri yerine getirmekten sorumlu, ilgili sivil havacılık otoritesi tarafından lisanslandırılmış personeldir.

Flight Crew Operating Manual (FCOM)

Uçuş Ekibi Operasyon El Kitabı

Uçuş operasyonunu belirleyen el kitabıdır.

Flight Data

Uçuş Verisi

Uçakların karşılaşmalarının belirlenip kontrolörün önceden planlama yapmasına imkân sağlayan, uçuşla ilgili genel bilgileri kapsar.

Flight Data Processing System (FDPS)

Uçuş Veri İşleme Sistemi

Uçuş planlarından gelen bilgilerin kullanımıyla, hava trafik kontrolörlerinin strip alma, radarda etiket takibi, ulusal savunma gereklilikleri vb. konularında etkin olarak kullanabilecekleri bir sistem.

Flight Data Recorder (FDR)

Uçuş Veri Kayıt Sistemi

Bir uçuş hakkındaki gerekli parametre ve teknik bilgileri kaydeden cihazdır.

Flight Dispatcher

Uçuş Harekât Uzmanı

Uçuşların öncelikle emniyetle gerçekleştirilmesi için gerekli tüm uçuş planlamalarını yapan, uçuş boyunca uçuşu takip eden, uçuşun herhangi bir safhasında mesul pilotun talebi veya eldeki bilgiler doğrultusunda uçuşun güvenli ve etkin

bir şekilde devamını sağlamak için uçuş ekibini bilgilendiren, uçuş hakkındaki bilgilerin gerekli birimlere aktarılması için uçuşu izleyen, acil durum (sabotaj, kaza kırım, uçak kaçırma vb.) bilgilerinin gerekli birimlere iletilmesini sağlayan, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından lisanslandırılmış kişidir.

Flight Duration (Block Time)

Uçuş Süresi (Blok Süre)

Bir hava aracının kalkış yapmak maksadıyla, kendi gücü ile veya harici bir güç uygulanmak suretiyle ilk hareketine başlama anından, uçuşun veya görevin sonunda tam olarak durarak yolcu, yük veya diğer muhteviyatı indirme ve/veya bindirme amacıyla kendisine tahsis edilen park yerine gelme anına kadar geçen toplam süredir.

Flight Duration (Helicopter)

Uçuş Süresi (Helikopter)

Helikopterin pervane pallerinin dönmeye başladığı andan, uçuş sonunda park yerinde motorunu durdurarak pervane pallerinin durduğu ana kadar geçen toplam süredir.

Flight Duty Period

Uçuş Görev Süresi

Tek bir uçuş ya da uçuş serilerinden oluşmuş bir uçuş görevi için, uçuş ekip üyesinin uçuş hazırlığı ile başlayan ve aynı uçuş veya uçuş serilerinin sonundaki tüm uçuş görevlerinden muaf tutulduğu toplam süredir.

Flight Engineer

Uçuş Mühendisi

Uçuş işletme el kitapları gereğince hava aracında bulunması ve pilotlardan başka kokpitte görev yapması gerekli olan sertifikalı personeldir.

Flight Examiner's Discretion

Kontrol Pilotu Yetkisi

Pilot adaylarının, pilotların, uçuş öğretmenlerinin ve diğer kontrol pilotlarının yeterlilik kontrolü/yetenek testlerini yapmak üzere SHGM tarafından yetki kategorileri onaylanarak atanan ve isimleri yayımlanan öğretmen pilotlara verilen yetkidir.

Flight Information Center (FIC)

Uçuş Bilgi Merkezi

İkaz hizmeti ve uçuş bilgi hizmeti sağlamak üzere oluşturulmuş ünitedir.

Flight Information Region (FIR)

Uçuş Bilgi Bölgesi

Yatay ve dikey sınırları ile tanımlanmış, içerisinde uçuş bilgi ve ikaz hizmeti verilen hava sahasıdır.

Flight Information Service (FIS)

Uçuş Bilgi Servisi

Uçuşların verimli ve güvenli bir şekilde yapılması için yararlı bilgi ve tavsiye vermek amacıyla kurulan bir hizmet birimi.

Flight Level (FL)

Uçuş Seviyesi

1013.25hPa'lık referans basınç yüzeyi ile ilişkili olarak belirlenmiş sabit atmosferik basınç yüzeyleridir. Bu yüzeyler birbirlerinden, belirlenmiş (sabit) basınç aralıkları ile ayrılır.

Flight Management System (FMS)

Uçuş Yönetim Sistemi

Motor çalıştırma öncesi ve kalkıştan inişe ve motorun kapatılmasına kadar bir uçuşla ilişkili kapalı ve açık unsur-

F

lar arasında sanal veri ve operasyonel uyum sağlamak için tasarlanmış; yerleşik ve çok amaçlı bir seyrüsefer, performans ve hava aracı operasyon bilgisayarıdır.

Flight Operation

Uçuş Harekâtı

Planlanmış bir uçuş için uçuş ekibinin hava aracına bindiği andan motorlarını durdurarak hava aracını sorumlulara teslim ettiği ana kadar geçen süre zarfındaki tüm faaliyetlerdir.

Flight Operation Process

Uçuş Operasyonu Süreci

Uçuş ekibinin uçuş operasyonuna başladığı meydandan görev almaları ile başlayıp uçuşun bitiminde de-briefing ile ekibin gerçekleştirilen seferi tamamladığı zamanı kapsar.

Flight Path Monitoring

Uçuş Yolu Takibi

Hava trafik kontrol izinlerinin koşullarından sapmalar da dâhil olmak üzere, nominal uçuş yolundan önemli sapmalara ilişkin bilgi ve tavsiye sağlamak amacıyla hava aracında ATS gözetim sistemlerinin kullanılması.

Flight Plan (FPL)

Uçuş Planı

Bir hava aracının tasarlanan uçuşuna ya da uçuşun bir bölümüne ilişkin olarak hava trafik hizmet birimlerine sağlanan özel formatlı bilgi.

Flight Plan Data

Uçuş Planı Verisi

Hava aracı çağrı adı, iniş-kalkış meydanları, planlanan uçuş seviyesi, planlanan uçuş rotası, tahminî varış zamanı gibi bilgilerin genel terimle ifade edilmesi.

Flight Position Monitor

Uçuş Pozisyonu Monitörü (İzleme Sistemi)

Hava trafik kontrolörüne uçuş aşamasındaki rota değişikliklerini görme, müdahale etme, gerektiğinde tavsiyede bulunma imkânı sağlayan bir sistem.

Flight Recording Device

Uçuş Kayıt Cihazı

Hava aracı üzerinde takılı bulunan, kaza ve olayların soruşturulmasında yardımcı olarak kullanılan her tip kayıt cihazıdır.

Flight Simulator

Uçuş Simülatörü

Belirli bir hava aracı tipinin kokpitindeki mekanik, elektrik, elektronik ve benzeri hava aracı sistem kontrol fonksiyonları ile uçuş ekibi üyelerinin ortamını aynen yansıtan, hava aracı tipinin performans ve uçuş özelliklerinin orijinaline sadık kalınarak uygulandığı cihazdır.

Flight Status

Uçuş Durumu

Uçuşun halihazırdaki durumunu ifade eden, planlandı (scheduled), gecikmeli (delayed), kalkış yaptı (departed), havada (in air), beklenen (expected), başka yere yönlendirildi (diverted), yeniden düzenlendi (recovery), iniş yaptı (landed), varış yaptı (arrived) ve geçmiş uçuş (past flight) gibi ibarelerin genel adı.

Flight Training Organisation (FTO)

Uçuş Eğitim Organizasyonu

Pilot yetiştirmek üzere, kendi uçucu kadro elemanları ile ticari, genel ve sportif havacılık faaliyetlerinde bu-

F

lunmak amacıyla ulusal ve uluslararası kurallar çerçevesinde eğitim veren; uçuş eğitimi, sentetik uçuş eğitimi ve teorik eğitimlerin uygulandığı; personel, tesis, uçak, doküman, finans, kalite ve kayıtlarını kapsayan, SHGM ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uçuş okulu olarak yetkilendirilen eğitim organizasyonudur.

Flight Visibility

Uçuş Görüşü/Rüyeti

Uçuştaki bir uçağın pilot mahallinden ileriye doğru görüş mesafesi.

Flow Control

Akış Kontrolü

Sektörler arası bilgi akışının kontrolünü sağlar.

Fly-by Waypoint

Fly-by Yol Noktası

Bir rotanın veya usulün bir sonraki bölümünün teğetsel olarak intersept edilmesine imkân vermek için öncesinden dönüş gerektiren bir yol noktası.

Flyover Waypoint

Flyover Yol Noktası

Bir rotanın veya usulün bir sonraki segmentine intersept olmak için gereken dönüşün üzerinden geçilerek başlatıldığı bir yol noktası.

Follow Me Vehicle

Takip Et Aracı

PAT sahalarında yönlendirme ve kontrol hizmetlerinde kullanılan özel donanımlı araç.

Foreign Air Carrier

Yabancı Hava Taşıyıcısı

Herhangi bir yabancı devlet otoritesinden işletme ruhsatı almış bulunan işletmeciler.

Foreign Object Damage (FOD)

Yabancı Madde Hasarı

Havaalanı veya hava yolu personeli ile uçakların zarar görebileceği, uçağa veya yakın çevresine ait olmayan nesnedir.

Forklift

Forklift

Yüklerin istiflenmesinde ve kısa mesafe taşınmalarında kullanılan, yükü kaldırma, indirme ve taşıma özelliğine sahip olan özel donanımlı araç.

Formation Flight

Kol Uçuşu

Bir pilotun liderliğinde birden çok uçağın birlikte gerçekleştirdikleri uçuş.

4D Trajectory Operations

Dört Boyutlu Yörünge Operasyonları

Hava aracının yörüngesinin planlanmasında esas alınan uzamsal üç boyuta, dördüncü bir boyut olarak zaman faktörünü eklemeyi amaçlayan planlama modelidir. ICAO tarafından yürütülen Küresel Hava Seyrüsefer Planı'nın (GANP) bütünleyici bir parçası olan Yörünge Bazlı Operasyonlar (TBO) konsepti uyarınca mevcut üç boyutlu yörünge planlamasının yerini alması amaçlanan Dört Boyutlu Yörünge Operasyonları modelinde, hava trafiğinin öngörülebilirliğini arttırmak ve hava araçları için zaman ve yakıt tüketimi yönünden optimum rotaları oluşturmak esastır. Dört Boyutlu Yörünge Operasyonları modelinin tüm paydaşlar arasında iş birliği içinde geliştirilmesi, yönetilmesi, paylaşılması ve karar alma süreçlerinde küresel

ölçekte esas alınan ortak bir referans model olarak hizmet vermesi hedeflenmektedir.

Frangibility
Kırılabilirlik
Arzu edilen bir yüke kadar dayanabilecek yapısal bütünlükte ve sertlikte olan, daha büyük bir yükte uçaklara en az derecede zarar verebilecek şekilde eğilip bükülen veya kırılabilen nitelikteki bir cisim özelliğidir.

Frangible Object
Kırılabilir Cisim
Darbe anında, hava aracına minimum tehlike oluşturacak şekilde kırılması, eğilmesi veya esnemesi öngörülen düşük kütleli bir cisim.

Free Route Airspace (FRA)
Serbest Rotalı Hava Sahası
Serbest rotalı hava sahası (FRA), kullanıcıların tanımlanmış birer giriş ve çıkış noktası arasında serbestçe rota planlayabildikleri bir hava sahasıdır.

Freedoms of the Air
Trafik Hakları
1944 Chicago Sözleşmesi ile âkit devletlere tanınan haklardır. Bu haklar, ikili anlaşmalar ile belirlenen ve bir ülkenin uçağına tanınan, diğer ülkenin hava sahasına giriş ve iniş haklarını ve ayrıcalıklarını kapsamaktadır.

Freight Forwarder
Taşıma İşleri Komisyoncusu
Ücret karşılığında kendi adına ve bir müvekkil hesabına eşya taşımayı meslek edinmiş olan kuruluş.

Fresh Concrete
Yaş Beton
Beton agregaları, çimento, su ve katkı maddeleri karıştırıldıktan sonra döküme hazır hale getirilmiş taze beton.

Frost Resistance
Don Dayanımı
Agreganın don ve çözülmelerde ufalanmaya karşı dayanıklılığının belirlenmesine ve değişen hava şartlarında agreganın göstereceği dayanımın tespitine yönelik deney.

Fuel Dumping
Havada Yakıt Boşaltma
İniş için tehlike teşkil edebilecek fazla yakıtın boşaltılması.

Fuel Hydrant
Yakıt Hidrantı
Hava aracına hızlı ve yüksek miktarda yakıt ikmal edebilmek üzere kurulmuş yer altı yakıt boru sistemi.

Fuel Remaining
Mevcut Yakıt
Hava aracında halihazırda bulunan yakıt miktarı.

Full Emergency Standby Point
Tam Acil Bekleme Noktası
Tehlikenin önemli boyutlara ulaşması halinde kurtarma ve yangınla mücadele ekiplerinin uçak cinsine bağlı olarak pist kenarlarında önceden seçilerek hazırlıklı olarak beklediği yerlerdir.

Full Stop Landing
İnişten Sonra Durma
Uçağın normal bir şekilde piste iniş yapıp pisti terk etmesi. Normal bir operasyonda “teker değdirme (touch and go) olmayan” tüm inişler genelde full stop landing şeklindedir.

G

Garbling
Garbling
Birbirine yakın azimuth ve mesafede bulunan hedeflerden alınan transponder cevap sinyallerinin iç içe girmesi durumudur.

Gate to Gate
Kapıdan Kapıya
Hava trafik yönetim merkezi ile kullanıcıların, uçağın motor çalıştırması ile başlayıp kapatmasına kadar yaşadıkları süreci belirten bir terimdir.

General Air Traffic (GAT)
Genel Hava Trafiği
ICAO kural ve uygulamalarının tüm uçuşları kapsaması.

General Aviation (GA)
Genel Havacılık
Ücret karşılığı veya kiralama yoluyla yapılan tarifeli ve tarifesiz hava taşımacılık faaliyetleri dışındaki tüm sivil havacılık faaliyetleri. (Eğitim ve sportif amaçlı faaliyetler, hava taksi vb.)

General Directorate of Infrastructure Investments
Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü (AYGM)
Eski adı "Demiryolları, Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü" (DLH) olan, 2011 yılından bu yana Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü adıyla Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı bünyesinde hizmet veren, devletçe yaptırılacak demiryolu altyapısı, limanlar, barınaklar, kıyı yapıları ve hava meydanlarının plan ve projelerinin hazırlanmasından ve onayından sorumlu olan kuruluştur.

General Directorate of State Airports Authority
Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ) Genel Müdürlüğü
233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye göre kurulmuş, Türkiye'deki havalimanlarının işletilmesi ile hava seyrüsefer hizmetlerinin yerine getirilmesinden sorumlu kamu iktisadi teşekkülüdür.

Geodetic Datum
Geodetik Başlangıç Noktası
Küresel referans sistemi/çerçevesi bakımından yerel referans sisteminin yerinin ve yönünün tanımlanması için gerekli minimum parametreler seti.

Geoid
Geoid
Kıtalar boyunca kesintisiz olarak uzanan, düzeltilmemiş ortalama deniz seviyesi (MSL) ile çakışan, dünyanın yerçekimi alanındaki eşit potansiyelli yüzeydir.

Geoid Undulation (GUND)
Geoid Dalgalanma
Geoidin matematiksel referans elipsoidinin üzerindeki (pozitif) veya altındaki (negatif) mesafesi.

Glide Path (GP)
Süzülüş Yolu
Aletli yaklaşma sisteminin bir parçasıdır. Piste göre dikey olarak güvenli bir süzülüş açısıyla yaklaşmayı sağlar.

Glider

Planör

Uçuştaki kaldırma kuvvetini esas olarak belirli uçuş koşulları altında sabit kalan yüzeylerdeki aerodinamik reaksiyonlardan türeten, kuvvetle tahrik edilmeyen havadan ağır bir hava aracı.

Global Air Navigation Plan (GANP)

Küresel Hava Seyrüsefer Planı

GANP, ICAO'nun en üst düzey stratejik hava seyrüsefer dokümanını teşkil eden ve 2016-2030 yıllarını kapsayan plandır. Plan kapsamında, küresel hava seyrüsefer sisteminin havacılık sektöründe giderek artan beklentileri karşılayabilecek biçimde dönüştürülmesi amaçlanmaktadır. Hava operasyonlarının hava sahası kullanıcılarına adilane, emniyetli ve uygun maliyetli bir biçimde sunulması ve bir yandan da havacılığın çevresel etkilerinin asgari düzeye indirilmesi, planın başlıca hedefleri arasındadır. Bu amaçla GANP kapsamında, kapasite, verimlilik, öngörülebilirlik ve esnekliği temine yönelik bir dizi operasyonel iyileştirme gerçekleştirilmekte, farklı sistem ve prosedürler uyumlu hale getirilmektedir.

Global Navigation Satellite System (GNSS)

Küresel Seyrüsefer Uydu Sistemi

Gerekli teknik ekipmanlarla donatılmış, dünya çapında pozisyon, hız ve zaman belirlenmesi konularında kullanılan uydu sistemidir.

Global Positioning System (GPS)

Küresel Konumlandırma Sistemi

Uzaydan yapılan hız, zaman, pozisyon belirleme ve geliştirme sistemi.

GNSS Accuracy

Küresel Seyrüsefer Uydu Sisteminin Doğruluğu

GNSS tarafından belirtilen pozisyon ve zamanın, gerçek pozisyon ve zamana göre uygunluğu (veya hata payı).

Go Ahead

Devam Edin

Bir sebepten dolayı konuşması durdurulan kontrolör/pilota, devam etmesi istendiğinde söylenen ifade.

Ground Based Augmentation System (GBAS)

Yer Tabanlı Destekleme Sistemi

GPS, GLONASS vb. uydu sinyallerinin gerçek zamanlı diferansiyel düzeltmesine dayanan, tüm hava koşullarına uygun bir hava aracı iniş sistemidir.

Ground Controlled Approach

Yer Kontrollü Yaklaşma

Daha çok askerî amaçlı kullanılan, yerden radar yardımıyla bir hava aracının yaklaşma ve inişini yapmasına yardımcı olan sistem.

Ground Data Link Processor

Yer Veri Hattı İşlemcisi

Yer-hava arasında bilgi iletişiminin hatlar aracılığıyla sağlanması.

Ground Effect

Yer Etkisi

Bir helikopter veya başka bir VTOL uçağı yere yakın çalışırken yüzeyin rotor sisteminin hava akışı modelini engellemesi nedeniyle geliştirilmiş performans (yukarı kaldırma) durumu.

Ground Handling Company

Yer Hizmetleri Kuruluşu

Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği (SHY-22) hükümlerine uygun olarak havaalanlarında yer hizmetleri yapmak üzere çalışma ruhsatı alan özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşlar.

Ground Handling Services

Yer Hizmetleri

İlgili otorite tarafından yetkilendirilmiş yer hizmetleri kuruluşları tarafından havaalanlarında sunulan ve temsil, yolcu trafik, yük kontrolü ve haberleşme, ramp, uçak hat bakım, uçuş operasyon, ulaşım, ikram servis, gözetim ve denetim, uçak özel güvenlik hizmet ve denetimi şeklindeki faaliyet dallarını kapsayan hizmetlerdir.

G

Ground Operation Manual (GOM)

Yer İşletme El Kitabı

Yer işletme operasyonuna yönelik ulusal ve uluslararası kurallar ile firma standartlarının bir araya getirildiği, OM-PART A'nın bir parçası olan operasyon el kitabıdır.

Ground Power Unit (GPU)

Yer Güç Ünitesi (Jeneratör)

Dışarıdan sağlanan harici elektrik kaynağı.

Ground Radar

Yer Radarı

Sisli havalarda kullanılan, havaalanına yerden görüş imkânı sağlayan radar sistemi.

Ground Speed (GS)

Yer Sürati

Bir hava aracının dünya yüzeyine göre hızı.

Ground Support Equipment

Yer Destek Ekipmanı

Bir havaalanında, genellikle apronda, terminalin hizmet alanında bulunan destek ekipmanlarının genel ismi. Merdivenler, dolly'ler ve airpod jack'ler gibi güç gerektirmeyenler (non-powered) ve APU, GPU, ikmal ve ikram araçları gibi güç gerektirenler (powered) olmak üzere ikiye ayrılır.

Ground Visibility

Yer Görüşü

Bir havaalanında yetkilendirilen rasatçı ya da otomatik sistem tarafından ölçümü yapılarak bildirilen mesafeye denir.

Gyro

Cayro Pusula

İç içe geçmiş eksenlerden oluşan, bir rotor gücüyle döndürülen, kendisine bir kuvvet uygulandığında 90 derece aksi yönde tepki veren, bu sayede dünyanın dönüşünden dolayı oluşan merkezkaç kuvvete karşı da tepki verdiğinden hakiki yönü gösteren elektronik bir pusula çeşidi.

H

Hand Baggage
El Bagajı
Bir uçağın kabin bölümünde taşınan, yolcuların kendi denetim ve sorumluluğu altında bulunan bagajlardır. Kabin bagajı olarak da bilinir.

Hand Detector
El Dedektörü
Havalimanı içerisinde güvenlik görevlileri tarafından kullanılan, metale karşı duyarlı, taşınabilir bir dedektör türü.

Hand-held Metal Detector
El Tipi Metal Arama Dedektörü
Güvenlik kontrol noktalarında veya gerekli görülen diğer yerlerde, yolcu ve personelin geçişlerinde güvenlik taramasının bölgesel yapılabilmesi amacıyla kullanılan metale duyarlı dedektör.

Hangar
Hangar
Havalimanında uçakların bakım ve onarımlarının yapılması veya muhafaza edilmesi amacıyla kullanılan, genellikle büyük yapılı binalar.

Hardened Concrete
Sertleşmiş Beton
Betonun katılaşma olayından sonraki durumuna verilen ad.

Hazard Beacon (HBN)
Tehlike Bikını
Hava seyrüseferine yönelik bir tehlikeyi belirtmek üzere kullanılan bir havacılık bikınıdır.

Head Wind
Karşı Rüzgâr
Hava aracının hareket yönünün aksi istikametinden esen rüzgâr.

Heading (HDG)
Uçuş Başı
Bir uçağın uzunluğuna ekseninin gösterdiği bir istikamet olup genelde kuzeyden (hakiki, manyetik, pusula veya grid) derece olarak ifade edilir.

Heavyweight Aggregate
Ağır Agrega
Birim ağırlığı 2600 kg/m3’ten daha büyük olan agregadır.

Height (HGT)
Yükseklik
Bir nokta, seviye ya da nokta olarak kabul edilen bir cismin referans olarak alınan yere olan dikey mesafesine denir.

Helicopter (HEL)
Helikopter
Belli bir piste ihtiyaç duymaksızın karada ve denizde bir noktaya inen, kalkan, motor gücü ile seyreden, havadan ağır hava aracıdır.

Helicopter Air Taxiway
Helikopter Hava Taksi Yolu
Helikopterlerin havada taksi yapmaları için oluşturulmuş, yüzey üzerinde belirli bir yol.

Helicopter Clearway
Helikopter Aşma Sahası
Performans sınıfı 1'de işletilen bir helikopterin, üzerinde hızlanıp belirli bir yüksekliğe ulaşabileceği elverişli bir alan olarak seçilmiş ve/veya hazırlanmış, yerde veya su üzerinde bulunan tanımlanmış bir alan.

Helicopter Ground Taxiway
Helikopter Yer Taksi Yolu
Tekerlekli iniş takımına sahip helikopterlerin yerdeki hareketi için öngörülmüş yer taksi yolu.

Helideck
Helidek
Petrol veya gazın işletilmesi için kullanılan bir işletme veya üretim platformu gibi, bir denizde açıkta bulunan bir yapı üzerinde yer alan bir heliport.

H

Helipad
Heliped (Küçük Heliport)
Helikopterleri kullanan pilotların aletsiz ve görerek uçuş kuralları (VFR) dâhilinde iniş-kalkış yapabildikleri, basit teknik yapılar dışında önemli üstyapı tesisleri bulunmayan heliport.

Heliport
Heliport
Helikopterlerin iniş, kalkış ve yer hareketlerini tamamen veya kısmen yapabilmelerine elverişli alan.

Heliport Constructor
Heliport Yapımcısı
Heliport yapımından sorumlu kamu kurum ve kuruluşları ile özel tüzel kişiler.

Heliport Operator
Heliport İşletmecisi
Heliport işletiminden sorumlu ve heliport işletme ruhsatına sahip kamu kurum ve kuruluşları ile özel tüzel kişiler.

High Frequency (HF)
Yüksek Frekans
3 ve 30 MHz arasındaki frekansların bütünü.

High Loader
Yükleme Aracı
Özellikle palet ve konteynerin uçaklara yüklenmesi ve indirilmesinde kullanılan, yükselip alçalma ve yüklere hareket verebilme özellikleri ile donatılmış araç.

High Point
Yüksek Nokta
Hidrant boru hattının en yüksek noktası.

Hold Baggage
Uçak Altı Bagaj
Bir hava aracının yük bölümünde taşınan bagajlar.

Holding Bay
Bekleme Yeri
Uçakların verimli yüzey hareketini kolaylaştırmak üzere bekletilebileceği veya yanından geçebileceği, işaretlenmiş bir alan.

Holding Fix
Bekleme Fiksi
Uçağın bekleme yaparken pozisyonunu belirleyip sürdürmek için referans olarak kullandığı, pilota seyrüsefer yardımcıları ya da yerde görsel bir referansla tanımlanabilen belirli bir noktadır.

Holding Pattern
Bekleme Paterni
Herhangi bir amaçla, özellikle de iniş müsaadesi için bekleme yapan uçakların, müsaade ya da şartların oluşmasını beklerken havada çizdikleri, genellikle oval şekle sahip rotadır.

Holding Point

Bekleme Noktası (Uçak için)

Pisti ihlal etmeden kalkış için taksi yapan uçağın bekleyebileceği tanımlanmış bir saha.

Holding Procedure

Bekleme Usulü

Bir uçağın sonraki ATC müsaadesini beklerken, belirlenmiş bir hava sahasında tutulması için önceden belirlenmiş manevra.

Holdover Time

Koruma Süresi

Buzlanmayı önleyici sıvının (bakımın), bir uçağın korunan (işleme tabi tutulan) yüzeyindeki buz ve don oluşumunu ve kar birikimini önleyeceği tahminî süre.

Homing

Homing

Bir uçağın herhangi bir seyrüsefer yardımcı cihazına rüzgâr düzeltmesi yapmaksızın uçması.

Hot Spot

Sıcak Nokta

Bir havaalanı harekât sahasında yer alan ve geçmiş veya potansiyel bir çarpışma veya pist ihlali riski barındıran, bu nedenle pilotların/sürücülerin azami dikkatini gerektiren bir konum.

Human Factor

İnsan Faktörü

Havacılıkla ilgili operasyonların emniyet ve etkinliği üzerinde etkisi olan insan kabiliyet ve yeterliliği.

Human Factors Principles

İnsan Faktörü İlkeleri

Havacılıkla ilgili usul, sertifikasyon, eğitim, operasyon ve bakımla ilgili konular ile insan ile sistem bileşenleri arasında insan performansına dair doğru ve emniyetli bir ilişkilendirmenin sağlanması amacıyla göz önünde bulundurulması gerekli ilkeler.

Human Performance

İnsan Performansı

Havacılık faaliyetlerinin emniyeti ve verimi üzerinde bir etkiye sahip olan insan becerileri ve sınırlamaları.

Hydrometer Analysis

Hidrometre Analizi

Küresel danelerin bir sıvı içerisinde çökelme hızı ile çapları arasındaki ilişkiyi veren Stokes Kanunu'na dayanır ve 200 No.'lu elekten geçen danelerin dağılımını yani silt ve kil yüzdesini tespit etmek için kullanılır.

I

IATA Airport Code

IATA Havalimanı Kodu

IATA tarafından havalimanlarını belirtmek üzere verilen üç harfli koddur. Genellikle, havalimanının bulunduğu şehrin adında yer alan harfler baz alınarak oluşturulur. Örneğin, İstanbul Havalimanının IATA kodu IST; Gaziantep Havalimanının IATA kodu ise GZT şeklindedir.

ICAO Location Indicator

ICAO Yer Gösterge Kodu

ICAO'nun 7910 No.lu dokümanında tanımlanan kurallara göre tespit edilen ve uçuş planlaması vb. uçuş operasyonlarında havalimanlarını belirtmek için kullanılan dört harfli kodlardır. Avrupa'da yer alan havalimanlarının kodları "L" harfi ile; Türkiye'deki havalimanlarının kodları "LT" ile başlar. Örneğin, Antalya Havalimanının kodu LTAI'dir.

ICAO Region

ICAO Bölgesi

Ulusal ve uluslararası hava sahalarında hava seyrüsefer hizmeti sağlayan ICAO üyesi devletleri kapsayan 7 farklı bölge.

Icing

Buzlanma

Herhangi bir yerde hava sıcaklığının 0 derecenin altına düşmesi sonucu, değişik yüzeylerde bulunan suyun donarak tabaka ya da tabakalar oluşturması.

Ident

Tanıtma

Uçak transponder tanımlama fonksiyonunun pilot tarafından aktif hale getirilmesi talebi. Bu, kontrolöre uçağı tanımlayabilme veya tanımlanmış uçağı teyit etmede yardımcı olur.

Identification Beacon (IBN)

Tanıtma Bikını

Belirli bir referans noktasının tanımlanabilmesi için kodlu bir sinyal yayan bir havacılık bikını.

IFR Aircraft

IFR Hava Aracı

Aletli uçuş kurallarına göre uçan hava aracı.

IFR Conditions

IFR Şartlar

VFR uçuş için gerekli minimumların altındaki hava durumu şartları.

IFR Flight

IFR Uçuş

Aletli uçuş kurallarına göre icra edilen uçuş.

Igloo

İglo

İçine yük konularak uçağa yerleştirilen altsız, fiberglas, metal veya uygun başka bir maddeden yapılmış, esnek olmayan dipsiz bir hücre/teçhizat.

ILS Substructure

ILS Altyapı

Aletli iniş sisteminin montajı esnasında sistemi oluşturan localizer, glide slope ve marker serisinin düzgün çalışması

amacıyla gerekli inşaat altyapısı. (beton, toprak zeminin düzeltilmesi vb.)

Inbank Capacity

Banket Kapasitesi

Bir su yatağında banketleri aşmadan taşınan debi.

Incident

Olay

Hava aracının uçuş harekâtı esnasında uçuş emniyetini etkileyen veya etkileyebilecek, kazadan başka her türlü durumdur. SHY 65-02'ye göre, kaza ile sonuçlanmayan, ancak uçuş emniyetini etkileyen veya etkileme ihtimali bulunan, hava aracı ve kullanılmakta olan hava seyrüsefer sisteminde yaşanan bir kesinti, eksiklik veya bozukluk ile hava aracının operasyonu ve hava trafik yönetim hizmetlerinin sağlanması ile ilgili tüm olayları ve olağandışı durumları kapsar.

Independent Parallel Approaches

Bağımsız Paralel Yaklaşmalar

Birbirine komşu, uzatılmış pist merkez hatları üzerinde uçan uçaklar arasında radar ayırma minimalarının nasıl olacağının tarif edilmediği paralel veya paralele yakın aletli pistlere eş zamanlı yapılan yaklaşmalar.

Independent Parallel Departures

Bağımsız Paralel Kalkışlar

Paralel veya paralele yakın aletli pistlerden eş zamanlı yapılan kalkışlar.

Indicated Airspeed (IAS)

Gösterge Hızı

Hava sürati göstergesinden okunan düzeltilmemiş hız.

Inflight Company

Inflight Şirketi

Uçak içi gümrüğe tabi malzeme satışını gerçekleştiren şirket.

Information Management

Bilgi Yönetimi

Güncellenmiş bilginin ilgili birimlere zamanında dağıtılmasıdır.

Information Security

Bilgi Güvenliği

Kuruluş varlıklarının gizlilik, bütünlük ve erişilebilirlik özelliklerinin korunmasıdır.

Information Security Incident

Bilgi Güvenliği Olayı

Kuruluşun varlıklarına, saygınlığına ve iş sürekliliğine zarar verecek potansiyele sahip, aleyhte gelişen durumlardır.

Information Security Risk Management

Bilgi Güvenliği Risk Yönetimi

Bilgi güvenliğine ilişkin var olan risklerin minimize edilmesi için oluşturulmuş süreçler bütünüdür.

Initial Approach Fix (IAF)

İlk Yaklaşma Fiksi

İlk yaklaşma bölümünün başlangıcını tanımlayan, aletli yaklaşma prosedür çizimlerinde belirlenmiş fiks.

Initial Approach Segment

İlk Yaklaşma Bölümü

İlk yaklaşma fiksinde başlayan ve uçağın ara yaklaşma safhasına girmesi için gerekli manevraları içeren bölüm.

Initial Flight Plan Processing

İlk Uçuş Planı İşlemi

Uçuş planının kabul edilme fonksiyonu.

Initial Lag (Delay)
İlk Gecikme
Bir izleyicinin ilk giriş ve çıkış verileri arasında geçen süreye denir.

Initial Missed Approach Point
İlk Pas Geçme Noktası
İlk pas geçme noktasının belirlenmesi için kullanılan, pist civarına yerleştirilen 3 boyutlu yol noktasıdır.

Initial Set
Priz Başlama Süresi
Beton karılırken suyun çimentoya temas ettiği andan itibaren betondan elenerek ayrılmış olan harcın, çapı 6,175 mm olan bir sondanın daldırılmasına karşı 0.5 n/mm2'lik bir mukavemet kazanmasına kadar geçen süre.

Inner Marker (IM)
İç Marker
ILS (CAT II) hassas yaklaşma ile kullanılan, orta marker ve ILS pistinin sonu arasına yerleştirilen, saniyede 6 nokta vuruşu yapmaya ayarlanan yayılım paterni yayarak pilotu görsel ve işitsel olarak, normalde teker koyma noktasından 100 fit yukarıda dizayn edilen karar yüksekliğinde olduğu hakkında uyaran bir marker vericisi.

Input/Output System
Giriş/Çıkış Verileri Sistemi
Bu sistem, hava trafik kontrol işlemlerinin yapısal modelinin dört bileşeninden biridir. Ayrıca bilgi ve cevaplamanın seçiminden sorumludur.

Inset Light
Gömülü Işık
PAT sahalarında kullanılan, zemine gömülü ışık sistemi.

Instrument Approach Procedure (IAP)
Aletli Yaklaşma Usulü
Uçağı ilk yaklaşma fiksinden veya tanımlanmış geliş yolunun başından inişin tamamlanacağı bir noktaya getiren, şayet iniş tamamlanamayacaksa bir bekleme noktasına getiren veya belirli bir yüksekliğe tırmandıran; mânialardan koruyarak uçuş aletlerinin yardımıyla yapılan daha önceden belirlenmiş manevralar serisidir.

Instrument Approach Way Point
Aletli Yaklaşma Yol Noktası
Yaklaşma prosedürleri tanımında kullanılabilen pozisyon fiksleri, ilk yaklaşma yol noktası ve son yaklaşma yol noktası gibi değerlendirilmektedir.

Instrument Flight Rules (IFR)
Aletli Uçuş Kuralları
Aletli meteorolojik şartlar altında uçuşun idaresini sağlayan kurallar bütünü.

Instrument Flight Time
Aletli Uçuş Süresi
Bir pilotun bir hava aracına pilotluk yaptığı veya bir uzak pilotun, yalnızca aletleri referans alarak ve harici referans noktaları olmaksızın uzaktan kumandalı bir hava aracına pilotluk yaptığı süre.

Instrument Landing System (ILS)
Aletli İniş Sistemi
Yaklaşma işlemi boyunca pilota dikey ve yatay rehberlik yapan ve elektronik cihazlardan oluşan hassas aletli yaklaşma sistemi.

Instrument Meteorological Conditions (IMC)

Aletli Meteorolojik Şartlar

Görerek meteorolojik şartlar (VMC) için tespit edilen asgari değerlerden daha aşağı olan görüş; bulutlara olan mesafe ve tavan olarak ifade edilen meteorolojik şartlar.

Instrument Runway

Aletli Pist

a) Hassas olmayan yaklaşma pisti. Direkt bir yaklaşma için yeterli olan, en azından istikamet bilgisi sağlayan görsel yardımcıların ve bir görsel olmayan yardımcının hizmet verdiği bir aletli pist.

b) Hassas yaklaşma pisti, Kategori I. karar yüksekliğinin en az 60 m (200 ft) olduğu ve görüş mesafesinin en az 800 m veya pist görüş mesafesinin en az 550 m olduğu operasyonlar için öngörülen, ILS ve/veya MLS ve görsel yardımcılar ile hizmet veren bir aletli pist.

c) Hassas yaklaşma pisti, Kategori II. Karar yüksekliğinin 60 m'den (200 ft) az olduğu, fakat 30 m'den (100 ft) az olmadığı ve pist görüş mesafesinin en az 300 m olduğu operasyonlar için öngörülen, ILS ve/veya MLS ve görsel yardımcılar ile hizmet veren bir aletli pist.

d) Hassas yaklaşma pisti, Kategori III. A - Karar yüksekliğinin 30 m'den (100 ft) az olduğu, veya hiçbir karar yüksekliğinin bulunmadığı ve pist görüş mesafesinin en az 175 m olduğu operasyonlar için öngörülen, B - Karar yüksekliğinin 15 m'den (50 ft) az olduğu, veya hiçbir karar yüksekliğinin bulunmadığı ve pist görüş mesafesinin 175 m'den az olduğu, fakat 50 m'den az olmadığı operasyonlar için öngörülen, C - Hiçbir karar yüksekliğinin ve hiçbir pist görüş mesafesi sınırlamasının bulunmadığı operasyonlar için öngörülen, pist yüzeyine doğru ve pist yüzeyi boyunca ILS ve/veya MLS ile hizmet veren bir aletli pist.

Integration of ATC Systems

Hava Trafik Kontrol Sistemlerinin Bütünleşmesi

Hava trafik kontrol sistemlerinden üst düzey yarar sağlamak için tüm meydan ve havalimanlarında aynı tip seyrüsefer yardımcı cihazı ve elektronik altyapısının kullanılması.

Integrity

Bütünlük

Bilginin yetkisiz kişiler tarafından değiştirilmesine karşı korunması ve değiştirildiğinde farkına varılmasıdır.

Integrity (Aeronautical data)

Bütünlük (Havacılık verileri)

Bir havacılık bilgisinin ve onun değerinin, oluşumundan veya resmî olarak değiştirilmesinden bu yana kaybolmadığına veya değiştirilmediğine ilişkin bir güvence derecesi.

Intermediate Approach Segment

Ara Yaklaşma Bölümü

Aletli yaklaşma usulünün ara ve son yaklaşma fiksi veya noktası arasında kalan bölümü.

Intermediate Fix

Orta Fiks

Bir aletli yaklaşma prosedürünün orta yaklaşma bölümünün başlangıcını tanımlayan fiks.

I

Intermediate Holding Position

Ara Bekleme Pozisyonu

Araçlara ve taksi yapan hava araçlarına, havaalanı kontrol kulesi tarafından beklemeleri yönünde bir talimat verildikten sonra, müteakip ilerlemelerine izin verilene kadar beklemeleri için belirlenmiş bir yer.

Intermittent Flight Duty Period

Aralıklı Uçuş Görev Süresi

Her bir uçucu ekip için, uçuş süreleri arasında bekleme olan uçuş görev süresidir.

I

International Air Transport Association (IATA)

Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği

Hava yolu ile yolcu ve kargo taşımacılığı yapılan havalimanlarında tarife ve yetkilendirmelerin düzenlenmesinden ve denetlenmesinden sorumlu kuruluştur. 1945 yılı Nisan ayında Küba'da kurulan IATA'ya 2022 yılı itibarıyla 120 farklı ülkeden 290 hava yolu işletmesi üyedir. IATA'nın başlıca görev ve hedefleri, hava taşımacılığının güvenilir, ekonomik ve düzenli yapılabilmesi, hava ticaretinin gelişmesi ve ilgili problemlerin çözülmesi, ICAO ve diğer uluslararası örgütlerle iş birliği yapılması olarak sıralanabilir.

International Airport

Uluslararası Havalimanı

ICAO üyesi bir devlet tarafından, uluslararası hava trafiği için varış ve kalkış meydanı olarak tayin edilen ve içerisinde gümrük, göç, kamu sağlığı, tarımsal karantina ve benzeri işlemlerin yürütüldüğü bir havaalanıdır.

International Civil Aviation Organization (ICAO)

Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı

Birleşmiş Milletlerin sivil havacılık alanındaki uzman kuruluşudur. Uluslararası sivil havacılığın güvenli ve düzenli bir şekilde büyümesini sağlamak, barışçıl amaçlara yönelik uçak tasarımı ve işletmesini teşvik etmek, sivil havacılık için hava yolları, havaalanları ve hava seyir tesislerinin gelişimini desteklemek, uluslararası kamuoyunun güvenli, düzenli, verimli ve ekonomik hava taşımacılığına yönelik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 1947 yılında kurulmuş olup kurucu üyeler arasında Türkiye de yer almıştır.

International Federation of Airline Pilots Associations (IFALPA)

Uluslararası Hava Yolu Pilotları Dernekleri Federasyonu

Uluslararası alanda pilotların organize olabilmesi ve karşılaşacakları problemlere ortak çözüm bulunabilmesi amacıyla 1948 yılında kurulan meslek örgütüdür.

International Flight

Dış Hat Uçuşu

Zorunlu inişler dışında, ülke sınırları dışında bir veya daha fazla ülkeye yapılan seferler.

International NOTAM Office

Uluslararası NOTAM Ofisi

Uluslararası NOTAM değiş tokuşu için bir devlet tarafından görevlendirilen bir ofis.

Interrogator (INTRG)

Sorgulayıcı

İkincil radar yer istasyonundan gönderilen radyo sinyallerini alıp cevaplayan, hava aracında tesis edilen bir cihazdır.

Intersecting Runways

Kesişen Pistler

Kesişen iki veya daha fazla pist.

Intersection (INT)

Kavşak

İki veya daha fazla seyrüsefer yardımcısının uçuş başı, radyal veya rotalarının kesişmesiyle tanımlanan nokta. İki pist, bir pist ve bir taksi yolu veya iki taksi yolunun kesişme noktası.

Intersection Departure

Kavşak Kalkışı

Pistin tamamı kullanılmadan, pistin herhangi bir kavşaktan sonrası kullanılarak yapılan kalkış.

Investigation

Araştırma

Yaşanan yasa dışı bir olay veya olumsuzluk nedeniyle uluslararası standart ve tavsiyeler çerçevesinde yürütülmesi gereken ve yaşanan aksaklık, zafiyet veya sorumluluğun kaynağında yatan nedenleri ortaya koymayı amaçlayan işlem.

Isolated Aerodrome

İzole Havaalanı

SHGM tarafından kabul edilmesi kaydıyla “varış yeri havaalanı”, en yakın yeterli yedek varış yeri havaalanına varılması için gerekli yakıtın aşağıda belirtilen miktarlardan fazla olması halinde, izole havaalanı olarak kabul edilir:

(i) Piston motorlu uçaklar için: Normal düz uçuş seviyesinde 45 dakikalık uçuş artı planlanmış uçuş saatinin %15’i ilave edilerek bulunan yakıt miktarı veya iki saatlik düz uçuş yakıtı (hangisi az ise),

(ii) Türbin motorlu uçaklar için: Varış yeri havaalanı üzerinde (nihai yedek yakıt dâhil olmak üzere) iki saatlik normal düz uçuş yakıtı.

Isolated Aircraft Parking Position

Tecrit Edilmiş Hava Aracı Park Yeri

Yasa dışı müdahaleye maruz kalan uçakların çekilmesi için daha önceden tespit edilen, her zaman temiz ve güvenli tutulan ve olay anında en uygun durumda olan izole park alanıdır.

J

Jammer

Sinyal Bozucu

Genelde alıcıyı etkileyen elektromanyetik dalgalar kullanmak suretiyle alıcıyı engelleyerek bir ortamdaki alıcı-verici iletişim ortamını bozmaya yarayan taşınabilir alet.

Jamming

Yayının Bozulması

Uçağın radar üzerinde görünümünü veya radyo haberleşme/seyrüseferinde yayılımı/kabulünü bozan elektronik veya mekanik parazit.

Jet Blast

Jet Blast

Jet motor egzozu.

Jet Stream

Jet Akımı

Yüksek seviyelerde yüksek hızdaki rüzgârların oluşturduğu hava akımı.

Joint Sealant

Derz Dolgusu

Derz kesme işleminden sonra derzlerin doldurulmasında kullanılan esnek bir dolgu malzemesidir. Derzlerin kırılma ve çatlama riskinin azaltılması gerekiyorsa, bunların yan kenarlarını destekleyecek daha sert bir elastik malzeme ile doldurulması esastır.

K

Known Consignor (Cargo)

Bilinen Sevkiyatçı (Kargo için)

Malzemenin, hava yolu ile nakliyesini kendi hesabına yaptırmak isteyen, söz konusu malzemenin göndericisidir. Yetkili bir acente ile ya da uygun kriterlere sahip bir hava taşıyıcısı ile çalışır.

Known Consignor (Post)

Bilinen Sevkiyatçı (Posta için)

Postanın, hava yolu ile nakliyesini kendi hesabına yaptırmak isteyen, söz konusu postanın göndericisidir. Yetkili bir posta kurumu/idaresi ile çalışır.

Known Traffic

Tanımlı Trafik

Hava trafik kontrol merkezince hakkında yükseklik, pozisyon ve niyeti ile ilgili bilgi sahibi olunan trafik.

L

Landing Area
İniş Sahası
Hareket sahasının hava araçlarının iniş ve kalkışları için ayrılmış bölümüdür.

Landing Card
Uçak Mürettebatı Belgesi
Uluslararası hava nakil vasıtalarında uçucu personel olarak görev yapanlara ilgili otorite tarafından tanzim edilen ve görevleri süresince hava hudut kapılarından giriş ve çıkışlarını sağlayan, pasaport yerine geçen belgedir.

Landing Clearance
İniş Müsaadesi
Bilinen bir uçağa, uygun havaalanı koşulları dâhilinde verilen iniş müsaadesi.

Landing Direction Indicator (LDI)
İniş Yönü Göstergesi
İniş ve kalkış için mevcut durumda tayin edilen yönü görsel olarak gösteren bir alet.

Landing Distance Available (LDA)
Mevcut İniş Mesafesi
İnen bir uçağın yer koşusu için mevcut ve elverişli ilan edilen pist uzunluğudur.

Landing Roll
İniş Koşusu
Uçağın piste teker koyma noktasıyla, duracağı veya pisti terk edeceği nokta arasındaki mesafe.

Landing Sequence
İniş Sıralaması
Uçakların iniş için sıraya konması.

Landside
Kara Tarafı
Bir havaalanında doğrudan uçuş faaliyetlerine dâhil olmayan terminal binalarını, diğer tüm yapıları, kullanımdaki veya boş sahaları içine alan; ana giriş yolu/yolları kontrol noktasından başlayarak hava tarafına kadar uzanan alandır.

Large Aircraft
Büyük Hava Aracı
Azami kalkış ağırlığı 5.700 kg üzerinde olan uçaklar ile azami kalkış ağırlığı 3.175 kg üzerinde olan veya birden fazla motoru bulunan helikopterlerin dâhil olduğu kategori.

Laser-Beam Critical Flight Zone (LCFZ)
Lazer Işını Kritik Uçuş Bölgesi (LIKUB)
Parlaklık düzeyinin göz kamaşmasına neden olmayacak şekilde sınırlandırıldığı, hava limanı veya hava meydanı civarındaki LIAUB dışındaki hava sahası.

Laser-Beam Free Flight Zone (LFFZ)
Lazer Işınından Arındırılmış Uçuş Bölgesi (LIAUB)
Parlaklık düzeyinin görüşte herhangi bir aksama veya bozulmaya neden ol-

mayacak şekilde sınırlandırıldığı, hava limanı veya hava meydanı civarındaki hava sahası.

Laser-Beam Sensitive Flight Zone (LSFZ)

Lazer Işınlarına Duyarlı Uçuş Bölgesi (LIDUB)

Parlaklık düzeyinin flaş körlüğüne veya hayali görüntüye neden olmayacak şekilde sınırlandırıldığı, LIAUB ve LIKUB dışındaki hava sahası.

Last Assigned Altitude

En Son Tahsis Edilen İrtifa

ATC tarafından tahsis edilen ve pilot tarafından anlaşıldığı belirtilen en son irtifa veya uçuş seviyesi.

Lateral Separation

Yatay Ayırma

Farklı rotalar veya farklı coğrafi bölgelerde uçan aynı irtifadaki uçaklar arasındaki yatay mesafe.

Lean Concrete

Zayıf Beton

Havaalanlarında temel yerine dökülen düşük dozlu beton.

Lease-Operate-Transfer (LOT)

Kirala-İşlet-Devret (KİD)

DHMİ'nin, işletiminde bulunan havaalanları ile işletme dönemlerinin sonundan itibaren yap-işlet-devret modeli çerçevesinde yaptırarak işletimini özel sektöre verdiği terminalleri ve/veya hizmetin bütünlüğü yönünden gerek gördüğü diğer tesisleri, kiralama ve/veya işletme hakkının verilmesi yöntemlerini kullanarak ihale yoluyla özel hukuk tüzel kişilerine 49 yılı geçmemek üzere devredebilmesine olanak tanıyan modeldir.

Letter of Agreement

Anlaşma Mektubu

Komşu hava trafik kontrol üniteleri arasında, kontrol sorumluluğunun devri konusunda yapılan anlaşma.

Level

Seviye

Uçuştaki bir hava aracının dikey konumunu belirtmek üzere genellikle yükseklik, uçuş seviyesi ve irtifa için kullanılan genel bir terimdir.

Licence

Lisans

Yeterlilik testinden sonra sahip olunan özel bir belge.

Licence (According to the code 65-01 of the Directorate General of Civil Aviation)

Lisans (SHY 65-01'e göre)

SHY 65-01 yönetmeliğine göre verilen ve onaylanan, kanuni sahibine içerisinde bulunan derece ve onaylara göre hava trafik kontrol hizmeti sağlama yetkisi veren belgedir.

Licence Approval

Lisans Onayı

Hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından hava trafik kontrol lisansına işlenen ve lisans sahibinin dil yeterliliğini belirten yetkilendirmedir.

License Conversion

Lisansın Çevrilmesi

EASA üyesi olmayan ülkelerce tanzim edilmiş ya da SHGM tarafından millî usullere göre tanzim edilmiş lisansların Part-FCL lisansına çevrilmesi.

License of Authorization
Yetkilendirme Belgesi (Hava aracı bakım personeli için)
SHY-145 veya SHY-M onaylı bakım kuruluşunun SHY-66 lisansı sahibi personeli SHY-145 veya SHY-M hükümlerine uygun olarak hangi hava aracı tipi veya tiplerinde ve hangi bakım işlerinde yetkilendirdiğini gösteren belgedir.

Licensed Personnel (for maintenance)
Lisanslı Personel (Bakım için)
Hava aracı üzerinde bakım yapmak üzere SHGM tarafından yetkilendirilmiş personeldir.

L

Licensing Authority
Lisans Otoritesi
Yasal bir düzenleme ile personel lisanslarından sorumlu kılınan tanımlanmış otorite.

Light Failure
Işık Başarısızlığı
Hüzmenin yükseklik açısı kullanılarak belirlenmiş ortalama şiddetinin, hüzme şaşması ve dağılım düşmesi gibi herhangi bir sebeple, yeni bir ışığın belirlenmiş ortalama şiddetine göre %50 oranında düşük performansta olması, ışık başarısızlığı olarak kabul edilir.

Lighting System Reliability
Işıklandırma Sistemi Güvenilirliği
Tesisatın tamamının belirlenen toleranslar dâhilinde çalıştığı ve sistemin işlevsel bakımdan kullanılabilir olduğu olasılık.

Lightweight Aggregate
Hafif Agrega
Birim ağırlığı 1200 kg/m3'ü aşmayan agregadır.

Limestone
Kalker
Kireç elde etmekte kullanılan, kalsiyum karbonat (CaCo3) tuzundan oluşan tortul bir kayaç.

Line Maintenance
Hat Bakımı
Hava aracının/hava aracı parçasının onaylanmış standartlara uygun olarak hangar gerektirmeyen bakım, onarım, parça değiştirme ve hasar giderme işlemlerinin yapılmasıdır.

Liquid Limit
Likit Limit
Zeminlerin plastik halden likit hale geçtiği deney sonucunda elde edilen su içeriği değeri olarak tanımlanabilir. Yüzde olarak ifade edilir (WL).

Load
Yük
Posta ve bagaj dışında, uçakta taşınan yüktür. İstatistiksel amaçlardan dolayı yüke bütün kargolar dâhil edilmektedir. Türk Sivil Havacılık Kanunu'nun 110. maddesine göre düzenlenen yük taşıma sözleşmesi kapsamında taşıyıcının sorumluluğuna devredilen yüktür.

Load Factor
Yük Faktörü
Aerodinamik kuvvetler, atalet kuvvetleri ile yer veya su reaksiyonları olarak ifade edilen belirli bir yükün, hava aracının toplam ağırlığına oranı.

Loading Officer
Yükleme Görevlisi
Uçuş işletme el kitabı gereğince hava aracının belirtilen kurallara göre yüklemesini ve boşaltmasını yapan sertifikalı personeldir.

Local Air Carrier
Yerli Hava Taşıyıcısı
Türk Sivil Havacılık Kanunu ve bu kanuna ilişkin olarak çıkarılan yönetmeliklerde istenen şartları sağlayarak Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığından işletme ruhsatı almış bulunan işletmeciler.

Local Authority
Yerel Otorite
Hava meydanlarında güvenlik tedbir ve tertiplerinin geliştirilmesi ve uygulanmasından sorumlu olan Mülki İdare Amiri. (MİA)

Local Standby Point
Mahalli Bekleme Noktası
Tehlikenin henüz önemli boyutlara ulaşmadığı hallerde kurtarma ve yangınla mücadele ekiplerinin yangın istasyonu veya yakın çevresinde hazırlıklı olarak beklediği yerlerdir.

Local Traffic
Yerel/Mahalli Trafik
Havaalanı trafik paterninde, kulenin görüş alanı içinde, yerel çalışma sahalarından gelen veya bu sahalara giden, havaalanında aletli yaklaşma çalışması yapan uçakların tümü.

Localizer (LOC)
Lokalizer
ILS sisteminin, 108-112 MHz frekans bandında çalışan ve pist merkez hattı üzerine pist başına belli bir mesafeye yerleştirilen parçasıdır. Havaya yayılan elektronik sinyaller vasıtasıyla hava aracının pist merkez hattını tam olarak karşılamasını sağlar.

Localizer Course
Lokalizer Hattı
ILS’te lokalizer vericisinin oluşturduğu yol.

Locator
Yer Belirleyici
Son yaklaşmada bir yardımcı olarak kullanılan bir LM/MF NDB.

Long Haul Flight
Uzun Menzil Uçuşu
Bir uçuş görev süresi içinde, 4 saatten daha fazla zaman diliminin aşıldığı uçuş veya tek inişli uçuş için 8 saat veya daha fazla yapılan uçuş; iki inişli uçuşlarda ise uçuşlardan en az birisinin süresinin 6 (dâhil) saati geçtiği ve bu iki uçuşun sürelerinin toplam 8,5 (dâhil) saati aştığı bir uçuş görevidir.

Los Angeles Abrasion Test
Los Angeles Aşınma Deneyi
Agreganın aşınmaya dayanıklılığının belirlenmesinde kullanılan deney yöntemidir.

Lost & Found Service
Kayıp Eşya Hizmeti
Terminal içerisinde sahibi veya zilyedi tarafından kaybedilmesi veya unutulması sonucu bulunan eşyalarla ilgili olarak, havalimanı işletmecisi ile yapılan sözleşmeler ve/veya mevzuatlar çerçevesinde terminal işletmecisi tarafından verilen muhafaza, duyuru ve iade işlemlerini kapsayan hizmettir.

Low Frequency (LF)
Düşük Frekans
30 ve 300 kHz arasındaki frekans aralığı.

Low Point
Düşük Nokta
Hidrant boru hattının en düşük noktası.

Low Visibility Operations
Düşük Görüş Operasyonları
Düşük görüş şartlarında hava trafik akışını ve emniyetini sağlayan operasyonların bütünüdür.

M

Mach Number
Mach Numarası
Hakiki hava süratinin ses süratine oranı.

Mach Number Technique
Mach Ayarı Tekniği
Turbojet motorlu uçaklar arasındaki uzunlamasına ayırma minimumlarını muhafaza etmek için uçakların hızlarına müdahale etmeyi sağlayan teknik.

Main Base
Ana Üs
Havacılık işletmesinin uçuş faaliyetlerini yürüttüğü ve işletme ruhsatında ana merkez olarak belirlenen, uçucu ekiplerin kendi imkânları ile konaklama ve iaşelerini sağladığı mahal.

Maintenance
Bakım
Uçuş öncesi kontrol hariç olmak üzere, hava aracının hangar ve atölye mekânlarında, onaylanmış standartlara göre revizyon, onarım, parça değişimi, arıza veya hasar giderilmelerinin birlikte veya ayrı olarak yapılmasıdır.

Maintenance Organization
Bakım Kuruluşu
SHY 145-01'e uygun olarak bakım yapmak üzere yetkilendirilmiş kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilere ait işletmelerdir.

Maintenance Organization Exposition (MOE)
Bakım Kuruluşu El Kitabı
EASA Part-145 ve SHY-145 gereği, bakım yetki sertifikası sahibinin sorumluluk ve faaliyetlerinin açıklandığı otorite onaylı dokümandır.

Manoeuvring Area
Manevra Sahası
Havaalanının, apronlar hariç olmak üzere, hava araçlarının kalkışı, inişi ve taksi yapması için kullanılacak bölümü.

Manpower Planning
İnsan Gücü Planlaması
Bir organizasyonun faaliyetini sürdürmesi için ihtiyaç duyduğu yeterliliklere sahip personel sayısının belirlenmesi ile bu amaçla gerekli işe alım veya işten çıkarma işlemlerini kapsayan sistematik çalışmadır.

Manuals
El Kitapları
Ulusal ve uluslararası havacılık mevzuatı esas alınarak hazırlanan, havacılık operasyonlarının kapsamlı bir biçimde ele alındığı dokümanlardır.

Marker Beacon (MB)
İşaretleyici
Localizer ve glide path teçhizatlarının sinyallerini belli mesafelerde dikine keserek yayın yapan, pilota pist uzantısında bulunduğu uzaklığı belirten bir sistemdir.

Marking
İşaretleme
Havacılık bilgilerini aktarmak amacıyla hareket alanının yüzeyinde gösterilen bir sembol veya semboller grubu.

Marshaller
Yol Gösterici
Uçakların park etmesi esnasında, özel işaretlerle anlaşma yöntemiyle pilotu yönlendiren görevli.

Marshalling
Yol Gösterme
Uçakların park etmesi esnasında, özel işaretlerle anlaşma yöntemiyle pilotu yönlendirme işlemi.

Maximum Aggregate Size
Maksimum Agrega Boyutu
Betonun fiziksel özelliklerine etki edecek miktarda bulunan tane gruplarından en büyük boyutlu olanıdır.

Maximum Allowable Exposure (MAE)
Müsaade Edilebilir Azami Ekspozisyon
İnsanların maruz kalması halinde gözde veya deride biyolojik hasara neden olma riski taşımayan, uluslararası standartlara göre kabul edilmiş azami lazer ışınım düzeyini ifade eder.

Maximum Landing Weight (MLW)
Azami İniş Ağırlığı
Bir hava aracının normal şartlarda iniş için izin verilen azami toplam ağırlığıdır.

Maximum Take-Off Weight (MTOW)
Azami Kalkış Ağırlığı
Hava aracının uçuşa elverişlilik sertifikasında, uçuş el kitabında veya diğer resmî kayıtlarda belirtilen kalkışa elverişli azami ağırlığıdır.

Mayday
Uluslararası Radyo Telefon "Tehlikeli Durum" Sinyali
Üç kez tekrar edilen, çok yakın ve ciddi bir tehlike ve acil yardım gerektiğini gösteren uluslararası radyo-telefon acil durum sinyali.

Medium Frequency
Orta Frekans
300 kHz ile 3 MHz arasındaki frekans aralığı.

Mental Abilities
Zihinsel Yetenekler
Karar verme, uygulama, algılama yöntem ve kapasitelerinin zihinsel olarak var olması.

Meteorological Office
Meteoroloji Ofisi
Uluslararası hava seyrüseferi için meteoroloji hizmeti sağlamak üzere kurulmuş ofis.

Meteorological Terminal Air Report (METAR)
Meteoroloji Terminali Hava Raporu
Bölgesel anlaşmalarla belirlenen düzenli aralıklarla (30 dakika ya da 1 saatlik periyotlarda) yayımlanan ve bir havaalanında hüküm süren meteorolojik şartları gösteren rapor. METAR içerisinde rapor tipi, meydanın ICAO kodu, tarih ve saat, rüzgâr, hâkim görüş, RVR, hava hadiseleri, bulutlar, sıcaklık/işba, QNH ve tamamlayıcı bilgiler bulunur.

Meteorological Visibility
Meteorolojik Görüş
Rasat parkı merkez olmak üzere, değişik yönlerde ölçülen rüyetin, en düşük görüş değeridir.

M

Meteorological Watch Office (MWO)

Meteoroloji Gözlem Ofisi

FIR sahası sorumluluğunu kabul eden ülkelerin, bu FIR sahasına meteorolojik hizmet vermek üzere tahsis ettikleri havacılık birimidir.

Microburst

Mikro Patlama

Yağmurla soğuyan ve alçalan havanın yere çarpmasıyla ve tüm yönlere dağılarak şiddetli rüzgârlar üretmesiyle sonuçlanan hava olayı. 4 km çapında bir alanda etkili olma ve hava araçları için tehlike yaratma potansiyeline sahiptir.

M

Microcrack

Mikro Çatlak

Beton üzerinde oluşan gözle görülemeyen çok ince çatlak.

Microwave Landing System (MLS)

Mikrodalga İniş Sistemi

Mikrodalga spektrumunda çalışan bir hassas aletli yaklaşma sistemi. ILS sistemine göre oldukça gelişmiş özelliklere sahiptir. Pist merkez hattına göre ±40 derece yatay ve süzülüş yolunda 0.1 ve 15 derece arasında dikey kaplama sağlayarak eğrisel yaklaşmaya müsaade eder.

Middle Marker (MM)

Orta Marker

Yüksekliği piste göre 200 fit olan ILS süzülüş hattının ortasında belirlenmiş bir noktadaki marker vericisidir.

Minimum Crossing Altitude (MCA)

Asgari Katediş İrtifası

Asgari yol IFR irtifası (MEA) daha yüksek olan bir yola doğru ilerleyen bir hava aracının belirli fiksleri kat etmesi gereken asgari irtifa.

Minimum Descent Altitude (MDA)

Asgari Alçalma İrtifası

Elektronik süzülüş hattı bilgisinin sağlanmadığı standart alet yaklaşma prosedürü uygulamalarında, son yaklaşmada veya turlu yaklaşma sırasında alçalmaya müsaade edilen, deniz seviyesi üzerinde fit cinsinden ifade edilen en düşük irtifa.

Minimum Fuel

Asgari Yakıt

Bir hava aracının kabul edilebilir bir miktarda gecikmeli veya gecikmesiz olarak varış yerine ulaşması için gerekli olan yakıt miktarıdır. Bu bir acil durum değildir fakat usule aykırı aşırı bir gecikme durumunda bir acil durumun olabileceğini gösterir.

Minimum Holding Altitude (MHA)

Asgari Bekleme İrtifası

Bir bekleme paterni için seyrüsefer ve iletişim sinyal kapsaması ve mânia aşma gereksinimlerini sağlayan en düşük irtifa.

Minimum Navigation Performance Specifications (MNPS)

Asgari Seyrüsefer Performans Spesifikasyonları

MNPS dizaynlı hava sahasında operasyon yapabilmesi maksadıyla, bir hava aracının minimum seyrüsefer performans kabiliyetine sahip olması için gerekli olan standartların bir düzenlemesidir. Ek olarak, hava aracı MNPS

operasyonları için tescil ülkesi tarafından sertifikalandırılmış olmalıdır.

Minimum Obstacle Clearance Altitude (MOCA)

Asgari Mânia Müsaade İrtifası

Belirli bir uçuş bölümü için gerekli mânia kleransını (engellerden açıklığı) sağlayan asgari irtifayı ifade eder. Her bir yol dilimi için belirlenir ve yayımlanır.

Minimum Reception Altitude (MRA)

Minimum Alma İrtifası

Bir kavşak noktasının tanımlanabileceği en düşük irtifa.

Minimum Sector Altitude (MSA)

Asgari Sektör İrtifası

Acil durum şartlarında kullanılabilecek, bir radyo seyrüsefer yardımcısı merkez olmak üzere; 46 km yarı çaplı bir sektör içinde kalan sahada bulunan tüm mânialardan asgari 300 m (1000 fit) yükseklik sağlayan en düşük irtifa.

Minor Accident

Küçük Ölçekli Kaza

Uçuş harekâtı esnasında bir veya daha fazla hava aracının hafif hasara uğraması ile sonuçlanan kazalardır.

Mishandled Baggage

Yanlış Yönlendirilmiş Bagaj

Kasıtsız olarak ve istenmeyen nedenlerle yolcu veya kabin ekibinden ayrılan veya yolcunun gittiği yerden başka bir yere gönderilen bagajdır.

Missed Approach

Pas Geçme

Bir iniş için bir aletli yaklaşma tamamlanamadığı zaman pilot tarafından idare edilen bir manevradır.

Missed Approach Point (MAPT)

Pas Geçme Noktası

İniş talimatı almış bir hava aracının pilotunun herhangi bir sebeple iniş yapmayıp pas geçme prosedürünü uygulamaya başladığı noktayı ifade eder.

Missed Approach Procedure

Pas Geçme Usulü

Yaklaşma tamamlanamazsa takip edilecek usul.

Missed Duty Period

Pas Görev Süresi

Uçucu ekiplerin, şirketin direktifi üzerine, herhangi bir görev icra etmeksizin, en son uçuş görevinin bittiği havaalanından, yeni bir uçuş görevi icra edeceği havaalanına, ana/geçici üsten uçuş harekâtına başlayacağı havaalanına veya uçuş harekâtının sona ermesinden sonra ana/geçici üsse ulaşım maksadıyla yaptığı hava veya bir satıh ulaşım aracında geçen süredir.

Mixer

Mikser

Mekanik karıştırıcı.

Mode S Secondary Surveillance Radar

Mod S İkincil Gözetim Radarı

Hava araçlarına tahsis edilen 24 bitlik ICAO uçak adresleri vasıtasıyla, hava araçlarının yerde bulunan sorgulayıcılar tarafından birebir seçici olarak sorgulanması ve bu sayede daha az sorgulama ile daha çok bilgi elde edilebilmesini mümkün kılan gözetim sistemidir.

Moisture

Nem

Nem, havada bulunan su buharı miktarıdır.

M

Monitoring
İzleme

Hava Trafik Kontrolörünün temel fonksiyonudur. Radar ekranında trafiğin takip edilmesidir.

Monorail System
Raylı Sistem

Tek hat üzerinde havadan, el değmeden Seviye 5 bölgesindeki kirli bagajların taşınmasında kullanılan raylı sistem.

Mortar (Mixture)
Harç

Mineral esaslı bir bağlayıcı, harç kumu, su ve gerektiğinde katkı maddelerinin uygun oranlarda karışımları ile oluşturulan bir yapı malzemesidir.

Movement Area (runway-apron-taxiway)
PAT (pist-apron-taksi yolu) Sahası

Hava araçları ve bunların faaliyetleri ile ilgili araç ve gereçlerin hareket ve park edilmesinde kullanılan asfalt, beton ve toprak yapıdaki pist, apron ve taksi yolları ile yakın çevresi.

Movement Area Paint Removal and Painting Vehicles
PAT Sahaları Boya Silme ve Boyama Araçları

PAT sahalarında zemin üzerinde yer alan işaret, yazı, şerit vb. işaretleri silmeye ya da boyamaya olanak sağlayan araçlar.

Mud Ground
Çamur Zemin

Bataklık, organik zeminler, zemin emniyet gerilmesi 0 kg/cm²

Multi Radar Tracking (MRT)
Çoklu Radar İzleme

MCT'den gelen radar plot bilgisini iz bilgiye dönüştürerek kontrolörlerin önündeki displaylere ve FDP'ye aktaran sistemdir.

Mutual Recognition
Karşılıklı Tanıma

JAA üyesi bir ülkenin lisans ve sağlık konularında JAA merkezi tarafından yapılan gerekli denetimlerden başarıyla geçtikten sonra, bu ülkenin eğitim, lisans, yetki, yetkilendirme ve sınav konularında JAR-FCL'e göre yaptıkları işlem ve belgelerinin ilave bir işleme tabi tutulmadan diğer JAA üyesi ülkelerce kabul edilmesidir.

N

National Aviation Authority (NAA)
Ulusal Havacılık Otoritesi
Ulusal sivil havacılık kurallarının idamesi, uygulanması ve geliştirilmesi; bu konu ile ilgili yeni politikaların belirlenmesi ve tedbirlerin alınması; ilgili uluslararası standartlar ve tavsiye edilen uygulamaların yerine getirilmesi ile kurumlar arasında koordinasyonun sağlanmasından sorumlu ve yetkili olan kuruluştur.

National Civil Aviation Security Programme (NCASP)
Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı (MSHGP)
Sivil havacılık güvenliğini sağlamaya yönelik alınacak tedbirlerin standartlarını belirlemek üzere, İçişleri Bakanlığı ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından ortaklaşa yayınlanan programdır.

Natural Filling Ground
Doğal Dolgu Zemin
Zemin emniyet gerilmesi 0,1-0,6 kg/cm^2 olan zeminler.

Natural Ground
Doğal Zemin
Arazinin hafriyatının yapılmamış ve kotlanmamış, hali hazırdaki vaziyetidir. Dokunulmamış ve bozulmamış zeminlerdir.

Natural Sand
Doğal Kum
Silisli kütlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından oluşan, deniz kıyısı, dere yatağı vb. yerlerde çok bulunan, ufak, sert taneciklerdir.

Natural Sequence
Doğal Sıralama
Hava trafik kontrolörü planlamasında, uçakların bir pozisyon noktası üzerine tahminî geliş süreleri göz önüne alınarak yapılan uçuş sıralamasıdır.

Nautical Mile (NM)
Deniz Mili
Havacılıkta kullanılan, 1.852 metre uzunluğa tekabül eden ölçüm birimidir.

Navigation (NAV)
Seyrüsefer
Bir uçağın bir noktadan başka bir noktaya seyahati için verilen rehberlik.

Navigation Specification
Seyrüsefer Spesifikasyonu
Tanımlanmış bir hava sahası içinde öngörülen seyrüsefer operasyonlarının bütünlüğü, doğruluğu ve devamlılığı açısından ihtiyaç duyulan gereksinimleri ifade eder. RNP ve RNAV olmak üzere iki alt tipi vardır.

Navigational Aid
Seyrüsefer Yardımcısı
Yerde veya havada uçuş esnasında hava aracına, bir noktadan diğerine kılavuz bilgi/pozisyon bilgisi sağlayan herhangi bir görsel veya elektronik yardımcıya verilen addır.

Near-Parallel Runways
Paralele Yakın Pistler
Uzatılmış merkez hatlarının yakınsama/sapma açısının 15 derece veya daha az olduğu, kesişmeyen pistler.

Network Entity

Çalışma Ağı Varlığı

İnternet ortamında bilgi transferi, yol bilgi değişiklikleri ve yönetim protokolleri operasyonu sorumluluğunu kapsayan bilgisayar tabanlı çalışmaların fonksiyonel bir kısmıdır.

Network Manager (NM)

Ağ Yöneticisi

EUROCONTROL bünyesindeki Ağ Yöneticisi Operasyon Merkezinde (NMOC) görev yapan ve Avrupa hava trafik yönetimi ağının emniyet, kapasite, çevre, etkinlik ve maliyet yönünden optimum biçimde işlemesinden sorumlu olan uzmanlardır. Ağ yöneticileri, trafiğin sorunsuz biçimde akmasını temin eder ve performans sorunlarına stratejik, operasyonel ve teknik yönden çözümler getirir.

Network Manager Operations Centre (NMOC)

Ağ Yöneticisi Operasyon Merkezi

Dünyanın en büyük havacılık bilgi hizmetleri (AIS) veri bankası olan EAD'yi (Avrupa AIS Veri Tabanı) kullanarak operasyon sahasından topladığı verilerle Avrupa hava sahası üzerinde uçuşların emniyetli ve verimli biçimde gerçekleşmesini sağlayan, kapasite arz ve talebini sürekli dengede tutarak hava trafik akışlarını optimize eden EUROCONTROL birimi.

Network Operations Plan (NOP)

Ağ Operasyonları Planı

EUROCONTROL bünyesinde görev yapan ağ yöneticileri tarafından operasyonel paydaşlarla iş birliği içerisinde kısa ve orta vadeli hava trafik operasyonlarını organize etmek amacıyla geliştirilen planlardır. Tek Avrupa Hava Sahası (SES) çerçevesinde ortaya konan performans hedeflerini karşılamak amacıyla geliştirilmiştir.

Night

Gece

Akşam alacakaranlığının bitimi ile sabahın başlangıcı arasındaki saatler veya otorite tarafından belirlenmiş gün batımı ile gün doğumu arasındaki zaman dilimidir.

No Gyro Approach

Cayrosuz Yaklaşma

Hava aracının kontrolörün istediği rotada uçuşunu, gyrosundaki sorundan dolayı tutturamayacağını ifade eder. Bu durumda kontrolör radarda hava aracını izleyerek "sağa/sola dön" veya "dönüşü durdur" ifadeleriyle hava aracını uygun rotaya oturtur.

No Transgression Zone (NTZ)

Geçiş Olmayan Saha

Bağımsız paralel yaklaşmalar bağlamında, iki genişletilmiş pist merkez hattı arasında merkezi olarak konumlandırılmış, tanımlanmış boyutlarda bir hava sahası koridoru olup bir hava aracının bu sahayı ihlal etmesi, bitişik yaklaşmada herhangi bir tehdit altındaki hava aracına manevra yaptırmak için bir kontrolör müdahalesini gerektirir.

Noise Abatement Departure Procedure (NADP)

Kalkışta Gürültü Azaltma Usulü

Uçakların kalkış sırasında yaptıkları gürültüyü azaltma amaçlı usullerdir.

Nominal Ocular Hazard Distance (NOHD)
Nominal Oküler Tehlike Mesafesi
Lazer ışını ekseni boyunca müsaade edilebilir azami ekspozisyonun (MAE) aşılmadığı mesafe (güvenli izleme mesafesi).

Nominal Position
Nominal Pozisyon
Bir uçağın sistemleri tarafından belirlenen 3 boyutlu pozisyonudur.

Non-Conformancy in the Indicated Airspeed Deviation
Gösterge Sürati Sapma Uyuşmazlığı
Uçuşların tahminî gösterge süratleri arasında farklar oluştuğu durum ve bu farkın gösterge sürati limitlerini aşmasıdır.

Non-Directional Radio Beacon (NDB)
Yönlendirilmemiş Radyo Bikını
Düşük frekanstan mors kodu ile birlikte yayın yapan, uçağın yön bulmasına yardımcı olan radyo vericisi.

Non-Instrument Runway
Aletsiz Pist
Görerek yaklaşma prosedürleri kullanılarak hava araçlarının operasyonları için öngörülen pist.

Nonprecision Approach Procedure
Hassas Olmayan Aletli Yaklaşma Usulü
Yatay yol gösterme/yardım imkânı verip dikey yol gösterme/yardım imkânı vermeyen aletli yaklaşma usulüdür.

Nonprecision Approach Runway
Hassas Yaklaşmasız Pist
ILS/MLS gibi hassas yaklaşma seyrüsefer yardımcıları olmayan pisttir.

Non-Radar Separation
Radarsız Ayırma
Ayırma yapmak için kullanılan uçak pozisyon bilgisinin radar dışındaki diğer referanslardan alınmasını ifade eder.

Normal Flight Zone (NFZ)
Normal Uçuş Bölgesi (NUB)
Biyolojik olarak göze zarar verebilecek lazer radyasyonundan korunması gereken ve LIAUB, LIKUB, LIDUB olarak tanımlanmamış hava sahası.

North Atlantic Air Traffic Management
Kuzey Atlantik Hava Trafik Yönetimi
Sorumluluğu, Kuzey Atlantik hava seyrüsefer sahalarında uygulanan ayırma standartları için önerilen değişiklikleri sonuçlandıran çalışma grubudur.

NOTAM Code
NOTAM Kodu
Bir kod grubu daima Q harfiyle başlayan 5 harften oluşmaktadır. Diğer harfler radyo cihazlarının kurulumu pozisyonu, değişimi, havaalanı ve ışıklandırma kolaylıkları, uçuştaki tehlikeler veya arama-kurtarma işlemlerini temsil eder.

NOTAM Processing Unit (NPU)
NOTAM İşleme Birimi
Bir NOTAM'ı kabul eden, işleyen ve dağıtımını yapan birim.

Notice to Airmen (NOTAM)

Havacılara Duyuru

Uçuş harekâtı ile ilgili görevlilere herhangi bir havacılık, hizmet, kolaylık, yöntem veya tehlikenin varlığı koşulları ya da değişikliğine özgü bilgileri zamanında duyurmak amacıyla yapılan bir uyarıdır.

Notice to Airmen Publication (NTAP)

Hava Personelini İkaz Yayını

28 günde bir yayımlanan, öncelikle pilotlar için hazırlanmış, uçuş emniyetini ilgilendiren güncel NOTAM bilgilerini ve havacılık ile ilgili diğer ilave bilgileri içeren yayınlardır.

Nuisance Alert

İstenmeyen İkaz

Kurallara uygun olarak oluşturulan ancak operasyonel açıdan uygun/isabetli olmayan uyarılardır.

O

Obstacle (OBST)

Mânia

a) Uçakların yüzey hareketi için öngörülen bir alanda bulunan; veya

b) uçuş halindeki uçakların korunması için öngörülen belirli bir yüzey üzerinde uzanan; veya

c) bu tanımlanmış yüzeylerin dışında duran ve hava seyrüseferi için tehlike olarak belirlenmiş tüm sabit (ister geçici olsun isterse daimî) ve hareketli cisimler veya bunların parçaları.

Obstacle Free Zone (OFZ)

Mâniadan Arındırılmış Bölge

İç yaklaşma yüzeyi, iç geçiş yüzeyi, temkinli iniş yüzeyi ve şerit sahanın, bu yüzeylerle sınırlanmış bölümü üzerinde, seyrüsefer amacıyla monte edilmiş, kırılabilir hafif kitlelerin dışındaki sabit mâniaların ihlal etmediği hava sahasıdır.

Obstruction Light

Mânia Lambası

Var olan mâniaya pilotun dikkatini çekmek için mânia teşkil eden doğal arazi yapılarının ya da nesnelerin en yüksek yerine yerleştirilmiş, genellikle kırmızı veya beyaz renkli bir lamba ya da lamba grubu.

Oceanic Airspace

Okyanus Hava Sahası

ICAO'nun okyanus ayırmalarının ve süreçlerinin uygulandığı uluslararası hava sahası olarak kabul edilen dünya üzerindeki okyanusların üzerindeki hava sahalarıdır. Bu sahalar içinde hareket eden trafiklerin sorumluluğu coğrafi olarak uçağın yakın olduğu ve gerekli hizmeti verebilecek donanımı olan ülkelere dağıtılır.

Off Course

Yol Dışı

Uçağın rapor ettiği pozisyonun veya radarda görüldüğü noktanın, hava trafik kontrol ünitesinin uçağı serbest kıldığı yol dışında olması durumuna verilen addır.

Off-Route Vector

Yol Dışına Vektör

Uçağın mânialardan korunması sağlanarak, hava trafik kontrol ünitesi tarafından önceden serbest kılındığı yol dışına vektör edilmesini ifade eder.

On Course

Yol Hattı Üzerinde

Uçağın tam olarak yol merkez hattı üzerinde olduğunu ifade eder. Radar yaklaşması yapan pilot için son yaklaşma hattı üzerinde olduğu anlamına gelir.

On-Line Data Interchange (OLDI)

Online Veri Değişimi

İlgili birimler arasında, belirli bir protokolle bilgi alışverişini sağlamak amacıyla kurulmuş online bağlantıdır.

O

On-Line Input
Veri Giriş Bağlantısı
Güncel operasyonel çevreyle direkt bağlantılı olarak sisteme ya da uygulamaya bilgi girişi sağlanmasıdır.

On-the-Job Training (OJT)
İşbaşı Eğitimi
Seçilmiş bir eğitmen gözetiminde işin gerektirdiği özellikler ile kişinin yeteneklerinin uyumluluğunu sağlamak için yapılan pratik eğitim.

On-the-Job Training Instructor (OJTI)
İşbaşı Eğitmeni
Operasyonel bir ortamda eğitim sorumluluğunu alabilecek, ilgili otorite tarafından yetkilendirilmiş personel.

Operational Air Traffic (OAT)
Operasyonel Hava Trafiği
Genel hava trafiği için belirlenen koşullara uymayan, kural ve usulleri uygun millî otoriteler tarafından belirlenmiş olan askerî uçuşları ifade eder.

Operational Staff
Operasyonel Personel
Hava trafik kontrolörleri, uçuş bilgi yardımcıları, uçuş yöneticileri ve hava trafik hizmetleri destek personelini kapsayan çalışma grubudur.

Operations Manual – Part B
Operasyonel El Kitabı – Part B
Uçuş operasyonunun standartlarını uçak tipine göre belirleyen el kitabıdır.

Optional Approach
Tercihli Yaklaşma
Pilot tarafından talep edilir ve uygulanır. Bunun sonucunda pilot, touch-and-go (teker koyup kalkma), missed approach (pas geçme), low approach (alçak geçiş) stop-and-go (duruş-kalkış) veya full stop landing (inişten sonra durma) amaçlı yaklaşma yapabilir.

Orthometric Height
Ortometrik Yükseklik
Genel olarak bir MSL yüksekliği olarak gösterilen, bir noktanın geoide göre yüksekliği.

Outer Marker (OM)
Dış Marker
Pist sonundan 5-7 mil uzaklığa yerleştirilen seyrüsefer yardımcı cihazı.

Overflight
Transit (üst geçiş) Uçuş
Bir hava aracının bir ülke hava sahasını, herhangi bir yere inmeksizin katetmesidir.

Owning Carrier
Sahip Konumundaki Taşıyıcı
Bir birim yükleme aracının (ULD) sahibi ya da kiralayanı olan taşıyıcı.

P

Pallet Dolly
Palet Dolly
Üzerine kargo, posta ve bagaj yüklenebilen, değişik ölçülerdeki metal düzgün yüzeyler.

Pan Pan
Pan Pan
Uluslararası acil radyo-telefon sinyali. Üç kez tekrar edildiği zaman aciliyetin doğasına göre şüphe durumu veya alarm durumu ilan edilir. Mayday'in bir alt kademesi olup ivedilik arz eden ancak o an için araç ve araçta bulunanlar açısından hayatiyet arz etmeyen tehlike durumlarında kullanılır.

Parallel ILS Approach
Paralel ILS Yaklaşması
Paralel pistlere yaklaşan IFR hava araçları, son yaklaşma hattına oturduklarında birbirleri arasında en az 2 NM radar ayırması sağlanmış olmalıdır.

Parallel Offset
Paralel Sapma
Belirlenmiş veya oluşturulmuş bir hava yolunun/rotanın soluna veya sağına çekilmiş paralel bir iz. Genelde saha seyrüseferi (RNAV) operasyonlarıyla bağlantılı olarak kullanılır.

Parallel Runways
Paralel Pistler
Aynı havaalanında merkez hatları birbirine paralel olan iki veya daha fazla sayıdaki pistlere verilen addır. Paralel pistlerde, iki rakamdan oluşan pist tanıtma işaretlemesinin önüne L (Left/Sol) ve R (Right/Sağ) ve 3 paralel pist var ise C (Center/Merkez) şeklindeki harfler eklenir.

Parking Position
Park Yeri
Bir uçağın park ettiği veya park etmesinin planlandığı tanımlanmış saha.

Parking Services
Otopark Hizmetleri
Havalimanı ve terminal binası içerisinde belirlenmiş açık ve kapalı alanlarda taşıtlara sunulan geçici süreyle barınma hizmetleridir.

Part-FCL
Part-FCL
AB Komisyonunun 2011 yılında aldığı kararla JAR-FCL'nin yerini alan uçuş ekibi lisanslandırma (FCL) regülasyonlarıdır.

Particle Shape and Texture
Tane Şekli ve Yapısı
Tanelerin şekilsel özellikleri ve yapısı.

Passenger
Yolcu
Sivil Havacılık Kanunu'nun 107. maddesine göre düzenlenen yolcu taşıma sözleşmesi kapsamında seyahat etmek amacıyla uçuş ve kabin ekibinden farklı olarak hava aracında bulunan veya bu amaçla kontrol (check-in) işlemini yaptırmış olan şahıstır.

Passenger Boarding Bridge (PBB)
Yolcu Biniş Köprüsü
Havalimanı terminali içerisindeki bekleme salonlarından yolcuların uçağa direk geçiş yapmalarını sağlayan köprüdür.

Passenger Stairs
Yolcu Merdiveni
Yolcu ve personelin uçağa binmesini ve uçaktan inmesini sağlayan araç.

Passenger with Reduced Mobility
Hareket Kabiliyeti Kısıtlı Yolcu
Hareketleri fiziksel veya zihinsel yetersizlik, yaş, hastalık veya başka bir sebepten kaynaklı olarak kısıtlanmış ve bu sebepten dolayı özel ilgi ve hizmete ihtiyaç duyan yolcudur.

Pavement Classification Number (PCN)
Kaplama Sınıflandırma Numarası
Tahditsiz operasyonlar için bir kaplamanın taşıma mukavemetini ifade eden bir sayı.

Payload
Faydalı Yük
Bir hava aracında ücret karşılığında taşınan yolcu, bagaj, posta ve kargonun toplam ağırlığıdır.

Peak Day, Peak Hour
Pik Gün, Pik Saat
Belirli bir periyot içerisinde (genellikle bir takvim yılı içerisinde) bir havaalanında birim günde veya saatte kaydedilen, işlem görmüş en yüksek yolcu, uçak, kargo vs. sayısıdır.

Penetration
Penetrasyon
İçine nüfuz etmek, girmek.

Permanent Air Traffic Service Route
Kalıcı Hava Trafik Hizmet Yolu
Devamlılık ilkesi esasına göre tasarlanmış ATS yolu.

Permeability
Permeabilite
Geçirgenlik.

Permit to Fly
Uçuş İzni (Permi)
Bir hava aracının herhangi bir ülkenin hava sahasında uçması, havaalanına inmesi veya teknik iniş yapması için verilen onaydır.

Pilot
Pilot
Hava aracının sevk ve idaresiyle görevli olan, sorumlu kaptan pilot ve/veya kaptan pilot haricindeki, ilgili otorite tarafından yetkilendirilmiş personeldir.

Pilot Briefing
Pilota Verilen Brifing
Havacılık Bilgi Hizmetleri (AIS) ofisi tarafından uçuş planlaması yapan pilotlara hava durumu, NOTAM'lar, askerî aktiviteler ve uçuşla ilgili pilotlar tarafından talep edilen bilgilerin verilerek onlara yardım edilmesini ifade eder.

Pilot in Command (PIC)
Sorumlu Pilot (Kaptan Pilot)
Uçuş sorumlusu olarak görevlendirilen ve uçuşun emniyetli bir şekilde gerçekleştirilmesiyle yükümlü pilottur.

Pilot Weather Report
Pilot Hava Raporu
Uçuşta karşılaşılan sıra dışı meteorolojik hadiselerin pilot tarafından rapor edilmesini ifade eder.

Pilot’s Discretion

Pilot İnisiyatifi

Bu irtifa tahsisleri ile birlikte kullanıldığında hava trafik kontrol ünitesi tarafından pilota hazır olunca alçalmaya/tırmanmaya başlaması söylendiğinde pilotun istediği zaman alçalma/tırmanmaya başlayabileceğini ifade eder. Bu durumda pilot geçici olarak ara seviyeye geçebilir. Pilot başlangıçta boşaltmış olduğu irtifaya dönmemelidir.

Pit

Pit

Hidrant sisteminin uçak park pozisyonundaki hortum bağlantı noktası.

Pit Cleaner

Pit Temizleme Aracı

Apronda bulunan pitlerin içerisinde oluşan kirliliği temizleme amaçlı kullanılan araç.

Pitch

Zift

Ham katranın destilasyon bakiyesi.

Plastic Limit (wP)

Plastik Limit

Zeminin plastik halden katı hale geçtiği deney sonucunda elde edilen su içeriği değeridir. Yüzde olarak ifade edilir.

Plasticizer

Akışkanlaştırıcı

Betonda aynı kıvamın veya işlenebilirliğin daha az su ile elde edilmesini sağlayan kimyasal katkı malzemesidir.

Plot

Plot

PSR’dan veya SSR-PSR kombinasyonu ile oluşan ekoların, dijital sorgulama metotlarıyla bilgi olarak radar ekranına yansıması.

Point of No Return (PNR)

Dönüşü Olmayan Nokta

Uçuş sırasında hava aracının kalkış yaptığı havaalanına dönmesinin halihazırdaki yakıtıyla artık mümkün olmadığı noktayı ifade eder. Bu noktadan sonra hava aracı başka bir varış noktasına ilerlemek durumundadır.

Poisson’s Ratio

Poisson (Boşluk) Oranı

Beton numunesine basınç gerilmeleri uygulandığında numunede meydana gelen enine birim uzamanın boyuna birim kısalmaya mutlak değerce oranı.

Policy

Politika

Bir organizasyon tarafından belirlenmiş prensip, plan veya kararlar.

Portable Water Truck

Su Aracı

Uçaklara kullanım amaçlı temiz su veren araç.

Portland Cement

Portlant Çimentosu

Klinker ve alçı taşının birlikte puzolanik madde katılmadan öğütülmesi sonucu elde edilen çimentodur.

Position Report

Pozisyon Raporu

Uçağın belirli noktalar üzerinde olduğunun ATC’ye rapor ederek bildirilmesini ifade eder.

Position Symbol

Pozisyon Sembolü

Bilgisayar tarafından radar ekranı üzerinde uçağın hareket izini simgeleyen işarettir.

P

Positive Control
Pozitif Kontrol
Hava trafik kontrol ünitesi tarafından belirli bir hava sahası içinde bütün trafikler arasında ayırma sağlanmış olduğunu ifade eder.

Post
Posta
Bir uçakta taşınan, nakliye edilen ve posta yönetimine ulaştırma amacı güdülen yazışma haberleri ve diğer nesnelerdir.

Practice Instrument Approach
Aletli Yaklaşma ve Uygulamaları
VFR ve/veya IFR hava araçları tarafından pilot eğitimi veya profesyonel anlamda gösteriler amacıyla yapılan aletli yaklaşma uygulamalarıdır.

P

Precipitation
Yağış
Atmosferden yeryüzüne düşen sulu bütün yağışları (yağmur, dolu, kar) kapsar.

Precision Approach
Hassas Yaklaşma
Yerde kurulan elektronik cihazlarla desteklenen aletli yaklaşma sistemi.

Precision Approach Category
Hassas Yaklaşma Kategorisi
Bir standart alet alçalma uygulamasında uçak, 60 m (200 fit) karar yüksekliğine kadar alçalabilmektedir.

Precision Approach Path Indicator (PAPI)
Hassas Yaklaşma Yol Göstergesi
Pilotlara iniş esnasında yardımcı olan, pist yanı başında konuşlanmış kırmızı ve beyaz renkli görsel işaretler arasındaki ayırım ilkesinden faydalanılarak doğru bir yaklaşma koridoru sağlayan ışık sistemleridir. Yaklaşma ışık sistemleri arasında en güçlü görsel yardımcı ışıklı sistemlerdir.

Precision Approach Procedure
Hassas Aletli Yaklaşma Usulü
Operasyon kategorisine göre tanımlanan minimaları ile hassas yatay ve dikey yol gösterme/yardım imkânı veren aletli yaklaşma usulüdür.

Precision Approach Radar (PAR)
Hassas Yaklaşma Radarı
Son yaklaşma hattı boyunca uçağın teorik olarak belirlenmiş son yaklaşma hattına göre yatay ve dikey yönde sapmaları ile pist eşiğine göre pozisyonunu belirler.

Precision Approach Runway
Hassas Yaklaşma Pisti
Bkz. Aletli pist (Instrument Runway)

Precision Code
Hassas Kod
Küresel Konumlandırma (GPS) sisteminde Amerikan ordusunun ve yetkilendirilmiş kullanıcıların kullanımı için geçerli olan koddur.

Pre-Flight Information Bulletin (PIB)
Uçuş Öncesi Bilgi Bülteni
Uçuş öncesinde hazırlanan, uçuş operasyonu açısından önem arz eden geçerli NOTAM bilgisinin bir sunumudur.

Pre-Flight Inspection
Uçuş Öncesi Kontrol
Bir hava aracının amaçlanan uçuş için elverişli olmasını temin etmek amacıy-

la uçuş öncesi yapılan kontroldür. (Bu kontrol, arıza giderme işlemini kapsamaz.)

Preliminary Report

Ön Rapor

Hava aracı kaza, kırım ve olaylarında yetkililer tarafından soruşturmanın ilk safhasında elde edilen bilgilerin ilgili makamlara en kısa zamanda bildirilmesi için tanzim edilen dokümandır.

Pre-on-the-Job Training

Ön-İşbaşı Eğitimi

Standart özellikler göz önüne alınarak kişisel yeteneklerin gelişimini sağlamak amacıyla yapılan işbaşı simülasyon çalışmaları.

Pressure Altitude

Basınç İrtifası

Standart atmosferdeki basıncın karşılığı olan ve irtifa olarak belirtilen atmosfer basıncı.

Primary Plot

Birincil Plot Bilgisi

Bir uçağın radardaki pozisyonunun belirlenmesi.

Primary Runway

Ana Pist

Şartlar müsait olduğunda diğerlerine nazaran kullanılması tercih edilen pist.

Primary Surveillance Radar (PSR)

Birincil Gözetim Radarı

Bir vericiden yayılan EM dalgaların nesneye çarpıp geri dönmesi, bu süreç için gereken zamandan yola çıkılarak nesnenin mesafesi ve antenin o andaki konumu ile nesnenin yönünün hesaplandığı bir radar sistemdir.

Principle of Least Privilege

Bilmesi Gereken Prensibi

Herhangi bir konu, görev ve sorumluluğun gereğini incelemekle ve yapmakla sorumlu bulunan personelin, yetkisi düzeyinde bilgiye erişmesi ve sahip olmasıdır.

Printed Communication

Basılı Haberleşme

Tüm mesajların dağıtımlarının yapıldığı devre terminallerinde yer alan, devamlı ya da otomatik olarak basılı kayıt imkânı sağlayan haberleşme sistemi.

Private Pilot

Hususi Pilot

Ücret karşılığı yapılan uçuşlarda hava aracı kullanması yasaklanmış olan, lisansa sahip bir pilottur.

P

Problematic Use of Substances

Şüpheli Madde Kullanımı

Havacılık personelince bir veya daha fazla uyarıcı madde kullanımı:

a. Kullanıcıya doğrudan olumsuz etkileyecek veya diğerlerinin canları, sağlıkları ve refahını tehlikeye atacak zararlar vermesi,

b. Mesleki, sosyal, fiziksel veya sorunlara yol açacak bozulmalara sebebiyet vermesi veya bunları daha da artırması.

Procedure Turn (PTN)

Kaide Dönüşü

Uçağın ilerlediği rotanın 180 derece tersine dönerek uçuşuna devam edebilmesi için yaptığı belirli manevraları ifade eder.

Procedure Turn Inbound

Kaide Dönüşünde Inbound

Kaide dönüşü yapan uçağın başlangıçtaki rotasının 180 derece tersine

dönmeyi tamamladığı noktada uçak, ara yaklaşma bölümünde veya son yaklaşma hattında inbound olmuş anlamındadır. “Kaide Dönüşü Inbound” raporu ATC tarafından alınarak diğer uçaklar ile ayırma yapılmasında kullanılır.

Procedures for Air Navigation Services (PANS)

Hava Seyrüsefer Hizmetlerine İlişkin Usuller

Hava trafik hizmetleriyle ilgili olarak ICAO tarafından belirlenen yöntem ve esaslardır.

P

Professional Pilot

Profesyonel Pilot

Ücret karşılığı yapılan uçuş operasyonlarında hava aracı kullanma yetkisini veren lisansa sahip bir pilottur.

Prohibited Area

Yasak Saha

Bir devletin toprakları veya kara suları içerisinde olan ve uçuş yapılması yasaklanmış, hudutları belirli hava sahasına denir.

Protected Flight Zones

Korunmuş Uçuş Bölgeleri

Lazer ışınımının tehlikeli etkilerinin azaltılması için özel olarak belirlenmiş hava sahasını ifade eder.

Protection Area

Koruma Alanı

Bir taksi güzergâhı dâhilinde ve bir helikopter park yeri etrafında bulunan, helikopterlerin emniyetli manevraları için cisimlerden, FATO’dan, diğer taksi güzergâhlarından ve helikopter park yerlerinden ayrılma sağlayan bir alan.

Psychological Testing

Psikolojik Test

Psikologlar tarafından kişisel davranış biçimlerinin belirlenmesi için yapılan testler.

Public Private Partnership (PPP)

Kamu Özel Sektör İşbirliği (KÖİ)

Kamunun ihtiyacı olan mal ve hizmetlerin sağlanması amacıyla devletle bir özel hukuk tüzel kişisi arasında yapılan ve ortaya çıkabilecek risklerin paylaşıldığı bağlayıcı bir sözleşmeye dayanan iş birlikleridir.

Q

Quadrant

Çeyrek Çember

Merkezinde seyrüsefer yardımcısı olan, saat yönünde manyetik kuzeyden itibaren 4 dilime ayrılmış bir daireyi ifade eder. Bunlar sırasıyla; KD (Kuzey doğu çeyreği) 000-089, GD (Güney doğu çeyreği) 090-179, GB (Güney batı çeyreği) 180-269, KB (Kuzey batı çeyreği) 270-359 şeklindedir.

Quality Management System (QMS)

Kalite Yönetim Sistemi

Kalite yönetim sistemleri, bir kuruluş içerisinde hedeflenen kalitenin gerçekleşmesi için planlı ve stratejik bir şekilde sürdürülen faaliyetlerin tamamıdır.

R

Radar
Radar

Belirli bir menzil içindeki nesneleri tespit etmek için elektromanyetik dalgaları kullanan sistemlerdir.

Radar Advisory
Radar Tavsiyesi

Radar gözlemine dayanan bilgi ve tavsiye hizmeti.

Radar Approach
Radarlı Yaklaşma

Bir radar kontrolörünün yönetimi altında bir uçak tarafından icra edilen yaklaşma.

Radar Approach Control Facility
Radar Yaklaşma Kontrol Ünitesi

İniş-kalkış veya transit geçiş yapan trafiklere, tanımlanmış hava sahası içerisinde radarlı (veya radarsız) hizmet veren hava trafik kontrol ünitesidir.

Radar Contact
Radar Teması

Radar ekranında, radar blip veya radar pozisyon sembolünün belirli bir uçağa ait olduğunun görülmesi ve tanımlanmasıyla ortaya çıkan durumdur. Hava trafik kontrol ünitesi tarafından, radar ekranında bir uçağın tanımlandığı ve bu uçağın radarda takibinin radar tanımlaması sona erdirilene kadar süreceği anlamında kullanılır. Radar hizmeti, keza gereklilik ve kapasite bu pilotun zorunlu rapor noktaları üzerinde rapor vermeyi kesmesi anlamına da gelir.

Radar Control Service
Radar Kontrol Hizmeti

Radardan alınan bilgilerin hava trafik kontrol hizmetinin sağlanmasında direkt olarak kullanıldığını belirtmekte kullanılan terimdir.

Radar Environment
Radar Ortamı

Radar hizmetinin verilebileceği sahalar.

Radar Identification
Radar Tanımlaması

Belirli bir radar blip'i veya radar pozisyon sembolünün belirli bir hava aracıyla eşleştirilmesi işlemi.

Radar Identified Aircraft
Radarda Tanımlanmış Hava Aracı

Radar ekranında, pozisyonu izlenen bir hedef ya da sembol ile eşleşmiş olan hava aracı.

Radar Service
Radar Hizmeti

Direkt olarak radar vasıtasıyla sağlanan bir hizmeti ifade eden terimdir.

Radar Station Coverage Calculator
Radar İstasyonları Kaplama Hesaplayıcısı

EUROCONTROL'ün geliştirdiği radar kapsama alanlarını hesaplayan unix tabanlı bir yazılım.

Radial

Radyal

Seyrüsefer cihazları tarafından verilen açısal bilgi.

Radio

Radyo

Haberleşme için kullanılan telsiz cihazıdır. Aynı zamanda, bir uçuş hizmet istasyonunu belirtmek için de kullanılabilir.

Radio Altimeter

Radyo Altimetre

Uçağın yerden olan yüksekliğini belirlemek için, radyo dalgalarının gönderilerek yerden yansımasını sağlayan, uçakta bulanan cihaz.

Radio Communication Performance Type

Radyo Muhabere Performans Tipi

Haberleşme işlem zamanı, sürekliliği, geçerliliği ve doğruluğu gibi parametreler için tahsis edilmiş değerleri temsil eden (örneğin RCP 240 gibi) tanıtma.

Radio Direction–Finding Station

Radyo Yön Bulma İstasyonu

Diğer istasyonların yönlerini hesaplamak amacıyla tasarlanmış bir radyo istasyonu.

Radio Navigation

Radyo Seyrüseferi

Seyrüsefer amaçlı bir pozisyonun belirlenmesinde radyo dalgalarının kullanılması.

Radiotelephony (RT)

Telsiz Telefon

Sesli (sesi modüle edilmiş telsiz dalgalarıyla göndererek) bilgi alıverişinin temel alındığı haberleşme şekli.

Ramp Inspection

Ramp Denetimi

Havaalanlarımıza iniş-kalkış yapan yerli veya yabancı hava araçlarının uluslararası uçuş emniyet standartlarıyla uyumunu kontrol etmek amacıyla yapılan denetim.

Ramp Service

Ramp Hizmeti

Ramp hizmeti, apronda uçakların park ettirilmesi, yolcu, bagaj ve kargonun yüklenmesi, boşaltılması ve apronda ihtiyaç duyduğu diğer hizmetlerin (de/anti-icing, temiz su ikmali, foseptik, yolcu merdiveni, air starter, APU, uçak temizliği vb.) tamamını kapsar.

R

Rapid Exit Taxiway

Hızlı Çıkış Taksi Yolu

İniş yapan uçakların, piste dar bir açıyla bağlanan ve diğer çıkış taksi yollarında yapılandan daha yüksek hızlarla dönüş yapmasını sağlayan, böylece pistin işgal süresini azaltan taksi yolu.

Rating

Derecelendirme

Hava Trafik Kontrolörüne kontrol ünitesinin bir veya birden fazla bölümünde çalışabilmesi için her yıl periyodik sınavlarla otorite tarafından verilen yeterlilik belgesi.

Rating Training

Derece Eğitimi

Hava Trafik Kontrolörünün derece alabilmesi için verilen eğitim.

Ready Mixed Concrete

Hazır Beton

Bilgisayar kontrolüyle istenilen oranlarda bir araya getirilen malzemelerin, beton santralinde veya mikserde karıştırılmasıyla üretilen ve tüketiciye taze beton olarak teslim edilen betondur.

Receiving Carrier

Teslim Alacak Olan Taşıyıcı

Bir birim yükleme aracını (ULD) transfer eden bir taşıyıcıdan, bir transfer noktasında alan bir taşıyıcı.

Recording and Playback System

Kaydetme ve Dinleme Sistemi

Elektronik cihazlarda kaydetme ve yeniden oynatma imkânı veren sistemlerdir.

Red Signal Rocket

Kırmızı İşaret Fişeği

Uçuştaki hava aracına yönelik daha önceki talimatlara rağmen şimdilik inmeyin ikazı.

R

Reduced Vertical Separation Minima Approval

Azaltılmış Dikey Ayırma Miniması Onayı

İlgili devlet otoritesi tarafından belirli kriterler göz önüne alınarak bir uçağın RVSM onayının verilmesi işlemidir.

Reduced Vertical Separation Minima Entry Point

Azaltılmış Dikey Ayırma Miniması Giriş Noktası

Avrupa RVSM hava sahasına girmeden önce, girdiği sırada ya da hemen sonrasında, uçağın geçtiği ve geçmesinin beklendiği ilk rapor noktası.

Reduced Vertical Separation Minima Exit Point

Azaltılmış Dikey Ayırma Miniması Çıkış Noktası

Bir hava aracının RVSM (azaltılmış dikey ayırma minimumu) sahasından çıkış noktası.

Reduced Vertical Separation Minimum (RVSM)

Azaltılmış Dikey Ayırma Miniması

Hava sahası kapasitesinin artırılması amacıyla, uçuş seviyesi 29.000 fit ile 41.000 fit (dâhil) arasında, 2.000 fit olan dikey ayırmanın 1.000 fit olarak azaltılması.

Reference Point

Referans Noktası

Havaalanının coğrafi pozisyonu belirlenmiş bir noktasıdır.

Refresher Training

Yenileme Eğitimi

Operasyona yönelik geçmiş ve güncel bilgilerin yenilenmesi.

Refueller

Tanker

Uçağa yakıt ikmali için kullanılan ve arkasındaki tankta yakıt bulunan araç.

Regional Air Transportation

Bölgesel Hava Taşımacılığı

Koltuk kapasitesi en az 20, en fazla 99 olan uçaklar ile iç veya dış hatlarda yapılan ticari hava taşımacılığıdır.

Registration

Tescil

Ulusal sivil havacılık otoritelerince uçakların hangi ülkeye ait olduklarının belirlenmesi amacıyla kayıt altına alınması.

Regulator Building

Regülatör Binası

Pist aydınlatma sistemlerinin kumanda ve kontrolünü sağlayan, sistem, cihaz ve ekipmanların bulunduğu binadır.

Rejected Take-off Area

Reddedilmiş Kalkış Alanı

Bir heliport üzerinde bulunan, performans sınıfı 1'de işletilen helikopterlerin bir reddedilmiş kalkışı tamamlamaları için elverişli olan belirli bir alan.

Release Time

Devir Zamanı

Bir uçağın diğer bir hava trafik kontrolörü ya da ünitenin kontrolüne devredileceği zaman.

Relief Flight

Yardım Uçuşu

Yiyecek, tıbbi malzeme gibi konularda veya acil bir durum halinde insani amaçlara yönelik yapılan bölgesel veya uluslararası uçuşları kapsar.

Remote Pilot Station (RPS)

Uzak Pilot İstasyonu

Uzaktan kumandalı hava aracı sisteminin, bir hava aracını uzaktan kumanda etmeyi sağlayan ekipmanı barındıran bileşeni.

Remotely Piloted Aircraft (RPA)

Uzaktan Pilotlu Hava Aracı

Uzak pilot istasyonundan pilotajı yapılan bir insansız hava aracı.

Remotely Piloted Aircraft System (RPAS)

Uzaktan Pilotlu Hava Aracı Sistemi

Uzak pilotlu bir hava aracı, ilgili uzak pilot istasyonları, gerekli komuta ve kontrol bağlantıları ve tip tasarımında belirtilen diğer bileşenler.

Rendezvous Point

Randevu Noktası

Yol kavşağı, kesişen yol ya da başka bir yerde belirlenmiş, acil duruma müdahale edecek personel ve araçların hava aracı kaza-kırımında olay yerine gitmeden önce talimat almaları için belirlenmiş yerdir.

Repetitive Flight Plan (RPL)

Sürekli Uçuş Planı

Sık sık tekrarlanan, düzenli olarak yapılan, temel bazı özellikleri benzer olan belirli uçuşlara ait bir uçuş planı.

Reporting Point

Rapor Noktası

Aletli uçuş kuralları içinde rapor edilmesi istenilen, bir seyrüsefer yardımcısı ile belirtilmiş nokta.

Required Communication Performance

Gerekli Muhabere Performansı

Hava Trafik Yönetimi (ATM) fonksiyonlarını desteklemek amacıyla belirlenmiş operasyonel muhabere gerekliliklerinin tanımı.

Required Navigation Performance (RNP)

Gerekli Seyrüsefer Performansı

Tanımlanmış bir hava sahası içinde seyrüsefer faaliyeti için gereken performans gereklilikleri.

Required Navigation Performance Type

Gerekli Seyrüsefer Performansı Tipi

Tüm uçuş süresince, uçuşların asgari %95 oranında arzu edilen pozisyondan deniz mili olarak uçulması gereken mesafeyi belirten değer.

Rescue Coordination Center
Kurtarma Koordinasyon Merkezi
Bir arama-kurtarma bölgesinde arama kurtarma operasyonlarının yürütülmesini koordine etmekten ve arama kurtarma hizmetlerinin etkili bir şekilde yürütülmesinden sorumlu birim.

Rescue Unit
Kurtarma Birimi
Arama ve kurtarmanın hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi için uygun ekipman sağlanmış eğitimli personellerden oluşan bir birim.

Reserved
Rezerve
Uçucu personelin aylık uçuş planlaması dışında ihtiyaç duyulacak uçuş ve yer görevleri için hazırlıklı bulunması halidir.

Resolution Advisory
Çözüm Önerisi
TCAS cihazı tarafından uçakların çarpışma riskine karşı pilota sunulan çözüm önerisidir.

Rest Period
Dinlenme Süresi
Bir uçucu ekibin, bir önceki uçuş görev süresinin bittiği andan itibaren başlayan ve yeni bir uçuş görev süresinin başlama saatine kadar süren, her türlü görevden muaf tutulduğu süredir.

Restricted Area (R)
Tahditli Saha
Bir ülkenin hükümranlık bölgesinde olup içinde uçuş yapılmasının belli şartlara bağlandığı sahalardır.

Restricted Time for Learning
Öğrenme İçin Sınırlandırılmış Zaman
Eğitici tarafından, öğrencinin çalışma zamanının belirlenmesi.

Retaining Wall
İstinat Duvarı
Zemin yüzeyinde meydana gelen, ani değişimleri düşeye yakın bir düzlemde kontrol altına almak, yanal toprak basıncına direnmek, zeminin doğal şev açısı ile yayılmasını engellemek için kullanılan yapılara istinat duvarı denir.

Revenue Passenger
Ücretli Yolcu
Taşınması için bir hava taşıyıcısının ticari ücret aldığı bir yolcu. Bu tanım,

a) halka açık promosyon teklifleri (örneğin, “bire iki”) veya sadakat programları (örneğin, sık uçan yolcuların puan kullanması) kapsamında seyahat eden yolcuları;

b) uçağa alınmama nedeniyle tazminat olarak seyahat eden yolcuları;

c) kurumsal indirimlerle seyahat eden yolcuları;

d) indirimli ücretlerle seyahat eden yolcuları da (devlet görevlileri, denizciler, askerler, gençler, öğrenciler vb.) kapsamaktadır.

Ring Line
Ring Hattı
Elektrik-elektronik sistemlerinin, iki farklı noktadan ve kapalı bir ağ üzerinden beslendiği hatlardır.

Risk Assessment
Risk Değerlendirmesi
Bir işin yürütülmesi sürecinde iş sağlığı ve güvenliği açısından mevcut ya da oluşabilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşme potansiyelinin ve muhtemel etkilerinin belir-

R

lenmesi ve gerekli önlemlerin tespiti amacıyla yapılan sistematik çalışmadır.

Risk of Collision

Çarpışma Riski

Ciddi çarpışma risklerinin ortaya çıktığı uçakların yakın geçme durumlarının risk sınıflandırması.

River Bank Retaining Wall

Sedde İstinat Duvarı

Kıyıların erozyondan veya taşkınlardan korunmasını sağlamak amacıyla nehir kenarına yapılan yapılara sedde istinat duvarı denir.

RNAV Approach

RNAV Yaklaşması

Hava aracındaki RNAV ekipmanlarına dayanılarak seyrüseferin yapıldığı bir aletli yaklaşma usulü.

Road-holding Position

Araç Yol Bekleme Pozisyonu

Araçların beklemeleri gerektiğinde, beklemeleri için tayin edilmiş yer.

Roger

Anlaşıldı

"Son mesajınızın tamamını aldım" anlamında kullanılır. Ancak bu ifade "Evet" ya da "Hayır" cevabı gerektiren sorulara cevap olarak kullanılmaz.

Rotorcraft

Döner Kanatlı Hava Aracı

Kaldırma kuvvetini havanın bir veya daha fazla rotordaki tepkisinden alan, havadan daha ağır hava aracı.

Route

Rota

Hava aracının coğrafi bir noktaya veya hava yoluna göre iki boyutlu pozisyonunu belirtir.

Route Segment

Yol Dilimi

Uçuş planında arka arkaya gelen iki belirli nokta ile belirlenmiş uçulacak yolun bir bölümü.

Routing Table

Yol Seçim Listesi

Bir mesajın gideceği kanal yolunu belirler. EUROCONTROL tarafından güncellenir.

Rudder

Dümen

Dikey dengeleyicinin (vertical stabilizer) arka kenarında yer alan ve birincil uçuş kontrollerinden biri olan hava aracı parçası.

Runway (RWY)

Pist

Uçakların inişi ve kalkışı için hazırlanmış, bir kara havaalanı üzerinde belirlenmiş bir dikdörtgen alan.

Runway Capacity

Pist Kapasitesi

Belirlenmiş bir zaman aralığı içerisinde, iniş-kalkış hizmeti alabilecek uçak sayısı.

Runway Centre Line

Pist Merkez Hattı

Pistin merkezini belirterek kalkış ve iniş sırasında hizalanmaya yardımcı olan işarettir.

Runway Centre Line Lights

Pist Merkez Hattı Işıkları

Pistin merkezini belirleyen merkez hattı ışıklarıdır.

Runway Designation Marking

Pist Tanıtma İşaretlemesi

Pistin pilotlar tarafından tanınmasını sağlayan, pilotlara pistin manyetik kuzeye göre yönünü gösteren bir görsel yardımcıdır. 01 ile 36 arasında bir sayıdır ve mutlaka iki basamaklı yazılır. Pistin manyetik kuzey ile yaptığı açı 2 basamaklı bir sayıya tekabül ediyorsa bu sayının önüne “0” konularak; 3 basamaklı bir sayıya tekabül ediyorsa bu sayının yuvarlanmasıyla oluşturulur. Örneğin, manyetik kuzeye göre açısı 44 derece olan pistin pist tanıtma işaretlemesi 04 olur. Pist iki yönlü kullanılıyorsa diğer tarafın açısı 224 derece olacağı için diğer tarafın başındaki tanıtma işaretlemesi 22 olarak yazılır. Paralel pistlerde ise bu iki haneli sayının önüne pisti diğer pistlerden ayıracak bir harf getirilir. Örneğin, soldaki pist için “L” (Left/Sol), sağdaki için “R” (Right/Sağ), ortadaki için “C” (Center/Merkez) gibi.

R

Runway Edge Lights (REDL)

Pist Kenar Işıkları

Pistin sol ve sağ kenarlarını işaretleyen ışıklardır.

Runway End Lights (RENL)

Pist Sonu Işıkları

Pistin sonunu işaretleyen kırmızı renkli ışık dizisidir. Kalkış yönüne tevcihlidirler.

Runway End Safety Area (RESA)

Pist Sonu Emniyet Sahası

Esasen piste erken temas eden veya pistte duramayan bir uçağın hasar riskini azaltmak üzere tasarlanmış; pist merkez hattı uzantısına simetrik ve şerit sahanın sonuna bitişik bir saha.

Runway Friction Measurement

Pist Frenleme Ölçümü

Pist yüzey şartları kontrolleri kapsamında, yoğun trafiklerde ve kış şartlarında yağışın devam ettiği zamanlarda yapılan ölçümlerdir. Pist yüzeyinde frenleme ölçümü, özellikle pist ıslak, su birikintili ve pist yüzeyi kar veya buzla kaplı olduğunda yapılır. Pist frenleme ölçümü, frenleme ölçüm aracı ile pist eşiğinden ve merkez hattının sağından başlanarak gidiş dönüş yapmak sureti ile tamamlanır.

Runway Guard Lights

Pist Koruma Işıkları

Pilotları veya araç sürücülerini, aktif bir piste girmek üzere oldukları konusunda ikaz etmesi amaçlanan bir ışık sistemi.

Runway Holding Position

Pist Bekleme Pozisyonu

Havaalanı kontrol kulesi tarafından başka şekilde onaylanmadıkça, taksi yapan uçakların ve araçların duracağı ve bekleyeceği bir ILS/MLS kritik/hassas alanını, bir mânia sınırlama yüzeyini veya bir pisti korumak üzere öngörülen belirli bir yer.

Runway Incursion

Pist İhlali

Havaalanında meydana gelen ve hava aracının iniş ve kalkış yapması için ayrılmış olan bir yüzeydeki korunan alan üzerinde yanlış bir hava aracının, aracın veya kişinin bulunmasından kaynaklanan her türlü olayı ifade eder.

Runway in Use/Active Runway

Kullanılan Pist/Aktif Pist

O an için kalkış veya iniş amaçlı kullanılan pist veya pistler. Çoklu pist kullanımlarında tüm kullanılan pistler aktif kabul edilir.

Runway Strip

Şerit Saha

Pisti ve (varsa) durma uzantısını kapsayan ve aşağıdaki amaçlar için düzenlenmiş alandır:

a) Pist dışına çıkan bir hava aracının göreceği hasar riskini azaltmak,

b) İniş ve kalkış operasyonları sırasında bahse konu saha üzerinde uçan hava araçlarını korumak.

Runway Threshold Lights (RTHL)

Pist Eşik Işıkları

Pist eşiğinden pistin sonuna kadar uzanan kırmızı ve beyaz renkli ışık sistemidir.

Runway Touchdown Zone Lights (RTZL)

Pist Teker Koyma Bölgesi Işıkları

Teker değme bölgesini göstermek için tasarlanmış, pist eşiğinden 900 metreye kadar uzanan, aralarında üçer metre bulunan gömülü tipte ışıklardır. Renkleri beyazdır.

Runway Turn Pad

Pist Dönüş Cebi

Bir kara havaalanında pist üzerindeki hava aracının 180 derecelik bir dönüşü tamamlaması amacıyla piste bitişik belirlenmiş bir alan.

Runway Visual Range (RVR)

Pist Görüş Mesafesi

Bir pistin merkez hattı üzerindeki bir uçağın pilotunun, pist yüzey işaretlemelerini veya pistin şeklini veya merkez hattını gösteren ışıkları görebileceği mesafe.

S

Sabotage
Sabotaj
Herhangi bir eşyanın tahribini, korku salmayı, uluslararası sivil havacılık veya bunlara ait tesislerde gayri kanuni eylemler yapılması sonucunu amaçlayan bir eylem veya işin bilinçli olarak yapılması.

SAFA (Safety Assessment of Foreign Aircraft) Coordinator
SAFA Koordinatörü
İlgili otorite personeli arasından görevlendirilen, yapılan SAFA denetlemelerinin, SAFA veri tabanına girilmesini sağlayan, SAFA veri tabanına girilen bilgilerin doğruluğunu kontrol eden, veri tabanındaki bilgilerin gizliliğini sağlayan, tüm SAFA faaliyetleriyle ilgili olarak EASA ile iş birliği yapan, uçuş emniyet problemleri içeren denetleme raporlarının EASA'ya gönderilmesini sağlayan, ulusal hava araçlarımıza ait SAFA raporlarıyla ilgili diğer ülkelerin SAFA koordinatörleriyle iş birliği yapan, EASA kapsamında gerçekleştirilen SAFA çalışma gruplarında ülkeyi temsil eden kişi.

SAFA (Safety Assessment of Foreign Aircraft) Inspector
SAFA Denetçisi
Havaalanlarımıza iniş-kalkış yapan yabancı hava araçlarının uluslararası uçuş emniyet standartlarıyla uyumunu kontrol etmek amacıyla uçuş öncesinde veya sonrasında kontrolünü gerçekleştiren, ilgili otorite personeli arasından yetkilendirilmiş teknik denetçi.

SAFA Ramp Inspection Report
SAFA Denetleme Raporu
Yabancı hava araçlarının emniyet değerlendirilmesine yönelik denetleme raporudur.

Safety Alert
Emniyet İkazı
ATC tarafından, kontrolü altındaki uçaklara yönelik yayımlanan bir ikazdır.

Safety Assessment of Foreign Aircraft (SAFA)
Yabancı Hava Aracı Emniyet Denetimi
Yabancı hava araçlarına ilgili otorite tarafından yetkilendirilmiş personel tarafından yapılan yapılan ramp denetlemesidir.

Safety Assessment of National Aircraft (SANA)
Yerli Hava Aracı Emniyet Denetimi
Yerli hava araçlarına ilgili otorite tarafından yetkilendirilmiş personel tarafından yapılan yapılan ramp denetlemesidir.

Safety Management System (SMS)
Emniyet Yönetim Sistemi
Gerekli organizasyonel yapılar, hesap verme sorumlulukları, politikalar ve prosedürler dâhil olmak üzere, emniyetli yönetime yönelik sistematik bir yaklaşımdır.

Safety Programme
Emniyet Programı
Emniyet düzeyini artırmayı amaçlayan, birleştirilmiş düzenleme ve faaliyetler bütünü.

Safety Risk
Emniyet Riski
Emniyet ile ilgili bir tehlike sonucunun, öngörülebilen en kötü durum referans alınarak tahmin edilen gerçekleşme olasılığı ve şiddetinin birleşimidir.

Sample
Numune
Örnek.

Sampling
Numune Alma
Örnekleme.

SANA (Safety Assessment of National Aircraft) Inspector
SANA Denetçisi
Havaalanlarımıza iniş-kalkış yapan yerli hava araçlarının uluslararası uçuş emniyet standartlarıyla uyumunu kontrol etmek amacıyla uçuş öncesinde veya sonrasında kontrolünü gerçekleştiren, ilgili otorite personeli arasından yetkilendirilmiş teknik denetçi.

Sand
Kum
Çapı 0,06 ile 2 mm arasında değişen, silisli kütlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından ya da kayaların parçalanmasıyla oluşan, genellikle kuvars esaslı granüler, kuru ve doygun halde kohezyonsuz, ancak belirli nem altında kohezyon gösteren malzemedir. Çakıl ile birlikte karıştırılarak temel ve temelaltı tabakalarında kullanılabilir.

Sanitary Establishment
Sıhhi İş Yeri
Sivil hava ulaşımına açık havaalanlarında bulunan, Sivil Hava Ulaşımına Açık Havaalanlarında Yer Alan Gayrısıhhi İş Yerleri İçin İş Yeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğin (SHY-33A) kapsamı dışında kalan işyerleridir.

Satellite Data Unit
Uydu Veri Birimi
Uçak seyrüsefer sisteminde bulunan cihazlarla ortak yüzeyde çalışan, uçak yer istasyonu sisteminin merkezini oluşturan veri birimidir.

Satellite Navigation and Global Positioning System
Uydu Seyrüsefer ve Küresel Pozisyonlama Sistemi
Uçaklarda bulunan bu teknoloji, hava trafik kontrol ünitesinin tavsiyesi olmaksızın direkt rotalarda uçabilmeyi sağlamaktadır. Fakat uçakların kendi ayırmalarını sağlamak için kullanılmamaktadır.

Search
Arama
Gayri kanuni eylem yapmak üzere kullanılabilecek silah, patlayıcı ve benzeri maddelerin; yolcu, bagaj ve diğer eşyalar ile havacılık faaliyetlerinde kullanılan materyallerde tespiti için ulusal mevzuat çerçevesinde güvenlik birimleri tarafından fiziki, teknik veya diğer arama yöntemi ile yapılan uygulama.

Seating Capacity
Koltuk Kapasitesi
Onaylı tip sertifikasında belirtilen azami koltuk sayısıdır.

S

Secondary Surveillance Radar (SSR)
İkincil Gözetim Radarı
1030 MHz frekansında yayın yapan bir sorgulayıcı tarafından gönderilen sinyallerin, uçakta bulunan transponder 1090 MHz frekansında cevap sinyali olarak geri gönderilmesi, bu cevap sinyalinin çözümlenmesi ile hedefin kimlik, irtifa ve yön bilgilerinin tespit edildiği bir radar sistemidir.

Sector
Sektör
Bir kontrolör grubu tarafından kontrol edilen, koordinatları belirlenmiş ve tahsis edilmiş bir radyo frekansı bulunan hava sahasıdır. Kontrol sahasının veya uçuş bilgi bölgesinin bir parçasıdır.

Sectorisation
Sektörizasyon
Bir FIR'ın (uçuş bilgi bölgesi) birkaç sektöre ayrılmasıdır. Bu işlemin amacı bir hava trafik kontrolörünün iş yükünü azaltmaktır.

Secured Cargo Facility
Güvenli Kargo Binası
Hava kargosunun hava aracına yüklenmeden önce muhafaza edildiği ve ilgili dokümanda belirlenmiş özelliklere uygun tesis edilmiş, güvenli hava taşımacılığı yapılmasına imkân sağlayan binalar.

Security Alert Phase
Güvenlik Alarm Durumu
Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı'nın 17. ekinin 7. maddesinde belirtilen derecelendirmeleri gerektiren hali.

Security Approved Agent
Güvenlik Onaylı Acente (Kuruluş)
Hava Kargosu taşımak için yetki belgesi almış (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından usulüne uygun ruhsat/izin verilmiş) olan (kargo acenteleri ile hava meydanı içi veya dışındaki kargo terminalleri, antrepo, depo, vb. yerleri kapsar), güvenli kargo binasına sahip ve bu binada Hava Kargo Hizmetleri Güvenliği başlıklı dokümanda belirlenen güvenlik usullerine uygun hava kargo taşımacılığı yapabileceği MSHGK tarafından onaylanmış ve güvenlik sertifikası almış taşıma işleri kuruluşları.

Security Audit
Güvenlik Denetlemesi
Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı'nda yer alan hususların etkinliğinin ve uygulanırlığının görülmesi amacıyla kontrol edilmesi ve değerlendirilmesi işlemi.

Security Auditor
Güvenlik Denetçisi
Millî Sivil Havacılık Güvenliği Kalite Kontrol Programında belirtilen uyumluluk takip faaliyetlerini yürütmek üzere görevlendirilen yetkili personel.

Security Board
Güvenlik Kurulu/Millî Sivil Havacılık Güvenlik Kurulu
Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı'nda yapılacak olan değişikliklerin onaylanması, programın geliştirilmesi ve ilgili yeni politikaların belirlenmesi ile kurumlar arasında koordinasyonun sağlanmasından sorumlu olmak üzere, Millî Sivil Havacılık Güvenlik Kurulu oluşturulur.

a) İçişleri Bakanlığı Müsteşarının veya yetkili kılacağı temsilcisinin başkanlığında,

b) Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Müsteşarı veya yetkili kılacağı temsilcisi,

c) Gümrük Müsteşarı veya yetkili kılacağı temsilcisi,

ç) Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği temsilcisi,

d) Sivil Havacılık Genel Müdürü,

e) DHMİ Genel Müdürü,

f) Gümrükler Muhafaza Genel Müdürü,

g) İller İdaresi Genel Müdürü,

ğ) AYGM Genel Müdürü,

h) Emniyet Genel Müdür Yardımcısı,

ı) Sivil Havacılık Genel Müdür Yardımcısı,

i) Emniyet Genel Müdürlüğü Koruma Dairesi Başkanı

j) Jandarma Genel Komutanlığı Asayiş Dairesi Başkanı,

k) Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Havacılık Güvenliği Daire Başkanı,

l) THY A.O. Genel Müdürü veya yetkilendireceği temsilcisi,

m) Sivil havacılık sektöründe hizmet veren kuruluşların temsilcisi olan organizasyonlardan TÖSHİD Başkanı veya yetkilendireceği temsilcisinden, oluşur.

Security Check

Güvenlik Kontrolü

Yasa dışı eylem gerçekleştirmek için kullanılabilecek silah, patlayıcı madde ve benzeri maddelerin tespit edilmesi için alınan tedbirler.

Security Commission

Güvenlik Komisyonu (Havaalanı)

Hava meydanlarında, güvenlik tedbir ve tertiplerinin geliştirilmesi ve uygulanmasını sağlamak amacıyla,

a) Mülki İdare Amiri'nin başkanlığında,

b) Hava Meydanı İşleticisi Genel Müdürü/Başmüdürü/Meydan Müdürü,

c) Emniyet Şube Müdürü,

ç) Jandarma Bölük/Karakol Komutanı,

d) Gümrük Müdürü,

e) Gümrük Muhafaza Müdürü,

f) Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü temsilcisi,

g) Sağlık Bakanlığı'nın hava meydanında görevli daimî temsilcisi,

ğ) Terminal işleticisinin hava meydanında görevli en üst düzey yetkilisi,

h) THY A.O. Genel Müdürlüğü temsilcisi,

ı) Yerli havacılık işletmelerinin üye olduğu organizasyonun görevlendireceği daimî temsilcisi,

i) Yabancı havacılık işletmelerinin üye olduğu organizasyonun görevlendireceği daimî temsilcisinden, Hava Meydanı Güvenlik Komisyonu oluşturulur.

Security Equipment

Güvenlik Cihazı

Sivil Havacılık ve tesislerine yöneltilebilecek herhangi bir yasa dışı müdahale amaçlı fiilin önlenmesi ya da tespitinde tek olarak ya da sistemin bir parçası olarak kullanılan ve kullanımı ihtisas gerektiren cihazlar.

S

Security Exercise
Güvenlik Tatbikatı
Tam kapsamlı bir güvenlik tatbikatı, farklı tür acil durumlarla baş edebilmek için bir muhtemel Harekât planının yeterliliğinin sağlanması amacıyla yasa dışı müdahale teşkil edecek bir eylemin senaryo dâhilinde uygulanmasıdır. Kısmi bir güvenlik tatbikatı, farklı tür acil durumlarla baş edebilmek için, haberleşme sistemi gibi muhtemel Harekât planının elemanları veya unsurlarının yanıt verebilme yeterliliğinin sağlanması amacıyla, yasa dışı müdahale teşkil edecek bir eylemin senaryo edilmesidir.

Security Forbidden Zone
Güvenlik Yasak Bölgesi
Güvenlik maksadıyla giriş ve çıkışları yasaklanan veya kontrol altında tutulan bina, tesis ve hava meydanının diğer bölümleri.

Security Inspection
Güvenlik İncelemesi
Detaylı olarak yapılacak bir çalışmayla daha önceden bildirmek koşuluyla hava meydanı, hava yolu taşıyıcıları ve güvenlikle alakalı tüm birimlerin yasa dışı müdahale ve eylemlere karşı aldıkları güvenlik tedbirlerinin etkinliğini görmek ve mevcut gereklerin yerine getirilmesini sağlamak amacıyla yapılan işlem.

Security Management
Güvenlik Yönetimi
Güvenlik hizmetleri ve mekanizmalarının oluşturulması ve kontrolü, güvenlikle ilgili bilgilerin dağıtımı ve güvenlik olaylarının rapor edilmesi gibi fonksiyonlardır.

Security Restricted Area
Güvenlik Tahditli Alan
Bir hava meydanının, sivil havacılık güvenliğinin temini amacıyla girişi kontrol edilen hava tarafı alanlarıdır. Bu alanlar normal olarak, son güvenlik kontrol noktası ile uçak arasındaki tüm giden yolcu alanları, ramp, bagaj ayırma alanları, kargo depoları, posta merkezleri, hava tarafında bulunan ikram ve uçak temizlik tesislerini kapsar.

Security Test
Güvenlik Testi
Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı'nda yer alan hususların tamamının veya bir bölümünün yasa dışı müdahale teşkil edecek senaryo ve sanal olaylarla test edilmesi işlemidir.

Security Threat Level Status Chart
Güvenlik Tehdit Seviyesi Durum Tablosu
Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı'nın 17. ekinin 7. maddesinde belirtilen güvenlik alarm durumlarının ilanında 9. maddede belirtilen tedbirler ile Hava Meydanı Güvenlik Alarm Durumu Planındaki tedbirleri gösterir tablo.

Security Units
Güvenlik Birimleri
Havaalanında güvenliği sağlamakla doğrudan görevlendirilen birimler.

Sedimentary
Sedimanter
Dış etmen ve süreçler tarafından yeryüzünün aşındırılması ve meydana gelen çeşitli büyüklükteki unsurların taşınarak çukur sahalarda (göl, deniz ve okyanus tabanları gibi) biriktirilmesi sonucu oluşan kayaç türü.

See and Avoid

Gör ve Kaçın

Meteorolojik koşullar uygun olduğunda, IFR veya VFR olarak uçan pilotlardan, diğer trafikten kaçınmak için manevra yapmalarının ve diğer trafiği takip etmelerinin (izlemelerinin) talep edilmesi.

Segregated Parallel Operations

Ayrılmış Paralel Operasyonlar

Bir pistin yalnızca yaklaşmalar için ve diğerinin yalnızca kalkışlar için kullanıldığı, paralel veya paralele yakın aletli pistlerde eş zamanlı yapılan operasyonlar.

Segregation

Segregasyon (Ayrışma)

Betonu oluşturan malzemenin birbirinden ayrılması ve betonun üniformluğunu yitirmesidir.

Separation

Ayırma

Uçakların seviye ve pozisyon olarak birbirlerine tehlike teşkil etmeyecek şekilde belli kriterler göz önüne alınarak uçurulmalarıdır.

Separation Minima

Ayırma Minimumu

Hava trafik kontrol usullerinin uygulanmasına yönelik, uçaklar arasındaki minimum uzunlamasına, yanlamasına veya dikey mesafeler.

Septic Tank

Foseptik Aracı

Uçaklardan foseptiğin boşaltılarak götürülmesi için kullanılan özel donanımlı araç.

Serious Injury

Ciddi Yaralanma

Bir kişinin kaza sırasında almış olduğu ve aşağıdaki özellikleri taşıyan yaralanmalar:

(a) Yaralanmayı takip eden 7 gün içinde başlayan ve 48 saatten daha fazla hastanede yatmayı gerektiren bir yaralanma; veya

(b) Herhangi bir kemikte kırılma, (burun ve parmaklardaki ufak kırıklar hariç); veya

(c) Ciddi derecede hemoraj, sinir, kas ve tendon harabiyetine sebep olacak yırtılma ve incinmeler; veya

(d) İç organlarda yaralanma; veya

(e) İkinci ya da üçüncü dereceden yanıklar ya da yüzeyinin %5'inden daha fazla bir bölgeyi etkilemiş yanıklar; veya

(f) Enfeksiyöz maddeler ya da yara açıcı radyasyon sebebiyle oluştuğu doğrulanmış yaralar.

Service Agreement

Hizmet Sözleşmesi

Havaalanlarında yer hizmeti yapan yer hizmetleri kuruluşları ile havaalanlarının işletmeciliğini yürüten kuruluş arasındaki ilişkileri ve karşılıklı hak ve yükümlülükler ile Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği'nde (SHY-22) belirlenen kurallara aykırı davranışların cezai müeyyidelerini düzenleyen standart sözleşme.

Service Panel

Servis Paneli

Su, lavabo, yer elektrik bağlantıları gibi uçak hizmetlerinin sağlanmasında kullanılan giriş noktası ve kapaklı diğer servis bölmeleridir.

S

Shipboard Heliport
Gemi Üzeri Heliport

Amaca uygun veya uygun olmayarak inşa edilmiş olabilecek bir gemi üzerinde bulunan bir heliport. Amaca uygun olarak inşa edilmiş bir gemi üzeri heliport, özel olarak helikopter operasyonları için tasarlanmış bir heliporttur. Amaca uygun olmayarak inşa edilmiş bir gemi üzeri heliport, özel olarak bu iş için tasarlanmamış olup, geminin bir helikopteri taşıyabilecek bir alanını kullanan bir heliporttur.

Short Take-off and Landing Aircraft
Kısa Mesafede İniş-Kalkış Yapabilen Hava Aracı

Uygulanabilir STOL karakteristiği, yeterliliği, gürültü ve kirlilik standartlarıyla uyumlu bir STOL havaalanından operasyon yapabilecek, onaylanmış operasyon ağırlığı limitlerinde bir ağırlığa sahip hava aracı.

Shotcrete
Püskürtme Beton

Basınçlı hava kullanımı yoluyla yüzeyler üzerine püskürtülen ve püskürtme basıncıyla istenilen yüzeyler üzerine yapışan beton veya harçtır.

Shoulder
Banket

PAT sahalarında kaplama ile bitişiğindeki yüzey arasında geçiş sağlayacak şekilde hazırlanmış, kaplamanın kenarına bitişik bir alan.

Sign
Levha

a) Sabit mesaj levhası. Yalnızca tek bir mesajı gösteren bir levha.

b) Değişken mesaj levhası. Önceden belirlenmiş birden fazla mesajı gösterebilecek veya (duruma göre) hiçbir mesajı göstermeyecek bir levha.

Signal Area
İşaret Sahası

Havaalanlarında yer işaretlerinin gösterilmesi için kullanılan bir sahadır.

Significant Meteorological Information (SIGMET)
Önemli Hava Durumu Bilgisi

Meteoroloji gözlem ofisi tarafından, belirli rotadaki uçak operasyonlarının emniyetini etkileyebilecek hava olaylarına dair bilgilerin yayımlanması.

Significant Point
Önemli Nokta

Bir ATS yolunun ya da bir hava aracının uçuş yolunun tanımlanması ve diğer seyrüsefer ile ATS amaçları için kullanılan tanımlanmış coğrafi pozisyon.

Single European Sky (SES)
Tek Avrupa Hava Sahası

2004 yılında Avrupa Komisyonunun girişimiyle yürürlüğe sokulan ve halihazırda EUROCONTROL tarafından koordine edilen, Avrupa hava sahasında hava trafik yönetimi hizmetlerinin artan kapasite ihtiyacına emniyetli, verimli ve sürdürülebilir bir biçimde yanıt verebilmesine olanak tanıyacak teknolojik altyapıyı, mevzuatı ve usulleri oluşturmayı hedefleyen politikayı ifade eder.

Single European Sky ATM Research (SESAR)
Tek Avrupa Hava Sahası Hava Trafik Yönetimi Araştırmaları

Tek Avrupa Hava Sahası (SES) politikasının teknoloji ayağını oluşturan

SESAR, Avrupa hava trafik yönetimi altyapısını dönüştürmek için gerekli teknolojileri belirlemeyi, geliştirmeyi ve yerleştirmeyi amaçlayan bir modernizasyon programıdır.

Single Flight Duration
Yalnız Uçuş Süresi
Bir öğrenci pilotun uçuş esnasında tek başına bir hava aracında bulunduğu uçuş süresidir.

Skill/Ability
Yetenek
Hava trafik kontrolörlerinin seçiminde esas olan, iş konusunda özel eğitim almadan veya tecrübe kazanmadan kişinin işin koşullarına yatkınlığı ve kendisinden katabileceği zihinsel yeterliliktir.

Slant Range
Eğim Mesafesi
Uçuştaki bir uçakla yer cihazı (radar, DME) arasındaki gerçek direkt mesafeye denir.

Slot
Slot
Düzenli bir hava trafik akışı sağlanabilmesi için bir havaalanında belirli bir tarihte bir hava aracının hareketi için kullanılabilir ya da programlanmış varış ya da gidiş saati.

Slot Coordination Centre
Slot Koordinasyon Merkezi
Koordine edilen havaalanları için slot taleplerini değerlendiren ve tahsis eden, tarifesi düzenlenenler için tarife düzenleme görevini yürüten merkezdir.

Slump
Slamp (Çökme)
Çökme. Betonun (kıvamının) ölçülebilen oturması.

Slump Test
Çökme Deneyi
Beton kıvamını belirlemek için yapılan deney.

Slush
Sulu Kar
Ayak burnu veya topuğu ile vurulduğunda dağılacak şekilde suya doymuş kar; özgül ağırlık: 0.5 ile 0.8 arası.

Small-Size Commercial Aircraft
Ticari Küçük Hava Taşıyıcısı
Filodaki hava araçlarının toplam azami kalkış ağırlığının 200 tonu geçmediği tarifeli veya tarifesiz seferler yapan ticari hava taşıyıcısıdır.

SNOWTAM
Kar NOTAM'ı
Özel bir formla yayımlanan, Harekât sahası üzerinde bulunan kar, sulu kar veya buz sebebiyle oluşan birikintilerin neden olduğu tehlikeli koşulların varlığını veya ortadan kaldırıldığını belirten özel bir NOTAM serisidir.

Soil Mechanics
Zemin Mekaniği
Zemin kitlelerinin, iç zemin mekaniği ve dış kuvvetler altındaki statik permeabilite ve dinamik dengelerini inceleyen bir bilim dalıdır.

Special Shipments
Özel Gönderiler
Örneğin kolay bozulabilen mallar, canlı hayvanlar, değerli eşyalar, hassas kargo, haber malzemesi, tehlikeli maddeler vs.

S

S

Special VFR Flight
Özel VFR Uçuş
Meteorolojik şartların VMC'nin altında olduğu durumda kontrol bölgelerinde uçuşuna ATC tarafından müsaade edilen özel bir VFR uçuş şeklidir.

Specialised Cargo Products
Özellikli Kargo Ürünleri
Örneğin ekspres kargo, kurye gönderileri, aynı gün teslim edilecek gönderiler.

Specific Weight
Özgül Ağırlık
Belli hacim ve sıcaklıktaki bir malzemenin havadaki ağırlığının, aynı hacim ve sıcaklıktaki damıtık suyun havadaki ağırlığına oranıdır.

Speed Adjustment
Hız Ayarlaması
Uçaklar arasında gerekli ayırmanın sağlanabilmesi amacına yönelik, pilotlardan hava aracının hızını belirli bir değere ayarlamasını isteyen bir ATC (hava trafik kontrol) usulü.

Stability
Stabilite
Dayanım.

Staging Field
Konaklama Meydanı
Ana üs veya geçici üs kapsamı dışındaki meydanların, havacılık işletmelerinin uygun konaklama tesisi ve iaşe imkânı sağlamakla yükümlü olduğu, süresi konaklama süresindeki tarife uyan yurt içi ve yurt dışında konaklamalı görevlerin yapıldığı meydan.

Staging Period
Konaklama Süresi
Konaklama meydanında, uçuş dışı eğitim ve idari görevler hariç uçucu ekip için 7 (dâhil) günü aşmayan süreyle ve içinde asgari dinlenme süresi olacak şekilde yapılacak görev süresi.

Stand By
Dinlemede Kalın
Pilot veya kontrolör tarafından çok kısa bir süre için dinlemede kalınmasını, beklenmesini ifade etmek için kullanılır. Eğer bu durumda cevap gecikirse tekrar aramak gereklidir. Bu terim bir onay veya reddetme anlamı içermez.

Standard
Standart
Ulusal ve uluslararası sivil havacılık otoriteleri ile yasa koyucular tarafından dokümante edilen, uygulanması şirket için de mecbur kılınmış olan sistematik kurallar bütünüdür.

Standard Arrival Route (STAR)
Standart Geliş Rotası
Bir yaklaşma uygulamasında, uçağın hava yolundan ayrılıp ilk yaklaşma fiksine gelişini belirleyen hava trafik hizmet rotasıdır.

Standard Deviation
Standart Sapma
Ana değer üzerinde meydana gelen hataların dağılımının ölçülmesidir.

Standard Empty Weight (SEW)
Standart Boş Ağırlık
Bir hava aracının gövde, motorlar ve diğer tüm sabit donanım ve ekipmanlarının toplam ağırlığını ifade eder.

Standard Ground Handling Agreement (SGHA)
Standart Yer Hizmetleri Anlaşması
Yer hizmetleri kuruluşları ile hava taşıyıcıları arasında veya Havaalanları Yer

Hizmetleri Yönetmeliği'nde (SHY-22) yer alan özel yetkilere dayanılarak hava taşıyıcılarının kendi aralarında yapacakları standart anlaşma.

Standard Instrument Arrival (STAR)

Standart Aletli Geliş

Bir uçağın iniş yapacağı pist için belirlenmiş bir yaklaşma usulünü uygulamaya başlayacağı noktaya kadar gelişini gösteren hava trafik hizmet rotasıdır.

Standard Instrument Departure (SID)

Standart Aletli Kalkış

Bir hava aracının kalkışını takiben hava yoluna kadar izleyeceği standart hava trafik hizmet rotasıdır.

Standard Operating Procedures

Standart İşletim Prosedürleri

Kontrolörlerin sorumluluklarının koordine edilerek uygulamaların standart hale getirilmesi.

Standard Turn Rate

Standart Dönüş Oranı

Saniyede 3 derecelik dönüştür.

Standby

Yedekte Bulunma

Bir hata durumunda temel görevleri üzerine alan yedek statü tanımıdır.

Standby Point

Bekleme Noktası

Acil durumun çeşidine göre kurtarma ve yangınla mücadele ekiplerinin daha etkin olabilmeleri için hazır bulundukları bölgelerdir.

State Aircraft

Devlet Uçağı

Devletin askerî, güvenlik ve gümrük hizmetlerinde kullandığı hava araçları.

State of Registry

Tescil Devleti

Hava aracının tescilinin kayıtlı olduğu devlettir.

State Safety Programme

Devlet Emniyet Programı

Emniyetin geliştirilmesini hedefleyen entegre bir mevzuat ve faaliyetler grubu.

Static Data

Tanımlanmış Veri

Daha önceden tanımlanmış temel bir konuyu esas alan hava trafik hizmet fonksiyonlarının operasyonu konusundaki bilgidir.

Static Load-bearing Surface

Statik Yük Taşıyıcı Yüzey

Üzerinde bulunan bir helikopterin kütlesini taşıyabilecek bir yüzey.

Station

İstasyon

İşletmecinin hava aracı işletimi ile ilgili faaliyetlerini gerçekleştirdiği ve hizmetlerini kullandığı tüm yerleridir.

Station Declination

İstasyonel Sapma

VOR istasyonunun kontrolü/kalibrasyonu esnasında VOR cihazının 0 radyali ile gerçek kuzey arasındaki sapma açısı/hizalama değeridir.

Steady Green Light

Devamlı Yeşil Işık

Uçuştaki hava aracı için iniş serbest, yerdeki hava aracı için kalkış serbest anlamına gelir.

S

Steady Red Light
Devamlı Kırmızı Işık
Uçuştaki hava aracı için, diğer hava aracına yol ver ve tur atmaya devam et, yerdeki hava aracı için ise dur anlamına gelir.

Sterile Area
Arındırılmış (Steril) Alan
Hava meydanında, yolcu ve kabin bagajlarının son kontrol edildiği nokta ile uçak arasında kalan bölge.

Stiffening
Priz Alma
Beton ve harçların katılaşması.

Stone Mastic
Taş Mastik Asfalt
Modifiye edilmiş asfalt.

Stopway (SWY)
Durma Uzantısı
Vazgeçilen bir kalkış halinde uçağın durdurulabileceği uygun bir alan olarak hazırlanmış, mevcut kalkış pistinin sonunda ve yerde bulunan belirli bir dikdörtgen saha.

Straight-in Approach
Direkt Yaklaşma
Son yaklaşmanın kaide dönüşü olmadan başladığı, direkt iniş minimumlarıyla tamamlanması gerekli olmayan bir aletli yaklaşmadır.

Straight-in Landing
Direkt İniş
Bir aletli yaklaşmayı tamamlamak için takip edilen son yaklaşma korsuyla 30 derecelik bir açı limiti içinde aynı hizadaki piste yapılan iniş.

Strategy
Strateji
Hedeflere ulaşabilmek için orta veya uzun vadeli program, plan veya yöntemlerin belirlenmesidir.

Student Air Traffic Controller
Öğrenci Hava Trafik Kontrolörü
Temel hava trafik kontrol eğitimini başarıyla tamamlayan ve işbaşı eğitiminden önce tüm teorik bilgileri edinmesi için eğitime alınan seçilmiş kişi.

Subgrade
Temelaltı
Tevsiye yüzeyi üzerine serilen ve genellikle kum, çakıl, taş kırığı, yüksek fırın cürufu gibi daneli malzemeden (granüler malzeme) inşa olunan tabakadır.

Sunset and Sunrise
Gün Doğumu ve Gün Batımı
Otoritelerce karışıklıkların önlenmesi amacıyla belirlenmiş gün doğumu ve gün batımı zamanları.

Surface Level Heliport
Yer Seviyesi Heliportu
Yer ya da deniz, göl gibi su üzerine yerleştirilen heliportudur.

Surface Lights
Yer Işıkları
PAT sahaları üzerinde yer alan, pilotlar ve PAT sahasında hizmet veren yer araçları tarafından doğrudan görülebilen ışıklar.

Surface Movement Radar (SMR)
Yer Hareket Radarı
Havaalanı içerisinde hava taşıtı ve diğer tüm taşıtları içeren hareketli cisim-

leri belirleyen ve bunları kontrol kulesindeki radar gösterge ekranına aktaran radar cihazıdır.

Surveillance Analysis Support System-Center

Gözetim Analiz Destek Sistemi-Merkez

Gözetim sistemlerinin performanslarının takip edilmesi için kullanılan ve EUROCONTROL tarafından geliştirilen araçtır.

Surveillance Data Processing System

Gözetim Veri İşleme Sistemi

Tüm uçuş safhalarında, hava araçlarının güvenli ve etkin hareketlerini sağlamak amacıyla çeşitli gözetim sensörlerinden (Örneğin Radar, MLAT, ADS-B) alınan gözetim verilerinin hava sahasındaki trafiklerin durumlarını takip ve kontrol etmek amacıyla işlenmesini, gözetim bilgisinin üretilmesini ve ilgili yerlere dağıtılmasını sağlayan sistemdir.

Suspected Baggage

Şüpheli Bagaj

%100 bagaj tarama sisteminde, taramadan geçen ve yapılan inceleme sonrasında kirli olarak ayrılan (patlayıcı madde ve/veya düzeneği olduğu varsayılan) bagajların ulaştığı en son nokta.

Switch-over Time (Light)

Geçiş Süresi (Işık)

Belirli bir yönde ölçülen fiili ışık yoğunluğunun, ışık yüzde 25'lik veya üzeri yoğunluklarda çalıştırıldığı durumlarda, bir güç kaynağı değişikliği sırasında yüzde 50'den düşmesi ve tekrar yüzde 50'ye ulaşması için gereken süre.

Syllabus

Program

Eğitim boşluğunu doldurmak ve kursun hedefine ulaşması için gerekli eğitim konularını ve başlıklarını belirlemek için oluşturulan liste.

System Wide Information Management (SWIM)

Genişletilmiş Havacılık Bilgisi Yönetimi

SWIM, birbiriyle uyumlu sistemler ve usuller yoluyla yetkili paydaşlar arasında hava seyrüsefer operasyonlarına ilişkin bilgilerin yönetimine ve paylaşımına olanak tanıyacak standartları, altyapıyı ve yönetsel süreçleri oluşturmaya yönelik bir girişimdir. ICAO tarafından yürütülen Küresel Hava Seyrüsefer Planı'nın (GANP) bütünleyici bir parçasıdır.

T

Tactical Air Navigation System (TACAN)

Taktik Hava Seyrüsefer Sistemi

Yerde, gemide veya özel ekipmanlarla tesis edilmiş bir uçakta bulunan, pilota yönlenme ve mesafe bilgisi veren, UHF yayın yapan radyo seyrüsefer sistemidir.

Tail Wind

Kuyruk/Arka Rüzgâr

Pistin uzunlamasına eksenine dik ya da daha fazla esen rüzgâr.

Take-off Alternate

Kalkış Yedek Meydanı

Bir hava aracının, kalkıştan hemen sonra gerekebilecek ve kalkış gerçekleştirdiği havaalanını kullanamayacak durumda iken inebileceği yedek havaalanı.

Take-off Distance Available (TODA)

Mevcut Kalkış Mesafesi

Mevcutta bir aşma sahası varsa, bunun kalkış için koşu mesafesine eklenmesiyle oluşan mesafedir.

Take-Off Run Available (TORA)

Mevcut Kalkış Koşu Mesafesi

Kalkan bir uçağın, yerdeki koşusu için mevcut ve elverişli olarak ilan edilen pist uzunluğudur.

Take-off Runway

Kalkış Pisti

Sadece kalkış amaçlı kullanılan pistlerdir.

Target

Hedef

Zaman ve pozisyonla ilgili radar hedefleri ve bilgilerin bileşimidir.

Taxi

Taksi

Uçağın yerde yaptığı hareket anlamındadır. Park yerinden kalkış koşusuna başlayana kadar olan kalkış taksi ve geliş taksi kavramlarını kapsayan safhadır.

Taxi Holding Position

Taksi Bekleme Pozisyonu

Taksi yapmakta olan uçak ve diğer araçların, pistten yeteri kadar uzaklıkta bekletilmeleri için belirtilmiş pozisyondur.

Taxiing

Taksi Yapma

Bir hava aracının hava meydanında iniş ve kalkış koşuları hariç, kendi motor gücüyle yapmış olduğu manevraya denir.

Taxiway (TWY)

Taksi Yolu

Bir kara meydanında hava araçlarının taksi yapmaları ve meydanın bir noktasını diğerine bağlamayı amaçlayan tanımlanmış yollar olup aşağıdaki bölümlere ayrılır:

a) Hava aracı bekleme taksi yolu: Apronun bir parçası olup hava aracına yalnızca bekleme imkânı tanınan bölümdür.

b) Apron taksi yolu: Taksi yolları ağının bir parçası olup hava aracının apronu kat etmesine imkân veren bölümdür.

c) Hızlı taksi yolu: Pistle uygun bir açı ile bağlantısı olan ve iniş yapan hava aracına pisti en az işgal edecek şekilde yüksek bir hızda terk etme imkânı veren taksi yoludur.

Taxiway Centreline Lights

Taksi Yolu Merkez Hattı Işıkları

Genellikle taksiyi emniyetle yapmak ve trafiğin güvenliğini artırmak için çoğu havaalanında kullanılan ışık sistemidir.

Taxiway Intersection

Taksi Yolu Kavşağı

İki veya daha fazla taksi yolunun birleşme yeri.

Taxiway Strip

Taksi Yolu Şeridi

Taksi yolunda faaliyette bulunan bir uçağı koruması ve kazaen taksi yolu dışına çıkan bir uçağa gelecek hasar riskini azaltması öngörülen bir taksi yolunu kapsayan bir alan.

Technical and Operational Monitor

Teknik ve Operasyonel Monitör

İstasyon, RDP ve FDP sistemlerinin tüm mevcut durumlarını görebilme ve istasyondaki sistemleri uzaktan kumanda etme imkânı veren bir konsoldur.

Technical Block

Teknik Blok

Hava trafiğinin emniyetli, düzenli ve hızlı akışını sağlamak üzere hava trafik kontrol sistemleri ve bu sistemleri idame etmekle sorumlu personelin konuşlandığı yapı.

Technical Landing

Teknik İniş

Herhangi fiziksel bir yük değişimi olmayan ticari sebepler dışındaki sebeplerle yapılan bir iniş.

Temporary Base

Geçici Üs

Ana üs veya üslerin dışında, uçuş harekâtının devamlılığı için, uçucu ekip üyesinin uçuş görev süresinin başlayıp sona erdiği ve uçucu ekip üyesine, havayolu şirketinin uygun konaklama tesisi ve iaşe imkânı sağlamakla yükümlü olduğu, uçucu ekiplerin geçici bir süre kalacağı, hava yolu şirketi tarafından belirlenen yurt içi ve/veya yurt dışındaki yerleşim merkezidir.

Temporary Base Duration

Geçici Üs Süresi

Geçici üslerde, her bir uçucu ekip üyesi için 7 günden uzun 30 günden kısa süreli kalmayı kapsayan görev süresidir.

Terminal

Terminal

Yolcuların uçuş öncesi ve uçuş sonrası işlemlerinin yapıldığı, bünyesinde hava ulaştırma hizmeti ile ilgili kuruluş ve kolaylık tesislerini bulunduran bina veya binalar grubudur. Sivil hava ulaşımına açık havaalanlarında, havaalanı işletmecisi dışında yap-işlet-devret modeli, kirala-işlet-devret modeli ve benzeri şekillerde SHY-33B Yönetmeliği hükümleri kapsamında, işletilmesi için havaalanı terminal işletme ruhsatı alınması zorunlu olan ve ticari olarak faaliyet gösteren iş yeridir.

Terminal Approach Radar (TAR)

Yaklaşma Radarı

Yaklaşma sahası için kullanılan gözetim radarı 60 deniz mili (110 km) ile sınırlı bir menzile sahiptir.

Terminal Control Area (TMA)

Terminal Kontrol Sahası

Bir veya daha fazla havaalanı civarında bulunan ATS yollarının birleştiği yerde kurulan, yatay ve dikey sınırları belli sahalardır.

T

Terminal Operation Manual

Terminal İşletme Kitabı

SHT-33B Yönetmeliği hükümlerine göre terminal işletme ruhsatı alacak olan terminal işletmecilerinin hazırlaması gereken ve terminalin işletimine yönelik genel organizasyon yapısı, hizmet yeterlilikleri, terminal özellikleri, teknik sistem yeterlilikleri, bakım ve onarım faaliyetleri gibi konuları kapsayan dokümandır.

Terminal Operator

Terminal İşletmecisi

Sivil hava ulaşımına açık havaalanlarında havaalanı işletmecisi dışında, yap-işlet-devret modeli, kirala-işlet-devret modeli vb. şekillerde terminal işletmeciliği yapan işletme.

Terrain Awareness and Warning System (TAWS)

Arazi Farkındalık ve Uyarı Sistemi

Uçuş ekibine otomatik olarak, görsel ve sesli sinyallerle ve bir arazi farkındalığı ekranı aracılığıyla, yere doğru kontrollü uçuşu engellemeye yetecek uyarı zamanıyla birlikte ve ileriyi görüş yeteneği ve arazi mânia geçiş zemini sağlayarak uyarılarda bulunan sistem. GPWS, TAWS'ın ilk uygulamasıdır.

Test Rig

Test Rig

Tesiste test amaçlı kullanılan düzenek.

The European Organisation for the Safety of Air Navigation (EUROCONTROL)

Avrupa Hava Seyrüsefer Emniyeti Teşkilatı

Avrupa seyrüsefer emniyetini sağlamak üzere kurulan ve Türkiye'nin de üyesi bulunduğu çok uluslu organizasyon.

Theoretical Density

Teorik Dansite

Laboratuvarda belirlenen dansitenin dansite nispetine oranıdır.

Third Point Loading

Üç Nokta Yüklemesi

Betonun çekme dayanımının belirlenmesi amacıyla yapılan deneydir.

Threat

Tehdit

Bilgi güvenliği ile ilgili zafiyetlerin kullanılarak varlıklara zarar verilmesine ya da olumsuzlukların oluşmasına neden olan durumlardır.

Threat Image Projection (TIP)

Tehdit Unsurlarının Görüntülenmesi

Belirli X-ray cihazlarına yüklenebilecek, yetkili otorite tarafından onaylanan yazılım programı. Bu program, incelenen gerçek bir çantanın X-ray

görüntüsü üstüne, yazılımda yer alan tehdit maddelerinin (örneğin silah, bıçak, imal edilmiş patlayıcı düzenekler gibi) sanal görüntülerini veya tehdit maddelerini içeren çantaların tam sanal görüntülerini ekrana yansıtır ve X-ray cihaz operatörlerine söz konusu maddeleri algılayabilme, ayırt edebilme yetenekleri konusunda anında bilgi sağlar.

Three (3) Months

Üç (3) Ay

Birbirini takip eden 90 (doksan) gündür.

Threshold (THR)

Eşik

Pistin iniş için kullanılacak bölümünün başlangıcı.

Time Navigation

Zaman Seyrüseferi

Seyrüsefer boyutuna zaman faktörünün de katılarak 4 boyutlu olarak kullanılmasıdır.

Total Aircraft Days Available

Uçuşa Elverişli Gün Sayısı

Aşağıda belirtilen günler hariç, belirtilen yıl içinde hava aracının uçuşa elverişli olduğu günler toplamıdır.

- Hava aracının satın alındığı tarih ile fiilen hizmete girdiği tarih arasındaki günler,

- Hava aracının son ticari amaçlı uçuşu ile hizmetten alınışı arasında geçen günler,

- Hava aracının büyük kaza ve tadilat nedeniyle hizmet dışı olduğu günler,

- Hava aracının başkalarının tasarrufunda olduğu günler,

- Hava aracının hükûmet emri veya ilgili mevzuat gereği ticari uçuşa elverişli olmadığı günler.

Bunların haricindeki tüm diğer günler, bakım ve onarım da içinde olmak üzere hava aracının uçuşa elverişli günler toplamına dâhil edilir.

Total Estimated Elapsed Time

Tahminî Geçen Toplam Zaman

IFR uçuşlar için, kalkıştan belirli bir noktaya varıncaya kadar geçen tahminî toplam zaman. VFR uçuşlar için kalkıştan varış meydanına kadar geçen tahminî toplam zaman.

T

Touch and Go

Touch and Go

Bir uçağın, durmadan ya da pisti terk etmeden inişi ve müteakiben kalkışı.

Touchdown and Lift-off Area (TLOF)

Konma ve Havalanma Alanı

Bir helikopterin konabileceği veya havalanabileceği bir alan.

Touchdown Zone (TDZ)

Teker Koyma Bölgesi

Pist eşiğinin ilerisinde bulunan ve uçakların iniş sırasında ilk temas etmesi istenilen pist bölümü.

Tow Car

Uçak İtme/Çekme Aracı

Uçakların itilmesi/çekilmesi işlerinde kullanılan özel donanımlı araç.

Tow-bar

Çeki Demiri

Uçak ile uçak itme/çekme aracı arasına takılarak uçağın itilmesi ve çekilmesi işlemlerinde kullanılan teçhizat.

T

Tower Control

Meydan Kontrol

İniş-kalkış trafiklerine ve havaalanı civarındaki diğer trafiklere hava trafik kontrol hizmetinin verilmesi ile sorumlu ünite.

Trace Detector

İz Dedektörü

Bir çanta ya da bagaj içinde yer alan çok küçük miktardaki patlayıcı maddeleri veya incelemeye tâbi narkotik maddeleri algılayabilme ve bunu alarm aracılığıyla bildirme özelliğine sahip teknoloji sistemi ya da farklı teknolojilerin bir arada kullanıldığı kombinasyonlar.

Trace Detector Operator

İz Dedektörü Operatörü

Sertifikalı Havaalanı Emniyet Şube Müdürlüğü personeli ve/veya ilgili Kurum/Kuruluşun sertifikalı özel güvenlik personeli.

Track

İz

Bir uçağın çizdiği yolun yer üzerindeki izdüşümü olup istikameti herhangi bir noktada kuzeyden (hakiki, manyetik veya grid) derece olarak ifade edilir.

Tractor

Traktör

Uçaklar ve terminal arasında bagaj, kargo ve posta taşıyan araçlardır.

Traffic Advisory

Trafik Tavsiyesi

Pilota, sorun teşkil edebilecek trafiğin bilgisinin verilmesi.

Traffic Avoidance Advice

Trafik Önleme Tavsiyesi

Bir ATS ünitesi tarafından, belirlenen manevralarla herhangi bir çarpışmayı önlemek amacıyla pilota yardımcı olmak üzere yapılan tavsiye.

Traffic Information

Trafik Bilgisi

Bir hava aracına bilinen ya da gözlemlenen, kendisine sorun teşkil edebilecek trafikleri bildirmek suretiyle pilotun çarpışmadan kaçınmasına yardımcı olmak için yapılan bilgilendirmedir.

Trainee Pilot in Charge

Uçuştan Sorumlu Öğrenci Pilot

Öğrencinin sorumlu pilot olduğu, uçuş öğretmeninin sadece öğrenciyi kumandada gözlediği ve uçuş kontrolüne müdahalede bulunmadığı uçuş süresidir.

Trainer

Eğitimci

Gerçek kişilere Eğitim Talimatı kapsamında eğitim verecek ve SHGM tarafından yetkilendirilmiş kişi.

Trainer of Trainers

Eğiticilerin Eğitmeni

Gerçek kişilere veya eğitimcilere Eğitim Talimatı kapsamında eğitim verecek ve ilgili kurum tarafından yetkilendirilmiş kişi.

Training Certificate

Eğitim Belgesi

Eğitim Talimatı kapsamında eğitime katılanlara verilen sertifika veya katılım belgesi.

Training Institution

Eğitim Kuruluşu

Eğitim Talimatına göre havacılık kuruluşları veya gerçek kişilere eğitim vermek üzere SHGM tarafından yetkilendirilmiş kuruluş.

Training Manual

Eğitim El Kitabı

Eğitimlerde kullanılan doküman.

Training of Trainer Certification

Eğitimcinin Eğitimi Sertifikası

Eğitim verilebilirliğiyle ilgili Millî Eğitim Bakanlığı veya yükseköğretim kurumları veya Millî Eğitim Bakanlığından onaylı kuruluşlar tarafından verilen belge.

Trajectory Based Operations (TBO)

Yörünge Bazlı Operasyonlar

Olası çatışmaları azaltmak ve talep ile kapasite arasındaki dengesizlikleri erken aşamada ve etkin bir biçimde ortadan kaldırmak suretiyle uçuş güzergâhını kullanıcı tarafından tercih edilen güzergâha mümkün mertebe yakın hale getiren bir hava trafik yönetimi (ATM) ortamını ifade eden bir konsepttir. ICAO'nun en üst düzey stratejik hava seyrüsefer dokümanını teşkil eden Küresel Hava Seyrüsefer Planı'nın (GANP) bütünleyici bir parçasıdır. Yörünge Bazlı Operasyonlar konseptiyle, hava trafik yönetiminde halihazırda hâkim olan parçalı yaklaşımın yerine hava trafik yönetimi paydaşları arasında bilgi paylaşımını ve koordinasyonu güçlendirmek, emniyeti arttırmak, hava aracı emisyonlarını azaltmak, hava sahasının ve hava alanlarının etkin, esnek, öngörülebilir ve sürdürülebilir biçimde kullanımını temin etmek suretiyle akılcı ve koordineli bir yaklaşımı hâkim kılmak hedeflenmektedir.

Transfer Baggage

Transfer Bagaj

İki farklı sefer arasında nakli gerçekleştirilen bagaj.

Transfer of Control Point

Kontrol Devir Noktası

Bir hava aracının uçuş güzergâhı üzerinde tesis edilmiş ve hava aracına sağlanan hava trafik kontrol hizmetinin diğer bir kontrol ünitesine ya da kontrol pozisyonuna devir edileceği nokta.

Transfer or Indirect Transit Passengers

Transfer veya Dolaylı Transit Yolcular

Farklı uçaklarla ya da aynı ama farklı uçuş numarasına sahip uçakla, 24 saat içinde havaalanına varıp ayrılan yolculardır. Bu yolcular varışta ve kalkışta olmak üzere iki kez sayılırlar.

Transfer Passenger

Transfer Yolcu

İkili uçuş arasında direkt bağlantı yapan yolcu.

Transferring Carrier

Transfer Eden Taşıyıcı

Bir birim yükleme cihazını (ULD), teslim alacak olan bir taşıyıcıya, bir transfer noktasında aktaran bir taşıyıcı.

Transferring Unit

Devreden Ünite

Bir hava aracına, uçuş güzergâhı boyunca hava trafik kontrol hizmeti sağlayacak diğer bir üniteye, hava trafik kontrol hizmeti sağlama sorumluluğunu transfer eden hava trafik kontrol ünitesi.

Transit Flight
Transit Uçuş
Ticari sebeplerle bir ara iniş yapıp yük değişimi olan uçuş.

Transit Passenger
Transit Yolcu
İndiği havaalanında bir müddet bekledikten sonra, aynı uçakla yoluna devam eden yolcu.

Transition Altitude (TA)
Geçiş İrtifası
Hava aracının dikey pozisyonunun irtifalara göre tanımlanabileceği (kontrol edilebileceği) en üst irtifa. Bu irtifa, hava trafik hizmetleri (ATS) otoritesi tarafından belirlenir ve ilan edilir.

T

Transition Training
Geçiş Eğitimi
Belirli simülasyon metotlarıyla, temel eğitim esnasında teorik bilgi ve anlama yeteneklerinin pratik uygulamalarla gerçekleştirilmesi.

Triaxial Compression Test
Üç Eksenli Sıkışma Deneyi
Zeminlerin efektif sıkışma dayanımlarının belirlenebildiği bu deney yöntemi. Sabit hücre basıncı altında, izotropik konsolidasyon ve artan eksenel deformasyon koşullarının sağlanarak, örneğin sıkıştırılarak, makaslanması işlemlerini kapsar.

Trigeneration
Trijenerasyon
Elektrik, ısıtma ve soğutmanın birlikte değerlendirildiği sistem.

Trigger NOTAM
Tetikleyici NOTAM
Havacılık veri tabanlarını yönetenleri AIRAC değişikliklerine dair uyarmak amacıyla yayımlanan ve yapılan değişiklik ya da eklemelere dair kısa bilgilendirmeler içeren NOTAM türüdür. Genellikle 14 gün geçerlidir.

True Air Speed (TAS)
Gerçek Hava Hızı
Yoğunluk ve ısı etkileri de hesap edilerek, bir uçağın gerçek hava süratini ifade eden bir terim.

Turbulence
Türbülans
Dikine akışlarla sistematik irtifa değişiklikleri olmaksızın meydana gelen salınımlar. (Hafif, orta, şiddetli, çok şiddetli çeşitleri bulunmaktadır.)

Turkish Aeronautical Association
Türk Hava Kurumu (THK)
Sportif havacılık alanında Türk gençliğine ücretsiz havacılık eğitimi veren ve Uluslararası Havacılık Federasyonu nezdinde Türkiye'yi tüm sportif havacılık dallarında temsil eden, kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur.

Turkish Airspace
Türk Hava Sahası
Türkiye Cumhuriyeti devletinin egemenliği altında bulunan kara ülkesi ile buna bitişik olan iç suların ve kara sularının üstünde bulunan hava sahasıdır.

Turnaround Flight
Gidiş Dönüş Uçuşu
Bir uçuşu bitiren ve akabinde yükünü tümüyle değiştirmesini müteakip başka bir uçuşu gerçekleştiren bir uçak.

U

Ultimate Bearing Capacity

Nihai Taşıma Gücü

Temel tabanındaki zeminin yenilmeksizin (makaslama yenilmesi) taşıyabileceği en büyük gerilme düzeyi.

Ultra High Frequency (UHF)

Ultra Yüksek Frekans

300 Mhz ile 3 Ghz arasındaki frekans aralığı.

Unaccompanied Baggage

Refakatsiz Bagaj

Uçak altında (hold) taşınmak üzere kabul edilmiş ve check-in yapan yolcusu uçakta bulunmayan bagaj.

Uncertainty Phase (INCERFA)

Şüphe Hali

Bir hava aracı ve yolcularının emniyetinden şüphe edilmesini gerektirecek belirsizliğin var olması durumu.

Unclaimed Baggage

Sahipsiz Bagaj

Bir havaalanına gelmiş olup herhangi bir yolcu tarafından alınmamış veya sahiplenilmemiş bagaj.

Uncontrolled Aerodrome

Kontrolsüz Havaalanı

Meydan trafiğine hava trafik kontrol hizmetinin sağlanmadığı, meydan kontrol kulesi bulunmayan veya meydan kontrol kulesinin operasyonda olmadığı bir havaalanı.

Unit Endorsement

Ünite Onayı

Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından hava trafik kontrol lisansına işlenen ve derecenin geçerli olduğu ünite, sektör veya çalışma pozisyonlarını belirten yetkilendirmedir.

Unit Load Devices (ULDs)

Birim Yükleme Araçları (ULD'ler)

Bir uçağın sınırlama (emniyet) sistemiyle doğrudan ara birim görevi gören ve IATA ULD Teknik Kurulu tarafından tescillenmiş araçlar.

Unit Training Plan

Ünite Eğitim ve Değerlendirme Planı (SHY 65-01)

Hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından hazırlanan, bir hava trafik kontrolörünün düzenli olarak tamamlaması gereken, olağanüstü durumları da içeren teorik ve pratik eğitim ve değerlendirme planını ifade eder.

Unit Weight Test

Birim Ağırlık Deneyi

Hacmi bilinen birim ağırlık kapları ve tartı ile yapılan deneydir.

Universal Access Transceiver

Evrensel Erişim Alıcı/Vericisi

ADS-B veri iletimi için 1.041667 Mbit/s modülasyon oranı ile 978 MHz frekansında çalışan bir yayın veri hattıdır.

U

Universal Time Coordinated / Coordinated Universal Time (UTC)

Eş Güdümlü Evrensel Zaman / Uluslararası Koordine Edilmiş Zaman

Güneşin görünürde döndüğü zaman ile yeryüzünün belirli yerlerinde uluslararası atomik saatler ile (TAI) yapılan ölçümlerin bileşimi ile elde edilen, daima ± 0,5 saniye hata payıyla elde edilen zamandır. Miladi takvimle beraber uluslararası hava seyrüseferinde temporal (zamansal) referans sistemi olarak kullanılır. GMT'nin (Greenwhich Mean Time) yerini almış ve uluslararası kabul görüp Annex 5'te yayımlanmıştır.

Unmanned Aerial Vehicle (UAV)

İnsansız Hava Aracı (İHA)

İnsansız hava aracı sisteminin bir bileşeni olarak işletilen, aerodinamik kuvvetler aracılığıyla sürekli uçuş yapma yeteneğinde olan, üzerinde (insan) pilot bulunmaksızın uzaktan İHA pilotu tarafından kontrol edilerek veya otonom operasyonu İHA pilotu tarafından planlanarak uçurulan ya da havada kalabilen hava aracını ifade eder.

Unmanned Aircraft System (UAS)

İnsansız Hava Aracı Sistemi (İHAS)

İHA ile kontrol istasyonu, komuta ve kontrol veri bağı, kalkış ve iniş sistemi gibi uçuşun sağlanması için gerekli olan, birbirinden ayrı sistem elemanlarının bütünü. (Bir İHAS'ta birden fazla İHA, kontrol istasyonu, komuta ve kontrol veri bağı ve/veya kalkış ve iniş sistemi bulunabilir.)

Unmanned Free Balloon

İnsansız Serbest Balonlar

Havadan hafif, insansız, serbest uçuş yapan hava araçlarıdır.

Unrestricted Area

Tahditsiz Alan

Bir havaalanında, genel kamuya açık olan veya girişin başka şekilde tahditsiz olduğu bölümler.

Unruly Passengers

Kurallara Uymayan Yolcular

Uçakta kalkış öncesinde uçak kapısının kapanmasından, indikten sonra tekrar açılmasına kadar olan sürede yolcu ve personelin düzenini veya güvenliğini tehlikeye atacak hareketlerde bulunan, uçaktaki malzemelere zarar veren, tehdit eden veya sivil havacılık alanında uygulanan mevzuat kurallarına ve mürettebatın uyarılarına uymayan kişilerdir.

Urgency/Immediacy

Aciliyet

Hava aracı veya diğer araçlar ile içlerindeki ya da civarındaki insanların güvenliği ile ilgili durumu belirtmek için kullanılır. Anında müdahale gerektirmez.

Usability Factor

Kullanılabilirlik Faktörü

Bir pistin veya pistler sisteminin kullanımının, yan rüzgâr unsuru nedeniyle tahdit edilmediği zaman yüzdesi.

V

Valet Parking Services
Vale Park Hizmeti
Havalimanlarında yetkilendirilmiş görevlilerce sunulan araç park etme hizmetidir.

Validation
Validasyon
EASA üyesi olmayan ülkelerce ICAO Ek-1'e göre düzenlenmiş lisansların Türk tescilli hava araçlarında kullanımının geçerli kılınması.

Velocity Error
Hız Hatası
Bir hedefin gerçek yer hızı ile izleyici tarafından hesaplanan yer hızı arasındaki farklılıktır.

Verify
Doğrula(mak), Teyit Ettirmek
Bir bilgiyi teyit ettirmek amacıyla istekte bulunmak. Örnek: "Verify assigned altitude. = Tahsis edilen irtifayı doğrulayın."

Version
Varyant
B737–400/500/600 gibi aynı hava aracı tipinin değişik modelleridir.

Vertical Deviation
Dikey Sapma
Bir uçağın dikey profilde aşağı veya yukarı doğru yaptığı kaçınma hareketidir.

Vertical Separation
Dikey Ayırma
Hava araçları arasında değişik irtifa ya da uçuş seviyeleri tahsis edilmek suretiyle sağlanan ayırma. [ICAO] hava araçları arasında dikey mesafe birimleri ile ifade edilen ayırma.

Vertical Take-off and Landing Aircraft (VTOL)
Dikey İniş / Kalkış Yapan Hava Aracı
Kalkış ve iniş için çok kısa pistleri veya küçük sahaları kullanarak dikey tırmanma ve/veya alçalma yapabilen hava aracı. Bu tür hava araçlarına helikopterler de dâhil olmakla birlikte, söz konusu hava araçları sadece helikopterlerle sınırlı değildir.

Very High Frequency (VHF)
Çok Yüksek Frekans
30 ile 300 MHz arasındaki frekans aralığı.

VFR Aircraft
VFR Hava Aracı
Uçuşunu görerek uçuş kurallarına göre yapan hava aracı.

VFR Conditions
VFR Şartlar
Görerek uçuş kurallarına göre uçuş için belirlenmiş minimum değerlere eşit ya da bu değerlerden daha iyi hava durumu koşulları.

VFR Flight
VFR Uçuş
Görerek uçuş kuralları uygulanarak yapılan uçuş.

VHF Data Link
VHF Veri Hattı
Hava aracı ve yer istasyonu arasında VHF frekans bandında yapılan veri iletişim hattı.

VHF Data Link Mode 2
VHF Veri Hattı Mod 2
VDL Mode 2, temel VHF veri hattı olup CPDLC/DCL gibi uygulamalarda veri hattı iletim ortamı sağlamaktadır.

VHF Data Link Mode 4
VHF Veri Hattı Mod 4
VDL Mode 4, hava aracı ile yer istasyonları ve diğer hava araçları arasında veri alışverişine olanak sağlayan, VHF bandında çalışan bir veri hattıdır. ADS-B veri iletiminde kullanımı öngörülmesine rağmen, yaygın olarak kullanımı bulunmamaktadır.

V

VHF Omni Directional Radio Range (VOR)
VHF Frekansında Çalışan Çok Yönlü Radyo Seyrüsefer İstikamet Cihazı
Pilota, manyetik kuzeye göre hava aracının yönünü ve seçilen bir radyale göre pozisyonunu bildiren, VHF bandında yayın yapan yer tabanlı seyrüsefer yardımcı cihazdır.

VIP & CIP Services
VIP & CIP Hizmetleri
VIP (Very Important Person), sosyal pozisyonu sebebiyle özel olan yolcular için; CIP (Commercially Important Person) ise ticari öneme sahip yolcular için havaalanında verilen özel hizmetleri ifade eder.

Vibration
Vibrasyon
Titreşim.

Viscosity
Viskozite
Kimyasal maddelerin kıvamlılığını ifade için kullanılan bir terim olup o maddenin akmaya karşı gösterdiği direncin bir ölçüsüdür.

Visibility
Görüş/Rüyet
Atmosferik şartlara göre tayin olunan ve mesafe birimleriyle ifade edilen, gündüzleri ışıklandırılmamış, geceleri ışıklandırılmış belirli cisimleri görüp teşhis etme kabiliyeti.

Visual Aids
Görsel Yardımcılar
Havaalanı görsel yardımcıları, yerde manevra yapan ve havalimanlarından kalkış ve iniş yapan pilotlara rehberlik sağlamak için kullanılır.

Visual Approach
Görerek Yaklaşma
Aletle yaklaşma yönteminin bir bölümü ya da tümü tamamlanmadığında IFR uçan hava aracının araziyi (yere nazaran görsel referanslarla) görerek gerçekleştirdiği yaklaşma.

Visual Flight Rules (VFR)
Görerek Uçuş Kuralları
Görerek uçuş kurallarına göre gerçekleştirilen uçuş.

Visual Holding
Görerek Bekleme
Havadan kolayca seçilebilen belirlenmiş bir coğrafi fiks üzerinde yapılan bekleme.

Visual Line of Sight (VLOS) Aircraft Operation

Görsel Görüş Hattı Hava Aracı Operasyonu

Uzak pilotun veya uzaktan pilotlu hava aracı (RPA) gözlemcisinin hava aracıyla yardımsız olarak doğrudan görsel teması sürdürdüğü bir operasyon.

Visual Meteorological Conditions (VMC)

Görerek Meteorolojik Şartlar

Görüşün, bulutlardan mesafe ve bulut tavanı olarak ifade edilen değerlere eşit ya da bu değerlerin üzerinde olduğu meteorolojik koşulların var olması durumu.

Voice Communication System (VCS)

Ses Haberleşme Sistemi

Hava trafik kontrol hizmetinde pilot, kontrolör ve ilgili diğer birimlerin telefon ve telsiz haberleşmesini sağlayan santral sistemi.

VOR/DME Facility Reference Point

VOR-DME Ünitesinin Referans Noktası

VOR/DME ünitesinin yerinin uzunlamasına/yanlamasına koordinatlarının belirlenmesi.

Vulnerability

Zafiyet

Bilgi Güvenliği Yönetimi Sistemi kapsamındaki bilgi varlıklarına yönelik olası tehditler, açıklıklar ve savunmasızlıklardır.

W

Wake Turbulence
Kuyruk/Dümensuyu Türbülansı
Atmosferde bir hava aracının geçişinden kaynaklanan doğa olayları. İtme kuvveti akıntısı türbülansını, girdapları, jet rüzgârını, tepkili motor rüzgârını, pervane rüzgârını ve havada ve yerde motor rüzgârını kapsayan bir terimdir.

Walk Through Metal Detector
Kapı Tipi Metal Arama Dedektörü
Güvenlik kontrol noktalarında veya gerekli görülen diğer yerlerde, yolcu ve personelin geçişlerinde güvenlik taramasının yapılabilmesi amacıyla kullanılan ve sadece metale duyarlı olan detektör.

Warning (WRNG)
Uyarı
Bir hareketin tanınma ve doğrulanma işlemlerinden oluşan haber verme sistemidir.

Water Cement Ratio
Su Çimento Oranı
Taze betonda etkili su içeriğinin, çimento kütlesine oranıdır.

Water Detector
Su Dedektörü
Yakıt içerisinde bulunan suyu gösteren kimyasal kapsül.

Water Patches
Su Kümeleri
PAT sahaları üzerinde hava koşulları nedeniyle oluşan ve operasyon açısından tehlike arz eden su birikintileri.

Waypoint
Yol Noktası
Saha seyrüsefer yolunu (area navigation route) ya da saha seyrüseferi yapan bir hava aracının uçuş yolunu tanımlamak için kullanılan belirtilmiş bir coğrafi konum.

Weather/Meteorological Forecast
Hava Tahmini
Belirli bir zaman ya da süre için ve belirli bir bölge ya da hava sahası bölümü içinde beklenen meteorolojik koşulları içeren rapor.

Weed Control
Otla Mücadele
Havaalanı içerisinde yer alan ve özellikle PAT sahaları yakınında bulunan, uçuş operasyonunu tehlikeye atabilecek yabani otların kontrol altına alınması.

Wet Lease Agreement
Wet Lease Anlaşması
Bir uçağın mürettebatı ile birlikte kiralanarak, kiraya veren kuruluşun işletme ruhsatı kapsamında işletildiği kira anlaşmasıdır. Normal şartlarda uçağın ACMI (Aircraft, Crew, Maintenance, Insurance) bazda kiralanması veya kiraya verilmesi olup uçak kiracının ticari kontrolü altında, kiracının hava yolu kodu ve trafik hakları kullanılarak işletilir.

Width of Runway

Pistin Genişliği

Pistin metre cinsinden genişliğini ifade eder.

Wildlife Management and Bird Control

Yaban Hayat ve Kuş Kontrolü

Havaalanlarında özellikle PAT sahalarında yabani hayvanlar ile kuşların denetimine yönelik faaliyetleri ifade eder.

Winching Area

Vinç ile Kaldırma Alanı

Personelin veya ambarların bir gemiye veya gemiden aktarılması için sağlanmış bir alan.

Wind Direction Indicator

Rüzgâr Yönü Göstergesi

Her havaalanında en az bir adet bulunması ve uçuş halindeki veya yerdeki sabit kanatlı hava araçlarından görünebilecek şekilde ve yakındaki cisimlerin neden olduğu hava değişimlerinden etkilenmeyecek şekilde konumlandırılması gereken, kumaştan yapılmış kesik bir huni şeklindeki göstergedir.

Wind Shear (WS)

Rüzgâr Kesmesi

Rüzgârın hızında ve/veya yönünde kısa mesafelerde meydana gelen ani değişiklikler. Bu değişiklikler yırtılma veya akma etkisi yaratabilir. Yatay veya dikey yönlerde ya da aynı anda her iki yönde birden görülebilir.

Winglet

Kıvrık Kanat

Genellikle sabit kanatlı uçaklarda, uçağın verimliliğini arttırmak için kullanılan bir kanat ucu tasarım modeli.

Wingspan

Kanat Açıklığı

Bir hava aracında bir kanat ucuyla diğer kanat ucu arasındaki doğrusal mesafeyi ifade eder.

Winter Services

Karla Mücadele Hizmetleri

Kar ve buzlanmanın söz konusu olduğu olumsuz hava koşullarında, havaalanlarındaki operasyonların sorunsuz sürdürülebilmesi için uygun ekipman ve eğitimli personel marifetiyle yürütülen faaliyetlerdir.

Words Twice

İki Kere

a. İstek olarak: “İletişim kötü. Lütfen her freyzi iki defa söyleyin.”

b. Bilgi olarak: “İletişim çok kötü olduğundan bu mesajdaki her ifade iki defa söylenecektir.”

Workability

İşlenebilirlik

Taze hazırlanmış beton karışımının işlenebilirliğinin tespiti slump ve sıkışma faktörü deneyleri ile belirlenir. İşlenebilirlik tam sıkışmayı temin edebilmek üzere tatbik edilmesi gereken enerji miktarını tayine yarayan, betona mahsus bir özelliktir.

Working License Group A

A Grubu Çalışma Ruhsatı

Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği (SHY-22) hükümlerine uygun olarak havaalanlarında, 5. maddede belirtilen hizmet türlerinin tamamı veya en az yolcu trafik, yük kontrolü ve haberleşme, ramp, kargo ve posta, uçak temizlik, birim yükleme gereçlerinin kontrolü için en az üç uluslararası trafiğe açık havaalanında teşkilatlanarak

hava taşıyıcılarına yer hizmeti yapmak üzere yetkilendirilmiş özel hukuk tüzel kişilerine her bir hizmet türü için verilecek çalışma belgeleri.

Working License Group B

B Grubu Çalışma Ruhsatı

Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği (SHY-22) hükümlerine uygun olarak havaalanlarında 5. maddede belirtilen hizmet türlerinin tamamını veya bir kısmını kendileri için yapacak hava taşıyıcılarına her bir hizmet türü için verilecek çalışma belgesi.

Working License Group C

C Grubu Çalışma Ruhsatı

Havaalanları Yer Hizmetleri Yönetmeliği (SHY-22) hükümlerine uygun olarak 5. maddede belirtilen hizmet türlerinden, temsil, gözetim ve yönetim, uçak özel güvenlik hizmet ve denetimi, ikram servis ile uçuş operasyon hizmetini yapmak üzere yetkilendirilmiş özel hukuk tüzel kişilerine her bir hizmet türü için verilecek çalışma belgeleri.

World Geodetic System (WGS)

Dünya Jeodezik Sistemi

Hava seyrüseferi için temel olacak tüm enlem ve boylamların ölçümünün yapıldığı kabul edilmiş yeryüzü ölçüm sistemidir.

X

X-Ray Device

X-Ray Cihazı

X ışını yoluyla bagaj veya eşyaların taranmasına olanak tanıyan, bagaj içeriğinin yoğunluğuna göre X-Ray operatörü tarafından yorumlanabilecek görüntülerin monitörlerde görülmesini sağlayan güvenlik sistemidir.

Year

Yıl

Bir takvim yılıdır.

Young's Modulus

Elastisite Modülü

Statik hesaplamada bir gerilimin, kısalma ya da eğilme miktarına bölünmesi ile bulunan değerdir.

Z

Zero Fuel Weight (ZFW)

Sıfır Yakıt Ağırlığı

Tam ekipmanlı ve yakıtsız bir hava aracının yolcu, bagaj ve kargo dâhil ağırlığıdır.

Zero Mode A

Sıfır Mod A

0000 ile gösterilen geçersiz Mod A.

3. BÖLÜM
KISALTMALAR

A

A/A
Air-to-air
Havadan havaya

AAC
Aeronautical Administrative Communications
Havacılık İdari Haberleşmesi

AAL
Above Aerodrome Level
Havaalanı Seviyesinin Yukarısı

ABM
Abeam
Yanında, hizasında.

ABN
Aerodrome Beacon
Havaalanı Bikını

ACARS
Aircraft Communications Addressing and Reporting System
Hava Aracı İletişim Yöneltme ve Raporlama Sistemi

ACAS
Airborne Collision Avoidance System
Hava Çarpışmalarını Önleyici Sistem

ACC
Area Control Centre
Saha Kontrol Merkezi

ACCID
Notification of an Aircraft Accident
Bir Hava Aracı Kazasının Bildirimi

A-CDM
Airport Collaborative Decision Making
Havalimanı Ortaklaşa Karar Verme Mekanizması

ACFT
Aircraft
Hava Aracı

ACI
Airports Council International
Uluslararası Havalimanları Konseyi

ACK
Acknowledge
Onaylama, Alındı Bilgisi

ACM
Additional Crew Member
İlave Uçuş Ekibi

ACN
Aircraft Classification Number
Hava Aracı Sınıflandırma Numarası

ACP
Acceptance Message
Kabul Mesajı

ACT
Active, Activated, Activity
Aktif, Aktivite, Etkinlik

ACU
Air Conditioning Unit
İklimlendirme Ünitesi

AD
Aerodrome
Havaalanı

ADA
Advisory Area
Tavsiyeli Saha

ADC
Aerodrome Chart
Havaalanı Haritası

ADDN
Additional/Addition
İlaveten, Ek veya Ek Olarak

ADEP
Aerodrome of Departure
Kalkış Havaalanı

ADES
Aerodrome of Destination
İniş Havaalanı

ADF
Automatic Direction Finding Equipment
Otomatik Yön Bulma Cihazı

ADIZ
Air Defence Identification Zone
Hava Savunma Tanımlama Bölgesi

ADMIN
Administration
Yönetim

ADNC
Air Defence Notification Centre
Hava Savunma Bildirim Merkezi

ADQ
Aeronautical Data Quality
Havacılık Veri Kalitesi

ADR
Advisory Route
Tavsiyeli Yol

ADREP
Accident and Incident Data Reporting
Kaza ve Olay Verilerini Raporlama

ADS
Automatic Dependent Surveillance
Otomatik Bağımlı Gözetim

ADS-B
Automatic Dependent Surveillance-Broadcast
Otomatik Bağımlı Gözetim-Yayın

ADS-C
Automatic Dependent Surveillance-Contract
Otomatik Bağımlı Gözetim-Sözleşme

ADVS
Advisory Service
Tavsiyeli Hizmet

ADZ
Advise
Tavsiye

AES
Aircraft Earth Station
Hava Aracı Yer İstasyonu

AF
Audio Frequency
Ses Frekansı

AFB
Air Force Base
Hava Üssü

AFC
Automatic Frequency Control
Otomatik Frekans Kontrolü

AFCAS
Automatic Flight Control and Augmentation System
Otomatik Uçuş Kontrol ve Eklenti Sistemi

AFCS
Automatic Flight Control System
Otomatik Uçuş Kontrol Sistemi

AFIL
Air-Filed Flight Plan
Havada Doldurulmuş Uçuş Planı

AFIS
Aerodrome Flight Information Service
Havaalanı Uçuş Bilgi Hizmeti

AFM
Yes or affirm or affirmative or that is correct
Evet, doğru, tamam

AFM
Aircraft Flight Manual
Hava Aracı Uçuş El Kitabı

AFMR
Aircraft Flight and Maintenance Report
Hava Aracı Uçuş ve Bakım Raporu

AFS
Aeronautical Fixed Service
Havacılık Sabit Haberleşme Hizmeti

AFT
After
Sonra

AFTN
Aeronautical Fixed Telecommunication Network
Havacılık Sabit Haberleşme Ağı

AFUA
Advanced Flexible Use of Airspace
Gelişmiş Hava Sahası Esnek Kullanımı

A/G
Air-to-ground
Havadan yere

AGA
Aerodromes, air routes and ground aids
Havaalanları, havayolları ve yer yardımcıları

AGC
Automatic Gain Control
Otomatik Kazanç Kontrolü (Radarda eko azaltır.)

AGCA
Automatic Ground-Controlled Approach
Otomatik Yerden Kontrollü Yaklaşma

AGDL
Air Ground Data Link
Hava/Yer Veri Hattı

AGL
Above Ground Level
Yer Seviyesi Üstünde

AGPWS
Advanced Ground Proximity Warning System
Gelişmiş Yere Yakınlık Uyarı Sistemi

AGT
Travel Agent
Seyahat Acentesi

AHM
Airport Handling Manual
Havalimanı Yer Hizmetleri El Kitabı

AIC
Aeronautical Information Circular
Havacılık Bilgi Genelgesi

AICM
Aeronautical Information Conceptual Model
Havacılık Bilgi Konsept Modeli

AIM
Aeronautical Information Management
Havacılık Bilgi Yönetimi

AIP
Aeronautical Information Publication
Havacılık Bilgi Yayını

AIRAC
Aeronautical Information Regulation and Control
Havacılık Bilgi Düzenleme ve Kontrol

AIREP
Air-report
Hava Raporu

AIRM
ATM Information Reference Model
ATM Bilgi Referans Modeli

AIRMET
Information concerning en-route weather phenomena which may affect the safety of low-level aircraft operations.
Düşük seviyeli hava aracı operasyonlarının emniyetini etkileyebilecek olan yol aşaması hava olaylarına dair bilgiler.

AIS
Aeronautical Information Services
Havacılık Bilgi Hizmetleri

AIXM
Aeronautical Information Exchange Model
Havacılık Bilgi Değişim Modeli

ALAR
Approach and Landing Accident Reduction
Yaklaşma ve İniş Kazalarının Azaltılması

ALERFA
Alert Phase
Alarm Durumu

ALR
Alerting (message type designator)
Alarm (mesaj tip tanıtması)

ALS
Approach Lighting System
Yaklaşma Işık Sistemi

ALT
Altitude
İrtifa

ALTN
Alternate (aerodrome)
Yedek (havaalanı)

AMAN
Arrival Manager (System)
Varış Yöneticisi (Sistemi)

AMC
Acceptable Means of Compliance
Kabul Edilebilir Uyumluluk Yöntemleri

AMD
Aerodrome Mapping Data
Havaalanı Haritalama Verisi

AMDB
Aerodrome Mapping Database
Havaalanı Haritalama Veri Tabanı

AMDT
Amendment (AIP Amendment)
Düzeltme (AIP Düzeltmesi) veya Ek

AMHS
Aeronautical Message Handling System
Havacılık Mesaj İşleme Sistemi

AMM
Aircraft Maintenance Manual
Hava Aracı Bakım El Kitabı

AMSL
Above Mean Sea Level
Ortalama Deniz Seviyesi Üzerinde

ANS
Air Navigation Services
Hava Seyrüsefer Hizmetleri

ANSP
Air Navigation Service Provider
Hava Seyrüsefer Hizmet Sağlayıcısı

ANT
Airspace and Navigation Team
Hava Sahası ve Seyrüsefer Ekibi

AO
Aircraft Operator
Hava Aracı İşletmecisi

AOC
Aerodrome Obstacle Chart
Havaalanı Mânia Haritası

AOC
Air Operator Certificate
Hava İşletici Sertifikası

AODB
Airport Operational Database
Havalimanı Operasyonel Veri Tabanı

AOM
Aerodrome Operating Minima
Havaalanı İşletme Minimumları

AP
Airport
Havalimanı

APFSP
Accident Prevention and Flight Safety Programme
Kaza Önleme ve Uçuş Emniyet Programı

API
Air Position Indicator
Hava Aracı Konum Göstergesi

APM
Approach Path Monitor
Yaklaşma Yol Monitörü

APN
Apron
Apron

APP
Approach Control Office or Approach Control or Approach Control Service
Yaklaşma Kontrol Ofisi veya Yaklaşma Kontrol veya Yaklaşma Kontrol Hizmeti

APU
Auxiliary Power Unit
Yardımcı Güç Ünitesi

APW
Area Proximity Warning
Saha Yakınlık İkazı

ARCID
Aircraft Identification
Hava Aracı Tanıtması

ARFF
Aircraft Rescue and Fire Fighting
Hava Aracı Kurtarma ve Yangınla Mücadele

ARO
Air Traffic Services Reporting Office
Hava Trafik Hizmetleri Rapor Ofisi

ARP
Aerodrome Reference Point
Havaalanı Referans Noktası

ARR
Arrive or Arrival
Varış

ARTAS
ATM Surveillance Tracker and Server
ATM Gözetim Takipçi ve Sunucu

ASBU
Aviation System Block Upgrade
Havacılık Sistemi Blok Yükseltmesi

ASDA
Accelerate-Stop Distance Available
Mevcut Hızlanma-Durma Mesafesi

ASHTAM
Ash NOTAM
Volkanik Kül NOTAM'ı

ASM
Airspace Management
Hava Sahası Yönetimi

ASM
Air to Surface Missile
Havadan Yere Füze

A-SMGCS
Advanced-Surface Movement Guidance and Control System
Gelişmiş Yüzey Hareketleri Rehberlik ve Kontrol Sistemi

ASR
Alkali-Silica Reaction
Alkali Silika Reaksiyonu

ASR
Aerodrome Surveillance Radar
Havaalanı Gözetim Radarı

ASTERIX
All Purpose Structured EUROCONTROL Surveillance Information Exchange
Tüm Amaçlar için Yapılandırılmış EUROCONTROL Gözetim Bilgi Değişim Formatı

ASU
Air Starter Unit
Motor Çalıştırma Ünitesi

ATA
Actual Time of Arrival
Gerçek Varış Zamanı

ATC
Air Traffic Control
Hava Trafik Kontrol

ATCC
Air Traffic Control Center
Hava Trafik Kontrol Merkezi

ATCo
Air Traffic Controller
Hava Trafik Kontrolörü

ATD
Actual Time of Departure
Gerçek Kalkış Zamanı

ATFM
Air Traffic Flow Management
Hava Trafik Akış Yönetimi

ATIS
Automatic Terminal Information Service
Otomatik Terminal Bilgi Hizmeti

atm
Atmosphere
Atmosfer (kg/cm²)

ATM
Air Traffic Management
Hava Trafik Yönetimi

ATMC
Air Traffic Management Centre
Hava Trafik Yönetim Merkezi

ATN
Aeronautical Telecommunication Network
Havacılık Haberleşme Ağı

ATPL
Air Transport Pilot Licence
Hava Yolu Nakliye Pilotu Lisansı

ATS
Air Traffic Services
Hava Trafik Hizmetleri

ATSEP
Air Traffic Safety Electronics Personnel
Hava Trafik Emniyeti Elektronik Personeli

ATSU
Air Traffic Services Unit
Hava Trafik Hizmetleri Birimi

ATTN
Attention
Dikkat

ATZ
Aerodrome Traffic Zone
Havaalanı Trafik Bölgesi

AUG
ARTAS User Group
ARTAS Kullanıcı Grubu

AUP
Airspace Use Plan
Hava Sahası Kullanım Planı

AUTH
Authorized or Authorisation
Yetkili veya Yetkilendirme

AVBL
Available or Availability
Mevcut ya da Kullanılabilir

AVI
Live Animals
Canlı Hayvanlar

AVSEC
Aviation Security
Havacılık Güvenliği

AWACS
Airborne Warning and Control System
Havadan Erken Uyarı ve Kontrol Sistemi

AWO
All Weather Operations
Her Hava Koşulunda Operasyon

AWOS
Automatic Weather Observation System
Otomatik Hava Gözlem Sistemi

AWRF
Appropriate Weather Report and Forecast
İlgili Hava Durumu Raporu ve Tahmini

AWY
Airway
Hava Yolu

AYGM
General Directorate of Infrastructure Investments
Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü

B

BA
Braking Action
Frenleme

BCN
Beacon (Aeronautical ground light)
Bikın (Havacılık yer ışığı)

BCST
Broadcast
Yayın

BDRY
Boundary
Sınır

BECMG
Becoming
Değişim (TAF raporlarında yer alan hava durumu, olay ve bilgilerinde beklenen değişiklikler)

BEW
Basic Empty Weight
Temel Boş Ağırlık

BHS
Baggage Handling System
Bagaj Elleçleme Sistemi

BIDS
Baggage Information Display System
Bagaj Bilgileri İzleme Sistemi

BIRDTAM
Bird NOTAM
Kuş NOTAM'ı.

BITE
Built-in Test Equipment
Dâhili Test Ekipmanı

BKN
Broken (clouds)
Parçalı (bulutlar)

BLND
Blind Passenger
Görme Engelli Yolcu

BOT
Build-Operate-Transfer
Yap-İşlet-Devret (YİD)

BRG
Bearing
Kerteriz.

BRNAV
Basic RNAV
Temel RNAV

BRS
Baggage Reconciliation System
Bagaj Eşleştirme Sistemi

C

C
Centre (Runway designation marking)
Merkez (Pist tanıtma işaretlemesi)

CAA
Civil Aviation Authority
Sivil Havacılık Otoritesi

CANSO
Civil Air Navigation Services Organization
Sivil Hava Seyrüsefer Hizmetleri Örgütü

CAS
Calibrated Airspeed
Kalibre Edilmiş Hava Sürati

CAT
Category
Kategori

CAT
Clear Air Turbulence
Açık Hava Türbülansı

CAT I
Category I (one) Approach
Kategori 1 Yaklaşması

CAT II
Category II (two) Approach
Kategori 2 Yaklaşması

CAT III
Category III (three) Approach
Kategori 3 Yaklaşması

CAVOK
Visibility, Cloud and Present Weather Better Than Prescribed Values or Conditions
Bildirilen Değer veya Koşullardan Daha İyi Görüş, Bulut veya Hava Durumu

CB
Cumulonimbus
Kümülonimbüs

CBBG
Cabin Baggage
Yolcu Beraberi Bagajı

CBR
California Bearing Ratio
Kaliforniya Taşıma Oranı

CBT
Computer-Based Training
Bilgisayar Destekli Eğitim

CCM
Cabin Crew Manual
Kabin Ekibi El Kitabı

CCM
Cabin Crew Member
Kabin Ekibi Üyesi

CCTM
Cabin Crew Training Manual
Kabin Ekibi Eğitim El Kitabı

CDL
Configuration Deviation List
Konfigürasyon Sapma Listesi

CDM
Collaborative Decision Making
Ortaklaşa Karar Verme

CDR
Conditional Route
Şartlı Rota

CFIT
Controlled Flight into Terrain
Kontrollü Uçuşta Yere Çarpma

CFL
Cleared Flight Level
Müsaade Edilen Uçuş Seviyesi

CFMU
Central Flow Management Unit
Merkezi Akış Yönetim Birimi

CHD
Child
Çocuk

CHG
Modification Message
Değişiklik Mesajı

CHMI
Collaboration Human Machine Interface
İnsan Makine Arayüzü İşbirliği

CI
Course Indicator
Rota Göstergesi

CIDIN
Common ICAO Data Interchange Network
ICAO Ortak Veri Değişim Ağı

CIP
Commercially Important Person
Ticari Açıdan Önemli Kişi

CIP
Convergence and Implementation Plan
Yakınsama ve Uygulama Planı

CIV
Civil
Sivil

CL
Centre Line
Merkez Hattı

CLBR
Calibration
Düzeltme, Kalibrasyon, Hassas Ayar Yapma

CLR
Clear or Cleared To
-e serbestsiniz

CLSD
Close or Closed or Closing
Kapat veya Kapalı veya Kapanıyor

CMB
Climb or Climbing to
Tırmanış

CNL
Cancel or Cancelled
İptal veya İptal Edilmiş

CNS/ATM
Communication Navigation Surveillance and Air Traffic Management
Haberleşme Seyrüsefer Gözetim ve Hava Trafik Yönetimi

COC
Cockpit (crew)
Uçuş (Kokpit) Ekibi

C

COM
Communication
Haberleşme

COMINT
Communication Intelligence
Muhabere İstihbaratı

CONC
Concrete
Betonarme

COOR
Coordinate or Coordination
Koordine veya İşbirliği

COP
Change-over Point
Değiştirme Noktası (Hava aracının yakın VOR'a doğru frekans değişim noktası)

COR
Correct or Correction or Corrected
Düzelt veya Düzeltme veya Düzeltilmiş

COSPAS - SARSAT
Cosmicheskaya Sistema Poiska Avariynyh Sudov - Satellite-Aided Search and Rescue Tracking
Uydu Destekli Arama Kurtarma Sistemi

CPDLC
Controller-Pilot Data Link Communication
Kontrolör-Pilot Veri Hattı Haberleşmesi

CPL
Commercial Pilot Licence
Ticari Pilot Lisansı

CPL
Current Flight Plan
Cari Uçuş Planı

CRC
Cyclic Redundancy Check
Döngüsel Artıklık Kontrolü

CRE
Class Rating Examiner
Sınıf Yetkisi Kontrol Pilotu

CRI
Class Rating Instructor
Sınıf Yetkisi Öğretmeni

CRM
Collision Risk Model
Çatışma Risk Modeli

CRP
Compulsory Reporting Point
Zorunlu Rapor Noktası

CS-AWO
Certification Specifications for All Weather Operations
Her hava koşulundaki operasyonları onaylama spesifikasyonları

CSR
Confidential Safety Report
Gizli Uçuş Emniyet Raporu

CTA
Control Area
Kontrol Sahası

CTR
Control Zone
Kontrol Bölgesi

CUTE
Common Use Terminal Equipment
Ortak Kullanımlı Terminal Ekipmanları

CVR
Cockpit Voice Recorder
Kokpit Ses Kayıt Cihazı

CWY
Clearway
Aşma Sahası

CXX
Cancellation of Flight
Uçuşun İptali

D

D
Dangerous Area
Tehlikeli Saha

DA
Decision Altitude
Karar İrtifası

DACOS/DCS
Data Communication System
Veri İletişim Sistemi

D-ATIS
Data Link-Automatic Terminal Information Services
Veri Hattı Otomatik Terminal Bilgi Hizmetleri

dB
Decibel
Desibel

DCB
Demand and Capacity Balancing
Talep ve Kapasite Dengeleme

DCL
Datalink Clearance
Veri Hattı Üzerinden Müsaade Verme

DCS
Departure Control System
Kalkış Kontrol Sistemi

DCT
Direct (In relation to flight plan clearance and type of approach)
Doğrudan (Uçuş plan izinleri ve yaklaşma tipi ile ilgili)

DDS
Data Display System
Veri Gösterim Sistemi

DEAF
Passenger with Impaired Hearing
İşitme Engelli Yolcu

DEBI
Data Exchange by Internet
İnternet Üzerinden Veri Aktarımı

DEG
Degrees
Derece

DEP
Depart or Departure
Kalkış veya Kalkma

DES
Descend to or descending to
Alçalma

DEST
Destination
Gidilecek Yer

DETRESFA
Distress Phase
Tehlike Hali

DF
Direction Finding
Yön Bulma

DFDR
Digital Flight Data Recorder
Sayısal Uçuş Veri Kaydedici

DFTI
Distance from Touchdown Indicator
Teker Koyma Noktasından Uzaklık Göstergesi

DGR
Dangerous Goods Regulations
Tehlikeli Madde Kuralları

DGS
Docking Guidance System
Uçak Park Ettirme Sistemi

DH
Decision Height
Karar Yüksekliği

DHMİ
General Directorate of State Airports Authority
Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü

DIST
Distance
Mesafe

DIV
Divert or diverting
Yedek Meydana İniş veya Yol Değişikliği

DL
Data Link
Veri Hattı

DLA
Delay or delayed
Gecikme, rötar

DLC
Data Link Communication
Veri Hattı Haberleşmesi

DMAN
Departure Manager (System)
Kalkış Yöneticisi (Sistemi)

DME
Distance Measuring Equipment
Mesafe Ölçüm Cihazı

DO
Data Origination
Veri Kaynağı

DOC
Document
Doküman

DOF
Date of Flight
Uçuş Tarihi

DOM
Domestic
Yurt içi

DOP
Data Operations Provider
Veri Operasyonları Sağlayıcısı

DQR
Data Quality Requirements
Veri Kalite Gereklilikleri

DR
Dead Reckoning
En son bilinen (fiks) mevkiden geçen zaman üzerinden hesaplamayla bulunan tahminî anlık mevki.

DSB
Double Sideband
Çift Yan Bant

DTG
Date Time Group
Tarih Saat Grubu

DU

Data User

Veri Kullanıcısı

DUPE

Duplication

Mükerrer

DUR

Duration

Süre

DVOR

Doppler VOR

Mânia yansımalarından daha az etkilenen, anten sistemi geliştirilmiş VOR cihazı.

E

EAD
European AIS Database
Avrupa AIS Veri Tabanı

EADUK
Board of Training, Research and Inspection
Eğitim, Araştırma ve Denetleme Uzmanları Kurulu

EAIP
Electronic Aeronautical Information Publication
Elektronik Havacılık Bilgi Yayını

EANPG
European Air Navigation Planning Group
Avrupa Hava Seyrüsefer Planlama Grubu

EASA
European Aviation Safety Agency
Avrupa Havacılık Emniyeti Ajansı

EAT
Expected Approach Time
Muhtemel Yaklaşma Zamanı

EATMP
European Air Traffic Management Programme
Avrupa Hava Trafik Yönetim Programı

EATMS
European Air Traffic Management System
Avrupa Hava Trafik Yönetim Sistemi

ECAC
European Civil Aviation Conference
Avrupa Sivil Havacılık Konferansı

ECCAIRS
European Co-ordination Centre for Accident and Incident Reporting Systems
Kaza ve Olay Raporlama Sistemlerine Yönelik Avrupa Koordinasyon Merkezi

ECIT
EAD Client Interface Terminal
EAD Kullanıcı Arayüzü Terminali

EDDS
Explosive Detection Device System
Patlatıcı Düzeneğini Tespit Etme Sistemi

EDI
Electronic Data Interchange
Elektronik Veri Değişimi

EDS
Explosive Detection System
Patlayıcı Tespit Sistemi

EET
Estimated Elapsed Time
Tahminî Geçen Süre

EFB
Electronic Flight Bag
Elektronik Uçuş Çantası

EFF
Effective
Yürürlükte

EFIS
Electronic Flight Instrument System
Elektronik Uçuş Aleti Sistemi

EFS
Electronic Flight Strip
Elektronik Uçuş Stribi

EGNOS
European Geostationary Navigation Overlay Service
Avrupa Seyrüsefer Amaçlı Uydu Kaplama Hizmeti

ELBA
Emergency Location Beacon – Aircraft
Acil Durum Konum Bikını – Hava Aracı

ELEV
Elevation
Rakım

ELT
Emergency Locator Transmitter
Acil Durum Yer Belirleme Cihazı

EMC
Electromagnetic Compatibility
Elektromanyetik Uyumluluk

EMERG
Emergency
Acil Durum

EMI
Electromagnetic Interference
Elektromanyetik Girişim

ENR
En-route (AIP Publication)
AIP'deki Yol Bilgileri

ENRC
En-route Chart
Yol Haritası

EOBT
Estimated Off-Block Time
Tahminî Takoz Çekme Zamanı

EPIRB
Emergency Position Indicating Radio Beacon
Acil Durum Yer Gösterici Telsiz Bikını

EQPT
Equipment
Ekipman, Teçhizat

ESARR-2
Reporting and Assessment of Safety Occurrences in ATM
Hava trafik yönetimi bağlantılı emniyet olaylarının rapor edilmesi ve değerlendirilmesine dair düzenleme.

ESARRs
EUROCONTROL Safety Regulatory Requirements
EUROCONTROL Emniyet Düzenleme Gereklilikleri

ESI
EAD System Interface
EAD Sistem Arayüzü

EST
Estimate or Estimated
Tahminî

ESWL
Equivalent Single Wheel Load
Tek Teker Yük Eş Değeri

ETA
Estimated Time of Arrival
Tahminî Varış Zamanı

ETD
Explosive Trace Detector
Patlayıcı İz Dedektörü

ETD
Estimated Time of Departure
Tahminî Kalkış Zamanı

ETFMS
Enhanced Tactical Flow Management System
Geliştirilmiş Taktik Akış Yönetim Sistemi

ETNA
Extranet to National Administration
Ulusal Yönetimler için Kurumsal Ağ

ETO
Estimated Time Over Significant Point
Belli Bir Nokta Üzerine Tahminî Varış Zamanı

ETOD
Electronic Terrain and Obstacle Data
Elektronik Arazi ve Mânia Verileri

ETOPS
Extended-Range Twin-Engine Operational Performance Standards
Uzatılmış Menzilli Çift Motorlu Operasyon Performans Standartları

EU-OPS
EU-OPS
JAA yerine EASA'nın kurulması sebebiyle JAR-OPS-1 yerine getirilen teknik gereklilikler ve idari prosedürler.

EUR
European Region
Avrupa Bölgesi

EUROCAE
European Organization for Civil Aviation Equipment
Avrupa Sivil Havacılık Teçhizatı Teşkilatı

EUROCONTROL
European Organisation for the Safety of Air Navigation
Avrupa Hava Seyrüsefer Emniyeti Teşkilatı

EXC
Except
Hariç

EXER
Exercises or Exercising or to Exercise
Tatbikat, Tatbikat Yapma, Alıştırma

EXP
Expect or Expected
Beklemek, Beklenen

F

FA
Final Approach
Son Yaklaşma

FAA
Federal Aviation Administration (USA)
Federal Havacılık İdaresi (ABD)

FAC
Facilities
Olanaklar

FAF
Final Approach Fix
Son Yaklaşma Fiksi

FAL
Facilitation of International Air Transport
Uluslararası Hava Ulaşım Kolaylığı

FAM
First Aid Manual
İlk Yardım El Kitabı

FANS
Future Air Navigation Systems
Gelecekteki Hava Seyrüsefer Sistemleri

FAP
Final Approach Point
Son Yaklaşma Noktası

FATO
Final Approach and Take-Off Area
Son Yaklaşma ve Kalkış Sahası

FCOM
Flight Crew Operating Manual
Uçuş Ekibi Operasyon El Kitabı

FCOS
Flight Computer Operating System
Uçuş Bilgisayarı İşletim Sistemi

FCST
Forecast
Hava Tahmini

FD
Flight Disposition Message or Flight Director
Uçuş Direktörü

FDM
Flight Data Monitoring
Uçuş Verileri İzleme (UVİ) Sistemi

FDPS
Flight Data Processing System
Uçuş Veri İşleme Sistemi

FDR
Flight Data Recorder
Uçuş Veri Kayıt Sistemi

FDT
Flight Duty Time
Uçuş Görev Zamanı

FEW
Few
Az Bulutlu

FG
Fog
Sis

FIC
Flight Information Centre
Uçuş Bilgi Merkezi

FIDS
Flight Information Display System
Uçuş Bilgi Görüntüleme Sistemi

FIR
Flight Information Region
Uçuş Bilgi Bölgesi

FIS
Flight Information Service
Uçuş Bilgi Hizmeti

FL
Flight Level
Uçuş Seviyesi

FLG
Flashing
Çakar, çakarlı (periyodik olarak yanıp sönen veya uzaktan öyle görünen) fener, bikın.

FLT
Flight
Uçuş

FLTCK
Flight Check
Uçuş Kontrol

FM
From
…..den/dan

FMC
Flight Management Computer
Uçuş Yönetim Bilgisayarı

FMP
Flow Management Position
Akış Yönetim Pozisyonu

FMS
Flight Management System
Uçuş Yönetim Sistemi

FMU
Flow Management Unit
Akış Yönetim Birimi

FNPT
Flight and Navigation Procedures Trainer
Uçuş ve Seyrüsefer Usulleri Eğitim Cihazı

FO
First Officer
Yardımcı Pilot

FOD
Foreign Object Damage
Yabancı Madde Hasarı

FODA
Flight Operations Data Assurance
Uçuş Operasyonları Veri Güvencesi

FPL
Filed Flight Plan Message
Doldurulmuş Uçuş Plan Mesajı

FRA
Free Route Airspace
Serbest Rotalı Hava Sahası

FRAG
Fragile Baggage
Kırılabilir Eşya (bagaj)

FREQ
Frequency
Frekans

FRNG
Firing
Atışlı

FRQ
Frequent
Sık sık

FRUIT
False Replies Unsynchronised in Time
Zamanda Senkronize Olmayan Hatalı Cevaplar

FSK
Frequency Shift Keying
Frekans Kaymalı Anahtarlama

FSM
Flight Safety Manual
Uçuş Emniyet El Kitabı

FT
Feet (Dimensional unit)
Fit (Ölçü birimi)

FTC
Fast Time Constant
Sürat Zaman Sabiti

FTD
Flight Training Device
Uçuş Eğitim Cihazı

FTO
Flight Training Organisation
Uçuş Eğitim Organizasyonu

FUA
Flexible Use of Aerospace
Hava Sahasının Esnek Kullanımı

FWD
Falling Weight Deflectometer
Düşen Ağırlıklı Sehim Ölçüm Aleti

FZ
Freezing
Donan

FZDZ
Freezing Drizzle
Donan Çisenti

FZFG
Freezing Fog
Donan Sis

FZRA
Freezing Rain
Donan Yağmur

G

G/A
Ground-to-Air
Yerden havaya

GA
General Aviation
Genel Havacılık

GA
Go Around
İnişten Vazgeçme

GAMET
Area Forecast for Low-Level Flights
Düşük Seviye Uçuşlar için Hava Tahmini

GANP
Global Air Navigation Plan
Küresel Hava Seyrüsefer Planı

GAT
General Air Traffic
Genel Hava Trafiği / ICAO usul ve kurallarına göre düzenlenen tüm uçuşlar

GBAS
Ground Based Augmentation System
Yerde Kurulmuş Çoğaltıcı Sistem

GCA
Ground Controlled Approach
Yer Kontrollü Yaklaşma

GEN
General (AIP)
Genel (AIP)

GEOSAR
Geostationary Search and Rescue
Sabit Yörüngeli Uydular ile Arama Kurtarma

GES
Ground Earth Station
Uydu Yer İstasyonu

G/G
Ground-to-Ground
Yerden yere

GLONASS
Global Orbiting Navigation Satellite System
Küresel Yörünge Seyrüsefer Uydu Sistemi (Rusya)

GMT
Greenwich Mean Time
Greenwich Ortalama Zamanı

GND
Ground
Yer/Toprak

GNSS
Global Navigation Satellite System
Küresel Uydu Seyrüsefer Sistemi

GOM
Ground Operation Manual
Yer İşletme El Kitabı

GOS
Gate Operation System
Uçak Park Pozisyonları Yönetim Sistemi

GP
Glide Path
Süzülüş Yolu

GPS
Global Positioning System
Küresel Konumlandırma Sistemi

GPU
Ground Power Unit
Yer Güç Ünitesi (Jeneratör)

GPWS
Ground Proximity Warning System
Yer Yakınlık Uyarı Sistemi

GR
Hail
Dolu

GS
Ground Speed
Yer Sürati

GSIA
Glide Slope Intercept Altitude
Süzülme Açısını Kesiş İrtifası

GUND
Geoid Undulation
Geoid Dalgalanma

H

H24
Continuous Day and Night Service
Gece ve Gündüz Devam Eden Hizmet

HAA
Height Above Airport Elevation
Havalimanı Üzerinde İrtifa

HAPI
Helicopter Approach Path Indicator
Helikopter Yaklaşma Yolu Göstergesi

HAT
Height Above Touchdown
Teker Koyma Noktası Üzerindeki Yükseklik

HBN
Hazard Beacon
Tehlike Bikını

HDG
Heading
Uçuş Başı

HDLC
High-Level Data Link Control
Yüksek Seviye Veri Hat Kontrolü

HEA
Heavy Cargo Item (150 kg or more)
Ağır Kargo (150 kg ve üzeri)

HEL
Helicopter
Helikopter

HF
High Frequency
Yüksek Frekans

HFDL
High Frequency Data Link
Yüksek Frekans Veri Hattı

HGT
Height
Yükseklik

HIPAR
High Power Acquisition Radar
Yüksek Takatli Yakalama Radarı

HJ
Sunrise to Sunset
Gün Doğumundan Gün Batımına Kadar

HLDG
Holding
Bekleme

HMI
Human Machine Interface
İnsan Makine Arayüzü

HN
Sunset to Sunrise
Gün Batımından Gün Doğumuna Kadar

HO
Service Available to Meet Operational Requirements
Uçuşla İlgili Gereksinmeleri Karşılayacak Hizmet Varlığı

HOL
Holiday
Tatil

HOSP
Hospital Aircraft
Hastane Uçağı

HPA
Hectopascal
Hektopaskal (100 paskala eşit basınç birimi)

HR
Hour
Saat

HS
Service available during hours of scheduled operations
Tarifeli uçuş süresince sağlanan hizmet

HUM
Humanitarian
İnsani Yardım

HX
No Specific Working Hours
Belirsiz Çalışma Saatleri

Hz
Hertz
Frekans Birimi

I

IA
Initial Approach
İlk Yaklaşma

IAC
Instrument Approach Chart
Aletli Alçalma Planı

IAF
Initial Approach Fix
İlk Yaklaşma Fiksi

IAP
Instrument Approach Procedure
Aletli Yaklaşma Usulü

IAS
Indicated Air Speed
İşarî Hava Sürati

IATA
International Air Transport Association
Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği

IBIS
ICAO Bird Strike Information System
ICAO Kuş Çarpma Bilgi Sistemi

IBN
Identification Beacon
Tanıtma Bikını

ICAO
International Civil Aviation Organization
Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı

ID
Identifier or Identify
Tanıtma veya Tanıtıcı

IDENT
Identification
Tanıtma, Kimliğini Saptama/Kimlik Saptanması

IF
Intermediate Approach Fix
Aradaki Yaklaşma Fiksi

IFALPA
International Federation of Air Line Pilots' Associations
Uluslararası Hava Yolu Pilotları Dernekleri Federasyonu

IFATCA
International Federation of Air Traffic Controllers' Associations
Uluslararası Hava Trafik Kontrolörleri Dernekleri Federasyonu

IFATSEA
International Federation of Air Traffic Safety Electronics Associations
Uluslararası Hava Trafik Emniyeti Elektronik Dernekleri Federasyonu

IFF
Identification Friend/Foe
Dost/Düşman Tanıtması

IFPS
Integrated Initial Flight Plan Processing System
Entegre Uçuş Planı İşleme Sistemi

IFPZ
IFPS Zone
IFPS Bölgesi

IFR
Instrument Flight Rules
Aletle Uçuş Kuralları

IFRB
International Frequency Registration Board
Uluslararası Frekans Tescil Heyeti

IFUN
If unable
Mümkün değil ise

IGA
International General Aviation
Uluslararası Genel Havacılık

ILS
Instrument Landing System
Aletli İniş Sistemi

IM
Inner Marker
İç Marker (ILS Sisteminin bir parçasıdır.)

IMC
Instrument Meteorological Conditions
Aletli Meteorolojik Şartlar

In
Inch
Uzunluğu 2,54 cm olan İngiliz uzunluk ölçü birimi

INA
Initial Approach
İlk Yaklaşma

INAD
Inadmissible Passenger
Kabul Edilmeyen Yolcu

INBD
Inbound
Geliş

INCERFA
Uncertainty Phase
Şüphe Hali

INF
Infant
Bebek Yolcu (0-2 yaş arası)

INFO
Information
Bilgi

INOP
Inoperative
Çalışmayan/Kullanılmayan

INS
Inertial Navigation System
Ataletsel (eylemsiz) Seyrüsefer Sistemi

INT
Intersection
Kavşak

INTL
International
Uluslararası

INTRG
Interrogator
Sorgulayıcı

IOSA
IATA Operational Safety Audit
Hava yolu işletmelerinin IATA üyesi olabilmek için başarıyla tamamlaması gereken uluslararası operasyonel emniyet denetim programı.

IP
Instructor Pilot
Öğretmen Pilot

IR
Ice on Runway
Pistte Buz Var

IRE
Instrument Rating Examiner
Aletli Uçuş Yetkisi Kontrol Pilotu

IRI
Instrument Rating Instructor
Aletli Uçuş Yetkisi Öğretmeni

ISA
International Standard Atmosphere
Uluslararası Standart Atmosfer

ISAGO
IATA Safety Audit for Ground Operation Standards
IATA Yer Operasyonları Emniyet Denetim Standartları

ISASI
International Society of Air Safety Investigators
Uluslararası Hava Emniyet İncelemecileri Topluluğu

ITP
In Trail Procedure
In Trail Prosedürü

ITWP
Integrated Tower Working Position
Entegre Kule Çalışma Pozisyonu

J

JAA
Joint Aviation Authorities
Avrupa Havacılık Otoriteleri Birliği

JAR-OPS
Joint Aviation Requirements - Operations
Avrupa Havacılık Otoriteleri Birliğinin yayımlamış olduğu, hava aracı operasyonlarına ilişkin kurallardır. EASA'nın kurulmasıyla birlikte yerini EU-OPS'a bırakmıştır.

K

KM
Kilometer
Kilometre

KT
Knot
Saatte Deniz Mili (Hız)

L
Left (Runway designation marking)
Sol (Pist tanıtma işaretlemesi)

LAM
Local Area Multilateration
Yerel Alan Multilaterasyon

LAN
Local Area Network
Yerel Alan Ağı

LASER
Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation
Lazer Işınlamanın tahrik edilmiş yayını yolu ile ışık şiddetlendirilmesi (Yükseltilmesi)

LAT
Latitude
Enlem

LB
Libre
453,6 grama denk gelen ağırlık birimi

LCN
Load Classification Number
Yük Sınıflandırma Numarası

LCFZ
Laser-Beam Critical Flight Zone
Lazer Işını Kritik Uçuş Bölgesi (LIKUB)

LDA
Landing Distance Available
Mevcut İniş Mesafesi

LDCS
Local Departure Control System
Yerel Kalkış Kontrol Sistemi

LDG
Landing
İniş

LDI
Landing Direction Indicator
İniş Yön Göstergesi

LDP
Landing Decision Point
İniş Karar Noktası

LEOSAR
Low Earth Orbit Search and Rescue
Düşük İrtifa Yörüngeli Uydular ile Arama Kurtarma

LF
Low Frequency
Düşük Frekans

LFFZ
Laser-Beam Free Flight Zone
Lazer Işınından Arındırılmış Uçuş Bölgesi (LIAUB)

LGT
Light or Lighting
Işık veya Aydınlatma

LGTD
Lighted
Işıklandırılmış

LIDAR
Light Detection and Ranging
Işıkla Tespit ve Menzil Bulma

LIMAS
Line Maintenance Automation System
Hat Bakım Otomasyon Sistemi

LMC
Last Minute Change
Son Dakika Değişikliği

LMT
Local Mean Time
Yerel Saat

LNAV
Lateral Navigation
Yatay Seyrüsefer

LOC
Localizer
Lokalayzır/Konumlandırıcı (ILS Sisteminin bir parçasıdır)

LONG
Longitude
Boylam

LOPAR
Low Power Acquisition Radar
Alçak Takatli Yakalama Radarı

LORAN
Long Range Air Navigation System
Uzun Menzilli Hava Seyrüsefer Sistemi

LOT
Lease-Operate-Transfer
Kirala-İşlet-Devret (KİD)

LPV
Localizer Performance with Vertical Guidance
Dikey Rehberlik ile Yerelleştirici Performansı

LSFZ
Laser-Beam Sensitive Flight Zone
Lazer Işınlarına Duyarlı Uçuş Bölgesi (LIDUB)

LVL
Level
Seviye

LVO
Low Visibility Operation
Düşük Görüş Operasyonu

LVTO
Low Visibility Take-off
Düşük Görüş Kalkışı

M

M
MACH Number (Followed by figures)
MACH Cinsinden Hız (Rakamı takiben)

M
Meters (Preceded by figures)
Metre (Rakamı takiben)

MAA
Maximum Authorized Altitude
Müsaade Edilen Azami İrtifa

MAE
Maximum Allowable Exposure
Müsaade Edilebilir Azami Ekspozisyon

MAP
Aeronautical Maps and Charts
Havacılık Harita ve Planları

MAPT
Missed Approach Point
Pas Geçme Noktası

MATF
Missed Approach Turning Fix
Pas Geçme Dönüş Noktası

MATZ
Military Aerodrome Traffic Zone
Askerî Meydan Trafik Bölgesi

MAX
Maximum
En çok/Azami

MB
Marker Beacon
İşaretleyici (ILS Sisteminin bir parçasıdır.)

MCA
Minimum Crossing Altitude
Asgari Katediş İrtifası

MCC
Multi Crew Coordination
Uçuş Ekibi İşbirliği

MCCI
Multi Crew Coordination Instructor
Uçuş Ekibi İşbirliği Öğretmeni

MCP
Mandatory Cherry Pick (Regulation)
Zorunlu Cherry Pick (Düzenlemesi)

MCTR
Military Control Zone
Askerî Kontrol Bölgesi

MDA
Minimum Descent Altitude
Asgari Alçalma İrtifası

MEA
Minimum En Route Altitude
Minimum Yol İrtifası

MEHT
Minimum Eye Height Over Threshold (for visual approach slope indicator systems)
Pist Eşik Üzeri Minimum Göz Yük-

sekliği (görerek yaklaşma eğim gösterge sistemleri için)

MEL
Minimum Equipment List
Asgari Donanım Listesi

MEOSAR
Middle Earth Orbit Search and Rescue
Orta Yörüngeli Uydular ile Arama Kurtarma

MET
Meteorological or Meteorology
Meteorolojik veya Meteoroloji

METAR
Meteorological Terminal Air Report
Meteoroloji Terminali Hava Raporu

MHA
Minimum Holding Altitude
Asgari Bekleme İrtifası

MIL
Military
Askerî

MIN
Minutes
Dakikalar

MLAT
Multilateration
Multilaterasyon

MLW
Maximum Landing Weight
Azami İniş Ağırlığı

MLS
Microwave Landing System
Mikrodalga İniş Sistemi

MM
Middle Marker
Orta Marker (ILS Sisteminin bir parçasıdır.)

MME
Maintenance Management Exposition
Bakım Yönetimi El Kitabı

MMR
Multi-Mode Receiver
Çok Modlu Alıcı

MNPS
Minimum Navigation Performance Specifications
Asgari Seyrüsefer Performans Spesifikasyonları

MOC
Minimum Obstacle Clearance (required)
Asgari Mânia Müsaadesi (gerekli)

MOCA
Minimum Obstacle Clearance Altitude
Asgari Mânia Müsaade İrtifası

MOE
Maintenance Organization Exposition
Bakım Kuruluşu El Kitabı

MOML
Muslim Meal
İslami Menü

MONA
Monitoring Aids
Gözetim Yardımcıları

MOPS
Minimum Operational Performance Standards
Minimum Operasyonel Performans Standartları

MPA
Multi Pilot Aircraft
Çok Pilota Sertifikalı Hava Aracı

MRT
Multi Radar Tracking
Çoklu Radar İzleme

MRVC
Minimum Radar Vectoring Altitude Chart
Asgari Radar Vektör İrtifa Haritası

MSA
Minimum Sector Altitude
Asgari Sektör İrtifası

MSG
Message
Mesaj

MSHGP
National Civil Aviation Security Programme (NCASP)
Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı

MSL
Mean Sea Level
Ortalama Deniz Seviyesi

MTBF
Mean Time Between Failures
Arızalar Arası Ortalama Zaman Aralığı

MTCA
Military Terminal Control Area
Askerî Terminal Kontrol Sahası

MTCD
Medium Term Conflict Detection
Orta Dönem Çakışma Tespiti

MTI
Moving Target Indicator
Hareketli Hedef Göstergesi

MTOW
Maximum Take-Off Weight
Azami Kalkış Ağırlığı

MTW
Mountain Waves
Dağ Dalgaları

MWO
Meteorological Watch Office
Meteoroloji Gözlem Ofisi

N

N
North or Northern Latitude
Kuzey veya Kuzey Enlemi

N/A
Not Applicable / Not Available
Uygulanamaz / Mevcut Değil

NAA
National Aviation Authority
Ulusal Havacılık Otoritesi

NADGE
NATO Air Defence Ground Environment
NATO Hava Savunma Yer Tesisleri

NADP
Noise Abatement Departure Procedure
Kalkışta Gürültü Azaltma Usulü

NAR
New Arrival Information
Yeni Varış Bilgisi

NATO
North Atlantic Treaty Organization
Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

NAV
Navigation
Seyrüsefer

NAVAID
Navigation Aid
Seyrüsefer Yardımcısı

NC
No Change
Değişiklik Yok

NCASP
National Civil Aviation Security Programme
Millî Sivil Havacılık Güvenlik Programı (MSHGP)

NDB
Non-Directional Radio Beacon
Yönlendirilmemiş Radyo Bikını

NE
North-east
Kuzeydoğu

NFZ
Normal Flight Zone
Normal Uçuş Bölgesi

NIL
None or I have nothing to send to you
Hiç veya Gönderilecek bir şey yok

NM
Nautical Mile
Deniz Mili

NMOC
Network Manager Operations Centre
Ağ Yöneticisi Operasyon Merkezi

NOF
International NOTAM Office
Uluslararası NOTAM Ofisi

NOHD
Nominal Ocular Hazard Distance
Nominal Oküler Tehlike Mesafesi

NOP
Network Operations Plan
Ağ Operasyonları Planı

NOSIG
No Significant Change (used in trend-type landing forecasts)
Önemli Bir Değişiklik Yok (eğilim türü iniş tahminlerinde kullanılır)

NOTAM
Notice to Airmen
Havacılara Duyuru

NOTAMC
Cancelling NOTAM
İptal NOTAM'ı

NOTAMN
New NOTAM
Yeni NOTAM

NOTAMR
Replacing NOTAM
Bir NOTAM'ın yerini alan NOTAM

NOZ
Normal Operating Zone
Normal Operasyon Sahası

NR
Number
Numara

NRC-CAI
NATO - Russia Council - Cooperative Airspace Initiative
NATO-Rusya Konseyi - Ortak Hava Sahası Girişimi

NSA
National Supervisory Authority
Ulusal Denetim Otoritesi

NSC
NOTAM Selection Criteria
NOTAM Kodu Seçim Kriterleri

NSPA
NATO Support and Procurement Agency
NATO Destek ve Tedarik Ajansı

NTZ
No Transgression Zone
Geçiş Olmayan Saha

O

OAC
Oceanic Area Control Center
Okyanus Bölgesi Kontrol Merkezi

OAS
Obstacle Assessment Surface
Mânia Değerlendirme Yüzeyleri

OAT
Operational Air Traffic
Operasyonel Hava Trafiği

OBST
Obstacle
Mânia, engel

OCA
Obstacle Clearance Altitude
Mânia Klerans İrtifası

OCA
Oceanic Control Area
Okyanus Kontrol Sahası

OCC
Operations Control Center
Operasyon Kontrol Merkezi

OCO
Operations Control Officer
Operasyon Kontrol Memuru

ODID
Operational Data and Input Display
Operasyonel Veri ve Giriş Ekranı

OFP
Operational Flight Plan
Operasyonel Uçuş Planı

OFZ
Obstacle Free Zone
Mâniadan Arındırılmış Bölge

OIS
Obstacle Identification Surface
Mânia Tanımlama Yüzeyi

OJT
On-the-Job Training
İşbaşı Eğitimi

OLDI
On Line Data Interchange
Online Veri Değişimi

OM
Operations Manual
Operasyon El Kitabı

OM
Outer Marker
Dış Marker (ILS Sisteminin bir parçasıdır)

OML
Operation Multi Crew Limitation
Operasyonel Çoklu Uçuş Ekibi Kısıtlaması

OPADD
Operating Procedures for AIS Dynamic Data
AIS Dinamik Verileri için Çalışma Usulleri

OPMET
Operational Meteorological (Information)
Uçuş Harekâtı ile İlgili Meteoroloji (Bilgisi)

OPR
Operator or operate or operative or operating or operational
İşletici veya işletme veya faal veya işletmeyle ilgili

OPS
Operations
Uçuşla İlgili Faaliyetler

O/R
On Request
İstek Üzerine

ORB
Orbit
Dairesel uçuş (Orbit)

ORM
Operational Reply Message
Operasyonel Cevap Mesajı

OSL
Operational Safety Limitation
Operasyonel Emniyet Pilotu Kısıtlaması

OVC
Overcast
Kapalı (8/8)

P

P
Prohibited Area (Followed by Identification)
Yasak Saha (Tanıtmayı Takiben)

Pa
Pascal
1 metrekarelik yüzeye etki eden 1 newtonluk kuvvetin oluşturduğu basınçtır.

PANS
Procedures for Air Navigation Services
Hava Seyrüsefer Hizmetlerine İlişkin Usuller

PANS-AIM
Procedures for Air Navigation Services - Aeronautical Information Management (Doc 10066)
Hava Seyrüsefer Hizmetlerine İlişkin Usuller - Havacılık Bilgi Yönetimi

PANS-ATM
Procedures for Air Navigation Services - Air Traffic Management (Doc 4444)
Hava Seyrüsefer Hizmetlerine İlişkin Usuller - Hava Trafik Yönetimi

PANS-OPS
Procedures for Air Navigation Services - Aircraft Operations (Doc 8168)
Hava Seyrüsefer Hizmetlerine İlişkin Usuller - Hava Aracı Operasyonları

PAPI
Precision Approach Path Indicator
Hassas Yaklaşma Yol Göstergesi

PAR
Precision Approach Radar
Hassas Yaklaşma Radarı

PAT
Runway Apron Taxiway
Pist Apron Taksi Yolu

PATC
Precision Approach Terrain Chart
Hassas Yaklaşma Arazi Planı

PAX
Passenger(s)
Yolcu(lar)

PBB
Passenger Boarding Bridge
Yolcu Biniş Köprüsü

PBN
Performance-Based Navigation
Performans Tabanlı Seyrüsefer

PC
Perishable Cargo
Kolay Bozulan Kargo

PCN
Pavement Classification Number
Kaplama Sınıflandırma Numarası

PD
Probability of Detection
Tespit Olasılığı

PED
Portable Electronic Devices
Uçakta Yolcu Beraberinde Taşınabilir Elektronik Cihazlar

PEDS
Primary Explosive Detection System
Birincil Patlayıcı Madde Tespit Sistemi

PENS
PAN European Network Service
PAN Avrupa Ağ Hizmeti

PER
Performance
Performans

PERM
Permanent
Devamlı

PF
Pilot Flying
Uçağı Kumanda Eden Pilot

PIB
Pre-Flight Information Bulletin
Uçuş Öncesi Bilgi Bülteni

PIC
Pilot in Command
Sorumlu Pilot (Kaptan Pilot)

PICUS
Pilot in Command Under Supervisor
Gözetim altındaki sorumlu pilot veya bu şekilde yapılan uçuş süresi.

PIF
Pilot Information File
Pilot Bilgi Dosyası

PIL
Passenger Information List
Yolcu bilgi listesi.

PJE
Parachute Jumping Exercise
Paraşütle Atlama Tatbikatı

PLC
Planning Controller
Planlama Kontrolörü

PLN
Flight Plan
Uçuş Planı

PLVL
Present Level
Mevcut Seviye

PM
Pilot Monitoring
Uçuşu Gözlemleyen Pilot

PNF
Pilot Not Flying
Uçmayan Pilot

PNR
Point of No Return
Dönüşü Olmayan Nokta

POB
Persons on Board
Uçaktaki Yolcular

PPI
Plan Position Indicator
Plan Pozisyon Göstergesi

PPL
Private Pilot Licence
Hususi Pilot Lisansı

PPP
Public Private Partnership
Kamu Özel Sektör İşbirliği (KÖİ)

PPR
Prior Permission Required
Ön Müsaade Gerekir

PRF
Pulse Repetition Frequency
Darbe Tekrar Frekansı

PRI
Pulse Repetition Interval
Darbe Tekrar Aralığı

PRKG
Parking
Park veya Parklama

PSN
Position
Pozisyon

PSR
Primary Surveillance Radar
Birincil Gözetim Radarı

PTN
Procedure Turn
Kaide Dönüşü

PTT
Push to Talk
Bas-Konuş

PWR
Power
Güç

Q

QBI
Compulsory IFR Flight
Zorunlu IFR Uçuş

QFE
Query: Field Elevation - Atmospheric pressure at aerodrome elevation (or at runway threshold)
Havaalanı rakımındaki (veya pist eşiğindeki) atmosferik basınç

QFU
Magnetic Orientation of Runway
Pistin Manyetik Oryantasyonu

QM
Quality Manual
Kalite El Kitabı

QMS
Quality Management System
Kalite Yönetim Sistemi

QNH
Query: Nautical Height - Altimeter sub-scale setting to obtain elevation when on the ground
Yerdeyken rakımı elde etmek için kullanılan altimetre ayarı

R

R
Restricted Area (followed by identification)
Tahditli Saha (tanıtmayı takiben)

R
Right (Runway designation marking)
Sağ (Pist tanıtma işaretlemesi)

RA
Resolution Advisory
Çözüm Tavsiyesi (Çarpışmadan kaçınmak için dikey kaçınma manevrası tavsiyesi)

RAC
Rules of the Air and Air Traffic Services
Hava ve Hava Trafik Hizmetleri Kuralları

RADAR
Radio Detection and Ranging
Radyo Tespit ve Mesafelendirme

RADNET
Radar Network
Radar Ağı

RASCAL
Radar Sharing and Calculation
Radar Performans Değerlendirme Yazılımı

R/C
Rate of Climb (per minute)
Tırmanma Oranı (dakikada)

RCC
Rescue Coordination Centre
Kurtarma Koordinasyon Merkezi

RCL
Runway Centre Line
Pist Merkez Hattı

RCLL
Runway Centre Line Light(s)
Pist Merkez Hattı Işıkları

R/D
Rate of Descent (per minute)
Alçalma Oranı (dakikada)

RDPS
Radar Data Processing System
Radar Veri İşleme Sistemi

REDL
Runway Edge Lights
Pist Kenar Işıkları

REF
Reference
İlgi

REG
Registration
Tescil

REJ
Reject
Ret

RENL
Runway End Lights
Pist Sonu Işıkları

REQ
Request or Requested
İstek veya İstekte Bulunma

RESA
Runway End Safety Area
Pist Sonu Emniyet Sahası

RMCDE
Radar Message Conversion and Distribution Unit
Radar Mesaj Dönüştürme ve Dağıtım Birimi

RMK
Remark
Not

RNAV
Area Navigation (to be pronounced "AR-NAV")
Saha Seyrüseferi (AR-NAV olarak telaffuz edilir)

RNP
Required Navigation Performance
Gerekli Seyrüsefer Performansı

RPA
Remotely Piloted Aircraft
Uzak Pilotlu Hava Aracı

RPAS
Remotely Piloted Aircraft System
Uzak Pilotlu Hava Aracı Sistemi

RPL
Repetitive Flight Plan
Sürekli Uçuş Planı

RPS
Remote Pilot Station
Uzak Pilot İstasyonu

RQP
Request Flight Plan Message
Uçuş Planı İstek Mesajı

RQS
Request Supplementary Flight Plan Message
Ek Uçuş Plan İstek Mesajı

RRP
Runway Reference Point
Pist Referans Noktası

RSC
Rescue Sub-Centre
Tali Kurtarma Merkezi

RSR
En Route Surveillance Radar
Yol Gözetim Radarı

RTE
Route
Yol

RTHL
Runway Threshold Lights
Pist Eşik Işıkları

RTO
Rejected Take-Off
Vazgeçilen Kalkış

RTODAH
Rejected Take-Off Distance Available (Helicopter)
Vazgeçilmiş Kalkış Mevcut Mesafesi (Helikopter için)

RTZL
Runway Touchdown Zone Lights
Pist Teker Koyma Bölgesi Işıkları

RVR
Runway Visual Range
Pist Görüş Mesafesi

RVSM
Reduced Vertical Separation Minimum
Azaltılmış Dikey Ayırma Miniması

RWC
Runway Weight Charts
Pist Kaldırma Kapasitesi

RWY
Runway
Pist

Rx
Receiver
Alıcı

RX
Receiver Station
Alıcı İstasyonu

S

S
South or Southern Latitude
Güney veya Güney Enlemi

SAC
System Area Code
Sistem Saha Kodu

SAFA
Safety Assessment of Foreign Aircraft
Yabancı Hava Aracı Emniyet Denetimi

SANA
Safety Assessment of National Aircraft
Yerli Hava Aracı Emniyet Denetimi

SAR
Search and Rescue
Arama ve Kurtarma

SARPS
Standards and Recommended Practices (ICAO)
Standartlar ve Tavsiye Edilen Uygulamalar (ICAO)

SASS-C
Surveillance Analysis Support System-ATC Center
Gözetim Analiz Destek Sistemi-ATC Merkezi

SASS-S
Surveillance Analysis Support System-Sensor
Gözetim Analiz Destek Sistem-Sensör

SATCOM
Satellite Communications
Uydu Haberleşmesi

SATVOICE
Satellite Voice
Uydu Ses Sistemi

SB
Service Bulletin
Hava aracı imalatçısı tarafından yayımlanmış servis bültenleridir.

SC
Stratocumulus
Stratokümülüs Bulutu

SCADA
Supervisory Control and Data Acquisition
Veri Tabanlı Kontrol ve Gözetleme Sistemi

SCHA
Standard Catering Handling Agreement
Standart İkram Hizmetleri Anlaşması

SCT
Scattered (clouds)
Parçalı Bulutlu (3/8 - 4/8)

SDD
Static and Dynamic Data
Kalıcı ve Değişken Veriler

SDO
Static Data Operations
Kalıcı Veri Operasyonları (EAD)

SDPS
Surveillance Data Processing System
Gözetim Veri İşleme Sistemi

SE
South-east
Güneydoğu

SEC
Second
Saniye

SECT
Sector
Sektör

SELCAL
Selective Calling System
Seçici Çağrı Sistemi

SeMS
Security Management System
Güvenlik Yönetim Sistemi

SES
Single European Sky
Tek Avrupa Hava Sahası

SESAR
Single European Sky ATM Research
Tek Avrupa Hava Sahası Hava Trafik Yönetimi Araştırmaları

SEV
Severe
Şiddetli (Buzlanma ve türbülansın söz konusu olabileceği sert hava koşullarını belirtir.)

SEW
Standard Empty Weight
Standart Boş Ağırlık

SFC
Surface
Yüzey

SFE
Synthetic Flight Examiner
Sentetik Uçuş Kontrol Pilotluğu

SFI
Synthetic Flight Instructor
Sentetik Uçuş Öğretmeni

SG
Snow Grains
Kar Taneleri

SGHA
Standard Ground Handling Agreement
Standart Yer Hizmetleri Anlaşması

SH
Shower
Sağanak Yağış

SHGM
Directorate General of Civil Aviation of Türkiye
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü

SHGR
Shower of Hail
Dolu Sağanağı

SHGS
Shower of Small Hail and/or Snow Pellets
Küçük Dolu ve/veya Yumak Kar Sağanağı

SHORAN
Short Range Navigation
Kısa Mesafe Seyrüseferi

SHPE
Shower of Ice Pellets
Buz Taneciği Sağanakları

SHRA
Showers of Rain
Yağmur Sağanakları

SHRASN
Showers of Rain and Snow
Yağmur ve Kar Sağanakları

SHSN
Showers of Snow
Kar Sağanakları

S/N
Serial Number
Seri Numarası

SIAP
Standard Instrument Approach Procedure
Standart Aletli Yaklaşma Usulü

SIC
System Identification Code
Sistem Tanımlama Kodu

SID
Standard Instrument Departure
Standart Aletli Kalkış

SIGMET
Significant Meteorological Information
Önemli Hava Durumu Bilgisi

SKC
Sky Clear
Hava/Gökyüzü Açık/Bulutsuz (0/8)

SKPK
Decision of Chief Pilot in Command
Sorumlu Kaptan Pilot Kararı

SMGCS
Surface Movement Guidance and Control System
Yüzey Hareketleri Rehberlik ve Kontrol Sistemi

SMR
Surface Movement Radar
Yer Hareket Radarı

SMS
Safety Management System
Emniyet Yönetim Sistemi

SN
Snow
Kar

SNETS
Safety Nets
Emniyet Ağları

SNOCLO
Aerodrome Closed Due to Snow
Kar Sebebiyle Meydan Kapalı (METAR/SPECI'de kullanılır.)

SNOWTAM
Snow NOTAM
Kar NOTAM'ı

SOC
Start of Climb
Tırmanma Başlangıcı

SONAR
Sound Navigation and Ranging
Ses ile Seyrüsefer ve Mesafe

SOP
Standard Operating Procedures
Standart Operasyon Usulleri

SPA
Single Pilot Aircraft
Tek Pilota Sertifikalı Hava Aracı

SPECI
Aerodrome Special Meteorological Report (in meteorological code)
Havaalanı Özel Meteoroloji Raporu (meteorolojik kodda)

SPECIAL
Local Special Meteorological Report (in abbreviated plain language)
Özel Lokal Meteoroloji Raporu (normal dilde ve kısaltılarak)

SPIC
Student Pilot in Command
Uçuştan Sorumlu Öğrenci Pilot veya Bu Şekilde Yapılan Uçuş Süresi.

SPL
Supplementary Flight Plan Message
Ek Uçuş Plan Mesajı

SPML
Special Meal
Özel Yemek

SR
Sunrise
Gün Doğumu

SRC
Safety Regulation Commission
Emniyet Düzenleme Komisyonu

SRR
Search and Rescue Region
Arama ve Kurtarma Bölgesi

SS
Sunset
Gün Batımı

SSB
Single Side Band
Tek Yanlı Bant

SSP
State Safety Programme
Devlet Emniyet Programı

SSR
Secondary Surveillance Radar
İkincil Gözetim Radarı

STA
Straight-in Approach
Doğrudan Yaklaşma

STANAG
Standardization Agreement
Standartlaştırma Anlaşması

STAR
Standard Instrument Arrival
Standart Aletli Geliş

STC
Sensitivity Time Control
Hassasiyet Zaman Kontrolü

STCA
Short Term Conflict Alert
Kısa Dönem Çakışma İkazı

STD
Standard
Standart

STD
Scheduled Time of Departure
Planlanan Kalkış Zamanı

STN
Station
İstasyon

STOL
Short Take-off and Landing
Kısa Mesafe Kalkış ve İniş

SUP
Supplement (AIP Supplement)
Ek (AIP Eki)

SUR
Surveillance
Gözetim

SVC
Service Message
Servis Mesajı

SVCBL
Serviceable
Hizmette

SW
South-west
Güneybatı

SWIM
System Wide Information Management
Genişletilmiş Havacılık Bilgisi Yönetimi

SWY
Stopway
Durma Uzantısı

SX
Simplex
Aynı anda tek yönlü alma veya gönderme yapan muhabere sistemi.

T

TA
Transition Altitude
Geçiş İrtifası

TACAN
UHF Tactical Air Navigation Aid
UHF Taktik Hava Seyrüsefer Yardımcısı

TAF
Terminal Aerodrome Forecast
Havaalanı Hava Tahmini

TAR
Terminal Area Surveillance Radar
Terminal Sahası Gözlem Radarı

TAS
True Airspeed
Gerçek Hava Sürati

TAWS
Terrain Awareness and Warning System
Arazi Farkındalık ve Uyarı Sistemi

TAX
Taxiing or taxi
Uçağın yerde rule yapması ya da taksi

TBN
To Be Notified
Bilahare Bildirilecek

TBO
Trajectory Based Operations
Yörünge Bazlı Operasyonlar

TC
Tropical Cyclone
Tropik Siklon

TCAS
Traffic Collision Avoidance System
Trafik Çarpışma Önleme Sistemi

TCP/IP
Transmission Control Protocol / Internet Protocol
İletim Kontrol Protokolü / İnternet Protokolü

TCU
Towering Cumulus (cumulus congestus clouds)
Çok Yüksek Kümülüs

TDO
Tornado
Kasırga

TDOA
Time Difference of Arrival
Geliş Zamanı Farkı

TDZ
Touch Down Zone
Teker Koyma Bölgesi

TEL
Telephone
Telefon

TEMPO
Temporary or temporarily
Geçici, geçici olarak (TAF raporlarındaki hava durum, olay ve bilgilerinde beklenen geçici değişimler)

TFC
Traffic
Trafik

THK
Turkish Aeronautical Association
Türk Hava Kurumu

THR
Threshold
Eşik

THRU
Through
Doğrudan

TIBA
Traffic Information Broadcasts by Aircraft
Hava Aracı Tarafından Yayımlanan Trafik Bilgileri

TIL
Until
…e kadar

TIP
Threat Image Projection
Tehdit Unsurlarının Görüntülenmesi

TKOF
Take-off
Kalkış

TLB
Technical Logbook
Teknik Kayıt Defteri

TLOF
Touchdown and Lift-off Area
Konma ve Havalanma Sahası

TMA
Terminal Control Area
Terminal Kontrol Sahası

TOC
Terminal Operation Center
Terminal Operasyon Merkezi

TODA
Take-Off Distance Available
Mevcut Kalkış Mesafesi

TOM
Terminal Operation Manual
Terminal İşletme Kitabı

TORA
Take-off Run Available
Mevcut Kalkış Koşu Mesafesi

TRG
Training
Eğitim

TRL
Transition Level
Geçiş Seviyesi

TS
Thunderstorm
Fırtına, Gök gürültülü fırtına, Sağanak

TSOA
Time Sum of Arrival
Geliş Zamanları Toplamı

TTR
Target Tracking Radar
Hedef Takip Radarı

TURB
Turbulence
Türbülans

TVOR
Terminal VOR
Terminal VOR

TWR
Tower
Meydan Kontrol Kulesi

TWY
Taxiway
Taksi yolu

Tx
Transmitter
Verici

TX
Transmitter Station
Verici İstasyonu

TXT
Text
Metin

TYP
Type of Aircraft
Hava Aracı Tipi

U

UAC
Upper Area Control Center
Üst Saha Kontrol Merkezi

UAR
Upper Air Route
Üst Seviye Hava Yolu

UAS
Unmanned Aircraft System
İnsansız Hava Aracı Sistemi (İHAS)

UAV
Unmanned Aerial Vehicle
İnsansız Hava Aracı (İHA)

UDF
Ultra High Frequency Direction-Finding Station
UHF Yön Bulma İstasyonu

UF
Uplink Format
Sorgulama Formatı

UFN
Until Further Notice
İkinci Bir Bildirime Kadar

UHF
Ultra High Frequency
Ultra Yüksek Frekans

UIC
Upper Information Center
Yüksek Seviye Bilgi Merkezi

UIR
Upper Flight Information Region
Üst Uçuş Bilgi Bölgesi

ULD
Unit Load Device
Birim Yükleme Cihazı

UM
Unaccompanied Minor
Refakatsiz Reşit Olmayan Yolcu

UNL
Unlimited
Sınırsız

UPS
Uninterruptible Power Supply
Kesintisiz Güç Kaynağı

UPU
Universal Postal Union
Dünya Posta Birliği

U/S
Unserviceable
Hizmet Dışı, Çalışmıyor

UTA
Upper Control Area
Üst Seviye Kontrol Sahası

UTC
Universal Time Coordinated/ Coordinated Universal Time
Eş Güdümlü Evrensel Zaman/Uluslararası Koordine Edilmiş Zaman

V

VA
Volcanic Ash
Volkanik Kül

VAC
Visual Approach Chart
Görerek Yaklaşma Haritası

VAL
Valuable Cargo
Değerli Kargo

VAR
Magnetic Variation
Manyetik Sapma

VASIS
Visual Approach Slope Indicator System
Görerek Yaklaşma Eğim Gösterge Sistemi

VCS
Voice Communications System
Ses Haberleşme Sistemi

VDF
Very High Frequency Direction-Finding Station
Çok Yüksek Frekanslı Yön Bulma İstasyonu

VER
Vertical
Dikey

VFR
Visual Flight Rules
Görerek Uçuş Kuralları

VGML
Vegetarian Meal
Vejetaryen Yemeği

VHF
Very High Frequency
Çok Yüksek Frekans

VIP
Very Important Person
Çok Önemli Kişi

VIS
Visibility
Görüş

VLAN
Virtual Local Area Network
Sanal Yerel İletişim Ağı

VLF
Very Low Frequency
Çok Alçak Frekans (3-30 kHz)

VLOS
Visual Line of Sight
Görsel Görüş Hattı

VMC
Visual Meteorological Conditions
Görerek Meteorolojik Şartlar

VNAV
Vertical Navigation
Dikey Seyrüsefer

VOIP
Voice Over IP
Internet Protokolü üzerinden Sesli İletişim

VOLMET
Meteorological Information for Aircraft in Flight
Uçuştaki Hava Araçları için Meteorolojik Bilgi

VOR
Very High Frequency Omni Directional Radio Range
VHF Frekansında Çalışan Çok Yönlü Radyo Seyrüsefer İstikamet Cihazı

VORTAC
VOR and TACAN Combination
Birleştirilmiş VOR ve TACAN

VPN
Virtual Private Network
Sanal Özel İletişim Ağı

VSP
Vertical Speed
Dikey Hız

VTS
Vehicle Tracking System
Araç Takip Sistemi

W

W
West or Western Longitude
Batı veya Batı Boylamı

W
White
Beyaz

WAC
World Aeronautical Chart - ICAO 1:1.000.000
Dünya Havacılık Haritası - ICAO 1:1.000.000

WAM
Wide Area Multilateration
Geniş Alan Multilaterasyonu

WAN
Wide Area Network
Geniş Alan Ağı

WAP
Wireless Application Protocol
Kablosuz Uygulama Protokolü

WCHC
Wheelchair for Cabin
Hareket kabiliyeti tamamen kısıtlı yolcuların koltuklarına kadar getirilmesini ve varışta koltuklarından alınmasını kapsayan tekerlekli sandalye hizmeti.

WCHR
Wheelchair for Ramp
Yürüme güçlüğü çeken yolcuların uçağın merdivenlerine kadar getirilmesini ve varışta uçağın merdivenlerinden alınmasını kapsayan tekerlekli sandalye hizmeti.

WCHS
Wheelchair for Steps
Yürüme güçlüğü çeken ve merdiven inip çıkarken yardıma ihtiyaç duyan yolcuların uçağın kapısına kadar getirilmesini ve varışta uçağın kapısından alınmasını kapsayan tekerlekli sandalye hizmeti.

WDI
Wind Direction Indicator
Rüzgâr Yön Göstergesi

WEF
With Effect from or Effective from
...den geçerli olmak üzere

WGS-84
World Geodetic System-1984
Dünya Jeodezik Sistemi-1984

WHO
World Health Organization
Dünya Sağlık Örgütü

WI
Within
İçerisinde, kapsamında

WIE
With Immediate Effect or Effective
Derhal Geçerli, Öncelikli Geçerli

WIP
Work in Progress
Çalışma devam ediyor

WPT
Way-point
Yol Noktası, Nokta

WRNG
Warning
İkaz, Uyarı

WS
Wind Shear
Rüzgâr Kesmesi

WWACG
Worldwide Airport Coordinators Group
Dünya Çapında Havalimanı Koordinatörleri Grubu

WX
Weather
Hava

WXR
Weather Radar
Hava Radarı

X
Cross
Çapraz, katetmek

XBAR
Crossbar (of approach lighting system)
Bar (Yaklaşma ışık sistemi)

X-RAY
X-Ray
X Işını Tabanlı Bagaj Kontrol Cihazı

XS
Atmospherics
Atmosferik

Y
Yellow
Sarı

YCZ
Yellow Caution Zone (Runway lighting)
Sarı İkaz Bölgesi (Pist ışıklandırması)

YD
Yard
Yarda (0,9144 m.)

YİD
Build-Operate-Transfer (BOT)
Yap-İşlet-Devret

YR
Your
Sizin

Z

Z
Coordinated Universal Time (in meteorological messages)
Koordine Edilmiş Evrensel Zaman (Meteorolojik mesajlarda)

ZFW
Zero Fuel Weight
Sıfır Yakıt Ağırlığı

TURKISH AIRLINES

KAYNAKÇA

ANADOLUJET
flypgs.com
flypgs.com
flypgs.com
PEGASUS
SunExpress
41
42

KAYNAKÇA
SOURCES

ACI (Uluslararası Havaalanları Konseyi)
ACI (Airports Council International)
aci.aero

Cambridge Online Sözlük
Cambridge Online Dictionary
https://dictionary.cambridge.org/

DHMİ Uçak Kaza Kırım Kurtarma ve Yangınla Mücadele Yönergesi
Directive of the DHMI on Accident Rescue and Fire Fighting
https://www.dhmi.gov.tr/Sayfalar/Isletme/Yonergeler.aspx

DHMİ Havaalanları PAT Sahalarında Araç Kullanma Yönergesi
Directive of the DHMI on Usage of Vehicles in Movement Areas
https://www.dhmi.gov.tr/Sayfalar/Isletme/Yonergeler.aspx

EASA - Sık Kullanılan Kısaltmalar Listesi
List of Frequently Used EASA Abbreviations
https://www.easa.europa.eu/en/abbreviations

EUROCONTROL (Avrupa Hava Seyrüsefer Emniyeti Teşkilatı)
European Organisation for the Safety of Air Navigation
eurocontrol.int/library

Eurostat (Avrupa İstatistik Ofisi)
Eurostat (Statistical Office of the European Union)
ec.europa.eu/eurostat/

IATA Yolcu Terimleri Sözlüğü
IATA Passenger Glossary of Terms
https://www.iata.org/contentassets/04c5400c2dcd4b05a520330672b13ef6/iata-passenger-glossary-of-terms.xlsx

ICAO Annex 2 - Hava Kuralları
ICAO Annex 2 - Rules of the Air

ICAO Annex 6 - Hava Araçları Operasyonu
ICAO Annex 6 - Operation of Aircraft

ICAO Annex 10 - Havacılık Telekomünikasyonları
ICAO Annex 10 - Aeronautical Telecommunications

ICAO Annex 11 - Hava Trafik Hizmetleri
ICAO Annex 11 - Air Traffic Services

ICAO Annex 14 – Havaalanları
ICAO Annex 14 – Aerodromes

ICAO Annex 15 - Havacılık Bilgi Hizmetleri
ICAO Annex 15 - Aeronautical Information Services

ICAO Annex 19 - Emniyet Yönetimi
ICAO Annex 19 - Safety Management

ICAO Doc 4444 - Hava Seyrüsefer Hizmetleri Usulleri - Hava Trafik Yönetimi
ICAO Doc 4444 - Procedures for Air Navigation Services - Air Traffic Management

ICAO Doc 8400 - Kısaltmalar ve Kodlar
ICAO Doc 8400 - Abbreviations and Codes

ICAO Doc 8973 - Havacılık Güvenliği El Kitabı
ICAO Doc 8973 - Aviation Security Manual

ICAO Doc 9137 - Havaalanı Hizmetleri El Kitabı
ICAO Doc 9137 - Airport Services Manual

ICAO Doc 9713 - Uluslararası Sivil Havacılık Sözlüğü
ICAO Doc 9713 - International Civil Aviation Vocabulary

ICAO Doc 9971 - Ortaklaşa Karar Verme El Kitabı
ICAO Doc 9971 - Manual on Collaborative Decision-Making (CDM)

IFSTA (Uluslararası İtfaiye Eğitimi Derneği) - Hava Aracı Kurtarma ve Yangınla Mücadele El Kitabı
IFSTA (International Fire Service Training Association) - Aircraft Rescue and Fire Fighting Manual

SHGM - Emniyet Yönetimi El Kitabı
1. Baskı, Aralık 2011
SHGM - Safety Management Manual
1st Edition, December 2011

SHGM - Havacılık Güvenlik Sistemi
1. Baskı, Nisan 2010
SHGM - Aviation Security System
1st Edition, April 2010

SHGM - Ramp Hizmetleri
1. Baskı, Kasım, 2014
SHGM - Ramp Services
1st Edition, November, 2014

SHGM - Sektörel Mevzuat
http://mevzuat.shgm.gov.tr/
SHGM - Industry-Specific Regulations
https://web.shgm.gov.tr/en/mevzuat

SHGM - Yük Kontrolü ve Haberleşme Hizmetleri El Kitabı
1. Baskı, Ekim 2015
SHGM - Load Control and Communications Manual
1st Edition, October 2015

SKYbrary Havacılık Güvenliği Portalı
SKYbrary Aviation Safety Portal
skybrary.aero

Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğü
Turkish Language Association (TDK) Dictionary
sozluk.gov.tr

Türk Dil Kurumu (TDK) - Kısaltmalar Dizini
Turkish Language Association (TDK) - Glossary of Abbreviations
tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/kisaltmalar-dizini

Türk Sivil Havacılık Kanunu
https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2920.pdf
Turkish Civil Aviation Act
https://web.shgm.gov.tr/doc2/law2920.pdf

Türkiye Havacılık Bilgi Ürünleri
Aeronautical Information Publications of Türkiye
https://www.dhmi.gov.tr/Sayfalar/aipturkey.aspx

Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Terimleri Sözlüğü,
T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Yayınları, 2. Baskı, Kasım 2012
Glossary of Transport, Maritime Affairs and Communication,
Published by the Ministry of Transport and Infrastructure of Türkiye, 2nd Edition, November 2012

Mevlâna Bulvarı, No:32 Etiler 06560
Yenimahalle/Ankara
iletisimmerkezi@dhmi.gov.tr - www.dhmi.gov.tr
Çağrı Merkezi: 444 3464

